

APPARATVS MEDICAMINVM

TAM SIMPLICIVM

QVAM

PRAEPARATORVM ET COMPOSITORVM

IN

PRAEIOS ADIVMENTVM

CONSIDERATVS

VOLV MEN TERTIVM.

AVCTORE

IO. ANDREA MURRAY D.

EQVITE ORD. R. DE WASA

CONSILIARIO R. AVLAE PROFESSORE MEDIC. ET BOTAN. O.
IN ACAD. R. GOTTING. PRAEFECTO HORTI R. BOTAN. SO-
CIIATVM SCIENŢIARVM GOTTINGENS. STOCKHOLM. VPSAL-
GOTHENS. ET LVNDENS. MEDICARVM PARIENS.
NANCEI. ET HAFN. ATQVE OECONOMICARVM
BERNENS. ET CELLENS. MEMBRQ.

52 JUL 2004

GOTTINGAE

Apud IOANN. CHRIST. DIETERICH.

1784.

INST. M. FARM.

By

VOLVMEN TERTIVM.

S T I R P E S.

Multifiliquae.

Senticofae.

Pomaceae.

Hesperideae.

Succulentae.

Columniferae.

Gruinales.

Caryophylleae.

Calycanthemaes.

Ascyroideae.

Coadunatae.

ORDO XXVI.
MULTISILIQVAE.

AQVILEGIA.

LINN. *Syst. veg. p. 420. Gen. pl. p. 275.*

329.

Pharm. AQVILEGIAE Semina; Flores; Herba.

Aquilegia vulgaris; nectariis incuruis LINN. *Spec. pl. p. 752.* *Aquilegia sylvestris* c. b. Ludit flos, etiam spontaneae plantae, colorum varietate, etsi coeruleus maxime obuius, qui ipse speciatim eligendus, dum florum ratio habeatur. *Icon. Fl. Dan. Tab. 695.* REGNAULT *Botanique, l'Ancolie.* IO. MILL. *Illustr. Syst. sex.* vbi flos ruber sistitur. Pl. perennis dumetorum. Vulgare horum ornamentum, quum placeat multiplici florum colore et plenitudine.

Senescentis in re medica famae.

Appar. medic. Vol. III.

A

SEMEN

SEMEN exiguum, ouatum, triquetrum, nitens cortice nigro, medullam albam complectente. Gustans femina sentio saporem primo subdulcem, qualem praebent oleosa femina, et nonnihil viscosum, dein ex resoluto per saliuam cortice, amaricantem cum miti acrimonia. Si vera essent, quae sparsim narrantur: variolas et morbillos expellendi, et resoluendi impacta, efficacia excelleret. Quod ad pellentem istam vim attinet: non dubia vnice sciolarum anicularum fide claruit, sed medicorum quorundam superioris adeo subsellii auctoritate, Sanctimoniam suam testatur s. PAVLLI (*Quadrip. bot. p. 23.*), semine ad drachmam dimidiam dato in puluere, vel ad integram in emulsione, puerulos in dictis exanthematicis morbis veluti ex orco fuisse reuocatos. Similiter cel. SCOPOLI (*Fl. carniol. ed. I. p. 551.*), praeuio aliorum praeclarorum virorum exemplo familiariter ad eruptionem horum exanthematum adiuuandam se vti hocce semine declarat, vel in emulsione vel in puluere ad semidrachmam quouis trihorio dato. Mitto alia celebria nomina, inter quae LINNEVS quidem huic virtuti subscribit, sed nimiam dosin ab aniculis praeceptam infantes occidere monet (*Fl. Suec. p. 187.*). Suspectam omnino illud reddit cum maligna familia cognatio. Et efficacius insuper calcar requiro, si rarior necessitas incidit, torpescentem exanthematum eruptionem accelerandi, illud scilicet, quod vires naturae prostratas erigit.

Prae

Præ reliquis morbis, quibus deobstruendo subvenire iudicatur, isteri mentio crebrior fit, inde a TRAGO (*Kreutterbuch p. 44. b.*) profecta, repetita passim in breuiariis præcipue, sed non ea momentorum singulorum enucleatione, vt ad noua experimenta animum incitaret. Annuit quodammodo alius feminis oleosi similis efficacia, Cannabis nimirum.

FLORES comprehendunt et corollas et nectaria. Tinctura ex infusione non nimis protracta recentium succosorum et integrorum emergit, grate coerulea, quæ rubescit acidis, viridescit autem oleo tartari per deliquium (*BERG. mat. med p. 486*). Addito saccharo *Syrupus* paratur eiusdem coloris, ad dignoscendam abditam naturam salium syrupo Violarum longe aptior. Iste quoque syrupus facilius vitidescit ex addito colore quodam luteo vel ferro, quam alter ex Violis (*MODELS chem. Nebenstunden p. 76. sq.*). Reprehenditur vero debet fraudulentorum quorundam pharmacopolarum astutia, qui similem, veri syrupi Violarum nomine, vendunt, iis præcipue locis, quibus parior, vel nullus Violarum prouentus suppetit. Hi, vt vel odore emtoribus imponant, tincturæ florum Aquilegiæ odorem radice Ireos Florentinae imperitiunt. Suppositio tamen huic syrupo deest vis anodyna et antispasmodica, qua ipsa Violarum syrupus genuinus pollet. (*v. Appar. med. T. I. p. 520.*), vt re-

ticeam, ob affinitatem non omni suspitione acrimoniae latentis Aquilegiae flores esse liberos.

Apes floribus pro colligendo melle delectantur. Quoniam vero lingua sua ad fundum nectariorum inflexorum et longorum, non pertingunt, perforant illum, ut in aliis similibus nectariis fieri solet, extrorsum, sicque nectar sibi gratum hauriunt.

HERBA recens parum amara, et nauseosi saporis. Quae de vi succi expressi antiscorbutica ab EYSELIO (*Diff. de Aquilegia antiscorbuticorum a sylo, resp. SCHVBART, Erford. 1716.*) olim ample narrata, recentiori experientia non confirmantur. Tantum adeo illi dedit, ut se nihil praestantius illo novisse pronuntiaret, et nominatim in haemorrhagiis vteri, sudoribus hecticis, a vitio scorbutico ortis, compescendis suam experientiam praetenderet, in scorbutica autem gingiviarum putredine decoctum herbae cum vino, cui pauxillum succi dianucum admixtum esset, pro gargarismate certissimum praedicaret. Vereor, ne in diagnosi morbi vitium commissum fuerit; nec facile in tanta a mari distantia experimenta cum antiscorbuticis capi possunt. Euiluit quoque usus herbae in collutionibus oris et gargarismis, qui olim in Anglia in affectibus faucium et asperae arteriae calidis locum habuit. (RAII *Hist. plant. T. I. p. 707.*)

ACONITVM NAPELLVS. 5

P R A E P A R A T V M.

TINCTVRA FLORVM AQVILEGIAE *Ph. Würt. p. 223.* Recipit aquosa haec tinctura vitrioli spiritum. Carere ea facile possumus, quum acidi huius beneficium aptiori vehiculo impertiri queat. Nolo TOURNEFORTII (*Hist. des Plantes de Paris Vol. 2. p. 264.*) nomen pro confirmanda vtilitate eius in oris et gingiuarum vitiis scorbuticis proferre, quum iste de tinctura spirituosa loquatur et aliis contra hasce labes opportunis commixta.

A C O N I T V M.

LINN. *Syst. veg. p. 419. Gen. pl. p. 274.*

330.

Pharm. ACONITI (Störckii) f. NAPELLI (quod nomen ad designandam stirpem praestat) *Herba.*

Aconitum Napellus; foliorum laciniis linearibus superne latioribus linea exaratis. LINN. *Spec. pl. p. 751.* *Aconitum coeruleum* f. *Napellus* c. B. ICON. IACQ. *Fl. austr. Tab. 381.* IO. MILL. *Illustr. Syst. sex.* REGNAULT *Botan. Le Napel.* STÖRCKII *Libell. de Stramonio, Hyoscyamo, Aconito Tab. 3.* Monographiam eius concinnam praestitit SAM. ABRAH. REINHOLD *Diff. de Aconito Napello. Argent. 1769.* Pl. perennis, locis elatis crescens in Gallia, Heluetia, item Germania hinc inde, mihi nomi-

natim in Blankenburgi vicinia occurrit. In Suecia prope Fahlunam obuia. Colitur quoque ornamenti causa in hortis, a quibus tamen praestat abesse, ne floris gratia ignaros decipiat, praecipue infantes.

Sermo hic est de varietate: flore saturatius violaceo. Reprobabunt forsitan quidam, me STÖRCKII iconem huic plantae adiunxisse, quum HALLERVS (*Hist. stirp. helv. n. 1198.*) contra ea istam Aconito Cammaro L. cum omnibus a STÖRCKIO aliisque medicis Napello L. adscriptis effectibus, tribuerit. Verum ipse obseruavi, pro aetate varia plantae differre foliorum lacinias figura et profunditate, quin in vno eodemque caule, ita vt inferiora folia magis laciniata et acuminata appareant superioribus, porro florum pedunculos mox unifloros mox multifloros esse, galeas item mox breuiori mox longiori apice distinctas, et numerum pistillorum a ternario ad quinarium tendentem. Nescio, quomodo illustris vir LINNEI adeo effatum de Chirurgo, Napello ex incitia comesto, pereunte ad Cammarum potuerit referre, quum botanicorum ille princeps data opera id de Napello pronunciet, et Cammarum pro peculiari specie agnoscat. Vt confusio inter vtramque speciem vitetur, conferre iam indicatam Napelli iconem, ab ill. IACQVIN praestitam, cum imagine et descriptione A. Cammarum, (*IACQ. Fl. austr. tab. 424. p. 11.*) conducit.

Vestigiis territus horreo sterilem inquirendi laborem, vtrum *Aconitum* THEOPHRASTI, DIOSCORIDIS, PLINII aliorumque inter veteres cum nostro idem sit, an potius illud ad aliud longe plantarum genus, vt Ranunculum, referendum; item, an quae stirps ab Arabum interpretibus et sectatoribus *Napellus* ob radicem napiformem dicta, nostra sit. Quousque in hac indagine peruentum fuerit, scire auentibus, REINHOLDII (*Diff.* §. 1.) opera satisfaciet.

In hisce tenebris non licet vires Napelli ex veterum sensis repetere, qui quidem suum *Aconitum* tam deleterium habuerunt, vt ab Hecate inuentum aut ex Cerberi spuma enatum pronunciarent. Nosmet vero maneamus in terrenis, cum quibus nobis maior familiaritas.

Et *Radici* et HERBAE succosae insignis infidet acrimonia, nec illi defunt leuia virosae naturae vestigia, quae odoratus reuelat. Prior, quae nondum quidem medicaminum numerum auxit, masticata mittem naturam simulat, sed paullo post linguae apici stuporem, labiis, gingiuis, palato eiusque velo, item basi linguae, ardorem pungentem impertit, subsequente tremulo motu et frigoris sensu sensim euandidum, exsiccatione eius multum acrimoniae perit. (REINHOLD. §. 5.) Herba recens non cedit illi sapore acri. Siccata vero et masticata, etsi vnus (REINHOLD *Lc.*) insipidam fere describat, alter (STÖRCK *Lib. de*

Aronito etc. p. 71.) eam in puluere linguae impositam, excitasse ardorem diu inhaerentem et vagos lancinantes dolores, absque rubedine tamen et inflammatione sensit. Simul copiosam saliuam in os conuertit. Ulceri cancroso et fungoso puluis eiusdem inspersus, neque doloris vel ardoris sensum creauit, neque fungosam carnem consumpsit. Extractum lingua retentum titillationem modo peperit, et intra palpebram inferiorem collocatum lacrymas quidem prouocauit, sed absque ardore (СТӨКК *l.c.*). Succus expressus, intra cubile seruatus, hoc odore ingrato foetido replet, saporem autem prodit, primum non nihil austerum, postea ardentem cum pertinacia. Remanet etiam in extracto virus odore percipiendum, item sapor acris etsi imitior et subsalsus (REINHOLD. §. 6.).

Ex dictis licet haud obscurum iudicium de veneno latente ferri possit, funesto tamen effectu, quem in bruta bene multa exserit, hoc manifestius euadit. Experimenta, consulto hisce instituta, pleraque ad radicem spectant, qua ingesta vel perierunt animalia, lupus, feles, mures, canes, dirissimis affectionibus praegressis, quorsum pertinent vomitus, singultus, suspiria, deglutiendi difficultas, anxietas, conuulsiones, intumescencia abdominis, vel aegre vitae periculo emerferunt. (Conf. WEPFER *Hist. de Cicuta cap. 11. p. 176. sqq. de Napello. COVRTEN in Phil. Transact. vol. 27. p. 488. SPRÖGEL. Diss. Exper. circa*

circa venena p. 6. sqq. HILLEFELD *Exp. circa ven. p. 23. sqq.* EHRHART *M. D. Argent. in Diff. cl. REINHOLD.*) In lupo quidem sub mucos pumeo ventriculus inflammatus apparuit (WEPF. *l. c. p. 180.*): sed neque in catello (*l. c. p. 177.*), nec in fele (SPRÖG. *l. c. p. 9.*), superficies alba omnino et illaesa exstirrit, vt vel inde in neruos vim funestam suam præcipue exferere coniciam. In quibusdam animalibus sanguis in vasis iusto fluidior apparuit (WEPF. *l. c. p. 177.* et SPRÖG. *l. c. p. 9.*). Decoctum radices cimices lectorum necat, et puluis eius butyro mixtus muribus loco arsenici est (SCOPOLI *Fl. Carn. ed. 1. p. 550.*). Folia vero recentia cum floribus et seminibus etsi casu singulari impune ad vnciam a cane deuorata (COVRTEN *l. c. p. 488.*) fuerint: constat tamen boues et capras in pascuum Napello scatens coactas periisse (MORÆVS *Fil. in K. Vet. Acad. Handl. 1745. p. 217. sqq.*). Equis siccata herba non nocet (MORÆVS *l. c. p. 220.* LINN. *Fl. suec. p. 186.*).

Sed nec hominum vitæ vel integritati parcat Napellus. Aliis horum imposuit fraus vel inscitia, alios, scelere infames, iudicium rigor ad experimentum ambigui exitus subeundum adigit, quo, vt CELSI verbis vtar, hominum nocentium suppliciis remedia populis innocentibus ferrentur. Iterum ab herba radicem distinguo, cuius deleteriam vim ex multis obuiis sufficet exemplis paucioribus demonstrare. Quam radix, quæ vene-

ni atrociam reliquis plantae partibus superior est, quatuor latronibus exhiberetur, binis Romae Pontificis CLEMENT. 7. iussu a 1524., et binis aliis Pragae a. 1561. volente Caesare: horum quidem duo post multos cruciatus et opem praestitam vitae periculum eluctati sunt, reliqui vero misere perierunt. Horum vni drachma vna data per fefquialteram horam nihil mali attulit, postquam vero MATTHIOLVS illi ceteras Napelli partes, caulem, folia etc. commistas offerret, post paucarum horarum inducias turbae immanes enatae, imbecillitas insignis, sudor frigidus faciei, asphyxia, spasmi, deliquium animi, inuoluntaria alui deiectio, vomitio biliosa et liuida, obmutescencia, mors apoplectica. Felicior alter, in quo citius effectus sese exseruit, item praecipuus vomitio, cui, nec inerti lapidi Bezoar, licet vaga artuum paralytis, vertigines, convulsiui in facie motus, mentis perturbatio etc. succederent, feruatam vitam tribuo (Conf. MATTHIOLVS in DIOSC. ed. C. BAVH. p. 768.). Inter acetaria errore comesta radix multos itidem necasse traditur (DODON. stirp. Pempt. 3. L. 4. p. 442.). Sponte igitur patet, quanto damno cedat, hanc radicem Hellebori nigri radici substituere, vt quondam in Sabaudia et in Gallia factum est (WEPF. l. c. p. 181.); et iusta suspicio est, hoc adhucdum in ipsa Germania subinde fieri (Nov. Aët. nat. cur. T. 6. p. 129. et App.).

Succus herbae per exiguum vulnus pollicis, quum praecideretur stirps, intrans, dolores non solum digiti et brachii, sed etiam cardialgias, anxietates cum metu suffocationis, lipothymiam aestumque et gangraenam, suppurationem denique insignem excitauit (RÖDDER in ALBERTI *Jurisp. med. T. 6. p. 724.*). Ne vero quis credat, per discissa et patula vasa herbam vnice infestam esse: reuoco in memoriam exemplum hominis, ex ingestis foliis Napelli teneris in acetario cum aliis herbis, primum maniaci, dein intra nycthemeri spatium necati (WILLIS *de anima brutor. p. 289.*); porro duorum, qui pariter in acetario loco Apii foliorum herba Napelli cum aliis herbis vsi fuerunt: horum vnus, vir, rediit quidem omnino cum sanitate per vomitiones, antispasmodica et analeptica in gratiam, sed praecefferant sensus caloris linguam et maxillas dein reliquum corpus aduventis, intumescencia faciei, debilitas artuum, subsultus tendinum, languens sanguinis motus, post oleum ingestum vomitio, vertigo, caligo oculorum, tinnitus aurium, animi deliquia; alter homo, foemina, leuius quidem affectus fuit, sed ob emeticum neglectum tam male, vt, dum memoriae dicta traderentur, restitutio anceps esset (BACON in *philos. Transf. vol. 38. p. 287. [qq.]*). Adde narrationem de tribus hominibus comesta herba grauter in Suecia correptis, quae tanto memorabilior, quum inde constet,

stet, nec climatis frigidi rigore mitescere Napelli virus. Unus, V. D. Minister, paucillum eius recentis ingessit, infania breui inde correptus. Hoc quem narraretur Chirurgo cuidam, scientiae suae iusto plus tribuenti, hic, ridens culpam herbae adscriptam, ipse copiam eius recentis deuorauit, et comiti itineris, homini militari, suo exemplo et persuasione imposuit, vt pariter eam deglutiret, quod, quum parce modo ab eo fieret, subuerti quidem coepit ventriculus et sitis grauare molesta. Chirurgus vero ipse inscitiae poenam vitae iactura luit, quam pertinacissimus sopor praecessit, relictis post mortem maculis liuidis circa collum, dorsum, et hinc inde in reliquo corpore (MORAEVS *sen.* in *K. Vet. Ac. Handl.* 1739. p. 41. *sqq.*).

Quae de variis noxis, intumescencia, anxietate, deliquio animi, debilitate, ex gestata vnice manu planta aut in sinu a puellis recondita feruntur, haec vel falsa obseruatione niti arbitror, vel peculiari corporis idiosyncrasia, quae in causa est, ut attactum Toxicodendron quosdam male habeat, fraga exanthemata excitent, vt reticeam alia exempla, rem illustrantia. Haec prout iusto latius veneni efficacitatem extendunt: sic quae de esu herbae innoxio in cibo instar oleris traduntur, iusto mitiorem illam proponunt; ita vt vel aliam stirpem subsuisse vel pinguedinis

guedinis additamento et coctione eneruatam istam iure censeas.

Si externum vsum radice excepere, quo, instar radice Hellebori, in animalibus per cutem ad suppurationem ciendam traiecta fuit, item puluis eiusdem cuti contra vitiliginem illitus, vel etiam temerarium internum contra intermittentes febres dosi ampla (REINHOLD *Diff.* §. 3.): primus ill. L. B. a STÖRCK est, qui vires plantae medicas ad iustam censuram reuocauit. Quum nimirum exploratione per sensus, siccata folia vel ignis vim experta mitescere constaret, in succo inspissato exhibere aegris illa tutum iudicavit, tanto magis, si extracti tantilla pars magna sacchari copia obtunderetur. In selectu morborum aliquam normam dedit aucta transpiratio et notabilis mador, quem ipse in se tentamine repetito sensit (*Libell. de Stram. a. 1762. p. 72. fq.*).

Ex foliorum Napelli recentium libris quatuor expressione per torcular eliciuntur vnciae viginti quinque cum aliquot drachmis succi spissioris. Hic neutiquam depuratus, ex vnciiis circiter viginti et duabus lente in EXTRACTI spissitudinem densatis, eius vncias duas cum dimidia largitur coloris ex fusco rufi (REINHOLD *Diff.* §. 6.). Anno vetustius extractum vires suas sensim perdit. Recens contra, initio ad sesquigranum vel duo grana datum, aliquando vomitum mouit (VOGEL *chir. Wahrnehm. 1. Samml. p. 4.*).

p. 4.). Aptissime vero herba pro extracto legitur, antequam flores prodierint (STÖRCK. *Contin. Experim.* p. 93.); quod quidem tempus legendis herbis in univ-
 ersum accommodatissimum est. Attamen alius (STÖL-
 LER *Beob. u. Erfahr.* p. 146.) vna succum ex floribus et
 foliis elicuit, quorum illi quidem nullam acrimoniam
 in lingua produnt (REINHOLD § 5.). Fuit (de qua
 re infra), qui ob defectum Napelli eodem successu
 eidem Aconitum Lycoctonum substituit.

Istud vero ex succo herbae Napelli paratum
 extractum, in morbis variis pertinacibus chronicis so-
 lamen, auxiliumque affert efficacissimum.

Horum e numero potissimum rheumatici et ar-
 thritici sunt, qui ipsi subinde longo temporis spatio
 durarunt, vni loco affixi, cruciatus dirissimos, cum
 impotentia motus et saepe intumescencia partis cien-
 tes vimque aliorum remediorum eludentes. Vtrum-
 que morbum vna complectar, qui saepe sede vnice
 differt et in quibusdam aegris alternat, doloroso sen-
 su inter sese conuenit, et eosdem in medendo sco-
 pos sibi praefixos habet, soluendi scilicet materiem
 impactam, saepe acrem, neruos irritantem, eandem-
 que solutam per cutis poros vel per alias excretorias
 vias eliminandi. Causae horum malorum non vbiuis
 ab obseruatoribus significatae sunt. Sufficit hic indi-
 casse, in plerisque absque inquinamento quodam alie-
 no humorum, subinde autem venereo, illos irrepisse.

STÖRCKIUS multas vberius consignatas historias felicitatis curationis, in dictis dolorosis morbis extracto cum saccharo mixto perpetratae, nobis reliquit (*Libell. de Stramonio etc. Cas. 1. 2. 10. 11. 14. Contin. experim. Cas. 2. 3. 6. 7. 9. 10. 13. Conf. EIVSD. Libell. de Pulsatilla nigric. p. 58.*). Idem consilium sequutus est cel. COLLIN (*Observatt. Pars 2. Cas. 2. 3. 5. 7.*). Haud cunctanter in hisce praecipue morbis Suecici medici ad usum eius accesserunt, inter quos primus nominandus est b. a ROSENSTEIN (v. STRANDBERGS *Tal om chroniska Sjukd. p. 29.* et ROSENSTEIN *Litt. in Hall. Epist. vol. 5. p. 174.*), qui feminae ex refrigerio post puerperium ischiadico malo afflictæ, et lecto per octo menses sub summis cruciatibus detentæ, intra binas circiter hebdomades sanitatem restituit. Quantam virtutem in nosocomio Stockholmiensi exseruerit, cl. BLOM (in *Vet. Ac. Handl. 1773. p. 258. sqq.*) prolixius, dein cl. ODHELIVS (*ibid. 1776. p. 68. sq.*) paucis verbis exposuit. In Ostrobothnia saepe proficuum illud inuenit cl. HAST, doloribus et rheumatismis a refrigerio olim inducto infestantibus (*Med. Verkets tillstånd p. 307.*). Memorabilis est curatio, quam cl. RIBE (v. REINHOLD. *Diff. p. 37.*) Napello in puella perfecit, quæ, praeter dolorem atrocissimum et immobilitatem brachiorum eamque annosam, in horum musculis anticis duritiem fere eburneam contraxerat. — Transeo ad aliarum quarundam regionum

gionum medicos. Lipsiae in rheumatismis aliisque, praecipue articularum, doloribus sat bonus effectus perceptus inde fuit (*Comment. de rebus in scient. nat. et med. gestis Vol. II. p. 240. not.*). Ex Halensium experimentis tria nobiscum communicat cl. ANDREAE (*Diff. de usu salutari Extr. Acon. in arthritide, praef. BÖHMER, Hal. 1768. a pag. 10. ad 13.*), quibus arthritidis obstinatae sese exhibuit exoptatissimam medelam, dum pulvis ex concharum praeparatarum drachmis quinque et Extracti Napelli granis quinque in triginta partes diuisus pararetur, quarum binae singulo die ingestae. Qui femora autem duplici casu corripuit rheumatismus, hunc extracto, more STÖRCKII dato, breui discussit cl. IO. AVG. PHIL. GESNER (*Beobacht. a. d. Arzn. Vol. I. p. 196.*). Nec spe exciderunt medici Argentoratenses, cll. GVERIN, EHRMANN, EHRHART, qui peregrino calamo (scil. REINHOLDI in *Diff. cit. §. 4.*) aliquot casus potissimum circa arthritidem versantes describendos dederunt. Historia singularis, cel. TODE (*med. chir. Bibl. Vol. 2. P. 1. p. 120.*) adumbrata vel ideo memoranda, quod doceat recidivas facile fieri, nisi diu satis vsus remedii continuetur, id quod suo damno expertus est homo ischiade annua correptus, ad finem tamen perfecte sanatus. In rheumatismis adeo dolentissimis voto respondit clmi. FRITZE (*mediz. Annalen Vol. 1. p. 327.*). Miscelam vero extracti granorum duorum, qua-

quatuor, octo, et salis sedatiui granorum viginti, sub connubio Ptisanæ ex radice Bardanæ et Chinæ, in doloribus tam arthriticis quam rheumaticis valde proficuum reperit cl. STÖLLER (*Beob. u. Erf* p. 146.). Queritur tamen, cui in utroque hocce morbo satisfecit, cl. EBERHARDVS GMELIN, Napellum diu vsurpatum vires insigniter profertere, vnde iste illum cum Arnica et amaris combinat (*N. Að. N. C. Vol. 6. p. 394.*). Possem, si opus esset, plura rheumatismi exempla curati etiam ex propria experientia addere, et nominatim ischiadis neruosæ, cuius ante paucos annos tormenta atrocissima ipse sensi, sed vesicatorio et Napello breui discussa.

Ex dictis vero iam elucet, Napellum, quaecunque rheumatismi sedes fuerit, auxilio sæpe esse, et coxarium morbum, qui vulgo difficilior curatu est, pari vi ac rheumatismos superiorum artuum profligare. Subest aliquando complicatio malorum molesta, prout in iuvene, cui, dolore ischiadico vehementissimo aliquot hebdomadam remittente, femur et crus extenuari coepit (STÖRCK. *Cont. exper. p. 116.*); et in alio, de quo iam recensui, muscularis caro in brachiis non solum valde dura erat, sed vtrumque reliquis partibus magis exsuccum, tenuius, frigidius, et manus et digiti omnes incuruati, rigidi (REINHOLD *Diff. §. 11. n. 4.*). Alia alibi exempla prostant dolorum arthriticorum, qui contracturas

membrorum comites habuerunt, Napello tamen de-
 victorum (RAZOUX *Diff. epist. de Cicuta Stram. Hyosc.*
et Aconito in Frankf. med. Wochenblatt 1781. p. 314.).
 Non minor eius est efficacia, quando ad caput rheumati-
 cā materies sese conuertit (STÖRCK *Cont. l. c. Caf. 12.*).
 Imo in femina hemicrania vndecim annorum, ad omnia
 reliqua rebellis, sopita (VOGEL *chir. Wahrnehm. 1.*
Samml. p. 78.). Tantum vero valet in arthritide,
 vt et nodosam tollat, ita vt nodi isti articulorum pe-
 detentim liquati tandem plane dispareant, restituta
 motus potestate (STÖRCK *Libell. de Stram. p. 101. AN-*
DREAE Diff. cit. p. 11. EHRHART in REINH. Diff. §. 11.
SCHENCKBECHER v. d. Kinkina p. 159. EBERH. GMELIN.
l. c.). Haecce Napelli efficacia nominatim etiam in po-
 dagram cadit (STÖRCK *Cont. experim. p. 110. 121. ID.*
de Pulsatilla p. 58.). Aliquando in hisce mor-
 bis febris simul adfuit, sed nec validam metuit
 STÖRCKIVS (*Libell. de Pulsat. p. 58.*), modo nitrum
 addatur. Alii (GVERIN, EHRHART *Hist. γ. δ. in*
REINH. Diff. §. 11.) videntur in Napello et stimuli
 et effectus eiusdem, febris, remedium quaesuisse.

Praecedat vero vsui, si indicia sordium praesto
 sunt, alui purgatio, pro necessitate etiam sub ipsa
 specifici administratione interpolanda. Et quum
 vulgatissima crisis, quae curationem heic absoluit,
 sudore contineatur: hunc oportet sollerter alere,
 augere, quod fit lecti fotu, sero lactis calide potu

(ROSENSTEIN *l. c.*), infuso florum Sambuci, ptisanis variis sudoriferis. Plerumque per vniuersum corpus sudor profusus erumpit. Subinde modo sudor partis affectae obseruatur (VOGEL *l. c. p.* 78.), qui, si serius in ea erumpat, tanto certius morbus tollitur (FRITZE *medizin. Annal. Vol. I. p.* 327). Nonnunquam soluit morbum absque vlla crisi manifesta. (STÖRCK *de Stram. p.* 103. GESNER *l. c. p.* 197.). Aliquando pruritus molestus et pustulae rubicundae, acri humore plenae, subsequuntur (STÖRCK *Lib. de Stram. p.* 80.); desquamatio itidem totius cutis. Sunt, quos et lotii copiosiori profluuio, vel citata aluo, iudicat (STÖRCK *l. c. p.* 110.). Id quod vero stirpem hanc commendabilem maxime reddit, est celeritas ista, qua effectum suum edit, dum nimirum aegros, plures per menses imo annos, doloribus afflictos, et libero partium exercitio priuatos, intra paucos dies leuat quin sanat, idque cum constantia. Quod non in omnes et singulos hocce beneficium conferat, non maius derogat Napello meritum, quam Chinchinae, Mercurio, Opio, quod subinde spem multis documentis sustentatam fallant. Ipse STÖRCKIUS iam initio hanc impotentiam professus est. (*l. c. p.* 111.). Dolet GESNERVS (*l. c.*) frustranea multa tentamina, etiamsi dosin solito maiorem prae-buisset. Non miror igitur, quod in singulari casu rheumatismi in brachio annum durantis nec conti-
B 2
nuatus

nuatus per triginta dies Napelli, etsi copiosius dati, vsus non suffecerit (MIEG in *Epist. HALLER. Vol. 5. p. 146.*). Et in rheumatismo quodam epidemico aequae iners fuit, ac plura alia ceteroquin saepe proficua (STOLL *Rat. med. P. 3. p. 167.*).

Non raræ sunt anchylofes ex rheumatismis præviis pertinacibus, siue musculi ipsi, otiantæ eorum functione rigescant, siue insuper sub hocce languore smegma naturale articuli spissatum extrema ossium coadunet, siue materies rheumatica stagnatione acrior facta ipsam cartilaginofam et ossæam articuli compægem partesque vicinas vitiet et in tumidam deformem immobilitatem conuertat. Displicet, quod non vbiuis, vbi tanquam anchylofes remedium Napellus laudatur, vera eius natura descripta fuerit. Laudatur tamen, idque vniuersalius, vt coniciam, non semper originis rheumaticæ fuisse. Articulos rigidos eo reddi mobiles pronunciat STÖRCKIUS (*de Puls. p. 58.*); qui et vberius sanationis anchylofes veræ circa articulum cubiti exortæ meminit, qua ipsa articulus in ingentem molem valde dolorosam intumuerat (*Lib. de Stram. p. 108.*). Alii quidem contigit dolorem dissipare Napello, sed remanente incuruatione rigida et tumida eiusdem, quem dixi, articuli (BLUM in *Vet. Acad. Handl. 1773. p. 261.*). Fuit tamen, in quo superstes genu immobilitas

bilitas vaporibus aquae calidae et vnguenti Althaeae inunctione sublata (SCHENCKBECHER *l. c.* p. 161.).

Vix vero aliis documentis insignis eius solvendi concretos morbose humores potentia manifestius elucet, quam tumoribus in osseam fere duritiem densatis liquandis, quorum quidam adeo Mercurii et Cicutae vim eluserunt. Eius naturae tumor occupaverat immobilis totam fere sinistram faciem, tumentibus simul glandulis maxillae inferioris iisque scirrhis et maxilla motum fere dolenter detrectante; in dies tamen decrementum cepit tumor (STÖRCK *de Stram.* p. 85.). Par effectus contigit foeminae, tumore durissimo, ouum anserinum magno, infra parotidem dextram labefactatae, doloribus rheumaticis postea accedentibus (*l. c.* p. 87.). Euanuerat quoque fere omnino, Napello in secundum mensem adhibito, tumor ingens regionis iliacaе dextrae (*l. c.* p. 90.). Ex arthritica causa qui tibiam vtramque corripuerat tumor, comitantibus dura malleolorum intumescencia et articulorum quorumuis doloribus, disparuit tamen omnino cum tristi suo satellitio. (COLLIN *Observ.* §. 2. p. 130.).

Nuperrime glandularum scirrho vitiatarum, quem Napellus dissipavit, exemplum memoravi. Sed prostant plura. Nempe id contigit tumoribus scirrhis collum obsidentibus, contra quos nihil valuit Cicuta; certe pauca modo eorundem vestigia superfuerunt (STÖRCK *L. c.* *Cas.* 6.). In quibusdam

aegris ob magnitudinem et situm harum glandularum in collo tumefactarum et induratarum tam deglutitio quam respiratio insignem labem contraxerat, quorum e numero femina 35 annorum fuit a prima sua infantia hocce vitio correpta, tamen sanata (GREDDING *verm. med. u. chir. Schriften. Cas. I. p. 90.*) In maniaca et morbus mentalis mitescere coepit, et tumor glandulosus grandis sterno vicinus Nappello disparuit (GREDDING *l. c. Cas. 2. p. 92.*) Quin in alia foemina, in qua totum systema glandularum insigniter intumuerat, maxime conspicuum decrementum hocce vitium inde cepit, licet ex dispendio virium tandem mors succederet (*l. c. Cas. 11. p. 111.*) Memorabile etiam est leuamen, quod virgini, cui exulcerata et scirrhusa cum doloribus vtraque mamma erat, praestitit, postquam Cicuta sensim auxilium suum denegasset (STÖRCK *de Stram. Cas. 3.*) Inter hasce laudes non tamen querela alius medici, haud ignobilis, reticenda est, quod sibi in scirrhosis affectionibus, quibus Cicuta impar fuit, non successerit, prout nec in atrophia sibi desideratam opem tulit (WAHLBOM in *Med. Verkets tilstånd p. 107.*)

Rebelles quoque intermittentes febres, contra corticem peruuanum adeo immorigeras, nominatim quartanam, sanat. Hocce effectu gauisus est iuuenis, in tertium annum febre hac detentus, vnde corpus macilentum et cachecticum euaserat; auxit ma-
lum

lum in hoc lancinans dolor, qui sub quolibet paroxysmo membra et articulos omnes occupauerat (STÖRCK *de Stram. p. 82.*). Pari successu extractum Aconiti, sed, quantum apparet, Lycostoni, militi Russo in eodem morbo oblatum (SCHENCKBECHER *f. c. p. 156.*). Crebra experimenta huius generis obuiam venere cl. COLLIN, Anatomes Professori (COLLIN *Observ. P. 2. p. 147.*), item cl. BERGIO (*Mat. med. p. 483.*). Discussit et intumescenciam leucophlegmaticam et oedematofam post febres intermittentes difficiles superstitem (ODHELIVS in *Vet. Acad. Handl. 1776. p. 69.*).

Asthmaticis etiam opem spondet; nam asthma rebelle, tussi sicca stipatum, sub haemorrhoidum anomalarum et rheumaticorum dolorum satellitio, eius beneficio disparuit (GREDDING *l. c. Cas. 7. p. 101.*).

Non minimo praeconio Napellus dignus est, quod venerea lue affectis subueniat, etiam tum, quum altas radices iam egit. Tophos adeo et exostoses in fronte, tibiis, sterno, membrorum articulis, exortos emollit, comminuit, liquat, dispellit, vel ita mutat, vt fragmenta ossea separentur, aliaque symptomata venerea vel sola vel istorum comitatu prodeuntia tollit, quorsum glandulae tumefactae, scabies, dolores artuum, vlcera tophorum vel faucium pertinent, quae ipsa depurat, coadunat, cicatrice obducit (STÖRCK *de*

Stram. p. 104. Cont. exper. Caf. 1. 4. 5. 14.) Et huic quidem morbo subinde medetur, aliis remediis irritis. Extractum æquali portione mercurii dulcis mixtum (*STÖRCK Cont. exper. p. 102. 117. 119. 121.*), vel mercurio viuo, per faccharum subactò, copulatum (*FRITZ med. Annal. Vol. 1. p. 327.*), potentia nonnunquam omnibus reliquis mercurialibus antistat. Optimo quoque successo in casibus, luis maxime ancipitibus, vel vt præparetur corpus pro inunctione mercurii absque ptyalismo, vel etiam sub ipsam inunctionem, extractum exhibetur (*STÖLLER l. c. p. 146.*).

Sanat et quandoque alia vlcera obstinata, quae non a fomite venereo originem trahunt (*STÖRCK de Stram. p. 111.*), item spinam ventosam. Hancque quidem puella in metacarpo manus vnus et dorso pedis passa fuit, Napelli tamen vsu interno et fomentatione ex Cicutà, per noctem vero emplastro eiusdem imposto, quibus ipsis fragmenta ossea secessere, omnino fere sanata (*EIVSD. Cont. exp. Caf. 8. p. 107.*).

De efficacia Napelli in amaurosi et cataracta non comparuerunt quidem singulares historiae, augent tamen haec mala numerum morborum, quibus prospexisse traditur (*STRÖCK Contin. exper. p. 121.*). Et varia felicitis curationis in aliis paralyticos speciebus exempla ad noua experimenta in amaurosi excitant.

Huius

Huius generis est felix ista curatio, quam subiit puella, loquela et motu brachii ac cruris dextri priuata, insuper conuulsionibus diris vltra biennium vexata (COLLIN *Obseru. P. 2. p. 136. Cas. 4.*). Item casus paralyseos omnium artuum ex terrore subortae, sed pari auxilio sublatae (*l. c. p. 143. Cas. 6.*). Femina decrepita adeo, in connubio asthmatis tussis et arthritidis, paralyfi et brachii et cruris sinistri laborans, sensim conualuit (GREDING *l. c. Cas. 4. p. 95.*). Alia femina, octogenaria fere, in hemiplegia nihil quidem solatii inde obtinuit: incontinentiae tamen vrinae et rheumaticis doloribus, quibus simul conflictabatur, leuamini fuit (GREDING *l. c. Cas. 5. p. 98.*).

Vix crederes, quod in restringenda epilepsia feminae sub tanta deformitate cranii et tot vitiis intra cranium post mortem detectis, tantum valere potuisset, nisi fide dignissimus auctor dubium omne tolleret (GREDING *l. c. Cas. 8. p. 104.*).

Sequitur, vt curatius exponam, quomodo Napellus in hisce dictis morbis commodissime exhibeatur. STÖRCKIVS proposuit *puluerem* ex extracti Aconiti granis quatuor et sacchari albi vncia dimidia, diu in mortario vitreo subtilissime contritis. (*de Stram. p. 73. Cont. exper. p. 93.*). Initio in dosi huius pulveris paullo timidior fuit, ita vt a granis decem, bis vel ter de die datis, incipiens ad drachmam vnam

et dimidiam intra nychthemera ascenderet. Ipse vero deinceps factus est, quosdam extracti grana quatuor, quinque, sex, supraque nychthemeri spatio probe tulisse (*Cont. exper. p. 93. de Puls. p. 59.*). Hinc et formulam aliam serius consignavit ex extracti Acon-grano dimidio vel uno et sacchari albi granis decem, cuius pulveris bis vel ter quotidie unus ingereretur (*Unterricht für Feld- und Landärzte T. 2. p. 180.*), subiungens monitum, pro re nata dosim sensim notabiliter augeri posse (*l. c. T. 1. p. 239.*). Ampliores doses alibi quoque tutas esse, cognitum est. Ita cl. ODHELIVS (*Vet Acad. Handl. 1776. p. 68.*), iamjam minorem nunquam extracti dosim, quam grana duo, aegris suis exhibet, idque ter, quater, sexies vel octies, per diem, quibus semper potulentum superbibi curat, quod perspirationem augendi vim habet. Ipse novi exemplum feminae, quae Gottingae, prae male intellecto consilio, octo pulveres, quorum quilibet granum unum extracti continebat, impune una ingessit, quum singuli aptis interuallis capi debuissent. Homo quidam militaris mox initio contra arthritidem, suadente cl. CLOSSIO, extracti grana quatuor in miscela antimonii diaphoretici et sacchari lactis mane cepit; quin huius aegri frater, corpore fortior, grana adeo eius octo (*TODE med. chir. Bibl. T. 7. p. 198.*). Cl. SCHENCKBECHER (*l. c. p. 160.*) sensim ascendendo per 24 horas ad grana viginti

ginti tria consumsit. Nemo vero plus extracti offerre ausus est, quam cel. STOLL (*Rat. med. vol. 3. p. 167.*), asseuerans, aucta sensim dosi intra idem spatium aegros partitis vicibus scrupulos septem absque incommodo tulisse. Maxime tamen suadendum est, vt parua dosi initium fiat, raroque tam magnis, quales proxime recensui, opus est. Nec, si mediocribus dosibus auscultare detrectet natura, magnis videtur morem gerere, vt multa medicamentorum experientia docent, et quoad Napellum cel. STOLLII nuperrime memorata experientia. Sine vlllo autem damno per plures menses vsus eius protrahi potest.

Forma dicta pulueris plerique acquieuerunt. Paucis quibusdam pilularis magis arrisit, e. gr. ex extracti et sacchari aequali quantitate (SCHENCKBECHER *p. 157.*), vel ex extracti huius et extracti Gentianae rubrae q. s. (BLOM *l. c. Cas. 1.*). Extractum, quod ex Acon. Lycoftono coctione herbae in aqua et liquidi subsequa inspissatione paratur, altero ex succo Napelli non inferius vi iudicat cl. SCHENCKBECHER (*l. c. p. 142.*): equidem vero doses largas, quibus porrigi potuit, indicium praebere arbitror, debilius longe esse. *Essentia* quoque ex herbae Napelli exsiccatae parte vna et spiritus vini partibus sex, a quinque ad decem guttas, et progressu temporis ad quadraginta, contra arthritidem febris expertem et glandulas indu-

induratas eximio fructu propinari potest; quod praeparati genus sub defectu extracti commodum, et effectus celeritate insuper se commendat. (KÄMPF in *Act. Societ. scient. Hass. T. I. p. 152.*) Per se patet, miscelae extracti cum aliis aliquando locum esse, item subinde auxiliatrices manus ferri debere aliorum subsidio. Connubii eiusmodi et subsidiariae opis aliquot exempla iam adfuerunt. Addo iunctum cum Cicutae extracto auxilio pluries esse, vbi alterutrum seiunctim non iuuat (STÖRCK *Cont. exper. p. 114. 121.*) In ischiadico cruciatu vtiliter vesicatorium cum Nappello coniunxi.

P R A E P A R A T V M.

EXTRACTVM ACONITI post STÖRCKII publici iuris facta experimenta seriores libros pharmaceuticos omnes intravit, *Ph. Würt. edit. a. 1771. p. 88. Ph. Dan. p. 172. Ph. Edinb. 1774. p. 52. Ph. austr. prou. p. 171. Ph. Ross. p. 86. Pharm. Genev. p. 68.* Quod in *Ph. Suec. ed. 2. p. 78.* describitur, eo desleat a reliquis, quod iubeatur folia, (non herbam totam) recentia concisa pauxillo aquae irrorare, et succum ad mellis spissitatem densatum quarta parte pulueris foliorum commiscere. *Pharmacopoea Dan. et Brunsv. p. 253.* tempus collectionis curatius determinarunt, nempe ante florum expansionem.

331.

Pharm. ANTHORAE Radix.

Aconitum Anthora; floribus pentagynis, foliorum laciniis linearibus. LINN. *Spec. pl.* p. 751. *Aconitum salutiferum* f. *Anthora* c. B. Icon: IACQ. *Fl. austr.* Tab. 382. MILLER'S *Figures of Plants* Tab. 12. REGNAULT *Botanique* l'Aconit ou Anchora. Pl. perennis, crescens in alpebus Pyrenaeis, Taurinis, Sabaudicis, in monte Thuri Helvetiae.

Paucissima certa de vi huius stirpis constant, ut non mirer, quod plurimi de simplicibus medicamentis libri eam plane omittant. Anthora dicitur, quasi antidotum esset Thorae. Qualis vero planta sit ista venenata, olim ita dicta, et quam pro Aconito Pardalianche DIOSC. habuerunt, an Ranunculus Thora LINN., an Napellus, an alia, non liquet. Notum est discidium, quod olim hac de re intercessit inter pugnacem MATTHIOLVM et modestum CONRADVM GESNERVM, qui de Ranunculo Thora agit.

RADIX angulosa, mox rotunda mox oblonga, apparet, carnosa, extus bruna, interne alba. Saporem prae se fert cum amaritiae nauseosae dulcem, odorem debilem. Suspectam omnino reddit cum
Napello

Napello affinitas et effectus vehementiores in quibusdam notati, vt vel ideo dubitem, an virus alius stirpis acris eneruare possit. SPRÖGELII (*Diff. de venenis p. 10. fq.*), bis in vna eademque fele capta experimenta, quae prima vice drachmas radicis duas concisas, altera duplam postero die quantitatem devoravit absque noxa, maius innocentiae eius documentum exhiberent, nisi cum lacte radix data fuisset. Tam per superiora quam inferiora purgare radicem, in iusculo vel vino quantitate Phaseoli captam, et robustis exhiberi auctor est HVGGO SOLERIVS (in *Schol. ad Aëtium.*). Strenue quoque euacuare ab vno ad duos scrupulos sumtam inter purgantia memorat PRAEVOTIVS (*Oper. posth. p. 500.*). Negat e contrario cl. GEOFFROY (*Matiere medicale Traité T. 2. p. 16.*), praeuio c. GESNERO (*Epist. p. 66.*), qui Anthoram salubrem ex suo experimento pronunciat, hanc vehementiam, et ad subigendas febres malignas, quae sordes viscosas primarum viarum pro causa habent, et ad necandos vermes conducere obseruauit, datam a scrupulo vno ad integram drachmam. Sit penes posteros haec componere lites. Creduli vero est, in hac medicinam viperarum aliorumque venenatorum animalium morsus, imo venenorum quorumlibet, item ipsius pestis, quaerere (V. IO. BAVH. *Hist. pl. T. 3. p. 661. fq.*). Ita vnus error ex altero, vt articuli in taenia, pullulat.

DELPHINIUM.

LINN. *Syst. veg.* p. 418. *Gen. pl.* p. 274.

332.

Pharm. CONSOLIDAE REGALIS s. CALCATRIPAE Flores.

Delphinium Consolida; nectariis monophyllis, caule subdiviso LINN. *Spec. pl.* p. 748. *Consolida regalis aruensis* C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 683. REGNAULT *Botanique* Le Pied d'Alouette. Pl. annua, inter segetes frequens.

Carere possumus neglecta hac vbiuis hodie in medicina planta, de cuius vera virtute nec pristina tempora mihi satisfaciunt. FLORES odore casti, amari. Idem sapor etiam extracto tam aquoso quam spirituofo inhaeret. In aquoso etiam mucilaginis vestigia adfunt. Aqua illis infusa coeruleo eorum colore tingitur. Plures repetunt, ophthalmiam dissipari vel aqua eorum destillata applicata, id quod quidem GARIDELI (*Plantes aux environs d' Aix p.* 149.) experientiae aduersatur; vel floribus ipsis aqua Rosarum in cataplasma maceratis. Optimum successum ex posteriori applicationis modo asserit se expertum SIMPAVLLI (*Botan. quadrip. p.* 258.). Magis adhuc ambiguae

biguae sunt laudes in lotio pellendo, calculo soluendo, mensibus mouendis, obstructionibus viscerum obstinatis referendis rel. quarum pars ad herbam pertinet. Nec vulnerariae virtuti sub externa applicatione sese exferenti fido, etsi AMBROSII PARACELSI nomen adponi possit. Facile patiar dictionis vbertate de huius stirpis viribus me a ZORNIO (*Botanol. p. 154.*) superari.

333.

Pharm STAPHIDIS AGRIAE *Semen.*

Delphinium Staphisagria; nectariis tetraphyllis petalo brevioribus, foliis palmatis lobis obtusis LINN. *Syst. veg. p. 419.* Staphisagria c. B. Icon: REGNAULT *Botan. Le Staphisaigre.* Pl. biennis, crescens in Europa australi.

Σταφίς ἀγρία DIOSC. eadem videtur, licet Glaſti Flores adscribat.

SEMEN amplius, griseum, compressum, triquetrum vel tetragonum, incuruatum, lacunosum. Nucleum oleosum, initio album deinde sordide luteum, includit. Amarities et acrimonia tam cortici quam nucleo insidet insignis, huic tamen insignior. Acre aqua ad partem, alcohol vini omnino, extrahit (LEWIS *Hist. of M. m. p. 554.*) Oleum idque expres-

sum

sum ad $\frac{3}{8}$ circiter censetur (NEVMANN *Chymie P.* 4. p. 291.). Infestam suam naturam declarauit in cane, cui concisum ad scrupulos quinque cum aqua ingerebatur. Nam post vomendi conatus debilitatem vniuersalem, tremores, aphoniam, conuulsiones, involuntarias alui deiectiones, flacciditatem musculorum, quarum affectionum vna alteram excepit, periit. Conspecta tum in ventriculo pariter ac intestinis tenuibus inflammationis signa bene multa, in pulmone dextro maculae, mucro cordis dextrorsum subinflammatus, sanguis in corde condensatus (HIL-LEFELD *Diff. de venen. p.* 20.).

Masticatum saliuam copiose prolicit, vnde apoplegmatismis olim accessit. Quod vero ob acrimoniam aequae infecurum, ac contra odontalgiam semen vel aceto coctum, ad consilium DIOSCORIDIS (*M. m. Lib. 4. cap. 156.*), ore retinere, vel denti dolenti imponere, quod proxime dictum periculum quum SCHVLZIVS (*Mat. med. p.* 435.) ipse subiret, tantam mali exacerbationem sensit, vt vix mentis compos persisteret. Temerarius tanto magis censendus internus vsus emeseos scopo, cui o[mn]ia grana decem aut quindecim dicata, sed aqua mulla feminibus superbibita, ob strangulationis et faucium adustionis metum (DIOSC.).

Quod pediculos necet, antiquitus iam cognitum est, quo et nomen *φθειροκοκκον*, herba pedicularis, et vox Germanica respicit. Aceto eo fine tritum et illitum fuit (DODON. *Pempt. Lib. 2. p. 366.*); item vnguento exceptum. Sed vel ideo eam adhiberi mihi displicet, quum saepe cum hac foeditate vlcuscula iungantur, per quae in vasa patula acre intrare potest.

C O M P O S I T V M.

VNGVENTVM PEDICVLORVM. *Ph. Würt. p. 247. Ph. Brand. p. 227.* VNGVENTVM AD PHTHIRIASIN. *Ph. austr. prou. p. 289.* Variant formulae inter se. Ast quaelibet praeter hoc semen mercurium viuum recipit. Vnde tanto maori cautione vel ideo in applicatione opus est, ne ptyalismus improviso in tenellis fiat. Plurium vero efficacium in hisce commixtio meritum Staphidisagrae in suspenso relinquit.

N I G E L L A.

LINN. *Syst. veg.* p. 421. *Gen. pl.* p. 276.

334.

Pharm. NIGELLAE Semen.

Nigella fatiua; pistillis quinis, capsulis muricatis subrotundis, foliis subpilosis. LINN. *Sp. pl.* p. 753. *Nigella* flore minore simplici candido c. B. *Melanthium fatium* CAMER. *Icon: MILLER'S Figures of plants Tab.* 187. *fig.* 1. Planta annua, in Aegypto, Creta, item Germania sponte crescens, abundantius in hortis colitur.

A CHOMELIO (*Pl. vsuelles T.* 1. p. 303.) HAL-
LERO (*Hist. st. helu.* n. 1194.), et aliis quibusdam, huic speciei substituitur *Nigella aruensis*, pistillis quinis, petalis integris, capsulis turbinatis. LINN. *l. c.* *Nigella aruensis cornuta* c. B. quam depinxit REGNAULT in *Botan. La Nielle*. Galliae, Italiae, Germaniae incola, annua. Ego ad LINNEI, ALSTONI, aliorum grauiorum virorum, exemplum *Nigellam* alteram praefixi.

Semen loquor exiguum triquetrum oblongum, vno extremo obtusius, subcompressum, cortice nigerrimo transuerse rugoso vestitum, intra quem medulla viridescens oleosa. Odorem fuliginoso aroma-

ticum habet, saporem modice acrem ex cortice permanentem, donec ab oleo nuclei vincatur. Hic fensus dignam eam fecit, quae aromatum numerum pro cibis auget, unde et speciatim in terris Hanoueranis colitur, idque sub nomine *Tout-epice*. Qui vsus contra plures auctores docet, saltim non nisi magna copia ingestum vim valetudini inferre. Chemiae ope ex uncis duabus feminis scrupuli quatuor, consequenter $\frac{1}{2}$, olei vnguinosi eruitur. Spiritus vini super feminibus abstractus odoris saporisque feminum plurimum recipit. Parum quoque olei essentialis semen continet (NEVM. *Chem. Vol. 3. p. 420.*). Extractum spirituosum amaricans et subadstringens est, aquosum autem iners (CARTHEVS. *M. m. p. 326.*).

Hodiernae praxeos medicae exul, olim quidem, vt ex formulis SENNERTI, PLATERI, SIMONIS PAVLLI, aliorum, patet, medicis placuit, sed commixtum cum aliis, vt, quid vere praestiterit, ignoretur. Igitur nonnisi vacillante fide subscribere hisce possum, qui praeterito seculo semen in pituita pulmonum attenuanda et excutienda, in menstruis pellendis, lactis secretionem adiuuanda, in coryza naribus attractum, valere perhibent. Nam piget plures morborum titulos, qui adhuc magis a veri fulcro abludunt, recensere. Instar amuleti appensum pectori lac pel-
lere,

lere, gestatum vero dorso illud discutere, quis duabus matronis credet, praeter GOEZIVM, qui hoc portentum anno adhuc 1730. (In *Ad. N. C. Vol. 2. Obs.* 159. p. 448.) proposuit. Sine dubio de hac planta posterior aetas ex Graecis et Arabibus plures virtutes hausit, antequam de ipsa plantae specie bene constiterit.

PAEONIA.

LINN. *Syst. veg.* p. 417. *Gen. pl.* p. 273.

335.

Pharm. PAEONIAE Radix; Flores; Semen.

Paeonia officinalis; foliolis oblongis. LINN. *Sp. plant.* p. 747. Huius duae varietates servantur pro usu medico: *α. mascula* L. *Paeonia* foliis nigricante splendido, quae mas c. B. Huic foliola miora, saturatius viridia, caules proceriores ramesiores, flores pallidiores, radix primum recta descendens, dein ramosa, competunt; *β, foemina* L. et c. B. Haec instruitur foliolis angustioribus, pallide viridibus, flore profunde rubro, radice, multa oblonga palmaria vel maiora tubera, digitum crassa et sursum per tenuia fila nexa, formante. Vtraque planta perennis, crescit

sponte in Heluetia, inferiori Gallia, Italia. Colitur vero ob florum decus in hortorum areis, quin foemina tuberum ope ibidem luxuriat.

RADIX vtriusque extus bruna, interne alba et compacta est. Epidermide denudata, vel insuper in taleolos secta, siccat. Odor in singulis, dum recentes sunt, ingratus, grauisque, qui in narcoticis plantis solet, praecipue in mare. Hic vero foetor siccando perit, non vero sapor, qui et in sicca primum subdulcis est, dein ingrate amarus. GALENVS saporem leuiter adstringentem cum quadam dulcedine, sed, si dentibus manditur, acrem et subamarum describit (*de simpl. lib. 6. p. 807. RICC.*), cui subscribit fere TISSOTVS (*Traité de l'épilepsie p. 314.*), recenti tribuens saporem acrem et potius acerbum, quam amarum. Foeminae radix frequentius prostat in officinis, quam altera; etsi WILLISIVS aliique mare nomenclatim poscant.

Extractum siccae radice, aqua factum, subdulce, de reliquo fere insipidum et inodorum est; alterum spirituosum tam odorem Paeoniae, quam saporem initio dulcem dein ingrate amarum praese fert. Ita et aqua destillata adhuc aliquid harum notarum seruat (*NEVM. Chem. 2. B. 4. Th. p. 41.*).

Si breuiariis plerisque de materia medica conscriptis, consuetudini practicorum et farragini formularum pharmaceuticarum, quam auget haec radix, fidendum: esset vnum ex praecipuis contra epilepsiam remediis. Ad GALENUM (*l.c.*) priua huius virtutis laus referenda. Ambigua quidem haec ipsa ideo euadit, quod de radice collo suspenſa loquatur: fermo tamen illi est de radice recenti, h. e. odoris suis partibus adhuc instructa, et infantili epilepsia siue ea, quae in corpore contingit, cuius pori magis patuli et bibuli, et nerui facilius etiam a remediis afficiuntur et a causa, facilius vincenda; adiecto casu singulari notabili. Recens an sicca fuerit Paeonia, de qua collo subnexa FERNELIVS (*de abdit. rer. causis lib. 2. cap. 17. p. 133.*) binis modo verbis testatur, verissime sanationem morbi comitialis se comperisse, non dixerim. WILLISIVS (*Pathol. cerebri. cap. 3. p. 30. sqq.*), in specialibus momentis sub hac applicatione obseruandis vberior, taleolis et bracteolis radice recentis filo transfixis totum collum circumdari iubet, et, vtrimum exaruerint, nouas substitui, simul vero radicem per os in puluere exhibendam curat. Sicco amuleto, quod et memorat, ex Paeonia omnino minor fides. Tantam vero fiduciam ille in hanc stirpem collocavit, vt non solum radicem in puluere redactam ad drachmam vnam, duas vel tres bis de die daret, sed vel hanc partem vel semina vel flores

omnibus fere compositis suis adderet. Et hisce quidem subsidijs epilepsiae adulatorum aequae ac infantili (*l. c. pag. 4.*) subuenire annisus est. In puluere autem radice plerique medici acquieuerunt. Mirum, non succum eius expressum reliquis exhibendi illam modis palmam praeripuisse; ex hoc enim plurimum spei capi potest. Placuit igitur mihi, inter alia antepileptica a WILLISIO proposita, me et succum radice recentis vino Hispanico contusae, saccharo dulcesfactum (*p. 39.*), offendisse. Quid in epilepsia sicca radix per os sumpta vere efficiat, non nisi experimentis, fateor, euinci posse. Id vero gustata radice certissime apparet, non destitui viribus quibusdam, nec inertis foeculae posse comparari. Nec contra ideo damnauerim, quod foeteat stirps: in morbis neruosis foetores naturae non inimici sunt. Quod b. noster BRENDELIUS siccam olim radicem non repudiauerit (*VOGEL Mat. med. p. 206.* Recepit etiam illam inter formulas coll. practici mspas) pondus virtutis non leue addit. Attamen nihil grandis neque radicem, nec semina, licet saepissime usurpauerit, sibi praestitisse, iam questus est DE LEBOE SYLVIUS (*Op. med. p. 427.*). Fallere expectationem agnouit LVDOVICI (*Pharm. modern. sec. et WEDEL p. 494.*). Eiusdem inertiae testis existit BOERHAAVIUS (*HALL. hist. fl. helv. p. 1187.*). Deprimat quoque laudem eius TISSOTVS (*Traité de l'epi-*

l'epilepsie p. 314.). Bina epilepticorum exempla adducit cel. HOME (*Clinical Experiments, Histories etc. Ed. 2. p. 209.*), in quorum vno quater de die drachma dimidia eo successu data, vt insultus per aliquot dies pauciores inde ferent, sed subsequen- tibus frequentibus octauo dè, in altero autem fru- stra radix eodem modo per vndecim dies submini- strata est.

De vi eius in rēstrandis obstructionibus visce- rum aliisque passim memoratis nihil veri edisseri potest. Tanto libentius taceo maiorum nostrorum ridicula de temōre modoque collectionis consilia.

Qualis dos esse possit, iam supra dictum. Prae- stat drachma modo dimidiam vel scrupulos duos simul dare, ne quantitas taedium pariat. Forma bolaris etam commoda.

FLORES oculos quidem pascunt plenitudine sua et coloris sanguinei gratia, sed naribus odore viroso displicent. Et hic quidem in floribus quam vlla alia parte plantae, grauior, siccatione tamen euanidus, sapor subdulcis. Tam aqua, quam spiritus vini hisce infusus, colore rubro tingitur, et dulcedinem post inspissationem manifestam prodit. Etiam hi ante- pileptici reputati, quo sine conseruam aptissimam formam iudico, quae et hinc inde vsu venit. Hodie vnice pro syrupo colliguntur.

SEMINA rotunda sunt splendens, nigra, album nucleum includens, pisi magnitudine. Aqua contusa emulsionem exhibent. Olim quoque epilepsiae opposita (v. WILLIS. &c.) hodie negliguntur, licet quidam pulveres sic dicti *epileptici* Pharmacopoeiarum eorum memoriam seruent.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

CONSERVA PAEONIAE *Ph. Würt.* p. 39.

AQVA *Ph. W.* p. 7. Ex floribus destillatur.

SYRVPVS. *Ph. W.* p. 216. Ex ucco recentium florum aqua infusorum expresso. Anodyni nomen tulit, saltim ad gratiam antepilepticis conciliandam ferri potest.

PVLVERES EPILEPTICI in *Ph. W.* p. 100. sex adeo prostant, quibus omnibus Paeoniae radix comprehenditur, e. g. *ad Guttetam, Holfaticus, Marchionis*, alii, tristes reliquiae peruersae ambitionis, quae olim inualuit in formulis farragine multorum exornandis. Praecipue in hisce absorbentium tribus arrisit.

HELLEBORVS.

LINN. *Syst. veg.* p. 431. *Gen. pl.* p. 284.

336.

Pharm. HELLEBORI vel ELLEBORI NIGRI vel
MELAMPODII Ph. Ed. *Radix.*

Helleborus niger; scapo subbifloro subnudo, foliis pedatis. LINN. *Syst. veg. l. c.* Conf. *Mant. pl.* 2. p. 408. *Helleborus niger* flore roseo c. B. Icon: SCHMIDEL *Icon. pl. et anal. part. Tab.* 6. p. 26. cum ampla synonymia et varietatum recensu. IACQ. *Fl. austr. Tab.* 201. *Vol.* 3. p. 1. REGNAULT *Jotan.* L'Hellebore noir. Planta perennis Austriae et montium apenninorum et pyraenaeorum.

In varietatum discrimine respectum est ad magnitudinem stirpis, caulis vel simplicitatem vel ramosam naturam, qualis quidem vnice in orientali occurrit, foliorum vel maiorem vel minorem latitudinem, item florum magnitudinem et colorem; quorum omnium vix limites exacti poni possunt. Sufficiat hic indicasse, me varietatem intelligere, quoad foliorum latitudinem inter *Orientalem* et *Stiriacam* a multis dictam (Conf. SCHMID, *l. c.* p. 29.) mediam, siue *angustifoliam*, quae vulgaris in hortis est,

est, sub niue, ineunte anno apud nos saepe florens, ibidemque non ornamentū vnice causa, sed et in vsum veterinarium, colitur.

Species praefixa ad iudicium MATTHIOLI, CONR. GESNERI, CLVSII (cui ideo vocatur *Elleborus niger legitimus* in *Hist. pl. rar. Lib. 2. v. 274.*), SIM. PAVLLI, HERMANNI, BÖCLERI, POMETI, GEOFFROY, LINNEI aliorumque vera est, ex qua *Hellebori nigri officinarum RADIX* petenda. Huius vero loco, prout olim, sic adhucdum, radices diuersarum plane stirpium pharmacopolae, seruato eodem nomine, passim vendunt, siue incitiam vel lucri cupiditate impulsī, siue a rhizotomis et aromatariis exteris seducti. Dicam primum de istis plantis, quae arctiori quadam affinitate cum vera iunguntur. Huius loci est *Helleborus viridis* L., cuius radix ex montibus Aluerniae Parisios transfertur (GEOFFROY *M. m. Traité T. 2. p. 122.*), et in Gallia perinde cum altera vsu medico venit (*Cod. med. Paris. p. 77.*), item in Pyrenaeis et alpibus, quantum intelligo, Helueticis, *Hell. nigri* radici substituitur (HALL. *stirp. helv. n. 1192.*). Hanc quoque WEDELIVS quondam alteri potioem viribus declaravit, sibi que in vsum domesticae distributionis afferri curavit (BACHOVII *Diff. de Helleboro nigro Altdorf. 1733. p. 9.*).

9.). Ab aromatariis [Francofurtensibus pro alterius radice vendi praeterea lego (*Nov. Að. N. Cur. Vol. 6. p. 144.*). Discernitur a praecedente fibris numerosioribus breuioribus tenerioribus magisque nigris, et, quod quibusdam videbitur memorabilius, sapore amarissimo valde nauseoso, magisque acri. Sed plura de hac in subsequente paragrapho. — Sequatur *Adonis vernalis* L. s. Helleborus niger tenuifolius Buphthalmi flore c. B. cuius iconem conspicere est in IACQ. *Fl. Austr. T. 44.* teste LINNEO in *Syst. veg.* etsi ill. IACQVIN nomen Adonidis apenninae adscripserit. Iam TRAGI tempore (BOCK'S *Kreutterbuch* 1572, p. 192.), radicis eiusdem vis medica innotuit, qui et proficuum bene multis et sine vlla vehementia operantem inuenit eamque in ditone Ingelheimensi inter Bingium et Moguntiam a rhizotomis effossam et Venetias vsque deportatam testatur, qui nec dubitat illi nomen Hellebori nigri veri adponere. MATTHIOLVS, qui eum de nomine redarguit (*Oper. ed. BAVH. p. 845.*), fatetur tamen medicis pariter ac pharmacopoeis Ellebori nigri nomine venisse, et priuatim magno successu ad pecorum morbos adhibitam. In Germaniae officinis potissimum radix prostat. Nominatim in plerisque officinis Saxoniae adhiberi auctor est SCHVLZIVS (*M. m. p. 152.*). In Thuringia et ab Erfurtensibus collecta

lecta ad Francofurtanos et Hamburgenses transfertur (VOGEL, *M. m. p.* 157.). Circa Halberstadium vero et Quedlinburgum, item in ducatu Magdeburgico tanta copia pro Hamburgensibus effoditur, vt posteriori tempore stirpis penuria ibidem enata sit (*Hann. Magaz.* 1768. n. 105.). Ipse pharmacopola peritus SIGEL, hanc radicem a Francofurtanis obtinuisse se et veri loco' diuendisse, fatetur (in *Nov. A. nat. Cur. T. 6. p.* 146.). Quum vero tam officinae multae Germanicae quam exterae apparatus suum medicamentorum ex hisce mercatoribus plurimam partem repetant, quam largi ambitus huius radicis distributio fiat, sponte elucet. In Rossia pariter usurpatur, vbi in australi parte collecta Moscuam pharmacopolis transmittitur (SAM. GOTTLIEB GMELIN'S *Reise durch Rußland Tom. I. p.* 81.). Hinc et collegium medicorum imperiale non dubitauit eandem, Hellebori nigri radicis titulo, in Pharmacopoeam uam recipere (*Ph. Ross. p.* 26.); seruata tamen et altera, quam Hellebori nigri veri radicem nuncupauit. Cadit igitur DODONAEI (*Pempt. p.* 262.) vituperium, quasi purgandi vi destitueretur, licet illud clari viri repetierint, TOVRNEFORT (*Mat. med. vers. Angl. p.* 31.) et GEOFFROY (*M. m. l. c.*), et recentissima quaedam cl. PAVLLI CHRIST. MÜLLERI et LINCKII (in *Diss. de Hell. nigri usu medico, praes.*

BÖHMERI, *Halae p. 2. not. 5.*), tentamina videantur contraria. Nominatim in infania non inferiorem efficacia esse, nostro tempore exploratum (VOGEL. . c.). In hac radice ex capite breuissimo prodeunt fibrae copiosae simplices, carnosae, octo ad duodecim pollices longae, aetate prouectiori contortiplicatae. Et hae quidem recentes e nigro spadiceae, post siccationem autem nigerrimae, odoris nauseosi fortis, saporis acris, amari, dulcedine quadam mixti (SIGEL *l. c. p. 145.*). — In Teschnitz Bohemiae *Adonis appennina* L. (*Abhandl. e. Privatgesellsf. in Böhmen, Vol. 4. p. 178.*), loco veri Hellebori aegris praecipitur; quod non in dubium quidem vocabo, licet imponere facile possit huius cum praecedente Adonide similitudo. — Radices *Trollii europaei* L. saepius circumferri, rhizotomi fide nititur (SIGEL *l. c. p. 147.*), quae ipsae, ex breuissimo capite oriundae, fibras sex vel septem pollicum crassitie culmi frumentorum, sed valde ramosas praecipue versus apices, emittunt. — *Aethaea spicata* L. quam vetus opinio, quae et Aconiti nomen dedit, et LINNEI de baccharum exitiali vi experientia (*Flor. Lapp. p. 176.*), suspectam fecit, numerum Pseudohellebororum auget. BODAEVS A STAPEL (in *not. ad THEOPHR. ERES. p. 1066.*), iam indicauit hanc, Christophorianam alias dictam, a quibusdam

busdam pro Helleboro haberi. Ita et LOBELIVS (*Stirp. adv. p. 304.*). In Gallia familiarior eiusdem vsus est, adeo vt MONNIERI (in cl. LORRY & *Melancholia libro T. 2. p. 293.*) testimonio ibidem haec sola pro Hellebori veniret, quem morem tamen non publica auctoritate inualuisse ex silentio Pharmacopoeae Parisiensis apparet. Sperni contra ea et vix in vsum transire, etsi omnino emefin et deiectiones alui cieat, a cl. LIEVTAUD (*Syn. prax. med. p. 640.*) condocemur. Obstupuit alius quidam Gallus SAVVAGES DE LA CROIX (in *Mem. de l'ac. d. sc. de Paris 1739. p. 470.*) extracti eius granis duodecim puellae purgandi scopo praescriptis, percipiens ex Actaea esse, vim tamen hoc praestitit absque hypercatharsi, quod ille quidem arbitratur veneno per ignem dissipato contigisse. Sed nec collectio harum radicum a Germania excluditur, etenim plures earum centenarii vno vere ad Bahlingam et Tuttlingam effossi. Discernitur radix caudice ramisque articulatis, quorum infimus articulus crebriores fibras edit, easque lignosas (SIGEL *l. c. p. 146.*). — Intercedat umbellata planta, *Astrantia maior* L., quam DODONAEVS (*Pempt. p. 386.*) adeo pro Elleboro nigro DIOSC. habuit. Competit illi radix fusiformis articulata fibris vndique sparsis trium vel quatuor pollicum ramosis fusco nigricantibus. Raro hodie

hodie colligitur, sed acris est, aluum ducens, mitior tamen Helleboro (HALL. *l. c. n. 790.*) — Nullus vero capitalior error est, quam is, quo in genuinae locum *Napelli* radix cessit, quem, ut olim in Sabaudia et in Gallia, ita et in Germania adhuc hodie aliquando committi supra (*p. 10.*) dixi. SCHLIZIVS (*Mat. med. p. 151.*) adeo queritur, saepius olim id factum esse. Hinc et admonuit huius erroris medicos ZWÖLFFERVS (*Pharm. veg. p. 107.*), quem bis contigisse ipse obseruauit. Euitari vero is facile potest vel vnice conspecta radice. Nam in hac ex caudice vel subgloboso vel fusiformi fibrae prodeunt copiosae supradecompositae, tres ad quinque pollices longae, crassitie culmum Zeae aequantes. Siccatae nigro griseae nec lignosae, sed fragiles, exstant (SIGEL *l. c. p. 148.*). Et huic radici supposititiae sine dubio mortes binae repentinae tribuendae, quae ante aliquot annos in ducatu Würtembergico, post vehementissima tormina, anxietates, vomitiones et alui deiectiones creberrimas rel. et inflammationem interiorum variorum viscerum, contigerunt; quae ipsa radix adeo acris fuit, ut exigua modo portione sub fissuris leuibus linguae scorbuticis gustata ardorem oris intensum excitaret febremque cum plurium ambiguum symptomatum syndrome (*l. c. p. 131.*). — Alias plantas, quarum

Appar. medic. Vol. III.   D   radi-

radices perperam substitutae, e. gr. Arnicam, rel.
iam non moror.

Sub tanta igitur radicum varietate, quae genuinae supposita, quarum pars vel opinione mitior, alia iusto fortior vel noxia, suadendum maxime, vt pharmacopolae Hellebori nigri radicem non ex peregrinis aromatariis emant, sed ipsi eandem suis in hortis alant. Noua tum cum genuina radice experimenta capta accuratius dosin, exhibendi modum, vires declarabunt.

Quum vero de ipsa ista radice, quae nostro tempore praecipitur, non vbiuis constet: non mirum, quod de stirpe, quae Graecis olim *Ελληβορος μελας* dicta, item subinde *Μελαμπόδιον*, CELSO et interpretibus Graecorum autem Veratrum nigrum, nihil certi pronounciari possit. Dissensus sententiarum, qui de hac ipsa re apud interpretes seriores inualuit, aliquot iam specimina nuperrime notauit, quem conciliare mea parum refert, et vix dabitur sub isto descriptionum stirpis, quas reliquerunt, defectu. Quod Helleborus niger veterum cum Linneo idem sit, inde aliquod fulcrum obtinet, quod qui in loca Hellebori prouentu celebria, vt in Olympum et insulam Anticyram, peregrinati sunt,

e. c. BELLONIVS, TOVRNEFORTIVS, speciem noſtram ibidem crescentem inuenerint, vt taceam effectum ab istis notatorum cum iis, quos adhuc hodie experimur, conuenientiam, quae quidem nonnisi fallacem plerumque de speciebus conclusionem admittit.

RADIX stirpis, pro genuina designatae, ex tubere subgloboſo profert vndique ramos breuissimos articulatos, ex quibus proueniunt copiosae fibrae carnosae glabrae teretes, in annosioribus contortiplicatae. Et hae quidem annosiores fibrae a spithama ad pedem longae calamum frumenti exaequant crassitie, reliquis crassioribus. Exsiccatione rugosae et fragiles euadunt et tertia parte gracileſcunt. Recentium radicum color externe pallide fuscus, siccatarum vero fusco nigricans (SIGEL *l. c. p. 143. sq.*) et intrinsecus albus. Sapor amaricans et subacris. Est qui dulcedinem quandam immixtam percepit nihilque amari (SIGEL *l. c.*). Paulo amaritiae ferius caloris sensus sese prodit (GREW *on taſts in anatomy of plants p. 283.*); sed supra horam dimidiam durat. Amarities vero initio apicem linguae afficit, dein sese spargit ad mediam linguae partem (*l. c. p. 284.*). Curatius gustata radix stuporem quasi linguae relinquit (*l. c. p. 280.*). Nares re-

cens radix sensu nauseoso acri afficit, quem si vetustate imprimere cessat, vi quoque medica exutam radicem esse censeas (HALL. *l. c. n. 1192.*). Sed mora et ipse acris sapor omnino fere perit. Fibrae, vt sapore, ita et vi radicis tuberi praecellunt, et in hisce corticalis pars medullari, quae ipsa vero vix auferri potest, nisi in tubere et crassioribus fibris, nec vnquam hodie a pharmacopolis aufertur.

In analysin chemicam inquirens non audeo rationem habere eius, quam profert BOVLDOVC (*Mem. de l'acad. R. d. sc. de Paris 1701. p. 192. sqq.*), quippe qui experimenta sua instituit cum radice in Heluetia lecta, in qua tamen regione, testimonio grauissimo HALLERI, Helleborus niger L. non sponte crescit, vt igitur ad Hell. viridem potius vel Hell. foetidum L. haec ipsa referenda videatur. Gummosae partes dimidium fere pondus radicis constituunt, quae ipsae arcte et vix separabili vinculo cum resinosis nectuntur. Hinc et fere idem pondus spiritu vini, quod aqua, eruitur. Oleum, quod inest, tam tenaciter quoque resinae adhaeret, vt suetam alias fragilitatem induere renuat. Praeter dictas pondere determinandas partes, reliquum terrestribus constat; nam libra vna radicum ZWÖLFFEERO grana modo decem salis fixi erogauit. Sed plurimum virium
 sine

sine dubio a subtilibus particulis dependet, quas dixi ficcatione auolare et quae diuturniori coctione in aqua pariter aufugiunt (NEVM. *Chem. P.* 3. p. 113.), item ex protracta per aliquot dies digestionem (DE MAYERNE *Prax. med.* p. 68.), ita vt sensim purgandi potestas radicis pereat. Hae ipsae particulae et destillando aquam impraegnant et acrem reddunt; vnde ex eiusdem cochlearibus duodecim in cane quatuor vomitiones duaeque deiectiones aluinae subortae, et ex cochlearibus octo in iuvene tormina et laxandi molimina (BORRICH. in *Apologia contra CONRINGIVM* p. 341.).

In hodierna medica praxi longe rarius radix obuiam venit, quam in pristina; dum quidam eam ob ferociam effectus, quae potius ad Helleborum album pertinet, alii ob inertiam, quae quidem vitio aetatis vel praeparationis locum habere potest, reprehendunt. Qualis fuerit Hellebori apud Graecos veteres vsus in variis morbis, iis praecipue, in quibus vel alius ducenda, vel vbi fortioribus resoluentibus et depurantibus opus est; malo ex SCHVLZIO (*Diss. de Elleborismis veterum Hal.* 1717.) et LORRYO (*de Melanchol. T.* 2. p. 288. *sqq.*) ingeniosa antiquorum monumentorum comparatione, quam meo studio, intelligi. Quorundam Arabum autem

de Helleboro senfa diferte exponit FREINDIVS (*Hist. med. p. 254. fq.*). HIPPOCRATES, quoties simpliciter Hellebori voce vtitur, album significat, vocem autem nigri aut deorsum purgantis addit, quoties nigrum intelligit (Conf. CASTELLI *de Helleboro epist. sec. Rom. 1622.*), cum quo GALENVS et PAVLLVS conueniunt. Intermiffum eius per plurium feculorum intercapedinem vsum iterum ex obliuione protraxit ANT. MVSA BRASSAVOLVS (*de medicamentis cathart.*) medio feculo decimo sexto.

Quae de mitiori eiusdem purgandi vi, quam quae albo inest, veteres reliquerunt, conspirant cum recentiorum experientia. Ad nostrum igitur pertinere nequit peculiare istud curationis genus, apud veteres contra grauiffimos morbos adhibitum, quod helleborismum vocabant, ad quod varia arte corpus praeparabant, sub ipsa pharmaci administratione quoque ad effectum eius dirigendum valde solliciti; sed ad aliam stirpem, de qua infra sub Veratro sermo erit. Efficaciorem tamen esse orientalem plantam, quae omnium maxima caule ramofo foliis pedalis, nostra, TOVRNEFORTII (*Voyage du Levant. T. 2. p. 189. fq.*) narratio, ex ore quorundam Armenorum de extracto petita, innuit. De nostra vero non vereor subscribere FREINDII (*Hist. med.*

med. vers. WIGANI p. 255.) effato, medicamentum esse perquam innoxium atque efficax, et moderata quantitate datum ita parum vehementer purgare, ut saepissime nullam omnino purgationem excitet, et, quanquam aliquando vomitum moueat, haud raro tamen ne minimas quidem in stomacho turbas creare. Innocens medicamen esse, modo rite paretur, declarauit HEVRNIVS (*Prax. med.* p. 402.). Ita ex numerosissimis institutis experimentis colligit BOVL-DVC (*Mém. de l'acad. de sc. de Paris* 1701. p. 103.), remedium esse mite et moderate aluum stimulare. Quod omni virtute cassum sit, non dabo, nisi de effoeta radice vel male praeparata. Miror igitur, quod a cl. MÜLLERO, medico Anhaltino Seruestano, item a cl. LINCKIO (*Diff. de Helleboro nigro, praef.* BÖHMERO p. 12.) drachmae radice dimidium sine vlllo effectu datum fuerit. Fateor, dispersas hinc inde exstare obseruationes contrarias, querelas moueri de vomitionibus effraenis inde contractis (DÖRRING *de medicina et medicis* p. 242.), hypercatharsi (*Act. helv. Vol. 5. p. 326.*), torminibus, anxietate, siti, singultu, animi deliquiis, sudoribus frigidis, faucium strangulatione (BÜCHNER *Diff. de salut. et noxio Eilebori nigri usu.* p. 22.), conuulsionibus, ster-
 nutatione (HILDAN. *Observ. med. chir. cent. 4. obs. 12.*), torpore quodam artuum et ipsueta rigiditate (SCO-

POLI *Fl. carn. ed. 1. p. 557.*), inflammatione ventriculi et intestinorum (MORGAGNI *de sed. et caus. morb. Epist. 59. art. 15.*), quin morte pedissequa (TIMAEVS A GVLDENKLEE *Oper. ed. RIVIN. p. 276.* MORGAGNI *l.c. Act. helv. l.c.*) praeuiis variis dictis malis. Quis vero extra dubium ponet hisce funestis casibus designatae stirpis radici non aliam deletariam fuisse surrogatam, quum in hac medicina, vt qualibet alia, raro medicus ante vsum pharmacopolam de origine eius sciscitetur, hic vero, etiam si eum perconteris, vix aliud regerere possit, quam quod radicem ex hoc vel illo celebriori aromatario coëmerit, qui et ipse a mercatore quodam extraneo eam mittendam sibi curauit. Manifesta subsuit stirpium confusio, quum modica extracti dosis ex vno pharmacopolio petita in maniaca femina nihil fere efficaciae exfereret, eadem autem ex alia officina praescripta tam vehementer aluum purgaret et tam vehementes vomitiones excitaret, vt animi deliquia insequerentur (HAARTMAN in *K. Vet. Acad. Handl. 1762. p. 276.*). Vitium quoque non raro incuria exhibitionis vel dosi iusto maiori commissum fuit, vt in casu isto, quo infanti decenni et tribus aliis aetate paullo maioribus absente medico a famulo rudi infusum helleboratum praebebatur, effectu tam noxio, vt duo infantes interirent, alii duo vix lactis calen-

tis liberaliori potu et subiuncto opii vsu mortis periculum effugerent (*Act. helv. l. c.*). Quem ex Helleboro periisse narrat magius MORGAGNI quinquagenarium et antea melancholicum, huic extracti drachma dimidia ex recens effosis radicibus data fuit, et postea in vitium verterunt illum neglexisse ferum superpotare. Facile circa haec dabitur, potentius longe obtineri extractum ex recens euulsis radicibus, quam temporis mora et situ effoetis. Largior etiam in tenerioribus cautione opus esse. Continuato vsu molestant cephalalgiam cum constrictione narium quasi praefocatoria et stimulo ad haemorrhoides febremque conqueritur SCHVLZIVS (*Mat. med. p. 152.*).

Dosin veram, qua conducatur, definire, quam arduum sit, ex dictis difficultatibus palam fit; nec mirum, quod ab auctoribus tam diuersa proponatur. Pulueris grana decem vel duodecim CLAVDIVS (*de ingress. ad infirm. p. 223.*) permittit; gr. quindecim ad scrupulos duos SIMON PAVLLI, alii, quos recenset, maiorem ad integram vsque drachmam (*Botan. p. 648.*); gr. viginti ad quadraginta sine noxa exhibuit SCOPOLI (*Fl. carn. ed. I. p. 557.*). Taceo studio veterum magnas doses. Sed vix vnquam pulveris forma hodie capitur. Infusione et tanto magis

decoctione mitescere superius allata experimenta iam demonstrarunt; hinc ad vnam vel alteram drachmam supraque, tres drachmas pro infuso assignat CLAVDIVS (*l. c.*), sub leui et cum aqua praeparatione ascendere licet. Sexcentis fere hominibus dilutum, (existimo in infuso datum) sese exhibuisse, nullo profus incommodo testatur MATTHIOLVS (*ed. cit. p. 460.*), sicque mitiorem, quam in puluere esse. Suetissimus vero exhibendi modus hodie in extracto est, praeterquam in aliis quibusdam praeparatis infra indicandis. Nec facile aliquis nostro tempore purgandi vnice sine hoc remedium subministrat, quum certiora prostant, sed vt pertinacioris quasdam morborum chronicorum causas vel resoluendo vel depurando corpus vincat.

In morbis mentis, quos ab atra bile deriuarunt, veteres (DIOSC. *M. m. lib. 4. cap. 151.* PLIN. *Hist. nat. 25. 5.*) praecipue Helleboris indulserunt. Non moror hic narratiunculam de PROËTI regis filiabus furore percitis, sed a MELAMPO per Helleborum (qui albus potius videtur) curatis; nec aliam de HERCVLE furente a ciue quodam anticyrano sanato (SCHVLZ *de Elleborismis*), quod meritum nigro tribuitur. Dignior omnino fide curatio, quam ANTONIVS MYSA BRASAVOLVS (*l. c.*) in maniaco ex MA-

LATESTARVM illustri gente nostro Helleboro perfecit, et per quam Helleborus nouam famam acquisiuit. Extracti Hellebori (puto intelligi nigrum) drachma dimidia ter per diem data furiosas aliquot mulieres resipuisse, suo testimonio confirmat PECHLINVS (*de purgant. p. 315.*). Item melancholia extracti granis quindecim quotidie a cel. LORRY (*de melanch. Tom. 2. p. 343.*) exhibitis defaueuit. In melancholia et mania plurimum quoque fidei tribuit radici VOGELIVS (*Diff. de insania longa p. 21.*), vel eiusdem drachmas duas ad vnciam dimidiam cum octo vncijs aquae decoquens, addito terrae foliatae tartari drachmis duabus cum syrupo quinque radicum aperientium, et subinde admixto insuper extracto Hellebori nigri; vel hoc ipsum in liquore terrae foliatae tartari soluens; vel solutionem huius salis valde dilutam in miscela tincturae martis helleboratae Wedelii exhibens. Subiunxit hisce aliquando alia purgantia, et subinde opium. Abludunt ab hisce praeconiis, quae de extracti in mania etiam larga dosi exhibitum inertia crebris casibus in Finnia obseruata sunt a cel. HAARTMANO (*l. c.*).

Menstrua autem referat Helleborus non solum vi, qua lentos humores soluit, sed et per stimulum, quo sanguinem ad eorum fontem pellit. Sane reliquis

quis suppetiis illum ob hanc efficaciam praetulit MEADIVS (*Mon. et praec. med. p. 138.*), vt vix vnquam spem suam fefellerit. Vfus ille fuit tinctura Melampodii ad cochleare minimum, ex aquae tepidae haustulo bis de die exhibita, addens, nisi per destinatam viam sanguinem eliminaret, illam per alias eundem protrudere. Sed cel. HOME (*clinic. Experiments and Hist. p. 410.*) inter nouem vel decem foeminas, in vnica modo scopo potitus est, etiamsi quatuor huius generis cochlearia per diem caperentur. Restringit quoque pro merito cl. PASTA (*Dissertaz. mediche sopra i mestruj delle Donne p. 192. sqq.*) virtutem emmenagogam Hellebori.

Haemorrhoides praeterea prouocat; quod vltius SCHVLZIVS (*M. m. l. c.*), item IVNCKERVS (*Therap. gen. Tab. 3. n. 28.*), comprobant.

Pluris in hydropse fieri meretur, quam vulgo fit. Post AVICENNAM expertus laudat eius vim diureticam FREINDIVS (*Hist. med. p. 256.*). Non audeo huc trahere Oxymellis helleborati c. GESNERI (*V. Libell. de hoc ipso p. 21. annexus EIVSD. epistolis*) vires, in hydropse quoque exploratas, quum illud iusto magis compositum sit. Magis simplicitati nostri seculi consentaneum est infusum ad hydropem

BRUNNERI ex radicis Hellebori nigri recentis vna, herbae Absynthii manipulo vno, concisis et infusis in cereuisiae vel vini Mosellani libris quatuor, quarum cyathus vnus vel alter stomacho vacuo exhibeatur, (KLEIN *sel. medic. p. 108.*). Sed efficaes BACHERI pilulae tonicae, de quibus paulo post, sine dubio Hellebori haud leuem in hoc morbo commendationem praebent.

Tanquam quartanae febris remedium multis in locis proponitur, plerumque autem nudo tantum febris nomine: cito igitur HILDANVM, qui tam se quam alios a quartana extracti ope felicissime liberavit (*Oper. p. 214.*).

In vitiis variis cutis vt Helleborum adhibeamus, incitat quoque veterum de nigro suo fauens iudicium. Spectat hoc ad lepram, in qua, nominatim elephantiasi Graecorum, vtrumque Helleborum laudavit ARETAEVS (*Oper. ed. BOERH. p. 136.*), nigrum vero expresse CELSVS (*ed. Krauf. p. 177.*). Sine dubio hisce vestigiis commotus cel. SCHMIDEL (*Diss. de lepra in HALL. collect. Dissp. pract. T. 6. p. 83.*) duobus aegris Graecorum lepra, quae tamen elephantiasi dicta mitior est, affectis extractum nostri Hellebori manifesto successu exhibuit. — Ita et

et scabies foeda extracti ope in puella sanata (HIL-DAN. *Op. l. c.*).

Adhuc noto radicem vermibus infestam esse. Pertinet huc miscela ex scrupulo vno extracti eius et vitrioli martis scrupulo dimidio, solutis in aquae Cardui benedicti vncia vna, et syrupi Violarum vel mellis circiter drachma vna dulcesactis, cuius cochleare exiguum mane ieiuno infanti ingeritur. ROSENSTEINIO (*Barnsjukd. p. 362.*) potius, quam cl. DE LILLE (*de palp. cord. p. 253.*), haec adscribenda, quum hic confectioem Hamech addiderit, alia quoque norma in miscela exhibenda vsus.

Possent multo plures virtutes recenseri, siue ad veterum effata respicere volupe esset, siue ad varia ferioris aetatis, quae ipsa vero vel ambigua breuitate lectionem expediunt, vel Helleborum in multorum aliorum comitatu depraedicant. Sileo igitur de efficacia in epilepsia, arthritide et rheumatismo, paralyti rel., donec hisce augustiis iterata experimenta subueniant, quibus item ad confirmandas reliquas vberius a me significatas vires, quo nihil dubii superfit, radix est dignissima.

Medicis veterinariis antiquum et celebre remedium est, in variis equorum et boum affectionibus,

bus, morbo scil. pituitoso, asthma, lepra, lue, fetacei instar, recentes huius radice fibras per auriculam vel cutis aliquam partem traicere, et supurationem enatam alere. Hoc auxilio haud ita pridem a lue bouilla 400 adeo pecora D. MALZAC liberavit, dum nimirum incisiones quinque vel sex vtrinque ad spinam vertebralem a scapula ad caudam vsque per cutem fierent, et per hasce fibrae radice introducerentur et curaretur, vt diu vulnera aperta seruarentur (VICQ D'AZYR *Exposé des moyens contre les maladies pestilentielle des Bêtes à cornes* p. 304. sq.)

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

EXTRACTVM HELLEBORI NIGRI. Coctione radicum cum aqua paratur. *Edinburgenses* (*Ph. nouiss. p. 92.*) ad mellis modo spissitudinem illud sinunt condensari; reliquis pharmacopoeis spissitudo massae pilularis placet. Extractum vinosum, quod autem alias vsu non venit, altero efficacius est (*HAARTMAN l. c.*). Blandius arbitror aquosum ipso puluere ob iacturam volatilium partium igne factam. A granis quinque (*KLEIN select. med. p. 98.*), decem (*SCOPOLI l. c.*) ad viginti capi pro dosi genuinum poterit. Extracti orientalis plantae scrupulus vnus
tamen

tamen iam varias difficiles turbas imo spasmos et motus conuulsiuos excitasse obseruatum (TOURNEF. *l. c.*), qui idem effectus ab eadem quantitate sub forma fluida capta quibusdam exemplis BÜCHNERO (*Diff. de Helleb. cit. p. 23. 24.*) obuiam uenisse fertur; id quod a pilulari forma, sub qua, utpote sensim deliquescens, non tota sua vi simul operari potest, minus metuitur (*Ibid.*). Drachma dimidia eius idque recentis fuit, quae singulari casu necem attulit (MORGAGNI *l. c.*): sed de planta adhuc dubium superest. Vetustate noxium fieri (KLEIN *l. c.*).

TINCTURA HELLEBORI COMPOSITA *Ph. Würt. p. 226.* Varia aromata et Crocus praeter radicem cum spirituosis digesta. Morbis dictis mentalibus et mensium fluxui restituendo apta a drachma una ad sesquidrachmam declaratur.

TINCTURA MELAMPODII *Ph. Lond. p. 71. Ph. Ed. nouiss. p. 76.* Ex spiritu uini tenuiori, Helleboro et Cocci nella.

TINCTURA MARTIS HELLEBORATA *Ph. Würt. p. 228.* Continet extractum Hellebori in tinctura martis Ludouici solutum. WEDELIO debetur compositio. Resoluit viscerum obstructions simulque aluum aperit. Plures supra de radice recensitae
virtu-

HELLEBORVS NIGER. 65

virtutes huc redeunt, guttis quadraginta ad sexaginta exhibitis.

EXTRACTVM CATHOLICVM *Ph. Würt. p. 91.*

item EXTR. PANCHYMAGOGVM CROLLII *l. c. p. 94.*
inter alia fortiora purgantia hoc quoque comple-
ctuntur.

Additur et extractum Hellebori inclytis PILV-
LIS POLYCHRESTIS BECHERI secundum quorundam
mentem.

PILVLAE TONICAE GEORGII FRIDERICI BACHER:

Rc. Extracti Helleb. nigr. Myrrhae solutae $\bar{a}a$ $\bar{z}j$.
pulu. Card. bened. $\bar{z}iij$ $\bar{\Theta}j$. M. F. f. a. massa aëre
sicco exsiccanda, donec formandis pilulis apta sit,
singul. ad gran. semiss. Auctor metuens volatilem
Hellebori partem, in hac ipsa destruenda multum
laboris, tam addito alcali quam repetita exhalatio-
ne, posuit. Exsiccatas scilicet radices et mola tru-
fatili comminutas irroravit spiritu vini per Alcahest
alcalifato, tum post duodecim horas et variam agi-
tationem hisce vinum Rhenanum bis post aptam in-
tercapedinem infudit et easdem cum eo totidem de-
coxit. Liquidum vtrumque sic impraegnatum et cum
expressione colatum aqua demum coquitur, post
primam condensationem iterum affundenda, et tan-

dem addendo sub finem spiritus vini nonam partem in extractum consistentiae terebinthinae redigitur. Myrrhae praeparatio eo absoluitur, quod ista, in pulverem grossum redacta et per cribrum transmissa, aqua calida solvatur et soluta per linteum transigatur, demum in extracti spissitudinem leni igne condensetur, (RICHARD DE HAVTESIERCK in *Recueil d'Observat. en Medecine T. 2. p. 434. sqq.* item MILMAN *Animadu. de natura hydropis eiusque curatione p. 26. sqq. et 163. sqq.*). Multum inclaudit haec miscela nostro tempore ob vim suam in hydrope vario. Formulam cl. BACHER, pater, medicus in Thann Alsaciae, iam a. 1731. composuit, sed a. modo 1772. per cl. RICHARDVM DE HAVTESIERCK, iubente rege Galliae, qui eandem pecunia redemerat, publici iuris facta, postquam experimenta, in diuersis quatuor nosocomiis militaribus disscitis a scitis medicis instituta, eius efficaciam comprobarent (BACHER *Exposition des differens moyens usités dans le traitemens des Hydropisies*, vbi subiunguntur *Observations sur les effets des pilules toniques par M. DESMILLEVILLE, BONAFOS, DAIGNAN, DEHORNE 1771.*), quorum multa lectu digna cl. RICHARDVS libro suo inseruit (*l. c. inde a p. 368.*). Decem pilulae, quarum quaelibet granum dimidium pendet, simul sumendae et horae interuallo eadem dosis ter inter-
randa

randa. Pilulae initio aluum laxant, postea lotium copiose pellunt et morbum vincunt (MILMAN *l. c.* p. 31. 34.). Sed iungendus sub vsu potulenti diluentis copiosus vsus, imo tum, quum tensio ventris paracentesin desiderare videtur, quo ipso solo contra vulgarem medendi normam multi hydropici conualuerunt. Locum vero non habent hae pilulae praesente phlogosi, inflammatione, suppuratione interna vel initio gangraenae. Multum et spondent in asthma humido et tuberculis pulmonum, cuius quoque virtutis exemplum existit (DAIGNON in RICHARD. *l. c.* p. 384.).

Pharm. HELLEBORI VIRIDIS *Radix.*

Helleborus viridis; caule bifido, ramis foliosis bifloris, foliis digitatis. LINN. *Syst. veg.* p. 431. *Helleborus niger hort. flore viridi.* c. B. Icon: IACQ. *Fl. austr. Tab.* 106. *vol.* 2. p. 4. REGNAULT *Botanique* l'Hellebore à fleur verte. Pl. perennis, in montanis et subalpinis Austriae crescens, rarius in Heluetia. Göttingae in hortis pomiferis inter gramina crebra.

RADIX. Characteres eius supra iam exposui (p. 45.). Addere vero quaedam iuvat. Cortex eiusdem atro-viridis. Sapor, quem amarum insigniter et nauseosum descripsi, in cortice potentior, quam in medullari parte est, item potentior in fibris, quam crassiori radice parte. Acerrimum adeo describitur corticale fibrarum tegmen. (LINCKE *Diff. de Helleb. nigri et praesertim viridis usu medico praef.* BÜHMERO, *Hal.* 1774. p. 17.). Odor neque recenti nec siccae radici vllus. Extractum eius aquosum amarum valde est, nauseosum et leniter acre; spirituosum amaritiam quidem participat, sed non valde nauseosum est, magis contra balsamicum cum odore acidulo. Radicis vncia vna erogavit cum alcohole vini particularum resinifarum drachmas tres,
et

et extracti gummosi secundi drachmam vnam et dimidiam; et sub iterato experimento extracti gummosi primi drachmas tres, spirituosus autem secundi drachmam vnam cum dimidia (LINCKE *Diff. l. c. p. 18.*); vnde apparet et in hacce specie connubium arctum inter refinam et gummi obtinere.

Perperam ob inertiam esse reprobata, ex superioribus elucet (*p. 44.*). Nouissime quoque cl. MÜLLERVS, medicus Anhaltino-Serueftanus, de purgante et resolvente eius vi certiores nos reddidit, praecipue in extracto aquoso ad granum vnum vel alterum, vel ad tria pro robusto homine aqua soluta, quod ipsum ille in humorum visciditate et in intermittente febre eximio fructu explorauit (LINCKE *l. c. p. 19.*); annuente experientia clmi LINCKE (*p. 20.*). Obtulit hic quoque pulueris fibrarum radicis grana octo, extractum aquosum vero dedit a gr. vno ad sex, aqua fontana solutum. Mentio etiam fit virtutis antiputredinosae, qua ipsa cortici adeo peruiano non cedere legitur (LEONHARD et LINCKE *l. c.*).

Haec quoque radix fetacei vsu apud pecudes praestat (HALL. *Hist. stirp. helv. n. 1192.*).

338.

Pharm. HELLEBORASTRI Ph. Par. v. HELLEBORI FOETIDI (vulgo hodie) *Folia.*

Helleborus foetidus; caule multifloro folioso, foliis pedatis. LINN. *Spec. pl.* p. 784. *Helleborus niger foetidus* c. B. *Helleboraster maximus* GERARDI *Herball*, 1597. p. 827. *Helleboraster maximus* flore et femine praegnans. LOBEL. *ic.* p. 679. Icon: REGNAULT *Botanique* Pied de Griffon. Biennis in horto botanico est, non perennis. Crescit copiose in Heluetia ad alpium radicem, item in Anglia, Gallia, Germania, aliisque australioribus regionibus. Facile in hortis colitur sub dio.

Recens herba foetorem contactu spargit; recenti vero aequae ac siccae sapor inest acerrimus amaricans. Masticata os et fauces corrodit acrimonia vix eluenda; nec siccatione hanc deponit. (*Berg. M. m.* p. 498.).

Infestam porro naturam docent sinistri quidam euentus. Purgauit enim aluum in hypocatharsin vsque et interitum aegrorum (THRELKELD *Irish Herbal*). Alii, qui non inde perierunt, vomitum, cardialgiam, deliquia animi perpessi sunt, quidam per-

dide-

diderunt pilos et vngues quin separationem subierunt epidermidis in toto corpore (JOHN COOK in *Oxford Magaz. for March. 1769. p. 99.*). Addo ex radice eius in pulpa pomi data infantem intra biduum Londini obiisse (*Lond. Chronicle 1768. n. 1760.*).

Haec omnia tamen pro eo iudicio, quod hodie de venenis ferimus, non repudiare plantam omnino, sed caute modo et circumspecte adhibere nobis iniungunt. Ita efficax et tutum anthelminticum euadit. Recentius hanc laudem folia praeprimis sibi vindicarunt. Olim et *Radix*; quae ipsa effectum purgantem reliquosque, quos radix nigri Hellebori, exercet, et nominatim vermes enecat. Pulvis eius ad drachmam vnam vino maceratus tanto efficacior repertus (GERARD'S *Herball. a. 1597. p. 827.*).

FOLIA vero iam per secula in Anglia domestici instar contra vermes fuerunt; et sic quidem quondam, vt in furno pistorio post coctum panem siccarentur, et siccatorum pulvis carica siue passulis exciperetur, vel inspergeretur pani melle oblito (GERARD *l. c.*). Eadem vis VOLPINO, Italo, (*Opere medico-pratiche 1726. p. 18.*) probe et cognita fuit, vt qui pukerem Helleborastri foliorum in electua-

rium melle redactum commendat. Sed quum de dosi ex dictis non constet et sensim stirps excideret ex medicorum memoria: non diffitendum est meritum cl. BISSETI (*Essay on the medical constitution of Great Britain p. 333. sq.*), qui commodissimam et tutissimam rationem efficacem hancce medicinam exhibendi memoriae prodidit. Potentissimam in lumbricis fugandis ex propria experientia declarat. Plebs vero ducatus Cleuelandiae in ditione Noueboracensi infantibus verminosis plerumque folia ingerit vermium suspicione enata. Decoquant scilicet aqua foliorum recentium circiter drachmam vnam vel pulveris foliorum siccatorum circiter grana quindecim, hancque quantitatem vna dosi infantibus quadriennibus vel septennibus propinant. Plena et sufficiens dosi plerumque magis vel minus vehementem emesin suscitatur, et saepe aluum non nihil soluit. Subsequentibus duobus et subinde tribus diebus mane dosin iterare mos est. Secunda solet efficacior esse priori, nec vnquam capitur absque subsequa vermium praesentium per aluum expulsionem. Subinde absque solutione alui medicina dicto ordine data operatur, et subinde plerosque vermes viuos elicit. Praestat tamen, vbi aluum non soluit, subiungere postea modicam Rhei dosin. Quodsi in dosi modus nimium excedatur: anxietas dira succedit, quae
vero

vero vomitu subsequente mox cessat, qui et ipse raro valde vehemens est. Nec excessus in dosi, quem saepe plebs committit, nocuit. Quin absque detrimento haec medicina infantibus inde ab anno aetatis primo ingesta.

Commodius tamen succus, in Syrupum per saccharum crudum farinaceum redactus, propinatur. Ante expressionem succi ex foliis contusis recentibus, humectari haec debent pauxillo aceti vini, vnde vis mitigatur et nauseae vel nimiae emesi obuiam itur. Huius syrupi cochleare vnum pro Thea vesperi tempore somni capiendi, et vnum vel duo cochlearia mane duobus vel tribus diebus successive infantibus duo ad sex annos natis ingeritur, ita tamen vt augeatur vel diminuatur dosis non nihil pro virium ratione. Quoniam vero raro haec dosis sola aluum satis mouet, BISSETO in vsu est, illi aequalem portionem tincturae Rhei spirituosae admiscere, vt deiectiones fiant necessariae, nec aluum postea eluere opus sit. Ita et sapor prospicitur et mitiori effectui, imo praesente febre conducit. Haec si desit, guttulae paucae olei destillati Sabinae commode adduntur. Sub inopia syrupi dicti, eius loco, decocto fortiori foliorum tincturam Rhei addere conuenit, serie eadem in prae-

biis obseruata. In vniuersum praestat ea dosi exhibere, vt aeger paullo molestius in vomitum vsque afficiatur. Memorabile puerum deiecisse aliquot lumbricos ex solo olfactu crebrius repetito foliorum recentium, dum contunderentur. — Contra ascari-
des vermiculares vero vix remedium hocce valet, ob remotiorem in intestino recto sedem, nisi aluum sollicitet.

Vis pulueris foliorum anthelmintica probata quoque experimentis ill. Equ. et Arch. Suec. bäck (LINN. *Diff. obs. in mat. med. p. 4.*). Et ipse cl. COOK (*l. c.*), qui planta timide vtitur, eximie succedentem curationem puluere eorum factam proponit.

Non vnice vero vermibus cladem affert hic Helleborus, sed et resoluendi vim possidet haud mediocrem. Id quod apparet in asthma pituitoso, vti et affectionibus hysteris et hypochondriacis, quae stimulantibus non exasperantur. Ita et apud infantes miscela ista ex syrupo dicto et tinctura Rhei commoda ad eliminandum mucum viscidum intestinorum, quin imo ad febres remittentes, intermittentes et erraticas, tollendas, quae ex humorum visciditate prouenerunt (BISSET *l. c. p. 339.*). No-

lo inter causas horum vitiorum labem scorbuticam a BISSETO poni, quae opinione rarior extra mare eiusque confinia est.

Veterinarii et huius stirpis radicem vel caulem per auriculam vel aliam corporis partem morbofi pecoris, instar setacei, transigunt (RAII *Hist. plant. T. I. p. 698. COOK l. c.*).

R A N V N C V L V S.

LINN. *Syst. veg. p. 428. Gen. pl. p. 281.*

339.

Pharm. RANUNCVLI PRATENSIS Folia.

Ranunculus acris; calycibus patulis, pedunculis teretibus, foliis tripartito - multifidis, summis linearibus. LINN. *Spec. pl. p. 779. Ranunculus pratensis erectus acris c. B. Pl. perennis, in pascuis pratisque vulgatissima.*

Acrimonia, quae cognatas plantas suspectas reddit, insignis speciebus tantum non omnibus huius generis insidet. Quibus deesse visa, in harum singulari parte tamen plerumque latet. Quaedam cuti admotae prurimum, rubedinem, inflammationem

nem cient, epidermidem in vesicas eleuant, suppurationem, intumescenciam partis, profundam latamque erosionem, excitant, subinde cum metu gangraenae; masticatae linguam excoeriant inflammantque, gustum obtundunt et delent, deglutitae sub doloribus intensis ventriculum inflammant, convulsiones ipsamque mortem concitant; naribus attractae sternutationem et excoeriationem pariunt. Erodendi et exulcerandi vis antiquitus iam cognita (DIOSC. *Mat. med. Lib. 2. cap. 206.*). Ad naturam vero Ranunculorum venenatam curatius pernoscendam faciunt experimenta varia a cl. KRAPF (*Experimenta de nonnullorum Ranunculorum venenata qualitate, horum externo et interno usu. Vienn. 1766.*) instituta, quibus acrimonia insignis Ranunculi breyniani Cranzii, bulbosi, scelerati, acris, aruensis, Thorae, illyrici, Sardoii Cranzii, euincitur; quorum plerorumque radicem, caulem, folia, flores, germina immatura, succum expressum, extractum, decoctum, infusum, vel in se vel in canibus tentauit. Acerrimis speciebus quoque annumerari debet Ranunculus alpestris L. (HALL. *hist. stirp. helv. n. 1167.*); et manifesta acrimoniae suae indicia praebet R. Flammula L., de qua paullo post vberius. Acre horum continetur volatili, inodora licet parte, quae igne, coctione, siccatione et maturatione consumitur, quae

ablata

ablata nutritioni adeo aptae plantae fiunt. Haec neque acida nec alcalina est (KRAPP. *l. c. p. 100.*). Augent acrimoniam acetum, mel, faccharum, vinum eiusque spiritus, acida mineralia, oleum tartari per deliquium, aliaque sapida. Nec minuit eandem Castoreum, quod AËTIVS quidem vt antidotum proposuit, nec magni habita a veteribus Melissa, vel Melissophyllum, vel vinum dulce. Sed inter plantas septingentas exploratas, folia vnice Acetosae manducata vel contusa acre mitigant et eneruant, modo non iam erosio facta fuerit; incassum vero tentatur succus eiusdem. Proxime vi Acetosae accedunt baccae Ribium immaturae. Aqua vero omnibus antidotis antecellit in veneno hocce mitigando (KRAPP *l. c. p. 101. sqq.*). Et haec omnia articulo sequente de R. scelerato vltcrius enucleabuntur.

Sunt tamen et species adeo mites, vt olerum instar iis vesci liceat, R. auricomi et lanuginosi exemplo (KRAPP *l. c. p. 98.*).

Sed memet continebo in censura Ranunculorum, qui medica praxi inclaruerunt, de quibus iterum ingemiscere cogor, quod botanica cognitione destituti saepe incios nos de specie auctores reliquerint,

querint, quam tamen seorsim nosse tanto magis optus est, quum cl. KRAPPIO docente non singulis partibus eadem vis infideat.

Ranunculus acris L. igitur primum trutinandus. Huic acrimonia per omnes partes fere aequalis competit eaque valde pungens. Germinibus florum tamen dirior ex linguae iudicio inest, quam et dolentius et diutius afficit. Cultura mitescit haec species, nec spontanea, prout et de aliis Ranunculis obseruatur, vbiuis eundem acrimoniae gradum feruat (KRAPP *l. c. p. 90.*).

Haftenus acquieuerunt medici fere omnino in Ranunculorum applicatione externa, quod et de significato valet. In hac aemulantur cantharidum vires, stimulandi, deriuandi, reuellendi potentia, quin in eo praeferri videntur, quod non ita, vt vesicatoria ex cantharidibus, lotii vias moleste afficiant, quod doloribus parcant, et citius effectum exserant (KRAPP *l. c. p. 105.*), nec eos febri praesenti igniculos subdant. Hoc si concedamus, molestum tamen est, Ranunculi bulbosi bulbis exceptis, hieme non succosos obueneri. Nec horum applicatio ob funestas sequelas oscitanter fieri debet. Ino diutius longe ulcera inde nata serunt, stillant et difficiliter coalescunt,

quam

quam quae a cantharidibus fiunt (STÖRCK *Ann. med.* 2. p. 123.). Duo vero vbiuis ad auertendos malos effectus caueri debent, ne scilicet iusto ampliori spatio vis sese dispergat, nec per iusto diuturniorem moram profundius aequo partem exedant. Non superuacaneam igitur censeo clmi. CHESNAV (*Observ. med.* p. 11.) prouidentiam, qui folia Ranunculi (foliis Anemones assimilare eum enuncians praefixam speciem sine dubio intellexit) in mortario ligneo vel marmoreo contusa et multo succo madentia per emplastrum (denarii amplitudinis alicubi mentio fit, *l. c.* p. 14.) perforatum applicuit, superimposito emplastro non perforato, vnde duarum horarum spatio cutis aperitur in tenero loco et depilato. In capitis vero capillata parte non facile cutem erodit, sed partem in tumorem attollit. Ita subuenit stirps cephalalgia atroci nominatim hemicrania correptis, medio loco dolenti imposita. In capitis parte, quam pili obtegunt, longior mora trium vel quatuor horarum concedi potest; in fronte contra, circa oculos et alibi, vbi cutis tenera est, altae facile exulcerationes fiunt. Parcior igitur ibidem quantitas applicetur, nec pluribus locis simul. Ex neglectu huius cautionis in muliere quadam nobili inflatio ingens faciei, colli et superioris pectoris exorta, sed naturae solus beneficio euanida (CHESNAV p. 12.). Nouissime

sime indicato more applicata podagrae etiam remedium exstat (*l. c. p. 420.*), item mali ischiadici (*p. 425.*), in quo abcessui, ut alia reuellentia, praevertit. In eodem malo vel aliis doloribus successit pariter BAGLIVIO (*Oper. p. 113.*). Pari gauisus est successu L. B. A STÖRCK (*Ann. med. 2. p. 123.*) in pertinacissimis ac inueteratis articularum doloribus saepius, copioso fero in vesica epidermidis collecto. Existimo equidem sermonem de hoc praecise Ranunculo fuisse.

Februm intermittentium curationem pluries stimulantia vel inflammantia extrinsecus cardiae, praecipue autem carpis, applicata absoluerunt, siue hoc factum fuerit pustulis ibidem excitatis materiam febrilem reuellendo, siue eandem turbando et confundendo, ita ut calore intensiori per totum corpus producto frigus subsequens paroxysmi anticiparetur. Quod si intempestive contingat, metus, ne plus noxae quam emolumenti inde capiatur. Rutam, Sinapi, Erigeron acre, vesicatoria ipsa rel. in defectu fuisse nouimus, et inter haec etiam Ranunculos varios. Quorum omnium vis in carpis tanto maior, utpote in loco neruis diuite, iisque pene nudis. Ita quidam, quartana adeo diuturna laborans cum acutissimo dolore humeri, Ranunculo carpo
impo-

imposito, tam febrem quam dolorem sufflaminavit (SENNERT. *Oper. Tom. I. p. 263. Lugd. 1676.*). Fuit rusticus, plures a febre intermittente subito liberans, Ranunculum huncce ad pulterem contritum intra manuum digitos alligando, effectibus dictis comitibus (SWIETEN *Comment. Tom. 2. p. 571.*). Non intempestive autem hocce epicarpio fugandam esse febrem, docet casus pueri octennis, qui a febre quidem liberatus mox in ascitem cum hydrocele incidit, et vlcus, sine dubio ex protracta nimis epicarpium mora, sibi contraxit, ligamentum annulare et tendines adeo flexorum digitorum male afficiens. Soror eius e contrario paullo ante sine vllo malo pedissequo hac medela vnice e febre emerfit (*Bressl. Versuche 1719. p. 177.*).

340.

Pharm. RANUNCULI PALUSTRIS *Folia.*

Ranunculus sceleratus; foliis inferioribus palmatis, summis digitatis, fructibus oblongis. LINN. *Spec. pl. p.* 776. *Ranunculus palustris* apii folio, laevis. C. B. *Icon: Flor. Dan. Tab.* 571. REGNAULT *Botan.* La Renoncule des marais. Pl. annua, in paludibus et fossis non infrequens.

Ex acerrimis haec species est. Radix tamen mitis, certe acrimonia eius exigua mox in lingua evanescit. Caulis eo acrior, quo floribus propior, et quo planta iunior; nam sub anthesin radicem versus insipidus. FOLIA inter dentes contrita sensum ustionis cum salivae vberiori prouentu pariunt, iterato autem aliquoties experimento linguam inflammant, excoriant, gustu priuant, anteriorem linguae partem stiptica quadam asprædine imbuunt, apicem eius findunt, stuporem dentium inducunt, gingiuas pariter dolorosas et ad attactum cruentas reddunt. Superant tamen acrimonia florum germina omnes reliquas plantae partes. Alligato folio vel floribus digiti laterali parti per dimidium horae, leuissimus modo subsequitur pruritus, abiecto autem apparatu, rubedo primum, dein vesica, duodecim horas post
vel

vel citius nascitur. Vesica haec aperta initio ichorem flavescentem, dein pus, plorat, nec vlcus hoc superficiale facile sponte se claudit, id quod vero ope balsami peruuiani fit. Planta recens contusa, vel manibus tractata, volatile spargit inodorum, sed tam acre, vt nares oculosque afficiat, in sternutationem et illacrymationem vsque. Siccando herba exuitur acredine sua; item succus, vtut antea vrens, magisque quam folia vel flores degustati, si in extracti spissitudinem densetur. Par decocti herbae vel florum ratio, vt et oleris instar a pastoribus Murlachiae cum debito condimento ingeratur. Decoctum ipsum grate dulce, nisi paullo meracius, cuius tamen acredo ferri potest. Infusum recens contra acerrimum, vt tamen sensim mitescat. Ex deglutito folio vel floris pauxillo etiam post lautum prandium dolor in abdomine acutus et valde singularis nascitur, balsamo etsi peruuiano vel iustius aqua fontana expiandus. Ex succi guttulis duabus molestior adhuc longe sensus, vt inflammari visus esset oesophagus. Canis ex succo faucibus largius infuso, anxius vomuit, clamauit et sclopeto occisus ventriculum praebuit contractum, variis locis inflammatum, et pylorum tumidum rubro liuidescens, vix peruium. Si diluitur succus aqua, ita acrimonia mitigatur, vt drachma succi dimidia cum vncii sex

aquae mista tuto deglutiatur. Ea forma vel et decocto sine noxa tentari poterit in morbis, qui stimulantibus et blande soluentibus opus habent (KRAPP *l. c. p. 11. sqq.*).

Siquidem haec species nequitia priorem superat: tanto maior sollertia in eiusdem administratione requiritur. Valet hoc et de externa. Mendici astuti nundinas petentes ea exulcerant pedes, ut miserationem aliorum in se conuertant (LINN. *Flor. Suec. n. 499.*). Sed peius e contrario aliquando cecidit res, quando tamen scopus laudabilis prosperum euentum meruisse videtur. Intermittentem febrem quidem pollicis Ranunculus applicatus (Ranunculum paludensem vocat auctor) subinde fugauit, sed in longe grauiores morbos nimio stimulo aegros coniecit (TISSOT *epist. med. pr. p. 3:7.*). In centurione pollice ad os vsque cum immanibus doloribus destructo faeuum vlcus per plures menses reliquit. Auriga inde inter paucas horas immensam vesicam per totum brachium cum febre, delirio, phrenitide, rabiei specie, imo gangraenam sibi contraxit, et vix seruare eius brachium chirurgus peritus potuit (*l. c.*).

Quum

Quum radicem mitem vel decoctione in aqua facile mitescentem describat KRAPPVS, innuatque impune quocunque modo, siue in acetario siue decoctam aqua vel iure, ingeri: fere ad credendum inducor, quod ex alia specie fuerint radices (Ranunculi palustris nomen licet adhibeatur), ex quibus, loco oleris comestis, homines quidam dira cardialgia correpti, quorum vnus post singultum, sudorem frigidum, oculorum contorsionem, risum sardonium et conuulsiones obiit (SCHARFF in *Ephem. nat. cur. Dec. 3. a. 2. obs. 87. p. 106.*), Sunt qui hanc stirpem pro Herba Sardoia SALLVSTII habuerunt, contra quam sententiam saltim exemplum dictum risus excitati non pugnat. Quidni vero non plures eidem huic effectui ciendo sufficerent.

Ad experimenta in morbis, qui stimulantibus et soluentibus opus habent, ferri tamen potest succus herbae, aqua caute dilutus vel et decoctum. Ita diuresin mouet et viscidos humores incidit. Hactenus coniectura potius quam repetita experientia eius in morbis efficacia nititur. In tussi tamen ab acri stimulo, ab excoriatione vel catarrho incipiente, probum effectum praestitit (KRAPP *l. c. p. 22.*). Et in sene decrepito sic dysuriam sanauit, vlcera pulmonum depurauit, venerem effoetam restituit (KRAPP *l. c. p. 103.*).

341.

Pharm. FLAMMVLAE *Herba.*

Ranunculus Flammula; foliis ovato-lanceolatis petiolatis, caule declinato. LINN. *Spec. pl.* p. 722. *Ranunculus longifolius palustris minor.* C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 575. Pl. perennis, in pratis vdis crebra.

Ad acriores species pertinet, vnde et Flammula dicta, quae cuti pariter imposita eandem rubefacit, quin vesicas excitat. Haec eius vis in intermittentibus febribus, illa praecipue, quae prima hominem infestat, tantum fidei sibi in Suecia comparavit, vt a morbo (Älta) nomen (Ältgräs) ipsa stirps ibidem reportauerit. Imponi solet carpis. Saepe fini respondere, graues testes sunt (LINN. *Fl. Suec. n.* 494. ROSENSTEIN *Barnsjukd.* p. 315), modo febrili paroxysmo appropinquante vim suam exerceat, sicque tantum calorem excitet, vt frigus sufflaminetur. Addere tamen conuenit, curationis genus esse, quod a mulierculis potius, quam a medicis, in vsum trahitur. Non mirum igitur, simplici huic medelae allini mystica quaedam artificia, praecidi scilicet vngues vel crinium extrema, quae medicatrix ex aedibus reportat, abdomen ad ductus
pecu-

peculiares fricari rel. quae sanior quilibet iudicio ridet.

Sed et in huius epispastici applicatione cautione ea opus esse, quam supra iniunxi, docet casus singularis, quem mox proferam. Matrona quaedam, multiplici aliorum sibi notorum hominum exemplo ducta, vt tolleret obstinatam febrem, prope carpum sinistro antibrachio Flammulam imposuit. Quum per nycthemeram integrum effectu destitueretur, ei adhuc per dimidium diem moram concessit: sed die post locus applicationis albus insensibilis durus exstitit, doluitque intense brachium et locus dictus, postea in sphacelum transiit, ita vt tendines musculorum et ipsum os in conspectum prodirent; obicem tamen malo posuerunt antiseptica et chinata (*SKRAGGE om Sjukdom. omkring Drottringholm p. 162. fq.*) et sanitatem pristinam aegrae restituerunt. Patet inde, peccari, si vltra tempus herbam relinquas; nam et in vesicatoriis ex cantharidibus obseruauit, vesicam saepe post emplastrum iam ablatum formari, vel iam natam ampliorem fieri.

342.

Pharm. RANUNCULI BULBOSI *Bulbus.*

Ranunculus bulbosus; calycibus retroflexis, pedunculis fulcatis, caule erecto multifloro, foliis compositis. LINN. *Syst. veg.* p. 430. *Ranunculus pratensis*, radice verticilli modo rotunda. C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 551. Pl. perennis, in pratis et ad vias copiosissima. In fertiliore solo maior omnibus partibus, consequenter et bulbo; cuius varietatis figura conspicitur in IO. MILLERI *Illustr. Syst. sex.*

In vniuersum acris, dum tenera est, ita tamen, vt linguam non tam cito vellicet, vt *Ranunculus sceleratus*, sed diutius eam afficiat, quin periculosiora et pertinaciora mala linguae, dentibus, gingiuis, afferat (KRAPF *de Ranunc.* p. 69.). Mirifice autem herba mitescit, dum floribus ornatur, remanente quavis aetate acrimonia in bulbo radice, qui acrior potius fit florescentiae tempore, fibris radice contra ante anthesin modo acribus.

Radix BULBVM subrotundum constituit, infra radículas paullo mitiores in vniuersum protrudentem. Vesicis excitandis hic ipse bulbus prae reliquis

quis stirpis partibus, item prae reliquis Ranunculis, idoneus est; nam ad serum vsque autumnum recens in pratis obuenit, et coli quoque potest absque virium notabili iactura, et virides bulbi facile in sabulo per hiemales menses feruari queunt (KRAPP *de Ranunc. p. 105.*). Diu etiam feruari sese patiuntur calido aëre absque acrimoniae dispendio (*l. c. p. 74.*).

Efficacia huius prompta, quippe taleolus eius digito interius applicatus iam post duo minuta prima vstionis sensum impertit. Abiecto illo cutis vix rubra apparet et pruritus cessat, post duas tamen horas leuiter prurit et intra decem horas vesica generatur sero plena, quam excipit vlcus dolens tardius consolidandum et tardius pus concipiens. Taleolo ultra primum pruritus relicto dolor sensim increfcit, et vis erodentibus eiusmodi communis in vniuersum maior (*l. c. p. 70.*).

Silentio praetereo alia tentamina, eo fine capta, vt vel radice vel aliarum partium huius plantae acrimonia exploraretur, quum multa similia habeant iis, quae de Ranunculo scelerato supra dicta sunt, et ea, quae sub articulo 339. in medium prolata, in hanc speciem pariter plurimam partem quadrent.

343.

Pharm. CHELIDONII MINORIS *Folia*;
Radix.

Ranunculus Ficaria; foliis cordatis angulatis petiolatis, caule unifloro. LINN. *Syst. veg.* p. 428. *Chelidonia rotundifolia minor.* C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 499. Pl. perennis, primo vere florens, in gramineis et umbrosis tam crebra, ut vicinas plantas suffocet.

Hodie a medicis spreta. Ex censu mitissimorum Ranunculorum est. FOLIA enim et flores eius acredine omni destituuntur. Folia ideo et verno tempore cum aliis plantis in acetariis comeduntur (KRAFF *de Ranunc.* p. 97.); item in Vplandia cum oleribus coquuntur (LINN. *amoen. acad.* T. 6. p. 127.). Laudem quoque antiscorbutici tulerunt.

RADICIS vero alia ratio est. Haec ex bulbis ficiformibus fasciculatim congestis, quibus interiacent fibrae tenues, constat. Haud parum illa acris est cum sapore stiptico, primum acido dein amarescente et nauseoso. Contusa cutem pariter in vesicam eleuat, etsi languidius, quam radix Ranunculi bulbosi, et consolidationem non tam diu moratur.

ANEMONE NEMOROSA. 21

retur. Acrior ante floris expansionem. Succus radice tutius sternutatorium est, quam reliquorum Ranunculorum dictorum. (KRAFF *l. c.*). Virtus applicationis externae radicum recentium, vel et earundem in puluerem redactarum et sebo coctarum in strumis, vel linimenti mox dicti in haemorrhoidibus, nondum tam comprobata est, ut fidem mereatur.

A N E M O N E

LINN. *Syst. veg.* p. 424. *Gen. pl.* p. 279.

344.

Pharm. RANUNCULI ALBI Flores; *Herba.*

Anemone nemorosa; feminibus acutis, foliolis incisif, caule unifloro. LINN. *Spec. pl.* p. 762. *Anemone nemorosa* florē maiore. c. B. *Icon: Flor. Dan. Tab.* 549. Pl. annua verna, in nemoribus et dumetis habitans.

Obsoletae hodie famae apud medicos. Seruauit tamen eandem *Pharmacopoea Suec. ed. 2.* p. 27. cuius in censuris rigor notus; forsitan vnice ob aquam. Acris planta, herba et floribus. LINNEVS
pro

pro Herba Sanguinaria veterum scriptorum rei rusticae habet, quae mictum cruentum et dysenteriam boum generaret (*Fl. Suec. n. 485.*). Certe pluribus Sueciae plagis haec planta ruri crescit, in quibus haematuria correptum pecus, nec suspicio noxae in aliam stirpem cecidit (*LINN. Skånshå resa p. 249, 370.*). Folia cum floribus contusa et bis per diem capiti applicata intra paucum tempus tinea sanare lego (*CHOMEL Vsuelles T. 2. p. 376.*). Epispasticum pariter ex hisce recentibus parari potest ad auerruncandas febres intermittentes, vt de Ranunculis dictum: sed eadem cautione opus est.

P R A E P A R A T V M.

AQVA RANUNCULI ALBI. *Ph. Suec. p. 57.* Fit destillatione herbae cum aqua. Acris est. Lauant subinde faciem eadem puellae, venustatis male cupidae, eo, dum saturatior est, euentu, vt pessime facies erodatur.

345.

Pharm. PULSATILLAE NIGRICANTIS *Herba.*

Anemone pratensis; pedunculo inuolucrato, petalis apice reflexis, foliis bipinnatis. LINN. *Spec. pl.* p. 766. Pulsatilla flore minore nigricante C. B. Icon. *Fl. Dan. Tab.* 611. item STÖRCK *Libell. de Pulsatilla nigric.* Pl. perennis vernalis, crescens in campis apricis sterilibus Germaniae e. c. prope Brunsvigam, inter Hamburgum et Lubeum, circa Vindobonam, item in Oelandia et Scania, vnde per iter petii aliquot exempla, quae vltra decennium probe viguerunt in horto botanico. Similis primo aspectu Anemoni Pulsatillae LINN., quae vero altior, hirsutior, flore maiori petalis rectis.

Lib. Baronis a STÖRCK sagacitate a. 1771. numerum officinalium plantarum auxit. Omnibus partibus paullum masticatis acerrima et vrens, sapore diu persistente (STÖRCK *l. c.* p. 8.). Imo concidendo herbam recentem in naso, lingua, labiis, ore, sensus mordacitatis oritur (*Hann. Mag.* 1779. n. 105. p. 1665.). Radix mitior (STÖRCK *l. c.*). Haec aquam sub destillatione spumescentem reddit, vt saponaceae naturae indicium inde feratur (HEYER in cel.

CRELL *chem. Journ. P. 2 p. 105.*) *Aqua*, ex herba et floribus, abiecta radice, cum aquae fontanae octo partibus ad dimidium destillata, valde acris et penetrans (STÖRCK *l. c. p. 10. Conf. Hann. Magaz. l. c.*). Saturata et ex succolis (non exsiccat) hisce partibus parata post aliquot hebdomades, vel alio experimento post dimidium annum, in vitro crystallos lacteas, planas, striatas, camphoraceae in quibusdam momentis naturae, in fundo generat, quae ipsa camphora tamen cum vera eo conuenit, quod sapore pingui instruatur, flammam concipiens tota deflagret et in braetia ferrea calida sensim omnino auolet vaporibus nares vellicantibus (HEYER *l. c. p. 103. Conf. Hann. Magaz. l. c.*). Praeter dicta aliaque phaenomena, quae haec crystallos explorans vera cognoui, singulare aliud expertus sum, scil. quum easdem, quae integrae saporis expertes sunt, flamma candelae liquatas gustarem, saporem mox tam pungentem et lancinantem in lingua sensi, ut ferre eum non potuissem, nisi crebra linguae abstersione mitigassem dolorem et inflammationem auertissem. Quin diebus aliquot postea stupor quidam linguae cum maculis albidis in locis applicationis superfuit. Extractum mollius ex residua post destillationem parte paratum, licet initio adstringere linguam videatur, dein tamen ciet punctorium sensum, tandem

dem ardorem diu permanentem. Ex huius *Extracti* granis septem vel et quatuordecim cum sacchari drachma vna puluerem parauit tenuissimum STÖRCKIUS (*l. c. p. 11.*). Item *infusum* ex herbae siccae drachma vna cum aquae feruidae q. s. per quadrantem horae maceratae, addito colaturae librae vnus saccharo, quantum eius pro gratia opus esset. Si fortius desideraretur infusum: herbae drachmae duae vel tres vel vncia dimidia adhibita (*l. c. p. 13.*). Quid triplici hocce praeparatorum genere praestiterit, casus quadraginta vnus ab eo recensiti testantur.

Experimentis in oculorum variis affectionibus chronicis hac stirpe instituendis ansam dedit sensus, quem ipse STÖRCKIUS expertus in proprio oculo, qui biennio antea insignem contusionem passus fuerat, vt quem pluries minuta aliquot prima post ingestum puluerem dictum dolor lancinans vexauit. Felix experimentorum successus specificam quandam vim in oculorum morbis stirpem exferere illi persuasit. Pertinet huc amaurosis (*Cas. 18. 20. 21. 23. 25. 33.*), quam in quibusdam curauit, in aliis egregie leuauit. Causa huius mali varia non cuiuslibet quidem historiae adiecta. Fuit inter hosce aegros foemina, ex profluuio aurium subito sopito coe-

cutiens

cūtiens (*Caf.* 21.); alia ex partu difficili (*Caf.* 23.). Adeo in puella quatuordecim annorum amaurosi vtriusque oculi laborante effectus celer fuit, vt intra binos fere menses visum recuperaret (*Caf.* 18.). In aliis, quibus imperfectus remansit, magni tamen omnino faciendum, quod distinguendi obiecta et colores, ambulandi sine cadendi metu, item legendi facultatem pluribus restitueret. — Cataractae eius ope diminutae plura etiam exempla existant (*Caf.* 24. 32. 38.). In hisce scilicet visus obstaculum tenuius inde euadere apparuit, splendor candelae accensae denuo percipi coepit, vel obiecta quaedam distinguendi potestas rediit. — Pannos, vngues vel albugines oculorum in variis quoque dissipauit (*Caf.* 16. 19. 22. 26. 31. 35. 36.), quorum malorum originem vulnus corneae, vel ophthalmia, item variolae, in quibusdam constituerunt.

Bonum indicium praebet in oculorum vitiis, si in hisce dolor, etiam si terebrans lancinansque, percipitur (*STÖRCK l. c. MOHRENHEIM chirurg. Beob. T. 1. p. 77.*).

Praeter dicta oculorum vitia, in aliis variis morbis efficaciam suam comprobauit. Multa symptomata venerea, vt dolores artuum nocturni, tophi, vlcera

ulcera pudendorum, faucium, linguae, caries, testiculus induratus, condylomata, plantae huius vi sublata fuerunt (STÖRCK *l. c.* *Caf.* 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 13. 15. 28. 30.).

Ulcera quoque quaedam, absque causa venerea exorta, sanari eadem se passa sunt, prout illud foedissimum in lingua natum, quo lingua fere tota exstitit bifurcata (*Caf.* 12.); et ulcus fordidum pedis cum serpigine colli et scapulae (*Caf.* 37.). Ita ulcus in genu ex aperto tumore lymphatico consolidatum (*Caf.* 14.).

Nec spernenda haec Anemone in paralyfi. Et enim disparuit brachii immobilitas cum rigiditate et emaciatione, quae per quinquennium durauerat (*Caf.* 1.). Alius paralyfin annosam crurum eius ope deiecit.

Si ex casu singulari concludas: multum et spondet in melancholia, ex qua resipuit vir pertinaci morbo cum macie correptus (STÖRCK *l. c.* *p.* 54.).

Multis igitur nominibus efficax dicenda haec stirps est. Significatos inter casus probi successus alii quidam occurrunt, in quibus parum vel nihil auxilii attulit; id quod auctori honori non dedecori

vertendum. In commendationem quoque cedit stirpi, quod in multis aegris voto responderit, in quibus complura alia remedia frustra tentamen subierant.

Pulvis vero ex extracto et saccharo initio parua dosi capitur sensimque augetur, ita vt, si extracti grana septem sumta sint pro drachma vna sacchari, huius pulueris initio ter de die grana viginti ingerantur, dein drachma vna, duae, tres per diem; et postea substituatur pulvis, qui inter drachmam sacchari grana quatuordecim extracti continet. Extracto vis efficax resoluendi inest. Aqua destillata drachmis duabus ad vnciam dimidiam bis de die capitur. Infusi vero descripti ter de die vncias tres vel quatuor aeger sumit (STÖRCK *p.* 11. *sqq.*).

Facilius ferunt aegri extractum, quam aquam destillatam, vt quae quibusdam maiori dosi nauseam conatumque vomendi excitat (*l. c. p.* 55.). Non spernenda tamen ipsa aqua. In vlceribus, carie, serpigine, infusi vsus externus vtiliter cum interno coniungitur. In multis haec stirps lotium mouet copiosius; quibusdam tormina et leuem diarrhoeam cum euphoria; sunt et quibus inde fluxus menstruus antea suppressus vel haemorrhoides resuscitatae.

Quum

Quum camphorae ex hac stirpe supra descriptae granum dimidium cum saccharo feminae amaurosi laboranti offerretur: et lotium successit copiose et crebro, et capitis lancinans dolor subsequutus est. Idem contigit feminae alii iuniori (HEYER *l. c. p.* 106. *sq.*).

Quae vero de efficacia stirpis in affectionibus oculorum obstinatis innotuerunt, non vnica STÖRCKII auctoritate nituntur, sed accessit aliorum fides. Hafniae in nosocomio amaurosin eadem discussam obseruatum. Eundem euentum cl. GVLDBRAND ter in praxi sua expertus est. Variis quoque oculorum vitiis pharmacopola quidam Danicus eius ope subuenit (TODE et NIELSEN *Diff. de praestantiss. ratione illustrandi mat. med. p.* 11.). Dignum memoria est folatium, quod extractum attulit theologo cuidam Heluetico, septuagenario maiori. Hic vno oculo iam omnino coecutiens alterum quoque ita obscurari sensit, vt faciei obuia discernere nequiret. Sensim dosis ita aucta, vt dolor circa oculos et in eorundem vicinia nasceretur; vnde post binos circiter menses tantum leuamen obtinuit, vt ipse medico suo, cl. HOTZ, exarare epistolam et postea literas legere, etsi cum difficultate, posset (10. IAC. ZIMMERMANN *Diff. Observat. circa Mercur. Extr. Cicutae et Pulsatill. §. 14. Argent. 1779.*). Accedit cl.

MOHRENHEIM (*l. c.*) iis, qui hanc plantam in amaurosi, cataracta et opacitate corneae, laudant. Quae iste, de panno in vtraque cornea viri militaris dissipato ope pulueris Anemones, narrat, magis fauerent eiusdem vi, nisi simul decoctum quoddam interne et externa varia efficacia, vt collyrium ex Vitriolo coeruleo et Tutia et vnguentum ex Mercurio praecipitato rubro et saccharo vsurpasset, simulque applicationi lapidis infernalis et fonticulis indulgisset. Perfecit tamen saltim omissis reliquis dictis curationem hanc stirps nostra (*l. c. p. 73. sqq.*). Idem duobus exemplis incipientem cataractam extracto in pilulis dato, a granis tribus, sensim granum vnum per diem addendo ad drachmam vnam, in connubio collyrii cum spiritu salis ammoniaci discussit (MOHRENHEIM *Wiener pract. Beitr. Vol. 1. p. 287.*). Memorabilis etiam casus est foeminae, quem adducit, cataracta depressione liberatae, sed visu iterum sub dilatatione pupillae sensim priuatae: rediit in hac visus extracto Pulsatillae, a tribus granis incipiendo et augendo dosin quotidie granis duobus, ad drachmam vnam vsque (MOHRENHEIM'S *chirurg. Beobacht. Vol. 2. p. 24.*). Ita pannum corneae dissipauit interno vsu salium mediorum et Pulsatillae vna cum collyrio, quod fel bouillum exceperat (*l. c. p. 169.*).

Inter

Inter tot secundi in amaurosi effectus testimonia dolendum, stirpem hanc, crebro in aedibus, quibus milites rude donati Berolini aluntur, tentatam, spem in isto vitio fefellisse (SCHMUCKER in *verm. chir. Schrift. T. 2. p. 26.*). Ita et, licet in oculorum morbis, praecipue in amaurosi oculorum et panno, extractum, idque magna dosi, exhibuerit ill. BERGIUS, sibi tamen non satisfecisse queritur (*Mat. med. p. 491.*). Negat et ill. AVG. GOTTL. RICHTER (*chir. Bibl. Vol. 6. p. 584.*), sese vnquam auxilium vllum hacce stirpe in amaurosi afferre potuisse, qui tamen extracti ad summum grana modo quindecim obtulit.

PRAEPARATA.

AQUA DESTILLATA PULSATILLAE NIGRICANTIS.

Hanc ciuitate iam donarunt *Pharm. Edinb. noviss., Brunsvicensis, Rossica.*

EXTRACTVM. *Item.*

Pharm. HEPATICAE NOBILIS *Herba.*

Anemone Hepatica; foliis trilobis integerrimis. LINN.
Spec. pl. p. 758. Trifolium hepaticum, flore
 simplici. c. B. Icon: *Flor. Dan. Tab.* 610. Pl.
 perennis, in fyluis primo vere copiose florens.
 Varietas flore pleno vulgare hortorum orna-
 mentum.

Rarissime HERBA hodie a medicis praecipitur.
 Destituitur ea acrimonia, quae aliis speciebus con-
 generibus competit, leuiter contra ea adstringit.
 Tonica olim reputata in viscerum laxitate, in pri-
 mis hepatis et renum et vesicae vrinariae, et mictui
 cruento et haemoptysi coërcendae apta. Nominatim
 et BOERHAAVIUS (*Hist. pl. hort. L. B. p.* 50.) egre-
 giam opem in gonorrhoea inueterata ex organorum
 laxitate deprædicat. Malo hypochondriaco mederi
 decocto feruntur Gotlandi (LINN. *Fl. Succ. n.* 480.).
 Hodie vix vltra gargarismata extenditur eius vsus.
 Pulueri alias vel infuso theaeformi locus fuit.

CLEMATIS.

LINN. *Syst. veg.* p. 426. *Gen. pl.* p. 280.

347.

Pharm. FLAMMVLAE IOVIS *Folia; Flores.*

Clematis recta; foliis pinnatis, foliolis ovato-lanceolatis integerrimis, caule erecto, floribus pentapetalis tetrapetalisque. LINN. *Spec. pl.* p. 767. Flammula recta. C. B. Icon: IACQV. *Fl. Austr. Tab.* 291. STÖRCK *Libell. de Flammula Iouis Tab.* 1. Pl. perennis in collibus et dumetis Austriae, Hungariae, Valesiae et alibi in Heluetia, item circa Monspelim.

Haec, vt congeneres species, valde acris, vnde et nomen Flammulae variis impertitum. Nobilitauit tamen hanc ill. a STÖRCK, et extra suspicionem veneni posuit (*Libell. cit.*), idque a. 1769.

FOLIA recentia in lingua et faucibus ardorem cient, diutius in lingua retenta rubefaciunt, vesiculas excitant et exulcerant. Sicca vero mitiora sunt, vtpote saporis acido subdulcis, leniter adstringentis, parum vrentis. Conterendo tamen ea nisi tibi prospicias, in naribus, faucibus, pectore, ardor

subsequitur. FLORES pariter cum constantia acres, siue sicci explorentur, siue in infuso. Paucis in animalibus captis experimentis. ad alia in morboris humanis corporibus transitus factus. Et in hisce infusum foliorum praecipue placuit; dum scilicet eorundem drachmae duae cum f. q. aquae feruentis per quadrantem horae vase clauso infundantur, et, ebullitione per momentum subiuncta, colatura librae vnus exhibeatur. Fortius hoc infusum sensim redditur sumendo foliorum drachmas tres vel unciam dimidiam. Tentatum et infusum ex florum drachma vna et aquae feruentis q. s. ad colaturam librae vnus; quod pariter fortius fieri potest florum duplam vel triplam quantitatem addendo, et sacchari vel syrapi miscela gratius. Dosis horum infusorum sunt per diem bis, ter vel quater, unciae quatuor. Extracto herbae recentis etiam locus est, per diem ad granum vnum, duo vel tria supraque, sumto. Puluis ex huius extracti granis tribus et sacchari albi drachma vna paratur, in sex doses diuidendus, quarum tres per diem capiuntur. Alius puluis fit ex foliorum granis tribus cum dupla quantitate sacchari, bis vel ter de die capiendus. Sensim quoque licet augere pondus pulueris foliorum ad grana decem pro qualibet dosi.

Sic effectus stirpis nunquam noxius, verum multis in morbis maxime salutaris subsequitur. Ex horum censu memoro tophos, dolores ossium aliaque symptomata venerea, nominatim ulcera (STÖRCK *l. c. Cas. 1. 4. 5. 7. 15.*), quae quandoque tollit, contra aliud quodlibet remedium immorigera (*l. c. p. 34.*). Sed exstant et ulcera, fomitis venerei expertia, quibus pariter auxilio est (*Cas. 6. 8. 10. 14. 18.*). Inter quae seorsim notanda sunt cancroso in labiis oris enata (*Cas. 3. 11. 23.*). Subfuit apud alios in huius partis cancro vitium venereum (*Cas. 4. 9.*). Magis adhuc votis satisfaceret, si ipsi cancro mammaram sufficeret: fungosus tamen et exulceratus huius partis legitur hac stirpe curatus (*Cas. 24.*), item alius cuilibet medellae generi obnitens (LEBER in STÖRCKII *Libell. de Pulsat. nigric. p. 57.*). Porro excrescentias varias fungosas delet, e. gr. in dorso manus (*Cas. 12.*), in glande penis (*Cas. 20.*), obuias. Scabies annosa, humida, cutem totius fere corporis erodens, intra paucas hebdomades evanuit (*Cas. 13.*). Nec minimum meritum est, quod aliquando cephalaeas durissimas tollat, siue causa venerea subfit (*Cas. 1.*), siue desit (*Cas. 2. 17.*). Sigillatim noto tumorem durum, circa articulum superiorem ossis femoris enatum cum immobilitate femoris et ulcere sinuoso, manifeste levatum (*Cas.*

22.). Foeminae denique plures tristissima melancholia affectae omnino inde resipuerunt (STÖRCK *de Pulsat. p.* 57.).

Atque in hisce morbis, si extus simul in conspectum veniant, saepe usus externus cum interno vtiliter copulatur. Pulvis scilicet herbae inspergitur vlcerebus vel carni fungosae, quo ipso illa pura euadunt et sensim coalescunt, haec consumitur absque erosione carnis viuae ac sanae. Subinde solus inspersus pulvis curationem absoluit (*Cas.* 8. 12. 18. 20.). Creat tamen ille aliquando primis diebus ardorem in vlcerebus insignem; vnde ea re est, initio exiguum eius modo inspergere (*l. c. p.* 35.). In scabie iuuat praeter usum infusi internum eodem simul corpus lauare. Contra vlcera vrethrae pariter vna iniectiones cautae infusi profunt (*Cas.* 21.).

In quibusdam aegris lotium, in aliis sudorem, in paucis aluum, haec ipsa stirps mouet.

Quis vero in tam multiplici morborum recensu mirabitur, quod plura inertiae exempla (e. gr. *Cas.* 16. 19.) exstiterint.

PRAEPARATA.

EXTRACTVM FLAMMVLAE IOVIS receptum a *Pharm. Edinb. nouiss. et Ph. Ross.*

INFVSVM. *Ph. Edinb. cit. p.* 57.

THALI-

THALICTRUM.

LINN. *Syst. veg.* p. 426. *Gen. pl.* p. 280.

348.

Pharm. THALICTRI *Radix.*

Thalictrum flavum; caule folioso sulcato, panicula multiplici erecta. LINN. *Spec. pl.* p. 770. Thalictrum maius, siliqua angulosa f. striata. C. B. Pl. perennis, in pratis humidis frequens.

RADIX extus fusca, scatens succo ex dulci amaro. Lanam imbuunt colore flavo, prout et folia. Virtus Rheo aemula dignam eam facit, quae suppellectili medicamentariae inferatur, etsi haecenus vix a medicis praecipitur. In Germania olim Rhabbarum pauperum dictum. Colorem aureum lotio impertit, item odorem peculiarem, tingit et foeces et salivam. Dosis triplo maior Rheo proponitur (BOERHAAVII *Hist. pl. hort. L. B. T. I. p. 69.*). In decocto purgantem eius vim agnovit DODONAEVS (*Pemptad. p. 55.*). Aperiendo, roborando et intestina firmando, pariter excellere legitur (BOERH. *l. c.*). Apud Iemtios in malo ischiadico cataplasma applicetur (EX HAGSTRÖMIO LINN. *Fl. Succ. p. 486.*).

DICTA-

DICTAMNVS.

LINN. *Syst. veg.* p. 330. *Gen. pl.* p. 209.

349.

Pharm. DICTAMNI ALBI, item FRAXINELLAE
Radix.

Dictamnus albus; LINN. *Spec. pl.* p. 548. *Dictamnus albus* vulgo *Fraxinella*. C. B. ICON: MILLER'S *Figures of Plants Tab.* 123. IACQ. *Fl. Austr. Tab.* 428. REGNAULT *Botan.* La *Fraxinelle*. STÖRCKII *Libell. de Flamm. Iouis Fig.* 2. Pl. perennis, in fyluis montosis et collibus saxosis Galliae, Italiae, Heluetiae, Germaniae, Rossiae et Sibiriae australioris spontanea. In hortis vulgare arearum, ob elegantiam floris, vel rubri vel albi, ornamentum.

Tota stirps odorem spargit fragrantem bituminosum, qui ex oleo eius essentiali prouenit. Hoc in superficie extremorum caulium item internarum floris partium inter vesiculas exiguas latet. Adeo hoc inflammabile est, vt admota vesperi candela post diem siccum effluvia flammam capiant, modo aërem inflammabilem ventus non difflauerit (DU HAMEL *Phys. des arbres T.* 1. p. 150. NOLLET *Cours de*

de Phys. Vol. I. p. 300.) Resina ex floribus nondum expansis collecta lotium efficaciter pellit (HILL in *Virtues of Sage Vers. germ. p. 56.*) Potior virtus in capsulis stellatim dispositis residet.

Sed in RADICIS consideratione praecipue substitit medicorum sollertia. Haec crassa, ramosa, externe pallide flava, interne alba, odoris, dum recens est, hircini, saporis ex aromatico amaricantis. Seruatur in officinis modo pars eius corticalis crassa spongiosa, quae, postquam a lignosa inertis medulla separata fuerit, sponte in cylindricam formam convolvitur. Crassissima pollicem fere diametro aequat. Quo vero exilior est, eo efficacior (NEVMANN. *Chem. 2. B. 2. Th. p. 275.*) Sapor siccae radice haud parum amarus et nonnihil aromaticus est. Amarities transit manifeste infusione in aquam, sicque haec largitur extractum pariter amarum, quod tamen amaritiae cedit extracto spirituoso, cuius longe quidem minor quantitas eruitur.

In stomacho roborando, malignitate morborum delenda, mensuris pellendis, vermibus necandis aliisque quibusdam morbis, a quorum curatione haec radix remotior videtur, valere, olim a medicis statutum fuit, ut vel in compendio a GEIERO (*Dicta-*

(*Dictamnographia*) et BÜCHNERO (*Diss. de Fraxinella resp. HENR. CHRIST. BERTUCHIO Erford. 1742. inde a pag. 9.*) traditum legimus. Sensim vero ita in defuetudinem abiit, vt dubitarent multi, an operae pretium esset, in loculo officinarum illam seruare, quin inertem omnino pronuntiarent. Fefellisse hosce suum iudicium, paucos ante annos didicimus experimentis L. B. DE STÖRCK (*Lib. de Flamm. Iouis cap. 2. p. 36. sqq.*). Exhibuit illam quibusdam in puluerem redactam optimo euentu contra tertianam (*Cas. 4.*), contra lumbricos (*Cas. 6. 7.*), quibus subigendis pluries praecipue in Ialappae miscela par fuit (*p. 46.*), ad fluxum menstruum referandum, in fluore albo inueterato erodente (*Cas. 9.*); dosi quidem in hisce diuersa, cuius scrupulus vnus bis per diem maximum pondus constituit.

Essentia quoque ex radicis recentis et concisae vnciiis duabus spiritusque vini vnciiis quatuordecim, digestionem bene saturata (*p. 38.*), profuit, idque quidem binis epilepticis a guttis viginti ad triginta vel quinquaginta ter de die, etsi in vno redeunti malo non sufficeret. Auxilio quoque fuit, ad sexaginta guttas ter de die data (*Cas. 3.*), foeminae melancholicae, in qua irregularitas menstruorum subsuit,

Chloro-

Chloroticis demum et menſtruorum retentione grauatis *Vinum* medicatum ſuppeditas fert ex pulueris radicis vncia vna, Limaturae martis non ruginosae drachmis tribus cum vini generoſi libra vna digeſtis, cuius cochleare vnum omni bihorio datur (*p.* 38.).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

PVLVIS EPILEPTICVS AD GVTTETAM *Ph. W. p.* 151. ORVIETANVM *l. c. p.* 133. radicem in farragine multiplici aliorum recipiunt.

TINCTVRA ſ. ESSENTIA DICTAMNI ALBI. *Ph. Edinb. nov. p.* 75.

VINVM *l. c.* Eſt ſupra dictum martiale.

R V T A.

LINN. *Syst. veg. p. 331. Gen. pl. p. 102.*

350.

Pharm. RVTAE Herba; Semina.

Ruta graueolens; foliis decompositis, floribus lateralibus quadrifidis. LINN. *Syst. veg. p. 331. γ.*
Ruta hortensis latifolia C. B. Graecis ΡΥΤΗ f. Πε-
 γανον. ICON: REGNAULT *Botanique*, la Rue des Jar-
 dins. Suffrutex, crescens in rupibus et locis ste-
 rilibus Europæ australis, in Hispania, Gallia in-
 feriori, Heluetia. Colitur in hortis copiose.

Planta spontanea acrior et odoratior hortensi est. Acquiescimus vero hortensi. Sapor eiusdem stimulan, calidus, amaricans, odor grauissimus. Adeo vero recens acris est, vt prurimum in manu illam colligentium cieat (DIOSCOR. *Mat. med. Lib. 3. cap. 52. CLVS. Hist. rar. plant. Lib. 5. p. 136.* qui adeo per triplices chirothecas penetrare acrimoniam obseruauit); vnde probe caueas, ne contrectata paullo ante planta oculos confrices.

Infusum HERBAE Rutae aqua factum subuiride vel brunum est. Hoc etsi in fibra animali adstrictio-
 nis

nis vim non edat, solutione tamen vitrioli martis mixtum debili nigredine suffunditur (PERCIVAL *Essays medical and experimental* T. 1. p. 119.). Patet inde, non adstringentia vnice addito sale martis nigrescere. Aqua extractum erogat amarum calidum, maiori quantitate, quam spiritus vini, qui vero extractum acrius, hinc efficacius, largitur, coloris fusco-nigricantis. Destillatione per aquam ascendit oleum coloris flauidi vel subbruni, odoris paullo gratioris, quam qui herbae inest, saporis moderate acris, sed tam paruo pondere, vt alius (CARTHEUSER *Mat. med.* T. 2. p. 129.) vix vnciam dimidiam eius ex libris decem, hoc est vix $\frac{1}{320}$, alius (SPIELMANN. *M. m. p.* 292.) modo $\frac{1}{84}$ obtinuerit. Hoc ipsum frigore coit (NEVM. *Chem.* 2. B. 3. Th. p. 131.). Fructus maturitati proximus oleo ditior est, ea proportione, vt quum herbae librae duodecim circiter drachmas tres modo offerrent, fructus eadem quantitas supra vnciam vnam suppeditaret (LEWIS *History of the Mat. med.* p. 489.). Haec quoque pars viribus herbae antistare censenda est.

Apud veteres in multis morbis magno in pretio stirps haecce fuit (V. compendii causa *Diff de Ruta* praef. STENZELIO, resp. STERNBERG *Witt.* 1735. item ZORNII *Botanol. med. art. Rut.* p. 588. sqq.),

Appar. medic. Vol. III. H nec

nec hodie spreta, licet omnino pluris fieri mereatur, et optabile esset, ut vires, per exempla variorum morborum et hominum eundo, ulterius confirmarentur. In nervos illam exferere vim, vel ipse odor grauis fragrans docet, item efficacia in morbis, in quibus systematis nervosi labes. Horum e numero epilepsia, in qua iam veterum, nominatim TRALLIANI (*Oper. Lib. 1. cap. 15. p. 80.*), auctoritate inclaruit. Hic tamen, quem dixi, magis ad excitandum aegrum sub paroxysmo odore Rutae, quam sanandum omnino a malo, respexisse videtur. Multa et diuturna experientia succum Rutae cum melle scillitico mixtum comprobasse suam in hoc morbo virtutem, testatur VALLERIOLA (*Obss. med. Lib. 3. obs. 7. p. 156.*). Hystericis foeminis non raro solamen affert Ruta, et inter varios exhibendi eam modos etiam oleum eiusdem destillatum (BOERH. *Chem. T. 2. p. 112.* CHOMEL *Usuelles T. 1. p. 218.*) sese commendavit, item aqua destillata (BOERH. *l. c. p. 68.*), quam nunquam satis pro dignitate sese laudare posse innuit summus BOERHAAVE in epilepticis et hystericis leuandis, in veneno (miasmate puto) pellendo, in sudoribus ciendis. Hystericis Ruta tanto plus promittit, si mensium obstructione simul laborant, quos referare in multis comperatum est.

Dispellere colicam a flatibus, sperare a medicina stimulante et aromatica licet, iudicium vero plurimum testimonia comprobant, quos inter illud SIMONIS PAVLLI (*Quadrip. p. 510.*); qui decoctum, item oleum eius clymate mistum vel epithema, depraedicat.

Antidotum vniuersale venenorum, cuiuscunque census sint, illam cum antiquis habere dissuadet sana ratio, et facile dabo in malignitate et contagio morborum, ipsius adeo pestis, laudem esse restringendam, quum multiplicis ista malignitas naturae sit. Stimulus vero, quo nervos vellicat, antiputredinosa vis et sudorem excitandi efficacia, alexipharmaci titulo eam non omnino indignam reddunt. Succus herbae cum vino, praesertim vero acetum rutaceum, hisce nominibus inclaruit. Sed et limitem putredini viuae partis ponere, vsu in gangraena, epithematis vel cataplasmatibus forma e. c. cum sale communi, addito vino et aceto, constat. Ita vinum, in quo herba cocta, permixtum melle Rosarum, sanauit ozaenam foetidam et exulcerationem putidam gingivarum cum carie alueolorum dentium coniunctam (PLENCK *Mat. chir. p. 268.*). Sic et in aliis vlcibus imo verminosis valet. Ad seruandos dentes confert os decocto tepido Rutae et

Scordii bis vel ter per hebdomadem sollicitè coluere; vel et aqua, ex Herbae Salviae duabus partibus et Herbae Rutae vna parte, antequam flores emittant, collectis, destillata, quae ipsa aqua etiam coërcet cariem in dente iam natam (v. ex *Deutsch. Memoires Ed. Vienn. T. 1. p. 174. Hann. Magazin 1767. n. 60.*).

Epispastici instar herbam recentem adhiberi posse, ex superioribus euincitur, quo fine vel sola vel aliis commista plantis pedum vel aliis commodis locis imponitur. Sic epicarpium ex summitatibus Rutae et feminibus Sinapi contritis febrem intermittentem in pluribus profligauit, licet aliquando successu caruerit (BOYLE in HAENII *Rat. med. T. 11. p. 66.*).

In debilitate visus saepe prodest halitus hominis fani et integri oris, qui Rutam masticauit, oculo alterius aperto adspirandus, in ea praesertim oculorum caligine, quae ex lectione assidua originem traxit (ROSENSTEIN *Reseapot. p. 40.*). Suppares habentur vapores decocti per infundibulum inuersum admissi (CHOMEL *Usuelles T. 1. p. 220.*).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

CONSERVA RVTAE. *Ph. Lond. p. 24* Eximium praeparatum, seruans virtutem recentis plantae potiore.

OLEVM DESTILLATVM. *Ph. omn. Efficax.* Criteria et vires eius supra iam dixi.

OLEVM COCTVM. *Ph. Würt. p. 127.* Recentium foliorum coctione cum oleo oliuarum paratur. Externo vsui destinatur, instar neruini, carminatiui, cui vix sufficit.

ACETVM. *Ph. W. p. 1.* Vis eximia aceti vini restaurans et antiputredinosa, addita Ruta, qua infunditur, augetur. In ipsa peste olim pretium tulit.

EXTRACTVM. *Ph. Lond. p. 27. Ph. Edinb. nouiff. p. 93.* Est aquosi generis.

BALSAMVS. *Ph. W. p. 31.* Ex oleo Rutae destillato, Nucistae et paxillo viridis aeris. Abesse potest.

ORDO XXVII.

SENTICOSAE.

SPIRAEA.

LINN. *Syst. veg.* p. 392. *Gen. pl.* p. 253.

351.

Pharm. FILIPENDULAE f. SAXIFRAGAE
RVBRAE Radix.

Spiraea Filipendula; foliis pinnatis, foliolis un-
formibus ferratis caule herbaceo, floribus corym-
bosis. LINN. *Syst. veg.* p. 393. *Filipendula vul-*
garis. C. B. *Icon: Fl. Dan. Tab. 635.* REGNAULT
Botan. La Filipendule. Pl. perennis, in pascuis
ficcis crescens.

RADICEM constituunt fibrae longae tuberibus
qualibus instructae coloris extus fusci, interne albi.
Tubera haec carnosae autumnis odorem florum Na-
phae gratum prae se ferunt, saporem subdulcem;
aestate minus fragrantia, magis vero amara et sic-
ciora. Recentia rasa aquam frigidam colore rube-
scente imbuunt, quae mora amyllum album depo-
nunt, quod decoctione in gelatinam tenacem transit

(BERG. *Mat. med.* p. 424.). Unde apparet nutritias partes inesse. Iamque dudum notatum est, annonae caritati radices subuenire (LINN. *Fl. Suec.* p. 439.), prout et fues auide illas euellunt.

Nobis potissimum cum siccis tuberibus res est, quorum vero vsus hodie nullus, idque non immerito. Sapor eorum amaricans, aquam infusione reddunt saturate rubram, cum vitriolo martis nigrescentem. Adstringendi ideo vestigia quaedam illi insunt. De diuretica et lithontriptica vi, quam quidam iactitant, fas est dubitare. Nec a SIMONE PAVLLI (*Bot. quadripart.* p. 332.) aliisque laudata eiusdem in fluore albo efficacia nuperorum experimentis confirmatur.

352,

Pharm. VLMARIAE Flores; Herba.

Spiraea Vlmaria; foliis pinnatis impari maiore lobato, floribus cymosis. LINN *Spec. plant.* p. 702. Vlmaria, CLVS. *flor. pann.* p. 100. Barba caprae floribus compactis. C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 547. REGNAULT *Botan.* La Reine des Prés, Pl. perennis, in pascuis humidis et ad fossas crescens.

Rarius a medicis praecipitur, quam pro fragrantia odoris mereri videtur. Ob hanc diebus festis et in conuiuiis rusticorum in Suecia mos illis est, plantam recentem per pavementum spargere, quae tripudiis conquassata totas aedes odore suo replet, delicatioribus naribus non admodum grato. Plus omnino commodi generi humano offert, si satis verum sit, vermes frumento noxios in granariis odore eius fugari (GADD *om Svenska Landskötseln T.* 3. p. 560.). Pabulum quoque affert capris expetitur, quum contra ea in pascuis, quae occupat copiosius, vituli tabescant (LINN. *Amoen. acad. Vol.* 2. p. 250.),

FLORVM, qui suavem odorem spirant, vsu hodie acquiescimus, qui ob vim pellentem et sudoriferam

feram non spernendi sunt. Infusum eorum calidum aqua factum variolas et morbillos languente eruptione prouocat (HALL. *Hist. stirp. helv. n.* 1135. ROSENSTEIN *om Barnsjukd. p.* 134. 217.). Idem in connubio florum sulphuris inseruit scabiei retropulsae ad cutem reuocandae (*l. c. p.* 271.). Aqua destillata leuiter aromatica similem pellendi vim habet (HALL. *l. c.*), hinc inde ideo in formulis b. A ROSENSTEIN obuia.

HERBA saporis adstringentis. Coriario adeo scopo valet (BERNHARD *von d. Wiesenbau p.* 166.). Non morabor multum vim eius alia profluvia sistendi et vulnerariam, quae passim memoratur, quum effata mihi non satisfaciunt.

G E V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 399. *Gen. pl.* p. 256.

353.

Pharm. CARYOPHYLLATAE, f. GEI VRBANI
Radix.

Geum urbanum; floribus erectis, fructibus globosis villosis, aristis uncinatis nudis, foliis lyratis. LINN. *Spec. pl.* p. 716. Caryophyllata vulgaris. C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 672. REGNAULT *Botan.* La Benoite. Pl. perennis, vulgarissima ad sepes et in umbrosis.

RADIX extrinsecus fusca, interne albida, constat, dum aetate paullo prouectior est, ex breui trunculo oblongo, copiam fibrarum crassarum longarum attenuatarum spargente. Iunior ex meris fibris conflatur. Verno tempore, si solo sicco creuerit et recens sit, caryophyllaceum odorem spirat, quem et in conclauis amplo, quo recens effossam per tempus seruaueram, intrans absque concisione radicum sensu. Sapor similis, in quo tamen austeritas et amarities haud mediocris praeualet. Siccata radix aromate suo ad sensum priuatur. Certe ad eius

iactu-

iacturam praeuertendam caue, ne nimio calore eam exsicces; nam vna cum eo vim febrifugam sufflaminari affirmatur (BVCHHAVE *Obff. circa radicem Gei urb.* 1781. p. 20. not. n.). Virtute quoque radicis crassior pars fibris antistat (*l. c.* p. 26.). Euelli debet vere vel aestate. Praestat verno tempore et locis montanis collecta, prout circa Naumburgum in Saxonia euulsa radix efficacior visa est illa, quam ager Kiloniensis fert (WEBER et KOCH *Diff. de nonnullorum febrifugorum virtute et speciatim Gei urbani radicis efficacia Kilon.* 1784.). Contrita puluerem pallide rubellum sistit. Aquam vel spiritum vini colore obscure rubro tingit. Aromaticam partem optime spiritus vini extrahit. Destillatione per aquam facta pauxillum concrementi albidum oleosum euoluitur (LEWIS *M. m.* p. 190.), et aqua ipsa, quae transit, fragrans est. Secundum cl. MÜHLENSTEDT (Pharmacopoeiae Hafn. in Litt. cl. BVCHHAVE d. 11. Octob. 1783. ad me scriptis) experimenta multo plus extracti aquosi elicitur, quam resinosi, scilicet istius, ex radicis vncijs sedecim, vnciae quinque, huius ex eadem quantitate radicis vnciae tres cum scrupulis duobus. Neutrum tamen horum extractorum omnino purum est, sed ex gummosis et resinosis partibus compositum. Cl. ANJOU (*Diff. de radice Caryophyllatae* p. 34. sq.) contra ea tertia parte

parte plus extracti resinosi, quam aquosi, se eruisse refert.

Cereuisia radice fragrantior fit et ab acore munitur (LINN. *Fl. Suec. n. 460.*). Vulgari adeo experimento cereuisiae contra acorem inditur (OVELGVN in *Act. nat. cur. Vol. 5. p. 303.*).

Vi antiseptica corticem peruuanum, saltem secundum experimenta carnibus instituta, superat (BVCHHAVE *l. c. p. 121. sqq.*).

Rarius etsi olim adhibita: non caruit tamen sua laude variis in morbis. Non magni facio efficaciam sudorem et exanthemata pellendi (LINN. *l. c.*), nec aphrodisiacam (OVELGVN *l. c.*), nec emmenagogam (GASSER *Obss. med. in WELSCHII Sylloge p. 41.*), nec alexipharmacum, quae illi adscribitur. Est qui in malignis continuo deliria inde enata dolet (HALLER *Hist. st. helv. n. 1130.*). Plus omnino fidei meretur, quod proficiat in vlceribus scorbuticis, in fistulis et gingiuarum laxitate (CRANZ *Mat. med. et chir. P. 2. p. 158.*). Adiuuat vsum aliorum antiscorbuticorum potulentum ex decocto (WERLHOF. *Litt. in ENGEL. Specim. med. p. 164.*) vi roborante, praeterea hypochondriis, neruis, stomacho amicum. Hisce effectibus praestandis symbolam sine dubio attulit

attulit virtute sua antacida (OVELGVN *l. c.*). Nec res noua est, conducere eam in dysenteria sub finem datam, in qua ipsa pulueris radicis grana triginta vel quadraginta opportuna (SCOPOLI *Fl. carn. Ed. 1. p. 571.*). Item iam dudum constitit ad febrem intermittentem tollendam facere. Nimirum radicis vncias duas, vel herbae integrae manipulum vnum in aquae fontanae vel zythogali libris duabus decoctum, ad quartae partis consumptionem, aduersus haec febres praesertim tertianas duabus horis ante paroxysmum vel in ipso paroxysmo optimo cum successu propinari solere, iam ante seculum fere notatum (ab Anglo medico HVLSE in RAII *Hist. pl. Tom. 1. p. 607.*). Alii superioris aetatis medico placuit decoctum vino factum, quod, initio horroris exhibitum, sudorem mouit, et vna cum hoc promte febrem sanauit (CHOMEL *Usuell. Tom. 2. p. 140.*).

Sed haecce omnia passim consignata experimenta aliaque, quae ad alios morbos spectant, de quorum fide adhuc dubito, non eam tamen stirpi celebritatem conciliarunt, quam nouissima medicorum Hafniensium illi pollicebantur, quorum pleraque cl. BVCHHAVE (*V. lib. cit.*) auctorem habent, reliqua cum eo a cl. AASKOW, CALLISEN, BANG, SCHÖN-

SCHÖNHEYDER et TODE item Chirurgo WALDSTEDT communicata sunt, et quæ casibus singularibus multis enucleatis et simplici forma, sub qua medicina ingesta, attentionem cuiuslibet medici in se conuerterunt. Commendabat eandem præcipue exiguus stirpis valor, egenis fauentissimus. Pleraque in vi febrifuga confirmanda versantur. Mirum, saepe absque vlla praeuia euacuatione paruulam dosin subinde totam morbi vim fregisse, non rediisse febrem, etiamsi continuatio remedii neglecta, diætæ rigorem requiri nullum (BVCHHAVE *l. c. p. 19. sqq.*): Nec vnquam nocuit. Exhibetur vero radix, ad cl. BVCHHAVE nutum vel in essentia, vel in decocto, vel in puluere.

Essentia paratur ex radicis vnciis quatuor, quæ concisæ et contusæ infunduntur spiritus vini Gallici libris duabus, digestionem per sex dies in balneo arenae et colatione subsequa (*l. c. p. 31.*). Ad debellandam febrem huius essentiae vncia dimidia, raro vna, bis ter vel quater intermissionis die, opus fuit. Pauci vero et maiores haustus certius et efficacius auxilium præbuerunt, quam multa et exigua præbia guttatim capta. — Pro decocto radicis siccatæ vncia dimidia, drachmæ sex, vel vncia vna, requiritur ad aquae simplicis libram vnam et dimidiam

diam, coctam donèc libra vna in colatura supersit, syrupo communi q. s. miscenda. Si recens radix feligitur: eius, vtpotè debilioris, vncias tres vel quatuor sumere oportet. Et ex hac decocti quantitate febris euauit (*l. c. p. 25. 31.*): — Pulueris drachmæ tres, 2d summum vnciæ dimidia, vt refert, febrem compefcunt. — Quibus Electuarium magis placet, hisce mel sufficiente copia admixtum satisfacit. Quartana diuturna vero maiorem quantitatem, quam reliquæ species, sibi vindicat (*p. 26. 32.*) Sicque hominibus multiplicis ætatis et conditionis et vtriusque sexus subuenit, imo in febribus autumnalibus et pertinacissimis speciebus febris intermittens, testibus Daniae medicis significatis. Etiam Gottingæ tentata radix ex voto legitur, sed paucis exemplis, quorum vnum spectat ad tertianam, alterum ad semitertianam (*ANIOU Diff. cit. p. 28. 29.*).

BVCHHAVII partibus de vi febrifuga radice præcipue fauent numerosa cel. WEBER, Prof. Kiloniensis et Respondentis eius in conflictu doctorali, cl. KOCH (*Diff. supra cit. inde a p. 20.*) corollaria, quæ supra ducenta experimenta felicitis exitus ex febricitantium numero censent. Horum 32 aegri tertianis duplicatis, 48 quartanis, et 1 quintana, reliqui

liqui tertiana simplici, decubuerunt. Undecim a quartana, et 5 a tertiana, corticis peruuiani vim eludente, hac vnice radice ope liberati sunt. Fa- tentur tamen, 52 fuisse aegros, quibus non suffe- cit ad debellandam intermittentem febrem, quo- rum plerique tamen ex cortice peruuiano conuale- runt. Inanis quoque in haud paucis autumnno a. 1783. et hieme subsequente fuit eius vsus, forte, vt addunt viri cll. dicti, vitio radice. Et hi qui- dem puluere ad drachmam semis, vel, quod prae- stitit, ad scrupulos duos siue drachmam vnam sin- gulis horis dato, de industria acquieuerunt. Non suffecit ad febrem omnino tollendam parca BVCHHA- VII quantitas drachmarum duarum vel trium, sed multi sanati vncia vna ingesta, plerique sesquial- tera, interdum duabus, indiguerunt. Fuerunt quartanae et nonnullae etiam tertianae, vncis modo quatuor vel quinque sublatae. Ante vsum primis viis, si fordes subessent, probe prospectum fuit; praesentibus viscerum obstructionibus, hisce rese- randis etiam in antecessum opera data est. Secu- rius multo vero radix haecce in febribus, praeser- tim quartanis, cum obstructione hepatis copulatis, exhibita fuit, quam cortex peruuianus. Laruata- rum febrium, ista radice sanatarum, duo exempla extiterunt.

Dolen-

Dolendum, haec non parum differre ab euentu experimentorum, in Suecia secundum normam cl. BVCHHAVE a. 1781. captorum. Plura huius generis narrat fufius cl. LVND (in *Vecko-skrift för Läkare och Naturforskare Vol. 3. inde a. p. 161.*). Plerique fcil. aegrorum eius curae commifforum non neglectis etfi euacuantibus vomitu remedium reiecerunt, faltim naufeam inde paffi funt, nemo inde febre, certe non autumnali, liber euafit, quam tamen cortex peruuianus, eius in vicem exhibitus, deuicit. Non multo mitius eft cl. BRANDELI (l. c. p. 173. fq.) iudicium, qui inter triginta fupraque cafus, in quibus hocce Geum tentauit, queritur, quater modo fibi fuffeffiffe et quidem in febre autumnali; quod aliquando poftea febri vernali fuffecerit: benigniori huius naturae adfcribit, cuius beneficio fponte fubinde fileat. Vterque tamen radicem ipfam tam quoad tempus collectionis quam praeparationem labe omni caruiſſe aſſeuerat. Eodem tendunt querelae, fed paucis modo exemplis nixae, cll. CHRISTOPHERSON (l. c. p. 188.) et BARFOTH. Teftes accedunt litteris ad me datis per eximii viri AB ACREL et DALBERG, ſub ea experimentorum opportunitate, quam hiems a. 1780. et 1781. Stockholmae exhibuit, Geum effectum ſperatum non praefitiſſe. Noui quoque varia in ipſa

Appar. medic. Vol. III. I Dania

Dania mota fuisse clmo. BVCHHAVE contra efficaciam stirpis dubia, quorum quaedam in cel. TODE periodico opere (*Sundhets tidningar*) comprehenduntur: sed neque de hisce, utpote a me non lectis, nec de responsionibus cl. BVCHHAVE ad eadem iudicare possum. Eadem de causa silentio praetereo, quae in Kiloniensi diario litterario (*Kielisch. Litteraturjournal* 1781, n. 4. p. 359.) in laudem eius proferri dicuntur. Ipse vero cl. vir serius per litteras strenue in usu eiusdem se pergere mihi declaravit, licet non diffiteatur, postea tertianas et quartanas quasdam sibi obuenisse, quae maiores et iteratas doses exegerunt, alias, et contra corticem peruuvianum et radicem Gei immorigeras, nonnisi interpositis resolventibus et euacuantibus Geo tandem obsequitas fuisse. Reliquas eius virtutes ab eo vel nouiter recensitas, vel ulterius confirmatas ex noua potius editione libri eius, quam molitur, cognoscere, quam ex litteris, lectorum intererit.

Quum igitur vis febrifuga radice nondum omnino dubio careat, de modo, quo illam radix exferat, dispicere intempestiuum videtur. Qui eandem defendit cl. BVCHHAVE, ab adstringente et amara indole vnice illam dependere ideo dubitat, quoniam iuncta haecce vis in aliis remediis tanta non patrat.

Praeci-

Praecipuam in nervos potentiam exserere, illi persuadet huius virtutis dispendium siccatione praecipiti et iusto fortiori factum, item velox essentiae effectus, quae scilicet hora ante paroxysmum exhibitae, frigus ita aliquando praeoccupat, ut vel nulla febris, vel mitis modo calor, insequatur (BVCHHAVE *l. c. p. 19.*).

In morbis variis praeterea, in quibus, praefirmitate fibrarum, vitiosae excretionis contingunt, Geum hocce commendabile est. Diarrhoea et dysenteria ex hoc numero sunt, fluor albus, etiam haemorrhagiae ex variis viis, utero, ventriculo, variis. Spasticis et hysteris affectionibus, colicae latulenta, quin tussi convulsivae, medelam pariter attulit. Commemorandum et robur, quod febribus acutis superatis subministrat, et quo vires deest brevis erigit. (Conf. de his BVCHHAVE *l. c. p. 27.* et casus sparsi) Diarrhoeae chronicae mirifice Geuatae exemplum recenset cl. ANJOU (*Diff. cit. p. 29. obs. 2.*), qui studiose congestis vires, quas alii auctores de hac radice vel vere explorarunt, vel explorasse sibi visi sunt. Efficaciam ad haemorrhagias uteri sistendas et sua et cl. TRENDELENBURG experientia confirmavit cl. WEBER (*Diff. cit. p. 24.*). Idem etiam iuvenis meminit, qui fluxu geniturae per

annum laborans, aliis ceterum congruis frustra tentatis, puluere radice et infuso eius ex vino rubro Gallico sanatus fuit. Prout illi vero radix variis a BVCHHAVIO significatis morbis non successit: ita nec eadem diarrhoeam colliquatiam neque diarrhoeas chronicas ex debilitate exortas coercere valuit (*l. c. p. 25.*).

354.

Pharm. GEI RIVALIS Radix.

Geum rivale; floribus nutantibus, fructu oblongo, aristas plumosis tortis. LINN. *Syst. veg. p. 399.* Caryophyllata aquatica nutante flore. c. B. Icon: *Flor. Dan. Tab. 722.* Pl. perennis, crescens in pratis subhumidis et paludosis copiosissime.

RADIX fusca vel rufa, cylindrica, crassitie pennae anserinae, subinde supra ramosa, palmaris et ultra, emittens infra fibras filiformes. Inodora quidem, sed ad gustum austera. Radicis siccae vicia vna erogat extracti aquosi drachmas tres et dimidiam, et extracti spirituosii drachmas duas; quod utrumque salinum et austerrum saporem imprimit (BERGIVS in *Vet. Acad. Handl. Vol. 18. p. 121.*). Vix ultra Sueviam officinas pharmaceuticas hactenus intravit.

Ansam illam tentandi, ibidem primum dederunt KALMI (vid. e. c. *Resa til Norra - America T. 2. p. 463.*) narrationes de usu eiusdem apud Americanos septentrionales, nominatim in Prouincia Noueboracensi in febribus intermittentibus eximio. Et hi quidem vel puluere vtuntur, vel illam aqua coquant, vel aqua frigida modo infundunt, vel spiritu vini. Tantamque auctoritatem apud illos sibi conciliauit, vt ipsa Chinchina eam efficaciorē pronuncient. Vtinam ita esset; ast in magnis iam honestum est, in inferiori quodam gradu consistere.

Ita non poenituit cel. BERGIUM (*Vet. Acad. Handl. l. c.*), in examinanda huius Gei vi pro vili laborasse. Experimentorum adeo in triginta et uno aegris susceptorum iam a. 1757. copiam nobis exicit. Ex hiscè elicitur, tam in tertiana febre, quam, natura sua obstinatoribus, quotidiana et quartana, profuisse (*Cas. 10. ad 20.*). Plus tamen efficit in intermittentibus vernalibus. Quin sunt, in quibus radix, etiamsi ad uncias quinque data, nihil opis praestat et ad corticem peruianum conuigere opus est (*Cas. 2. ad 9.*). Praecedere autem debet corporis iusta per resoluentia et commoda euacuatio praeparatio, ne tumor abdominis oedema pedum vel dolor corporis vagus incidant.

Interdum vero radix oedema pedum, vi febris iam enatum, dissipat (*Caf.* 3. 14. 20.).

In aliis quoque morbis illa efficaciae non spernendae est, scilicet in diarrhoeis diuturnis emaciantibus corpus et alio modo difficilibus (*Caf.* 22. 23. 24. et 27.), in haemorrhagia vteri (*Caf.* 28. 29. 30.), in haemorrhoidibus nimis (*Caf.* 31.) et labe varia ventriculi ex laxitate eius oriunda (*Caf.* 25. 26.). Est vero, qui extractum radice diarrhoeae leuiori sufficere expertus est, non vero dysenteriae (*HEVERMANN Bemerk. B. 1. p. 215.*).

Capitur radix contra febres intermittentes vel in puluere ad scrupulos duos aliquoties de die, cui pluries admixtus tartarus tartarifatus vel Rheum, vel in decocto, vel in bolo, vel in electuario cum Robe Sambuci parato. Extracti quoque frequens vsus est sub dicta varia miscela.

In reliquis recensitis morbis, pro eorum diuersa natura, alia quaedam addere conuenit, e. gr. in alui profluuio Rheum, in haemorrhagia vteri blandum opiatum vel corticem Aurantiorum, vt taceam reliqua, quae cuiuslibet ingenium pro conditione aegri varia facile subministrat.

POTENTILLA ANSERINA. 135

Mirum, post tot praeconia et usum in Suecia, dum ante bis denos annos ibidem degerem, creberrimum, radicem iam in neutro nouissimorum indicum pharmaceuticorum Sueciae comparere.

P O T E N T I L L A

LINN. *Syst. veg.* p. 396. *Gen. pl.* p. 255.

355.

Pharm. ANSERINAE vulgo v. ARGENTINAE
Ph. Ed. *Herba.*

Potentilla Anserina; foliis pinnatis ferratis, caule repente, pedunculis unifloris. LINN. *Syst. veg.* l. c. *Potentilla.* c. B. Argentina. DODON. *pempt.* p. 600. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 544. REGNAULT *Botan. L' Argentine.* Pl. perennis, vulgatissima ad vias et locis humectis.

Folia in solo argilloso sericea sunt, in arenoso viridia.

HERBA huius, vt totius familiae, dum sicca, adstringit. Praeter saporem de hac id edocet nigredo, quam solutioni vitrioli martis impertit. At tamen in Scotia et Hibernia septentrionali radix

In cibum vertitur (SLOANE *Voyage Vol. I. Introduction p. 21.*). In tanto numero adstringentium potentiorum sensim defuevit. Non defraudanda tamen suo merito in coërcendis alui profluuiis, a laxitate intestinorum oriundis. In fluore albo de miris adeo effectibus a se ab ista cum iusculo cancrorum cocta perceptis loquitur TOVRNEFORTIVS (*Hist. de pl. de Paris T. I. p. 56.*). Sistere haemorrhagias internas, vulgare solet adstringentium esse praeconium, in plerisque tamen casibus me iudice ambiguum; consequenter et huius. Succum eius expressum tamen linteo complicato exceptum et fronti applicatum sanguinis ex naribus stillicidium sistere, auctor est VOGELIVS (*Mat. med. p. 55.*); anne frigoris vnice efficacia, vt gelida aqua experimur? Memorabile exemplum phthiseos pulmonum exulceratae, decocti Anserinae libris duabus quotidie ebibitis curatae, huc omnino pertinet. Laboravit illa vir quadragenarius fere, post praeuiam pectoris inflammationem multum puris sub febre emaciatione et sudoribus exscreans, et extrinsecus insuper inter costam quartam quintamque tumorem concipiens. Et sic iam tredecim hebdomades praeterierant, donec ROSENSTEINIO suadente decoctum herbae ingereret, eo successu, vt tumor lateris sensim cresceret, sputa cessarent vna cum febre et reliquis

quis malis, et aeger inter quinque hebdomades perfecte sanitatem et vires recuperaret. Nonnisi vnicus hicce tam felicitis euentus casus in nosocomio Stockholmiensi generosissimo Equiti AB ACREL (*chirurg. Händelser p. 227. sqq.*) occurrit. Addendum igitur, cel. BERGIVM (*Mat. med. p. 442.*) multum auxilii ex succo expresso et infuso herbae in empyemate obseruasse, sub quibus momentis et apud quot aegros, non adiicit.

Quomodo in vniuersum commodissime Herba exhibeatur ex dictis satis apparebit.

P R A E P A R A T V M.

AQVA ARGENTINAE s. ANSERINAE. *Ph. W. p. 6.* Iners.

356.

Pharm. PENTAPHYLLI *Radix; Herba.*

Potentilla reptans; foliis quinatis, caule repente, pedunculis vnifloris. LINN. Syst. veg. p. 398. Quinquefolium maius repens. C. B. ICON: REGNAULT Botan. La Quinte-feuille. Pl. perennis, ad vias creberrima.

Haec quoque obsoleta in tanto adstringentium numero, quem et merito ob saporem et nigredinem, qua solutionem vitrioli martis tingit, item ob vires, auget.

RADIX fibras multas constituit, calamum crassas, longas, simplices, vel parce ramosas, epidermide rubro fusca, carne albida. Medulla lignosa, et austeritate et amaritie, corticali parte cum epidermide deglubenda imbecillior est. Febres intermittentes radice fugari posse, expertus iam est HIPPOCRATES (*de morb. l. 2. p. 473. FOËS.*). Nec frequentibus temporibus in contemptu habita contra haec febres neque a medicis neque a plebe variis in locis (V. RAII *Hist. pl. Tom. 1. p. 610.*). Ponderus haud leue accedit testimonio ill. SENAC (*de recond. febr. interm. nat. p. 185.*), vt tamen dubium super-

superfit, vtrum ille radicem, an herbam, intellexerit. Contumaces vero abegisse febres Pentaphyllum significat, dissuadens tamen ab vſu adſtringentium pro hoc ſcopo in vniuerſum, ne partes veneno febrili (ita vocat id, quod alii materiam febrilem dicunt, de cuius praefentia diſputare etiamnum datur) infectas conſtringant, et altius infixum remanere cogant.

In diarrhoea et dysenteria quoque ſubinde vſurpata radix cum ſucceſſu, etiam tum, quando euacuatio per Ipecacuanham non ſuffecit (CHOMEL *Uſuell.* T. 2. p. 296.).

Pro gargarifmate decoctum eius inferuit, quando adſtringentibus leniter, ad reſolutionem adiuuandam vel putredinem corrigendam, opus eſt.

Vſui interno vel puluis vel decoctum commodam formam ſuppeditat.

FOLIA virtute ſupparia, ſed debiliora.

T O R M E N T I L L A.

LINN. *Syst. veg.* p. 399. *Gen. pl.* p. 256.

357.

Pharm. TORMENTILLAE Radix.

Tormentilla erecta; caule erectiusculo, foliis sessilibus. LINN. *Spec. pl.* p. 716. *Tormentilla sylvestris*. C. B. Icon: *Flor. Dan. Tab.* 589. REGNAULT *Botan.* La Tormentille. Pl. perennis, in sylvis et pascuis sterilibus non rara.

RADIX conica, subinde subrotunda, extrinsecus fusca, interne rubicunda, odoris omnino expers, saporis styptici et subaromatici. Aquae aeque ac spiritui vini adstringentes partes impertit, huic abundantius. Infusa colorem rubrum adsciscunt. Aqua cum illa destillata odorem saporemque rosaceum habet (NEVM. *Chem. B.* 2. *Th.* 4. p. 485.).

Tam vero adstringens est radix, ut ad coria densanda in insulis Feroensibus (BARTHOL. *med. Danor. dom.* p. 23. item EJVSD. *act. Hafn. Vol.* 1. p. 88.), nec non orcadibus (MARTIN *western Islands* p. 355.), adhibeatur, quin per istam firmiora eueant, quam vulgo per corticem Quercus fit (*Mus. rust. Vol.* 3. n. 3. p. 51.).

Tanto

Tanto igitur maiori prudentia aegris exhibere illam conuenit, quibus in laxitate varia fibrarum et tenuitate liquidorum succurrere potest. Valet haec admonitio de administratione in dysenteria, quae nonnisi post sollicitas euacuationes locum habet. In iis quoque haemorrhagijs, quae a resolutione sanguinis proueniunt, auxilium spondet. Sic in Belgio ad haematuriam pecorum sistendam a rusticis adhibetur (GORTER in LINN. *Fl. Suec.* p. 459.). Circumforanei saepe hac radice intempestiue febres intermittentes suffocant (LÖSECKE *ausel. Arzneym.* p. 467.). In puluere ad scrupulos duos supraque vel in decocto vel extracto sumitur.

In vuulae porro relaxatione, dentibus cum cruentatione vacillantibus et in varii generis prolapsibus externa applicatio locum habet. Valuit et ad vlcera antiqua consolidanda et quidem ita, vt decoctum pluribus diebus mane propinaretur, eodemque subinde vlcera abluerentur, dein emplastro triapharmaco tegenda (VESAL. *Rad. Chin. vsus* p. 18. b.).

PRAEPARATVM.

EXTRACTVM TORMENTILLAE. *Ph. IV.* p. 90.
aqua paratur. Vis supra iam definita.

FRAGARIA

LINN. *Syst. veg. p. 396. Gen. pl. p. 255.*

358.

Pharm. FRAGARIAE *Baccae; Herba; Radix.*

Fragaria vesca; flagellis reptantibus. LINN. *Syst. veg. l. c.* *Fragaria vulgaris.* C. B. *Icon: REGNAULT Botan. Le Fraïsier. Conf. DV HAMEL DE MONCEAU Traité des arbres fruitiers Tom. 1. p. 224. et Figura sub nomine Fraïsier commun. Pl. perennis, in campis syluestribus apricis per singulas quatuor mundi partes frequens.*

BACCAE. Hoc nomine intelligitur receptaculum succosum, subrotundum, molle, quod in superficie semina gerit, delapsis petalis increfcit et sensim edule fit. Maturatione adfciscit saporem acido dulcem, vinosum, odorem gratum specificum, laetam rubedinem, et nexu cum calyce suo soluitur. Quae cultura adiuta in hortis seruantur fraga (de quorum multiplici varietate et cultura v. DV CHESNE *Histoire naturelle des Fraïsiers* et DV HAMEL *l. c.* vbi pleraeque quoque depinguntur) maiora quidem sunt et succosiora, gratia tamen tam saporis quam odoris sponte prouenientibus postponenda. Cupedia-

rum

rum speciem vſitatiffimam per æſtatem conſtituunt, quæ ſimul humectant, diluunt, ſitim exſtinguunt, refrigerant, leuiter reſoluunt et putredinem humorum coërcent, appetitum cient, renes expurgant. Nec diſplicant, nec nocent, etiãſi magna copia ingeſta. Hi modo qui acidulas potant, veſperi fraga ingerentes mane alui laxitatem experiuntur, quæ vitari debet, ne vi acidularum benefica deſtituantur. Aliis aluum non ſoluunt, niſi large ingeſta. Non aduerſantur ſalutari eorum naturæ exempla quaedam ſingularia hominum, qui inde exanthemata varia, eryſipelatoſa (GRÜNDEL. in *Eph. nat. cur. ann. 5. Obſ. 214. p. 439.*) vel petechialia (V. exempla duo in Suecia obuia in LINN. *Diſſ. de Fraga veſca p. 8.*), urticata (GRVNERI *Progr. de febre urticata a cancriſ ſuiatilibus et Fragar. veſcæ fruſtu, Jen. 1774.*), aliaue (V. *Eph. nat. cur. cit.*) totius corporis tumorem (VIRIDET *bon chyle p. 141.*), deliquia animi (HILDAN. *Cent. 5. Obſ. 38*), febrem tertianam, contraxerunt; quum hæcce incommoda nonniſi diatheſi corporis peculiari originem ſuam debeant. Nec aliter explicari poteſt, quod copioſius ingeſta caput tentare et inebriare dicantur (CÆSALP. *de plantis p. 554.*).

Sed præter dicta commoda, quæ ſub cibario vſu præſtant, manifeſtius in morbis quibusdam effica-

efficaciam suam medicam demonstrant. Nempe liberalius ingesta aliquando eximie profuerunt, quin restituerunt omnino valetudinem hecticis et phthisicis in desperato adeo casu (SCHVLZ *Diff. de fruct. horaeis* p. 13. sq.). Quae fortuna et contigit iuueni, cuius vires fere omnino ex nimio freatu et febre cum macie consumtae, fragis hortensibus lente comestis, adeo vt intra duos menses sanitatem recuperaret (HOFFM. *med. syst.* T. 4. P. 4. p. 330.). Diluendo et refrigerando item vi antiseptica tantam virtutem exserunt.

Furentissimi ex melancholia maniaci fragis vel cerasis, ad viginti et vltra libras per aliquot hebdomades sumtis, resipuerunt (SWIETEN *Comment.* T. 3. p. 480.), quod ipsum non solum resoluendo, sed diarrhoea ex tanta copia horum fructuum enata, praestiterunt.

Soluunt tartarum dentium tam efficaciter, vt hi ipsi intra quatuordecim dies hocce cortice omnino exuantur (LINN. *Diff. cit.* p. 11.). Non multum differre ab hac materia ista videtur, quae in arthritide prouecta nodos generat. Quam vero cognationem vterius prosequi non opus est, quum ipsa experientia confirmatum, quantum in arthritide et
 podagra

podagra valeant. Constat id praecipue auxilio, quod summo LINNEO, olim podagrigo, attulerunt, illudque praesentaneum, et, postquam per quinque annos quavis aestate ad illud rediret, constans; quod exemplum et multos alios in Suecia ad fragorum usum in eodem malo simili successu excitauit (*Diff. cit.* §. 6.).

In affini morbo, calculo vrinario, item varia forma proficua sunt. Calculus granorum duorum frigide cum succo fragorum digestus intra viginti dies et mollior et dimidio pondere leuior enasit (LOBB *de dissolv. calcul.* p. 36. *Exper.* 26.). Calculus alius in spiritu fragorum, cui saccharum additum, retentus in duo fragmenta quidem tactu dissiluit, sed dura (*Exper.* 27.). Alius spiritu fragorum, aqua diluto, adiuuante calida digestionem, valde emollitus apparuit (*Exp.* 28.). Licet, ex LOBBII experimento (*Exp.* 27.) cum calculo, spiritu vini vim fragorum calculum soluendi impediri videatur: impensius tamen commendat C. GESNERVS (*Epist.* p. 926.) liquorem ex fragis cum spiritu vini maceratis expressum, ad cochleare mane sumendum, nixus solatio, quod quidam per viginti annos calculosi inde experti sunt. In feminibus notiores vim quaesivit BOERHAAVIUS (*Hist. pl. hort. Appar. med.* Vol. III. K Lugd,

Lugd. bat. p. 62.), quae ipsa exsiccata ad drachmam vnam vel duas mane ex vino albo hauriri iussit.

Sed praestat in hisce omnibus morbis simplicissimus fraga ingerendi modus, nempe sola vel cum saccharo. Pro esca addito vino vel aromate gratiora fiunt. Concedi et potest connubium lactis, modo ventriculus id ferat.

FOLIIS et RADICE carere possumus, quae utraque pars adstringentis quidem naturae est, sed in defuetudinem abiit. Folia Theae succedaneum commodum censentur (*Wittenb. Wochenblatt 1769.*). Herba recenti contusa et applicata vetusta ulcera pedum coaluerunt (NEBEL in *Eph. nat. cur. Dec. 3. ann. 3. Obs. 80. p. 116.*). Radix aqua decocta hanc rubro colore tingit, qui ipse et in foecibus conspicitur.

PRAEPARATA.

AQUA FRAGORVM. *Ph. Würt. p. 7.* E baccis cum aqua destillatis. Fragrans est, hinc subinde, sed rarius pro excipiente analeptico mixturis inseruit.

SYRVPVS. *Ph. W. p. 211.* Ex succo fragorum et saccharo. Fragrans, gratus. Rari vsus.

AGRIMONIA.

LINN. *Syst. veg.* p. 372. *Gen. pl.* p. 241.

359.

Pharm. AGRIMONIAE *Herba.*

Agrimonia Eupatoria; foliis caulinis pinnatis impari petiolato, fructibus hispidis. LINN. *Spec. pl.* p. 643. Eupatorium veterum f. Agrimonia. c. B. Icon: *Flor. Dan. Tab.* 588. REGNAULT *Botan. l'Agremoire.* I. MILL. *Illustr. Syst. sex.* Pl. perennis, crebra in pratis apricis, ad sepes et vias.

HERBAE recentis odor aromaticus, siccae vix ullus, sed sapor amaricans subausterus. Tam aqua quam spiritus vini efficaces eiusdem partes extrahit. Solutio vitrioli martis in infusi aquosi miscela, subito nigrescit. Destillatione herbae cum aqua tantillum olei essentialis flauentis ascendit, odorem herbae gratum aemulantis (LEWIS *experim. Hist. of the M. m.* p. 25.).

In obstructionibus viscerum, nominatim hepatis, referendis multi illam depraedicant. Inter hosce CHOMELIUS (*Usuelles T. 2. p. 165.*), qui infuso eiusdem theaeformi vna cum emplastro de Ci-

cuta duos homines ab induratione hepatis liberavit. Dabo, et ad detergenda ulcera interna non sperendam esse, quum in externis, si sinuosa sunt, iniectiones decocti proficuae nec hodie in miscela mellis Rosarum insuetae sint, alias epithemata eo madida. Gargarismis etiamnum decoctum inferuit. Ad inflationes scroti et testium commendant Agrimoniam varii; sic FORESTVS (*Obff. Lib. 27. p. 593.*) medici meminit, qui eam decoctam in aceto vel vino, et contusam, eò fine adhibuit. Fateor suspectas mihi eius laudes in haemorrhagiis videri et in pluribus aliis morbis, quorum nomina tanta volubilitate auctores de materia medica significant. Ad modo, nouissime efficaciae eius in inueterata scabie tam sicca quam humida duo exempla esse proposita (*BECKER Diff. de Eupatorio Graecorum s. Agrimoniae viribus, Erf. 1783.*). Propinatum scilicet infusum eius theaeforme cum Glycyrrhiza bis de die ad aliquot patellas. Miror vero, quod diuturnum malum et contra tot alia immorigerum vno casu, in quo annosum fuit, intra paucos dies disparuerit, altero intra quindecim dies. Tentatur et in Curonia in rheumatismis inueteratis, herpete et aliis morbis cutaneis (*l. c.*).

ALCHEMILLA.

LINN. *Syst. veg.* p. 139. *Gen. pl.* p. 64.

360.

Pharm. ALCHEMILLAE *Herba.*

Alchemilla vulgaris; foliis lobatis. LINN. *Spec. pl.* p. 178. *Alchemilla vulgaris.* c. B. *Icon: Flor. Dan. Tab. 693.* REGNAULT *Botanique*, le Pied de Lion. Pl. perennis, crescens in pascuis siccioribus.

HERBA inodora, subaustera. Infusum vel decoctum eius vitriolo martis nigrescit. Radix magis austera, quam herba. Cum aqua pariter ac spiritu vini vires suas communicat. Extractum spirituosum minus quidem pondere sed fortius est. Errant, qui illam ad fortiora adstringentia referunt. Et hanc ut alia adstringentia prodigis laudibus in haemorrhagiis, alui profluviis, fluore albo, vulneribus sanandis, cumularunt. Virginitatem adeo restituere et mammas flaccidas firmiores reddere posse credulis visa; quam vim sophisticantis nomine indicat LINNEUS (*Al. m. p.* § 3.).

Recentius inclaruit tanquam remedium efficax in morbo spasmodico epidemico. Epidemia nimirum

rum a. 1754. grassante, rusticis Smolandis tinctura foliorum prae reliquis omnibus opem desideratam praestitit, vnde et stirps, *Dragblad*, a morbo, *Drag-sjirka*, quod nomen morbum spasticum bene exprimit, nuncupata (LINN. *Amoen. acad. Vol. 6. p. 447.*). Quum ante aliquot annos idem malum in ducatu Cellensi incideret, tentata pariter Alchemilla, et quidem in infuso, tinctura, extracto, nec sine successu casibus mitioribus, in quibus spasmus modo digitos manuum vel pedum corripuit. Grauiori autem malo neque sic subuenit, neque in connubio cum Laudano liquido Sydenhami vel spiritu vitrioli. Id tamen commodi incuruatis iam articulis manuum vel cubitis post usum per aliquot menses continuatum attulit, quod malum non ingrauesceret (TAVBE in *Deutsch. Schrift. d. Gött. Societ. d. Wiss. 1. B. p. 170. sq.* item EIVS *Gesch. d. Kriebelkrankheit p. 200.*).

R V B V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 395. *Gen. pl.* p. 254.

361.

Pharm. RVBI IDAEI *Baccae.*

Rubus idaeus; foliis quinato-pinnatis ternatisque, caule aculeato, petiolis canaliculatis. LINN. *Spec. pl.* p. 706. *Rubus idaeus spinosus.* C. B. Icon: DV HAMEL *Arbres T. 2. p. 232. Tab. n. 9. Fruit. T. 2. p. 255. Tab. 1.* Frutex, in dumetis et sylvis caeduis frequens.

Sermo hic vnice est de varietate fructu rubro. Baccae formant corpus fere hemisphaericum, sursum conuexum deorsum concavum, quod ex multis acinis subrotundis inter se leui nexu iunctis, constat, quorum quilibet semen durum includit. Saporem habent acido-dulcem, odorem grate fragrantem. Succus, quem vehunt, iucunde ruber est.

Plures hoc genus complectitur species, quarum fructus palato placet. Potiores hoc nomine sunt, praeter dictam, *Rubus arcticus* et *Chamaemorus*; sed et esitantur baccae *Rubi caesii*, *fruticosi*, *occidentalis*, *saxatilis*, quibus ipsis defectus

fructuum variorum gratorum, quos australes Europae regiones offerunt, malorum armeniacorum, persicorum, vuarum, in septentrionalibus refarcit benefica natura. Molestae sunt Rubi idaei baccae vermiculis, qui cauum earum occupare solent. Et licet primum sapore arrideant, non tanta copia absque fastidio et torminibus et diarrhoea ferri possunt, ac fraga. Quae generatim de fragorum virtute supra indicaui pertinent ad hasce quoque baccas et fructus horaeos quoscunque. Hinc et in febribus acutis saccharo varie nupta egregie conferunt. Ob fragrantem odorem insuper nervos reficiunt. Mensae secundae saccharo conditae imponuntur, item tam ex hisce, quam ex succo cum saccharo cocto grata fercula parat ars coquinaria. Vinum et praebent baccae fermentatione succi; item cum melle, hydromellis speciem (*KALMII Diff. om nyttan af Hallon i hushållningen p. 7. fq.*).

PRAEPARATA.

AQVA RVBI IDAEI. *Pharm. pleraeque.* Grate odora et sapida; hinc vulgare excipiens salium in mixturis et feminum in emulsionibus.

ROB. *Ph. Würt. p. 163.* Ex succo expresso et sacchari quarta parte in mellis densitatem coctis.

Vis

Vis egregia in acutis febribus ex superioribus diiudicari potest. Commode in hisce febribus hoc et similes aliae species Robis, Ceraforum, Berberum, Ribium, substituuntur Oxymelli simplici, si absque fastidio vel torminibus mellita ferri nequeunt.

SYRUPVS. *Ph. W. p. 217.* Ex succo et saccharo iusta proportione mixtis. Gratissimus, hinc idem ac Robis in mixturis salinis et julepiis conubium.

CONDITVM. *Ph. W. p. 37.*

VINVM. *Ph. W. p. 237.* Neutrum medica efficacia claret.

362.

Pharm. BACCAE NORLANDICAE (LINN. *Mat. med. p. 130.*).

Rubus arcticus; foliis ternatis, caule inermi unifloro. LINN. *Spec. pl. p. 395.* Describitur uberior in RVDBECKII et KELLANDRI *Diff. de Rubo humili fragariae folio. Upsal. 1716. 8. c. figura*, quae omnium prima est. Conf. *Rubus caule unifloro, foliis ternatis. LINN. Flor. Lapp. p. 162. Tab. 5. fig. 2. Flor. Suec. n. 448.* Notanda et icon ele-

gans in *Flor. Dan. Tab. 488.* Planta perennis arctica, crescens in Lapponia, Norrlandia, Finnia, Sibiria, Canada in pascuis.

Extra solum natale si colatur, opus est, plantas ut primum terra gelu riguit, musco obtegere et primo vere ramulos abietinos superimponere, quo istae contra gelu vernale muniantur. Haec tegmina dein niue liquefacta auferantur. Sic in areis hortorum aequè facile haec stirps, ac *Fragaria* propagatur (*LINN. Vet. Acad. Handl. 1762. p. 192. sq.*). Coli vero arte quam maxime suadet *BACCARVM* sapor delicatus.

Hae (Suecis *Akerbär*) atropurpureae sunt, receptaculo arte adhaerentes, nec deciduae. LINNEO iudice fructuum Europaeorum omnium sapidissima sunt, acidulo vinosae, odoris pariter gratia maxime commendabiles. Crudas et succosas nunquam gustavi. Ill. praeceptor autem haud sine voluptatis sensu memorat, se in itineribus per Sueciam borealem viribus fere exhaustum creberrime succo vinoso harum baccarum fuisse refocillatum. Siccas acidulas subadstringentes haud sine admixto aromate inueni. Ex prouinciis borealibus Sueciae saccharo, *Rubi idaei baccarum* instar, conditae ad australes
trans-

transferuntur, et instar acetarii, item in mensa secunda vel in placentulis, eduntur. Vinum quoque ex baccis succosis redūdat, omnibus artificialibus facile praefendum, sola infusione cum vino ex vuīs. In defectu baccarum succosarum siccae vsurpari possunt, vnde vinum aromate suo non displicens. In vrbe Irkutsk sapidissimum paratur vinum ex melle aqua soluto et, postquam hoc fermenti ope subierit fermentationem, addito succo baccarum; accedente tum noua fermentatione vinum hocce ampullis inditur (GEORGII *Reisen T. I. p. 218.*).

Ex dictis sponte apparet, nec ex foro medico esse excludendas. Humectare, refrigerare, reficere neruos, febribus putridis, exanthematicis, scorbuto subuenire, lubenter LINNEO (*Mat. med. p. 130.*) creditur. Nec immerito baccae conditae, syrampusque earum, gratiae causae et ob analepticam vim in morbis, potulentis, mixturis, electuariis adduntur (V. ROSENSTEIN *om Barnsjukd. e. gr. p. 56. 135. 199.*).

Pharm. CHAMAEMORI *Baccae.*

Rubus Chamaemorus; foliis simplicibus lobatis, caule inermi vnifloro. LINN. *Spec. pl. p.* 708. *Chamaemorus foliis ribes. c. B. Conf. Rubus caule vnifolio et vnifloro, foliis simplicibus. LINN. Flor. Lapp. n.* 208. *Tab. 5. fig. 1. Flor. Suec. n.* 449. *Icon: Flor. Dan. Tab. 1. Pl. perennis, in Sueciae, Noruegiae, Rossiae, paludibus turfosis crebra.*

BACCAE (Suecis *Hjortron*) nondum satis maturae pallide rubrae et acidulae; post maturationem autem flavae, Cerasi maioris magnitudine, molles, deciduae, vix acidae, sed aquosae, acinis grandioribus, pisum fere referentibus. Non displicent post maturitatem decerptae. Vt vero in sua integritate feruentur, quando natura erogare illas recusat, Lappones in niue alpium eas per hiemem defodiunt (LINN. *Fl. Lap. p.* 167.), Rossi autem immaturis aquam infundunt (GEORGII *Reisen T. 1. p.* 218.). Ex Westrobothnia copiosissime autumno Stockholmiam naui intra vasa lignea transmittuntur conditae; et quidem sic, vt perfecte maturae coquantur et in brodium inde enatum baccae submaturae absque

absque ulteriori coctione immittantur. Sic, saccharo conspersae bellarium constituunt feruente aestate grate refrigerans et sitim extinguens. Proficuae quoque phthificis, haemoptoicis (LINN. *Fl. Suec. l. c.*). In Noruegia ad satietatem comestae, vel crudae vel conditae scorbutum adeo consummatum coërcent, vt ibidem pro panacea huius morbi habeatur (TH. BARTHOL. *med. Danor. domest. p. 30. 126.*).

R O S A.

LINN. *Syst. veg. p. 393. Gen. pl. p. 254.*

364.

Pharm. ROSAE DAMASCENAE vulgo, v. PAL-LIDAE Ph. Ed. *Flores.*

Rosa centifolia; germinibus ouatis pedunculisque hispidis, caule hispido aculeato, petiolis iner-mibus. LINN. *Syst. veg. p. 394.* Rosa multiplex media. C. B. Icon: BLACKWELL *Herbal Tab. 82.* Frutex, qui ob speciem figurae et coloris, qua flores pleni instruuntur, item gratiam odoris in omni horto hospitatur, patriae hactenus ignotae.

Difficultas in distinguendis speciebus huius ge-neris in vniuersum obueniens effecit, vt in libris
de

de materia medica vnus ad hanc, alter ad aliam speciem FLORES dictos officinarum referret. HALLE-
 RVS (*Hist. stirp. helv. n. 1101.*), vt LINNEVS olim
 (*Mat. med. ed. 1. n. 241.*), Rosae caninae progeniem
 existimauit. SCHREBERVS (*LINN. Mat. med. Ed. 4.
 p. 148.*) Rosam *damaſcenam* MILL.; *germinibus oua-
 tis pedunculisque hispida caule aculeato, calycibus pin-
 natifidis hirſutis*, pro vera specie indicat. SPIEL-
 MANNO (*Mat. med. p. 424.*) auctore, flores R. cen-
 tifoliae perinde colliguntur. Plurimi tamen R. cen-
 tifoliam L. significant, e. c. BERGIVS (*M. m. p. 426.*),
 auctores *Pharmacopoeae Suecicae, Rossicae, Brunſvi-
 cenſis*. Nec sine ignominia credi potest, summum
 LINNEVM omiſſiſſe in recenſu Rosarum vulgatissimam
 hortorum et omnium speciosissimam; tanto magis,
 quum in eam probe quadret character R. centifo-
 liae tributus.

Petala, quae pallide rubra sunt, numero co-
 piosissima, remotis reliquis partibus vnice seruantur.
 Horum quidem recentia fragranti odore ficcis longe
 antistant, sed nec siccatione ille omnino dispellitur.
 Vnde et odoramentis ficcis inferuiunt, et vna cum
 Lauendulae floribus praecipuam eorum partem, quae
 ollae odoriferae complectuntur, constituunt. Adeo
 vero genuinus odor est, vt et nomen variis aliis ve-
 geta-

getabilibus similem spirantibus dederit, ligni Rhodii et radicis Rhodiae exemplo. Prouenit ille ab oleo aethereo (de quo infra), vtut parua quantitate et difficulter ex floribus eruendo; nam, quo Rosae odoratiores, eo plus olei huius elici sese patitur. Odoris partibus destillatione pariter ac infusione aqua impraegnatur. Gustati flores praesertim ficci, mox dulcedinem leuem, tum amaritiem cum austero sapore produnt. Infusum quoque aqua factum addito vitriolo martis mox nigrescit. Remanet sapida pars, etiamsi altera nares feriens destillatione vel euaporatione dispersa fuerit.

Flores olfacti nervos egregie reficiunt, vt vel ideo, nec ornamenti vnice causa, fasciculis florum, quos pectori affigunt foeminae, inferantur. Hinc et florum quatuor cordialium numero olim adscripti. Rarissime tamen ad internum vsum analeptico scopo, nisi in praeparatis quibusdam postea dicendis, praecipiuntur. Mirum sane, quod flores hi, licet neruis alias amici et in vniuersum blandi sint, et tantum non omnibus hominibus placeant, quibusdam tamen turbas haud exiguas solo olfactu, sternutationem (ECHTIVS in *Adami vit. med.* p. 72.), catarrhum, inflammationem oculorum, deliquia animi, hystericas affectiones, alui deiectiones excitent, item odore displiceant, imo abortus

mor-

mortisque inde ortae exempla legantur. Plura horum euentuum documenta recenſet SCHENCKIUS (*Obſſ. med. rar. p. 217.*), alia *Naturae Curioſorum* commentationum auctores varii (Vid. e. c. LEDEL. in *Eph. N. C. Dec. 2. Ann. 2. Obſ. 140. p. 309.* IDEM *l. c. Ann. 10. Obſ. 8. p. 27.* HÜNERWOLFF *l. c. Dec. 2. Ann. 5. Obſ. 22. p. 35.* KHONI *l. c. Dec. 3. Ann. 5. et 6. p. 158. ſq.*). Dabo, ſupprimere adeo vitam poſſe flores larga copia congeſtos et intra arctum conclaue vel adeo cubile ſeruatos (V. CROMERVS *de orig. et reb. geſt. Polonor. p. 202.* et HENNINGES *Genealogia familiar. Germ. et Gall. p. 323. de virgine ex famil. comit. Salmenſ.*); cuius rei cauſa apparet experimentis ill. PRIESTLY et INGENHOUSZ (*Experiences ſur les vegetaux p. 61.*) quibus conſtat, Rosas copiam mephitici aëris ſpargere. Adde SCHVLZII (*Mat. med. p. 181.*), teſtis grauiſſimi, obſeruationem de viro quodam honorato ſibi que bene noto, qui nunquam veſperi hortum Roſis condecoratum ingredi potuit, quin illi aliud ſolueretur. Facile patet eiuſmodi effectus non vitio ipſorum florum, ſed corporis peculiari quadam conditione, contingere, nec maiori argumento nociuae Roſarum naturae eſſe, quam moſchi, ambrae, mellis, caſei rel. quae ipſa a quibusdam pariter non ferri ſine incommodo poſſunt.

Sed minus mira illa horum florum vis est, qua per os ingesti aluum soluunt. Consensus auctorum de ea fere communis non prohibuit, quin illa rarius hodie in usum vertatur. In calidis regionibus vehementer eos purgare ad sanguinis eiectionem usque quidem fertur (LEMERY *Traité des drogues* p. 656.). Certe blandissime apud nos aluum sollicitant. Recentes quoque efficaciores hac ipsa re sunt siccis. Prodest eo fine succus vel sero lactis permistus, vel saccharo in syrupum redactus (FERNEL. *Ther. uniuers.* p. 112.). Infusio quoque florum cum sero lactis locum habet, vnde et Germanis *Molkenrosen* dicuntur, suntque qui hoc connubio pro curatione vernali vtuntur. Ad obstructions viscerum referandas prostant efficaciora, vt vel hocce nomine in desuetudinem abierint. Quoniam roborant cum amaritie, subinde infusa theaeformia in imbecillitate pulmonum intrant, item decoquuntur cum aliis, et, instar collutorii vel gargarismatis, ad vitia oris et faucium putredinosa sananda, nec non ad tonsillarum inflammationem vel anginam dissipandam, vsurpantur.

Sed longe frequentius Rosae hae ad praeparata varia haud ignobilis notae adhibentur.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

FLORES QVATVOR CORDIALES. V. supra p. 159.

AQVA ROSARVM *Pharm. omn.* Ex recentibus Rosis destillatione cum aqua. Praestat illa, quae destillatione absque aqua fit (Conf. HERMANNI *Cynos. M. m. T. 1. p. 590.*). Qua encheiresi fere et in Persia paratur, nostraeque aquae multum antistat gratia, et per totum Orientem transmittitur. Ibi- dem tribus libris Rosarum superaffunduntur librae duae aquae, indeque destillant modo aquae Rosarum duas libras cum dimidia (CHARDIN *Voyages en Perse T. 3. p. 197.*). — Inter Arabes primus eius meminit AVICENNA, inter Graecos ACTVARIVS. Fragrantia et saporis gratia placet. Vnde et variis ferculis et bellariis additur. Analepticam virtutem praestat ore hausta: sed externae applicationi plerumque vnice seruit instar blande resolventis, nominatim pro collyriis. Sic in morbillis conducit, illam tepide ad eluendam lympham acrem et falsam oculis ope cochlearis exigui crebro instillare, ne isti stimulo inflammentur (ROSENSTEIN *Barnsjukd p. 215. 223.*). Item vehiculum Saturninorum, Zinci florum, Tutiae aliorumque constituit in oculi inflammationibus.

OLEVM DESTILLATVM. Parcissima copia per aquam eruitur. Centum nimirum florum librae drachmas eius modo quatuor, ad summum sex, si flores odoratissimi, largiuntur (CARTHEVS. *M. m. T. 2. p. 517.*); vel alio experimento dimidia tantum drachma olei ex decem florum libris elicitur (SPIELM. *Chem. p. 214.*). Hoc ipsum post destillationem aquae, forma squamarum griseo albicantium, innatat, quae exemptae et calore miti liquatae oleum flavescentes constituunt, sed aëre frigidiusculo in butyri crassitiem iterum sese densans. Unde et Butyrum Rosarum (*Beurre de Roses*) vocatur. Rancorem non induit. Quomodo structura vasorum commodiori vberius prouocari se patiat cl. AVBLET *Histoire des Plantes de la Guiane Franc. T. 2. App. p. 125.*) exponit. In Persia charius venit ipsa ambra grisea, ita ut uncia istius subinde ducentis imperialibus in India vendatur (CHARDIN *l. c. p. 198.*). Sed fragrantissimo suo odore exigua quantitate magna perpetratur, ceterum vix acre. FR. HOFFMANN (*Observat. phys. chym. p. 21.*) facile dabitur, eximie illud nervos reficere. Verum hodie vix alio fine, quam, ob suavitatem odoris, variis mixtis additur; et in orientalibus regionibus cuti iniungitur, quo grate spiret. Eo scopo, quantum acu attollitur, pluribus hominibus sufficit (AVBLET *l. c. p. 127.*).

PLACENTAE ROSEAE (*Chapeau de Roses*) ex residuo post destillationem aquae constant, in placentas planas compresso et exsiccato. Remanet in hisce roseus odor, olimque fronti in cephalalgia imponebantur, qui vsus vero, vt epithematum fere in vniuersum in hoc malo obsoleuit, postquam consensuales plerumque cephalalgias esse constiterit. Linteaminibus et vestimentis odoris causa iustius interponuntur.

IVLAPIVM s. IVLEPVS ROSARVM. *Ph. Würt. p. 101.* Ex saccharo in aqua Rosarum soluto, et post vnicam ebullitionem colato. Additur mixturis et emulsionibus ob saporis gratiam.

OLEVM ROSATVM. *Ph. W. p. 127.* Maceratione in oleo quodam inodoro et subsequente coctione. Haec ipsa male ob iacturam odoratarum partium subiungitur. In morbis vterinis ab antiquis laudata. Ferri potest in ambustionibus.

MVCHARVM ROSARVM. *Ph. W. p. 119.* Est liquidum ex infusione et maceratione florum recentium cum aqua feruidissima facta, subsequa expressione. Hoc ad mel et syrupos Rosarum extra florendi tempus parandos conducit. Sed prouidentiores pharmacopolae tempestiue pro utroque scopo iustam quantitatem florum recentium sibi comparant.

SYRVPVS ROSARVM SIMPLEX. *Ph. W. p. 217.*

Ex mucharo Rosarum et saccharo. In tenellis aluum soluit. Aphthis detergendis penicilli ope cum aliis aliquando applicatur.

SYRVPVS ROSATVS SOLVTIVVS. *Ph. W. p. 217.*

Repetita vel cohobata quasi florum cum aqua infusione, saccharum demum additur. Altero vsitatior est. Differt nonnihil SYRVPVS ROSARVM PALLID. *Ph. Edinb. p. 61.* et SYRVPVS ROSARVM SOLVTIVVS *Ph. Lond. p. 81.* quorum iste vel macerationem recentium Rosarum requirit, vel et liquorem post distillationem aquae Rosarum ex fecibus exprimendum; hic posterius dictum liquorem duntaxat. Raro solus infantibus ad aluum soluendam ingeritur, sed plerumque mixturis et linctibus purgantibus admiscetur, palati pariter ac efficaciae ratione habita.

MEL ROSATVM SOLVTIVVM. *Ph. W. p. 114.*

Ex succo harum Rosarum et melle coctis in legitimam spissitudinem. Vim adscriptam titulus edocet: carere autem eo possumus. Praestantius est alterum pro suo scopo, et vsitatus, scilicet mel Rosarum simplex; de quo subsequente articulo.

MEL SOLVTIVVM. *Ph. Lond. p. 85.* Ex liquore post distillationem aquae Rosarum superstitute,

feminibus Cymini, Saccharo rubro et melle, iunctim decoctis. Clysmatibus praecipue dicatum.

SPIRITVS ROSARVM. *Ph. Würt.* p. 125. Destillatione cum vino et spiritu vini.

SPIRITVS ROSARVM PER FERMENTATIONEM. *l. c.* Post fermentationem cum aqua destillatio instituitur. Uterque in desuetudinem abiit.

365.

Pharm. ROSAE RVBRAE Flores.

Rosa gallica; germinibus ovatis pedunculisque hispidis, caule petiolisque hispido aculeatis. LINN. *Spec. pl.* p. 704. *Conf. Mant.* p. 399. *Rosa rubra multiplex.* c. B. Icon: BLACKWELL *Herbal.* T. 82. Frutex, quem flore simplici ill. DE IACQVIN in montibus syluaticis Vindobonae inuenit, in hortis flore pleno plerumque instruitur.

Flores colore profunde rubri. Debiliorem longe fragrantiam prae se ferunt, quam Rosae pallidae s. damascenae. Adstringente sapore et vi autem superiores, simul subamari. Colligi solent ante expansionem, abiecto pariter calyce, unde
Germa-

Germanis *Knopfrofen* dicuntur. Tum et gratiorem colorem habent et efficacius corroborant. Quo citius ad lenem ignem siccantur, eo magis vis adstringens augetur: lentiori siccatione tam haec quam color debilitatur (LEWIS *M. m. p. 483.*). Vis tamen eccoprotica etiam in hanc speciem cadit; quo fine conducit, horum florum drachmam vnam in puluere vel bolo capere, vnde ex POTERII saepissime repetita experientia alius ter vel quater subducitur (EIVSD. *Oper. p. 515.*). Sed obsoleuit hic vsus. Coloris potius causa quam efficaciae pulveribus fumalibus additur. Extrinsicus in cataplasmatibus et fomentis adstringentibus subinde adhibetur.

Verum itidem huius speciei valor magis in arte pharmaceutica paratis quaeritur.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

CONSERVA ROSARVM RVBRARVM. *Ph. IV. p. 39.*

Ex petalis recens contusis et saccharo mixtis. *Pharmacopoea Lond. p. 24.* requirit Rosas rubras immaturas, h. e. flores nondum expansos. Eximia medicina sapore pariter ac viribus. Hæc, prout et saccharum rosaceum in phthisi vlcerosa valde inclaudit inde ab AVICENNAE (*Lib. 3. Fen. 10. Traçt. 5. cap. 5. p. 275.*) tempore, qui, conserua illa (Zucca-

rum recens Rosarum vocatur) omni die, quantum eius capere potuerint aegri ingesta, multoties phthisin se curasse narrat. Consentit MESVE (*cap. de phthisi*), qui recentem requirit, non ultra annum feruatam, et cum medicamentis, cibis, potulentis, tum et per se omni hora captam. Curationis phthiseos ea perfectae testes MONTANAM, VALERIOLAM, FORESTVM, citat RIVERIVS (*Prax. med. Lib. 7. cap. 7. p. 348.*), ipse exemplum pharmacopolae phthisici ex perpetuo vsu sacchari rosacei eoque solo curati allegans. Digni et casus aegrorum sunt a DAN. KRÜGERO (*Eph. nat. cur. Dec. 2. Ann. 4. Obs. 9. p. 24. sqq.*) consignati, qui legantur. Horum vnus, pus et sanguinem vicissim exspuens cum venularum capillamentis (vt refert, existimo polyposas concretiones fuisse intellectas), sudoribus nocturnis diffluens macieque fere confectus, lacte vaccino conferua Rosarum commixto et pane triticeo intrito, valetudinem viresque omnino recuperavit, post consumptas pro hacce curatione conferuae Rosarum viginti libras. Alius ultra triginta libras huius conferuae in connubio lactis eodem laeto effectu consumpsit. Memorans quinque alia similia exempla, inserit proprium suum, vtqui, ex vomica mesenterii emaciatus, sola hac conferua et ptisana hordeacea loco lactis, intrito simul pane triticeo, per aliquot

aliquot menses vsus, omisso omni alio victu conualuit. In binis conferua haec cum lacte caprillo curationem absoluit. Bene iterum inculcat cl. BVCHAN (*Domestic. Medicine* p. 198.), non sufficere exiguas eius quantitates, sed quotidie ad minimum tribus vel quatuor vnciis per longum tempus opus esse, idque iis vel in decocto pectorali vel per se captis; sicque eximios et illi effectus praestitit. Confert quoque illam cortici peruiano in phthisi admiscere, si hic ipse aluum laxat (*l. c.* p. 199.); prout et, si lac aluum mouet, addere illi conferuam Rosarum vetustiore e re est (*l. c.* p. 193.). In commendationem huius conferuae praeterea in phthisi vlcerosa cedit notissima ista sacchari vis detergendi, putredinem corrigendi, scretum promouendi, cum qua Rosarum potestas pulmones firmiores reddendi amice conspirat. In phthisi pituitosa parcius danda est, ne ob saccharum pulmones nimis flaccescant. Abusum eiusdem, qui olim in Belgio in quauis tossi protracta et phthisin minante imo iam producta inualuit, iam grauiter DELEBOE SYLVIVS (*Oper. med.* p. 270.) increpuit. Pluribus inde vnice nociuam fuisse persuadeor, quod conferua haec, vt solent reliquae, sacchari iusto maiori quantitate abundet: minuenda igitur ita, vt illud modo conferuationi Rosarum sufficiat, quod quidem secundum *Ph. Svec.*

p. 65. fit, quae aequale sacchari pondus desiderat, quum contra ea *Ph. Würt.* *p.* 39. duplum huius pondus perperam desideret.

SACCHARVM ROSATVM TABVLATVM. *Ph. W.* *p.* 165. Ex puluere Rosarum et saccharo albo in aqua Rosarum soluto, in densitatem tabulati coctis et in tabulam effusis. SACCHARVM ROSACEVM. *Ph. Lond.* *p.* 91. et TABELLAE ROSACEAE *Ph. Edinb.* *p.* 91. paucis praeparationis momentis discrepant. Nonnulla de virtute articulo conseruae monita. Additur praeterea pulueribus salinis gratiae causa.

MEL ROSATVM SIMPLEX. *Ph. W.* *p.* 114. Ex Rosis recentibus aqua feruente maceratis colatisque melle demum coctis. Egregie abstergit et putredinem coërcet in aphthis, vlceribus oris vel narium et fistulis. Hinc vel solum, vel in connubio aliorum, penicillo aphthis illinitur, vel dilutum commodo liquido gargarismatis, collutorii, iniectionis forma, in reliquis dictis vitiis applicatur.

ACETVM ROSARVM. *Ph. W.* *p.* 1. Maceratione florum siccorum in aceto, colatione et expressione subsequa. Male isto libro vt quibusdam aliis reticetur Rosarum species. Probe autem *Pharm. Danica, Suecica* etc. Rosas rubras indicant. In viribus

ribus diiudicandis ratio habenda praecipue aceti, quod vero additamento florum tanto magis analepticum item magis adstringens fit. Ad specialiora commoda, quae huic aceto debemus, hoc pertinet, quod infantes per carbonum vapores cephalalgia vomituque affecti ex linteis hoc aceto humectatis et fronti applicatis solamen obtineant (ROSENSTEIN *Barnsjukd. p. 14.*). Similiter in malis ab insolatione confert, aquam frigidam aceto rosaceo mixtam per lintea fronti, temporibus, ipsi capiti applicare (TISSOT *Avis au peuple p. 213.*).

TINCTURA ROSARVM. *Ph. W. p. 224. Ph. Ed.*

Lond. Ex Rosis cum spiritu vitrioli et aqua digestis. Evuluit vsus, qui olim in iulapiis refrigerantibus praecipue obtinuit.

SYRUPVS E ROSIS SICCIS. *Ph. W. p. 217.*

Ex floribus Ros. siccis aqua maceratis et post colationem saccharo mixtis. Quoniam nonnihil adstringit, ad alui profluvia coercenda aliquid facere creditum. Iustius additur eo fine aliis efficacioribus.

366.

Pharm. ROSAE SYLVESTRIS *Flores*;
 CYNOSBAMOS *Fructus*;
 BEDEGVAR *Fungus*.

Rosa canina; germinibus ouatis pedunculisque glabris, caule petiolisque aculeatis. LINN. *Spec. pl. p.* 704. *Rosa sylvestris vulgaris* flore odorato incarnato. c. B. Icon: BLACKWELL *Herbal Tab.* 8. Frutex, in sepibus et ad margines viarum frequens.

FLORES, h. e. petala, odoris grati; sed dubito, quod praestent damascenis pro aqua, licet multi id perhibeant, vtpote ad meum sensum debiliores, nec tam iucundi odoris.

FRUCTVS vero vulgatoris longe vsus est. Hic ex calyce carnosio firmioris compagis prognatus, ouatus est, coloris coccinei, oliuae magnitudinis. Recens acido-dulcis est, ficcatus acidior. Hic et, lacte coctus, illud in coagulum vertit, et serum praestat grati saporis et efficax. Secundum longitudinem dissectus, seminibus hirsutieque, quae internum cauum obuestit, exemptis et residuis laciniis calycinis abscissis, ficcatur. Iusculum cum aqua
 additis

additis passulis et saccharo inde coquitur, diluens, refrigerans, sitim fallens, diureticum, in acutis igitur non vilipendendum. Pro fanis vinum huic admiscetur. Acetarii praeterea genus suppeditat fructus, dum pauca copia aquae in miscela Cinnamonomi et sacchari coquitur. Solet etiam saccharo condiri pro eodem fine, et syrupo suo seruari; quo scopo vero praesertim fructus Rosae villosae vsu venit. Aliud acetarii genus hoc est, quo fructus, mora in cella vel alio frigido loco in mollitiem resolutus, per cribrum transigitur, et transactus dein saccharo canariensi contrito commiscetur. Ita Rob quoddam enascitur refocillans, ad vsu vini tantillo diluendum. Pro aegris huius loco succus Citri instillari potest. Non magni facio pristinorum medicorum praeconia, quod calculum solueret, praecipue in ea farragine, qua apud hosce comparet. Si quid in calculo valeat, id arbitror lotium mouendo vnice efficere, prout aliis exemplis saepe auctores diureticam vim cum vere lithontriptica confuderunt. Taedet etiam alios morbos commemorare, in quibus, si quid praestiterit, suo vnice iure valuisse neutiquam censendum, loquor de virtute in hydrope, diarrhoea biliosa, dysenteria, haemorrhagia vteri, rel. de quibus citatos auctores legere est in HERMANNI *Diff. de Rosa* §. 11.

Quam

Quam *Seminibus* in calculo adscripserunt efficaciam refero ad ea commenta, quae signaturae externae superstitiosa fides excogitavit.

FVNGVS BEDEGVAR s. SPONGIA ROSAE est memorabilis excrementa hispido - ramosa (*Galle Cneveluc Gall.*), nucis Juglandis circiter magnitudinis vel ultra, viridi rubra, figurae variae, oblongae plerumque vel subrotundae, cellulas varias interne formans. Inde oritur, quod insectum quoddam, Cynips Rosae (LINN. *Syst. nat. T. 1. p. 917.* FAVN. *Sues. p. 385.* cuius icon item descriptio vid. in REAVMVR *Mem. des Insect. T. 3. Tab. 46. et 47. p. 465. sqq.*) ouula sua variis plantae partibus, cauli vel folio eiusve petiolo vel fructui ipsi (Vid. figurae in HAGENDORNII *Cynosbatalogia, Jen. 1681. p. 75.* et REAVM. *Mem. l. c. Tab. 47. fig. 1. 4.*) immittit. Quae sedes diuersa difficultatem in explicanda huius excrementi origine auget. Sed ex obstaculo enato stagnatio, accumulatio et condensatio fucci contingit, donec insectum in volucrem mutatum latibulum suum perforans aufugiat. Contingit id vulgo in Rosa canina; vidi autem similem nidum in Rosa villosa. Rabiei caninae, ictui serpentum aliorumque animalium venenatorum, epilepsiae, peruigiliis, calculo et sexcentis aliis morbis, in quibus recensendis HA-

GENDORNIVS (*Cynosbatologia* p. 136. *sqq.*) vberior est, illum mederi, olim credulis nimium persuasum fuit.

PRAEPARATVM.

CONSERVA FRUCTVS CYNOSBATI. *Ph. Lond.* p. 25. *Edinb.* p. 70. Est pulpa fructus saccharo contrita. In praeparanda ea cauendum, ne quid setularum remaneat, quae moleste afficiunt ventriculum et intestina in vomitionem vsque et prurimum ani. Virtutes eius veras supra iam dixi.

367.

Pharm. ROSAE ALBAE Flores.

Rosa alba; germinibus ouatis glabris, pedunculis hispidis, caule petiolisque aculeatis. LINN. *Spec. pl.* p. 705. *Rosa alba*, flore pleno. BESL. *hort. Eystlett. vern. ord.* 6. *Tab.* 3. *fig.* 1. Frutex, in hortis coli solitus.

Petala huius, quae vnice FLORVM nomine veniunt, odore damascenis Rosis inferiora, vix adstringentis saporis. Haud immerito igitur excluderunt eos a censu medicaminum *Pharmacopoeae Britannicae* et *Suecicae*. Nec tanti momenti est, eos in Germanicis pro

VNGVENTO ROSATO. *Ph. IV.* p. 249. *Ph. Brand.* p. 229. seruare, cuius praeparatio omnino simplicius

cus, et sola lotionē axungiae porcinae cum aqua Rosarum addito odoris causa tantillo olei Rosarum, fieri potest. Male coctio Rosarum albarum cum axungia post lotionem dictam suadetur. Hoc ipsum solum prout emolliendi scopo locum habet: ita ad excipienda alia varia efficaciora pro externo vsu conducit, exemplo Vnguenti Zelleri.

Hoc si rite paratum fuerit, non opus est alio. Exstat tamen praeterea VNGVENTVM ROSATVM SIMPLEX. *Ph. Würt. l. c.* secundum commendatam paullo ante normam confectum, instillato modo oleo ligni Rhodii. Capillis inungi solet, ut cyprius pulvis iis tanto tenacius adhaerescat.

ORDO XXVIII.

P O M A C E A E.

P Y R V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 389. *Gen. pl.* p. 251.

368.

Pharm. POMA: speciatim SYLVESTRE; BORS-DORPHIANVM; RVBELLIANVM.

Pyrus Malus; foliis serratis, umbellis sessilibus;
 LINN. *Spec. plant.* p. 686. α , *sylvestris* LINN.
Malus sylvestris. C. B. β , *paradisaca* L. *Malus*
pumila, quae potius frutex quam arbor. C. B. Icon:
 REGNAULT *Botan.* Le Pommier. 10. MILL. *Illustr.*
Syst. sex. *Malus* α , procera arbor et longaeua,
 sponte in Europae syluis depressis umbrosis pro-
 uenit et spinis instruitur. Varietas β , ignotae
 patriae, sed, prout ex habitu et impatientia fri-
 goris dirioris apparet, calidioris.

Mali in hortis aluntur, vt notum, numerosissi-
 mae varietates, quae ad ducentas facile ascendunt,
 quarum fructus mox praecocior, mox tardioris ma-
 turitatis, mox dulcior, mox acidior, magnitudine,
Appar. medic. Vol. III. M itidem

itidem figura, colore, compage multipliciter differt; vt discrimina quoad ipsum arboris crescendi modum, folia, taceam. Ad quorum momentorum cognitionem multum facit ill. DV HAMEL (*Traité des arbres fruitiers* T. 1. p. 273. *sqq.*) cum iconibus illuc spectantibus, qui tamen de pomis edulibus vnice agit. Fructus supra centum coloribus viuus depictos cum descriptionibus praestitit hortulanus KNOOP (in *Pomologia, Belgice* 1758.). Sunt hae varietates tantum non omnes insitionis aliarumque culturae artium prouentus. Vtrum vero omnes et singulae vni speciei, scilicet Malo syluestri c. B. tanquam matri, originem debeant, quod quidem et LINNEI sententia fuit, an praeter hanc et alii, scilicet LINNEI β , Malo paradisiacae, quam tanquam peculiarem speciem ill. GLEDITSCH (*vermischte Abhandl. Vol. 3. p. 23. sqq.*) post alios considerat, de eo adhuc disputatur. Malus syluestris truncum format elatum fertque poma ferotina acerba. Malus paradisiaca autem ex radice protrudit multos furculos, poma exhibet praecocia, Iulio m. maturescentia et dulcia. Quoniam haec humilis semper staturae est: hortulanis arridet pro insitione, si mali humiles in desideriiis sint. Ars cultura mala placidiora reddendi inter Graecos iam HOMERI temporibus innotuit. A THEOPHRASTO ERESIO varia momenta huic fini opportuna memorantur,

tur, sicuti nomina fructuum varia a variis Graeciae regionibus et vrbibus depromta. Horum varia Romani seruarunt, vnde iam euident, hosce artem a Graecis hausisse, licet postea ipsi illam ad maiorem perfectionem euexerint, et nominum numerum auxerint (Vid. PLINIVS *Lib. 15. cap. 14. p. 970. Ed. DALECH.* qui nomina Romana cum istis neoterico- rum comparat in notis). Sensim illa ad Hispanos et Gallos transiit, serius ad Germanos, qui TACITI tempore iis fructibus horaeis acquieuerunt, quos terra sponte profert; quae vero gens postea tanta felicitate illam exercere didicit, vt iam vix vlli alii ea cedat. Nec clima septentrionale pomis aliisque lapidis fructibus colendis aduersum esse, manifesta exempla docent (BERGII *Tal om Frukt - trögårdar, 1. 15. sqq.*).

POMVM sub epidermide tenaci parenchyma carnosum sed siccius comprehendit, in cuius media parte capsula quinque loculorum seminibus oblongis vna parte obtusis altera acutis latet. Baseos fructus concauitas non per omnes varietates illud a pyro distinguit. Nam *Pyrus falerna* (*Bergamotte*) fructum gerit basi concauum, etsi verum pyrum, et *pyrum syluestre* figurae rotundae est.

Quoniam poma fructuum, quos Graeci horaeos, Latini temporarios et fugaces dixerunt, vltimatissimum et vtilissimum constituunt: de iis in vniuersum hac data occasione agam. Vox siue ab hora i. e. tempore quolibet anni vel diei, siue aestate, quae per excellentiam hora dicta, siue illo aestatis tempore, in quod canicula (Graecis ὥρα) cadit, siue ab alia origine vel conceptu profecta sit, qua de re docte differuit pro more b. GEORG. GOTTLOB RICHTER, olim decus academiae nostrae et ordinis medici (in *Diff. de salubritate fruct. horaeor. Gött. 1754. §. 3. et 4.*): ea intelligimus fructus varios succosos molles, qui vel baccam vel drupam vel pomum constituunt, aestate vel autumno maturescentes, saporis grati acido dulcis vel aquosi reficientis. Pro hac dicta diuersa fructuum natura triplex eorundem classis formari potest. *Baccarum* classis complectitur, vt in suetissimis exemplis maneam, Ribesia, Vuas crispas, Vitem Idaeam, Myrtillos, aliaque edulia Vaccinia, Rubos varios, Idaeum, arcticum, caesium rel. Mespilos, Vuas, Mala sinica, Granatum, Fraga, Ficus. Ad *Drupas* (Gall. *Fruits à noyau*) refero Cerasa, Pruna, Persica, Armeniaca, Cornos. *Pomaceis* fructibus (Gall. *Fruits à pepin*) accensenda vero Poma, Pyra, Melones, Cucumeres, Citrulli. Affines hisce Berberides, mala Citrea, Aurantiaca,

Cotonea, heic omitto, quum saporis acidioris vel acerbioris sint, quam vt per se vel vberius ingeri possent, et manifestiores vires medicas exerceant; Pisangam vel Ananas fructum autem recensere, vetat parcior ob charitatem vsus. Horum omnium sapor prout valde differt, ita et indoles et vis. Alii dulciores, alii acidiores vel acerbi, quidam abundant succo aquoso omnino miti, vt Melones; Cucumeribus inest et viscositas; sunt qui aroma leue admixtum habent, quod odor prodit. In omnibus aqua, oleum, sal et terra latet, sed diuersa proportione. Sal acidae naturae est, in dulcibus fructibus copia olei obuolutum, quod oleum, quo dulcior fructus est, eo maiori copia obtinet. In acerbis fructibus cum acido largior terrae copia combinatur. Inspidos reddit fructus aquae quantitas nimia. Quid igitur virium ab hoc vel illo fructu speciatim sperari possit, ipse sapor quemlibet attentionem condocere potest. Miro naturae beneficio contingit, quod horum plerique eo anni tempore maturescant, quo feruens et ad putredinem biliosamque corruptelam disponens sol diluentis refrigerantis et antiseptici auxilii solamen quam maxime requirit, et regiones calidiores prae reliquis magna eorum copia abundant; hinc vel nobis incisi ad eos copiose ingerendos aestate ferimur.

Quum hi ipsi fructus praeterea aquosis partibus sca-
teant: ad refarciendum dispendium humorum, quos
fudor sub firio dispellit, valde eximii sunt. Nec
instar merae aquae leuiter modo liquidis nostris
sefe admiscent, sed ob saponaceam naturam arctius
connubium cum iis ineunt, et spissa et compacta
attenuant et resoluunt. Patet inde, quantae vti-
litas sint tam in acutis quam chronicis morbis.
Non facile enim aliquid febrile incendium vel sim-
plex, vel diathesi inflammatoria vel putrida siue
biliosa iunctum, efficacius arcere vel extinguere pot-
est, quam auxilium, quod tot diuersasque isti con-
trarias vires coniunctas habet; vnde et in hisce fe-
bribus vel crudi vel cocti instar ferculi, et in po-
tulentis, mixturis, robibus, syrups creberrime ad-
hibentur, non neglectis tamen reliquis. Chroni-
cos pariter multos morbos solatur, siue ad naturam
acidam respicias et diluentem et humectantem, siue
ad blande soluentem. Furentissimi ex melancholia
maniaci sanati sunt, dum solis fructibus horaeis opi-
pare vescebantur (v. SWIETEN *Comment. T. 3. p.*
480.). In scorbuto aliisque putridae indolis mor-
bis auertendis et curandis vis acidorum et dulcium
antiseptica explorata est, quae ipsa autem in hisce
fructibus ob copiam aëris, quam includunt, et quae
sub esu euoluitur, tanto efficacior est. Emollire
vel

vel foluere calculos experimentis pariter constat, etsi dispari efficacia (Vid. LOBB *de dissolv. calcul.*). Auidius comesti diarrhoeam excitant, qua ipsa, quicquid vitiosi prius soluerant, blande e corpore eliminant. Qui sua natura acerbi sunt adstringendo fibras roborant. Vituperanda vero maxime ea austeritas, quae a defectu maturacionis oritur, vnde alui constipatio et obstructions viscerum enascuntur. Fructus bene maturos recentes in vniuersum requiro. Speciales virtutes horaeorum fructuum suis locis tradentur, vel iam traditae sunt.

Verum nec reticenda vitia, quorum vel iure vel praeiudicio eosdem reos fecerunt. Multis displicent ob flatus, quos copia aëris latentis et digestionem et fermentationem euoluti in primis viis generant, vnde inflationes ventris, spasmi, anxietates, ructus molesti, tormina itidem ferocia. Sed haec in iis modo contingunt, quorum concoctionis vires iusto debiliores, quod de hypochondriacis et hystericis valet, qui ipsi vel arcendi sunt omnino ab esu horum fructuum, vel nonnisi praeuia coctione et aromatis additamento iis vesci debent. Sub hac, quam dixi, labe ventriculi et intestinorum, acore quoque, quem vel suo genio secum vehunt vel mora contrahunt, molesti sunt, vtpote sensum ingratum

in ventriculo cientes, ructus acidos, qui dentes subinde obtundunt, et labefactatos iam antea nervos ulterius debilitantes. Laxare istos tonum solidorum aquoso suo latice, quum exiguum nutrimentum praebeant, querela est, quam nonnisi sub nimia eorundem ingurgitatione vel in male dispositis admittere possum. Dabo parcum modo nutrimentum illis inesse, sed refarciri haec penuria potest aliis magis alentibus adiectis, quorum vitia feruente praecipue aestate corrigunt.

Aliud opprobrium et magis sollicitè enucleandum est istud, quod plebs, nec pauci medici conceperunt, ex horaeis fructibus dysenteriam, aestate adultiori in castris et ruri epidemice obuiam, natales suos ducere. Non facile in illum errorem incurret, qui dysenteriam hanc morbum putridi vel biliosi generis cum inflammatoria diathesi coniunctum esse perpendit, fructus horaeos autem, et acore suo putrido vel bilioso fomiti et febrili calori aduersum esse, et diluente et attenuante virtute sua statim inflammatoriam resolvere. Sed prostant argumenta ad conuincendum scrupulosum magis idonea. Si fructus hi in culpa essent: dysenteria prae reliquis infantes laborarent, quippe horum fructuum auidissimi, qui vero rarius hocce morbo afficiuntur. Incidit porro ille diu
ante

ante maturationem fructuum, et desinit, quum huncce perfectionis gradum attingant. Quidni porro morbus quotannis grauaret, quum singulis annis larga eorundem messis contingat. Quod ad milites nominatim: non adeo iisdem delectantur, nec suppetit illis occasio et pecunia ad eosdem coëmendos. Quin adeo auertunt morbum, apud alios grassantem, et coërcent, dum iam aperte sese manifestat (Conf. DEGNER *de dysenteria* p. 247. *sqq.* PRINGLE *Diseases of the army* p. 88. MONRO *Diseas. in British military Hospitals* p. 58. *not. a.* TISSOT *Avis au peuple* p. 415. *sqq.* HANNES *Unschuld d. Obstes in Erzeugung d. Ruhr* p. 60. *sqq.*). Quodsi concedas, in imbecilibus ex iusto largiori Ingurgitatione diarrhoeam enasci, dysenteriae tamen vix vnquam genitores accusari possunt. Non conducere tamen sub finem dysenteriae, vel mox post eandem deuictam, obsonii genus refrigerans, flatulentum, relaxans, facile quilibet agnoscet (PRINGLE *l. c.* p. 90. 284.).

Liberari et debent hi fructus a culpa febres intermittentes generandi vel alendi, quam quidam auctoritate vel potius mala GALENI interpretatione in eosdem coniecerunt. Vt ab auctore antiquo suscitatus error ex ipsa antiquitate refellatur, sufficit ALEXANDRVM TRALLIANVM *Lib. 12. cap. 6. p. 732.*

nominare, qui in exquisitis tertianis pomaceos fructus liberaliter exhibendos suadet. Nec aliquid noxae grauis in hac re testis cl. CLEGHORN (*Diseas. of Minorca p. 178.*) ex horum esu emergere vidit, quin custodes vinearum, qui in insula Minorcae vuas copiose ingesserunt, sanitate optima gauisos esse refert, reliquis eodem tempore vehementissima tertiana infestatis. Quicquid sit, abusus tamen horum fructuum ad concipiendas febres intermittentes, speciatim in humido solo, corpus idoneum reddit, quoniam refrigerat et relaxando debilitat quum totum corpus, tum praecipue primas vias. Eadem de causa abstinere ab hisce eos conducit, qui nuperime hasce ipsas febres eluctati sunt, vel saltim parce iis vtendum. Imo animaduersum, nec sanissimos homines liberaliorem eorum in regionibus clausis et paludosis vsu impune ferre, et hos ipsos dictas ob causas, etiamsi per se antisepticos, tamen morbi putridi femina spargere (*PRINGLE Diff. l. c. p. 90.*).

Excessus prout etiam saluberrimam rem in nocumentum vertit, ita et fructuum horaeorum vsu. Sic nec confert, ventriculo iam cibis multifariis referto, eum flatulentis fructibus vltius replere et distendere, vel in connubio eorum, quae
fermen-

fermentandi vim habent, ingerere. Male et agunt, qui largius captis iisdem aquam frigidam superbibunt.

Reuertor iam ad specialiorem pomorum considerationem. Tam crudis quam assatis nos iis vesci notum est, item coctione, post exemptas capsulas cum seminibus, subactis, iisque vel in pulvem resolutis vel in partes minores dissectis, vel sacchari, vini, aromatum, gratiae causa additamento. Siccata et placent. Ad placentarum varia genera adhibere ea docet ars coquinaria; et dulciaria saccharo condire, et speciem miuae cum gratis aromatis inde parare.

In Anglia praefertim, item in Gallia, nec non hinc inde in Germania, potus gratus vinosus inde fit, nomine *Cidre* vel *Pomacei* notissimus, praestantior illo ex pyris, ut qui non diu feruari se patitur. Eo fine in molendinis, vel, ubi haec deficiunt, clauarum lignearum ope conquassantur poma, dein succus eorum torculari exprimitur, mox fermentationi in magnis cadis, committendus, quorum illi, quibus vinum antea infuit, reliquis praeferendi. Peculiares encheireses et regulae, quas huius loci non est recensere, traduntur in STAFFORD'S

FORD'S *Treatise on cyder-making Lond. 1753.*; *Observations sur la culture des arbres à haute tige, particulièrement des Pommiers, sur la manière de faire le Cidre etc. par Mr. THIERRÉ, à Paris 1753.*; *L'art de cultiver les Pommiers et les Poiriers et de faire les Cidres selon l'usage de la Normandie, à Paris 1765*; REUSS *Untersuchungen d. Cyders od. Aepfelweins nach s. Eigenschaften u. Wirk. nebst s. Verfertigungsart. Tubing 1781.* Simplicissimum et sumibus maxime parcens machinarum genus cum encheiresi varia egregie traditur a cl. VOTHMANN in cl. HIRSCHFELD *Gartenkalender 1784. p. 223. sqq.* vbi et effigies compendiosi torcularis sistitur. Poma per aestatem vel primo autumno maturefcentia pomaceum quidem gratum suppeditant, sed facile hoc acefcit. Idem accidit ei, quod ex pomis dulcibus paratur. Maxime idonea eius praeparationi sunt poma, quae sero autumno vel ineunte hieme ad maturitatem perueniunt. Haec vero matura esse conuenit, succosa nec vermibus exesa, nec computrescentia. Eiusmodi pomaceum ex seriori pomorum messe initio quidem nonnunquam palato minus iucundum est, sed sensim delicatius et fortius fit, et per duos vel tres annos conseruari se patitur. Ad praestantiam et conseruationem eius multum et facit commodae pomorum speciei selectus. Tingi potest pomaceum

maceum colore rubro additis post fermentationem Pruni spinosae fructibus; et adhuc gratius Cinamomo redditur. Si in acorem tranſiit, loco aceti uſurpari poteſt. Alcholle vini deſtillatum non naphtham quidem praebet, attamen ſpiritum aceti dulcificatum probae notae (*Almanach für Scheidekünſtler* 1783. p. 1963.).

Pomaceum pro cauſa colicae Damnoniorum habuit HVXHAMVS (*de morbo colico Damnoniorum in Oper. REICH. T. 3. p. 54. ſqq.*), tribuens illam ſali acido crudo eſſentiali, vel tartaro, quo ſuccus pomorum nondum fermentatus abundaret, quod ipſum ſal diuturna et frequenti potatione pomacei maſſam ſanguineam intraret illamque cum omnibus humoribus ſecretis acrem redderet, vnde et bilis tanta acrimonia imbueretur, vt in primas vias delata vomitum et colicam excitaret. Immite et acidum pomaceum nimis uſurpatum iam ante accuſauerat MUSGRAVE (*Diff. de arthrit. ſympt. 1703. cap. 10. ſect. 5.*) Sed bellas haſce theorias ſolide refutauit cl. BAKER (*Inquiry concerning the cauſe of the endemic colic of Devonſhire in medical Tranſactions Vol. 1. art. 12. Conf. et loc. cit. Vol. 2. art. 20.*) multis argumentis demonſtrans, colicam hancce eſſe omnino eandem cum ſaturnina et eoſdem natales

ex clam admisto plumbo agnoscere. Nam neque acidi vegetabilis ea vis est, nec colica ista in ditione damnoniensi inferioris vnice fortis homines eosque, qui largius succum non fermentatum vel pomaceum recens potant, afficit, sed et homines omnis ordinis, nec sese adstringit morbus omnino ad autumnum. Contra ea autem vitia varia in praeparationis modo, item in machinamentis, et vtensilibus occurrunt, per quae plumbum liquorem huncce ingredi potest. Molendina enim hinc inde pro conquassandis pomis vsurpantur, quorum lapides vel trabes ferramentis coadunantur, plumbo fuso firmatis; vel alibi patina, in qua minuuntur poma, ex pluribus frustis lapideis constat ruditer caesis, vnde interstitia fuso plumbo replere in vsu est. Ipsum praeterea prelum subinde plumbo integre vel ad partem obducitur, vel margine plumbeo cingitur. Deriuari et solet succus ex prelo in vasa illi destinata per tubos plumbeos. Imo sunt, qui tenui pomaceo ante tempus maturationis pomorum parato pondus plumbeum immittunt, quo acorem auertant, alii acescente pomaceo in cisternam plumbeam illud transmittunt, prout alii eodem fine cerussam addunt. Vulgaris quoque mos apud Damnonios est, succum mox expressum ante fermentationem, ad augendam efficaciam eius

et

et vt praecaueatur acori, decoquendi, id quod fit in ahenis, quorum superior pars ex plumbo fabricata. In peculiari familia ad coërcendam fermentationem pomacei in vsu fuit, saccharum saturni immittere, vt alias funestas artes, etsi forsitan haud mala mente excogitatas, pomaceum corrigendi, taceam. Qui nihilominus tamen, vno vel altero horum dictorum modorum, aliquid plumbi in valetudinis detrimentum, liquorem hunc ingredi negant, hosce redarguunt experimenta, atramento sympathetico et tinctura sulphuris volatili instituenda, item ea, quibus verum plumbum malleabile fusione elicitur. Qua reductione plumbi praesentia eius in pomaceo tutissime detegitur (BVCQVET in *Hist. de la Société de Médecine à Paris Vol. 1. p. 356.*)

Aliud vero pomaceum, plumbi expers et bonae notae, vini ex vuis aemulatur vires et salubrem potum constituit. Scorbutum naualem nominatim coërcet efficaciter, vlcerebus eiusdem foedis breui medetur, et putredinem gingiuarum foetidissimam omnino tollit, quin plurimi teterrimis vlcerebus obfiti et scorbuto fere confecti hoc solo potu valetudini restituti sunt (HVXHAM *Oper. T. 3. p. 72.*). Aurantiorum adeo succo vi antiscorbutica proxime venit (LIND *on scurvy p. 150.*) Compertum quoque,

que, ex quo in Anglia frequentior hic potus euaferit, in oris maritimis tetram scabiem et horridam lepram pene euanuisse (HVXHAM. *l. c.*). Confert praeterea ad solutionem calculi vrinarii et ad praecauendam generationem materiae podagricae (LOBB *de dissolv. calc. p. 138.*). Quod ad calculum dictum attinet, hic pomaceo immixtus emollitur (*l. c. Exper. 13. 14.*). Ceterum pomaceorum eadem obtinet varietas, quae vinorum, vt alia austera sint, alia acida, alia dulcia, vnde si remedii vires ex iis expectentur, selectus pro hac diuersitate obseruari debet.

Raro casus incidit, quod poma in pharmacopoliis praeparationem aliquam subeant, sed, si ab vsu cibario ad medicum transferantur, domi fiunt inde remedia facile parabilia. Duae praecipue varietates in hunc finem eliguntur: 1.) *Pomum Borsdorphanum*, mediae magnitudinis, scilicet diametri duorum pollicum, epidermidis flauae latere rubescentis, saporis dulcis; 2.) *Pomum rubellianum* L. δ . Malus satiuia fructu sanguinei coloris ex austero subdulci. TOVRN.

Aqua, in qua poma fuerunt cocta, loco potus consueti bibita, pulmonum infarctus, vnde
asthma,

asthma, eximie resoluit, vt FLOYERVS (*Hist. of cold Bathing p. 314.*) in se ipse expertus est. Ita et poma ab equis copiose deuorata horum asthma sanauerunt (LOBB *de dissolv. calc. p. 134.*). Phthi-
seos adeo existit vsus pomorum et eorundem aquae remedium (*l. c. p. 136.*). Emollitio calculorum, quam mox de pomaceo notauimus, etiam contingit hisce decocto pomorum immixtis (*l. c. Exper. 15. 16.*), aegrius infuso, plane non succo eorum adhibito (*l. c. p. 51.*).

Pomis utimur aliquando, vt vehiculo aliorum remediorum, e. c. contra diarrhoeam duobus vel tribus pomis aliquid cerae inditur, vt in hisce super carbonibus liquefiat. Poma sic eadem impraegnata ingeruntur (ROSENSTEIN *om Barnsjukd. p. 76.*). Pulpa pomorum quoque pilulae ingratiore celari possunt.

In ophthalmia, qualis ea post morbillos est, confertur oculum inter linteum tenue obtegere cataplasmate subcalido ex pomo rubelliano cineribus affato et post ablatam epidermidem seminaque, conquassato et mixto cum camphorae granis quinque et croci granis viginti (ROSENSTEIN *l. c. p. 224.*). Aliud haud multo dissimile cataplasma efficax fit

ex Pulpae pomorum eorundem Micae panis albi $\overline{aa}$ vnc. ij Florum Rosar. rubr. ac Samb. $\overline{aa}$ Pug. j Croc. Camph. $\overline{aa}$ gr. vj (DE HAEN *Rat. med. P. 9. p. 243.*). Vix vero opus est, hic admonere, eiusmodi topica raro sufficere ad inflammationem dissipandam, sed simul saepe requiri purgationes antiphlogisticas, venae sectionem, reuellentia per vesicatorium, hirudines, setaceum, dietam commodam; et rursus casus incidere, in quibus roborantia tam interna, quam externa, curationem absoluunt; alios, in quibus referandarum obstructionum imi ventris praecipue habenda est ratio; alios, in quibus acris fomes illuc delatus subigi debet.

Poma cum vino rubro Pontack in pulvem cocta, et inter lintheum tenue applicata, eximie incommoda ex haemorrhoidibus coecis mitigant (ROSENSTEIN *Apot. p. 75.*).

Extractum corticis Mali sylvestris, methodo Garayana paratum et aqua pluuiali destillata solutum, diu et sanguinem et carnem bouinam contra putredinem munit, quin hac vi extractum corticis peruuiani longe superat (BVCHHOLZ *chym. Versuche über antisept. Subst. p. 96, sq.*).

COMPOSITVM.

POMATA LABIORVM ROSENSTEINII (*Hus- och Rseapot. p. 75. 103.*). Quum poma bonam huius pereximii vnguenti partem constituent, hoc loco eius notitiam dabo, dignissimi, quod in quolibet pharmacopolio exstet. Ipse ill. Eques sequentem eius formulam reliquit: R^c. Butyr. insulf. ꝞꝞ Cerae citrin. Passul. mai. exacin. conc. Pomor. Borsdorph. exacin. concif. $\overline{a}$ a. ʒij. Coque in vase figulino, donec guttula carboni candenti immissa crepitum non edat. Massa feruens forti expressione per pannum in vas, aqua Rosarum repletum, coletur, et refrigerata ab aqua hac liberetur. D. Virtutes longe plures possidet, quam titulus indicat, etsi omnino fissuris labiorum egregie medeatur. Intertriginem ex coryza sanat. In ambustionibus super linteum extensa applicetur. Leuat haemorrhoidum coecarum molestias. Ad mollitiem et nitorem manuum foeminis conciliandam vix aliud auxilium exstat aptius.

369.

Pharm. CYDONIORVM *Fructus; Semina.*

Pyrus Cydonia; foliis integerrimis, floribus foliariis. LINN. *Spec. plant.* p. 687. Μηλεα κυδωνια Graecis. Malus cotonea sylvestris. c. B. Haec ex oppido Cydone insulae Cretae, ob hunc fructum celebri, in Europam translata, fruticis modo altitudinem attingit, nec nisi ob furculos aestimatur, quibus Pyri inferuntur, humili statura et flabelli forma placiturae. Cultura eandem nobilitavit, et in arborem mediocrem produxit, cuius duplex varietas in hortis colitur, scil. 1. *Cydonia fructu oblongo laeviori* TOURN. *Instit.* p. 632. Mala Cotonea maiora c. B. Gall. Coignier femelle, Germ. *Quittenbirn*, depicta ab ill. DV HAMEL in *Traité des arbres fruitiers fig. ad p. 206.* et REGNAULT *Botan.* Le Coignassier. Huius fructus pyriformis est. 2. *Cydonia fructu breuiore et rotundiore*, TOURN. *l. c.* p. 633. Mala Cotonea minora. c. B. Gall. Coignier male, Germ. *Quittenapfel*, depicta in DV HAMEL *Traité des Arbres et Arbustes Tab. 83.* Huius fructus pomiformis. Prostat et alia 3. varietas: *Cydonia latifolia lusitanica* TOURN. cuius fructus oblongus succosior et minus acerbus, sed rarioris proventus.

uentus. Propagatio Cydoniae facile fit per furculos, radices, ramos depactos et plerumque per ramulos truncis Pyrorum infitos. Delectantur folo humido.

FRUCTVS, Malum Cotoneum CELSI, PLINII, Malum canum VIRGILII, igitur variae figurae, umbilicatus angulis prominulis versus umbilicum, epidermide flaua lanuginosa, carne firma flauicante. Praestat fructus pomiformis. Odorem fragrantem spirat, sapor autem fructus crudi austerus et acidus valde est, vt comedi non possit. Raro succus expressus vsurpatur per cochleare vnum vel alterum refrigerii conciliandi causa et ad bilem nidorofam corrigendam et putredinem mitigandam, sicque nauseam et vomitus, ex hisce causis ortos, sedandos. Multum acerbitatis in fructu perit, si in taleolos sectus siccatur. Coctione vltius austero suo sapore exuitur, simul autem et grato odore, et miscela varia vel sacchari vel aromatum vel vtriusque tam vsui medico quam culinari aptus redditur. Quod ad fructum per se spectatum attinet, vis eius ad ea, quae de fructibus horaeis paullo ante dicta sunt, referenda. Transeo artes istas varias eum vel saccharo vel aceto condiendi, Rob siue Miuam, Panem sic dictum, Vinum, Elixirium inde

parandi, quorum omnium expositionem largam dedit b. A MVNCHHAVSEN (*Hausvat. T. 3. p. 327. fqq.*). Quaedam horum et mensae secundae et officinis communia sunt, de quibus paullo post agam.

SEMEN oblongum, compresso angulatum, difforme, vno extremo obtusum altero acutum, obdutum cortice bruno, medulla alba. Scatet hoc ipsum mucilage, quae coctione vel infusione facile elicitur. Drachma eius vna cum sex vnciis aquae decocta^s liquidum sistit albumini ouorum aemulum; ex duabus drachmis feminum valde spissum euadit. Inspissatione in extractum densatum ponderis integri fere dimidium efficit (LEWIS *mat. med. p. 247.*). Aliis haec mucilago gratior est. In soluendis rebus variis tenacibus et difficulter solubilibus propius accedit ad vim Gummi arabici, vt exemplo Gummi ammoniaci constat, quod perfecte soluit; Galbanum autem modo imperfecte subigit (BVCHHOLZ in *nov. Act. nat. cur. T. 5. p. 51. 53.*). Ab Arabibus primum hoc semen in censum medicaminum relatum. Rarius mucilago per os, ad acres humores inviscandos et dolores faucium et primarum viarum ab erosione natos leniendos, aqua diluta ingeritur. Crebrius externe adhibetur ad fissuras

furas labiorum oris consolidandas, eas adeo, quae cancrum minantur, et alia commoda eludunt (HEISTER *Diff. de Cydoniis p. 59.*) vel fissuras papillarum, in ambuſtione membrorum, inflammatione oculorum, haemorrhoidibus coecis. Illinitur quoque vtiliter poſt delapſum aphtharum, locis, quibus antea inhaeſerunt, vel ſola vel in connubio ſyrupi Sedi maioris (ROSENSTEIN *Barnſjukd. p. 45.*).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

ROB CYDONIORVM. *Ph. Würt. p. 163.* GELATINA ſ. MIVA CYDON. *Ph. Edinb. p. 67.* Ex ſucco fructus et ſaccharo ad ſpiſſitudinem ſuetam coctis. Eximie refrigerat; hinc et in profluuiis aluinis haud ſpernendum.

SYRVPVS. *Ph. W. p. 209.* Differt a praecedente, proportione et inſpiſſationis gradu. Vis aemula.

SYRVPVS. *Ph. Lond. p. 79.* Magis compoſitus ex ſucco Cydoniorum, aromatibus variis, vino rubro et ſaccharo. Gratus, analepticus et nonnihil adſtringens.

PANIS CYDONIORVM CVM AROMATIBVS. *Ph. W. p. 134.* A piſtoribus dulciariis potius quam phar-

macopolis parari solet, quum cupediarum genus sit ex pulpa Cydoniorum saccharo et gratis aromatibus constans, et mensae secundae et placentalis variis praepriis destinatum. Si aromata omittantur, in febribus etiam locum habet, nominatim significatis. In horum vero miscela stomachicum est, et ad profluvia aluina sistenda idoneum.

TINCTURA MARTIS CYDONIATA. *Ph. W. p. 228.*

OPIVM CYDONIATVM PER FERMENTATIONEM. *Ph. W. p. 94.* suis locis considerantur.

M E S P I L V S.

LINN. *Syst. veg. p. 388. Gen. pl. p. 251.*

370.

Pharm. MESPILI Fructus; Semina.

Mespilus germanica; inermis, foliis lanceolatis, subtus tomentosis, floribus solitariis sessilibus. LINN. *Spec. pl. p. 684. a.* *Mespilus germanica*, folio laurino non ferrato. c B. Folia mox inaequaliter quoad totum marginem vel apicem versus ferrata, mox integra sunt in eadem arbore absque vlllo eorundem aetatis respectu. Conf. DV HAMEL *Arbres fruitiers T. I. p. 327.*
Tab.

Tab. 2. Neflier des Bois. *MAYER Pomona Francon. T. 2. p. 45. Tab. 1. 2. REGNAULT Botan. Le Neflier. β.) Mespilus folio laurino, maior. c. B. Conf. DV HAMEL l. c. Tab. 3.* Neflier à gros fruit. Arbor Europae australioris, in dumetis mediocri statura crescens. Spontanea spinis instruitur, quibus sativa caret.

Propagatur haec insitione super Cydonia, Pyro, . vel Mespilo fera aliisque affinibus instituta, idque fructus causa, qui, cultura si sicco loco fit, palato gratior, etsi minor euadit, quam solo humido.

FRUCTVS bacca est subrotunda, in maiori Varietate sesquipollicis fere diametri, calycis residuis laciniis conniuentibus coronata, semina quinque ossea recondens. Color eius viridi brunus. Sapor immaturi acerbus et compages subdura, frigore autem postquam tactus fuerit, dulcescit cum acore, moliescit in putridam fere substantiam eandemque subbrunam, et edi potest crudus. Quae eadem frigoris in maturandis vegetabilibus vis apparet in fructu Pruni spinosae, Diospyros virginianae, in foliis Brassicae fabellicae L. Alii, postquam decerpti fuerint fructus, eos per strata sepo-

nunt, donec mora mollescant. Haud pauci tamen sunt, quorum palato non fatis placent.

Officinae seruant eosdem in clibano siccatos, qui ipsi manifeste adstringentes sunt. Immaturi in diarrhoea sistenda aliquando valuerunt, huiusque efficaciae memorabile producitur exemplum de homine, in quo nulli remedio auscultavit morbus, sanato dein mane comestis his fructibus immaturis (BOERH. *Hist. plant. L. B. P. 2. p. 410.* Conf. RAII *Hist. pl. p. 1460.*). Sed hodie praestantioribus pro eodem fine vtimur.

SEMINVM, quae ossea existunt, valuae oblongae, asperae, sunt. Horum in puluerem contritorum haud exigua olim in calculo renum et vesicae soluendo fuit fides, iudicibus MATTHIOLO, AGRICOLA, BRASSAVOLO aliisque, quorum mentionem iniicit IO. BAVHINVS (*Hist. pl. Tom. I. p. 71.*). Sed deferbuit haecce laus, quam ipse BAVHINVS pro merito redarguit.

S O R B U S.

LINN. *Syst. veg.* p. 388. *Gen. pl.* p. 250.

371.

Pharm. SORBI AVCVPARIAE *Baccae.*

Sorbus aucuparia; foliis pinnatis vtrinque glabris:

LINN. *Spec. pl.* p. 683. *Sorbus sylvestris*, foliis domesticae similis. C. B. Icon: 10. MILL. *Illustr.*

Syst. sex. Arbor, in Europae frigidioris sylvis frequens, nec fugiens calidius clima.

In ambulacris placet ob celere incrementum et elegantiam, quam et frondes in coronam congestae et floris baccharumque venustas praestant. De cultura et eius vsu vario oeconomico legi poterit commentatio cl. DÖBEL (in *oekonom. Nachrichten Vol. 7. p. 845. sqq.*). Lignum eius valde durum, vt cochleis adeo prelorum et molendinorum opificiis, rotarum radiis, temonibus et eiusmodi aliis idoneum sit.

BACCAE vero hic potissimum in censum veniunt. Hae subrotundae, coccineae, nitentes, pisco maiores, supra planae, villosae et quinque laciniis notatae, autumnno maturescentes, seminibus tribus, quatuor, quinque, foetae. Caro earum succo luteo scatet.

scatet. Turdorum carnem sapidam reddunt, nec mediocre eorundem delictum constituunt, vnde et ad illaqueandos eosdem ramulus baccis aliquot instructus prope ansum appenditur. Hominibus sapor itidem gratus, sed recentium acido amarus. Imo pluribus ingestis vomitus cietur (RAII *Hist. pl. p. 1457.*). Succum hydragogum esse, in Anglia compertum, vbi Wallis, praecipue ad scorbutum sanandum pro dieta purgante, olim saltim frequenti in vsu fuit (NEEDHAM apud RAVM l. c.) Succus ex baccis expressus et in Sapam vel Rob coctus, (V. eius praeparatio in *oekon. Nachr. Vol. 7. p. 851.*) casu singulari in foemina haemorrhoides tumidas et dolentes, in vices fluxusj menstrui succedentes, leniuit et dissipauit (LEDEL. in *Eph. nat. cur. Dec. 3. Ann. 4. Obs. 50. p. 131.*) Alio casu idem Rob stranguriam iuuenis sanauit dolorcissimam, post alia bene multa frustra tentata (HENNICKE in *nov. Act. nat. curios. Vol. 2. p. 215.*)

Fermentatione baccarum maturarum spiritus eruitur inflammabilis parca quidem quantitate ex baccis frigoris vim nondum expertis, vnde et cuidam (EHRHART *oekon. Pflanzenhist. P. 5. p. 151.*) in hunc finem locis, penuria foci laborantibus, non commodae satis habitae sunt. Verum vberior longe spiritus huius prouentus contingit ex baccis frigore

gore subactis, ita vt ex hisce triplo maior eiusdem quantitas eliciatur (VON AKEN, pharmacopola Suecus, in BERG. *mat. med.* p. 416. Conf. de spiritu vini ex hisce baccis DÖBEL *l. c.* p. 860.).

Baccae ficcae adstringunt. De hisce intelligo cel. BERGII (*l. c.*) laudem in calculo renali, cuius incommoda baccis decem vel pluribus semel vel bis de die deglutitis leuata pluribus factis experimentis feruntur.

P R V N V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 385. *Gen. pl.* p. 249.

372.

Pharm. CERASORVM RVBRORVM ACIDORVM
Fructus; Stipites.

Prunus Cerasus; umbellis subpedunculatis, foliis ovato-lanceolatis glabris conduplicatis. LINN. *Syst. veg.* p. 386, Var. n, *austera.* L. *Cerasus acidissima sanguineo succo. c. B. Arbor.*

Cerasus multis fructuum varietatibus ludit, quae discrepant colore epidernidis cereo, rubro, vel utroque simul, nigro; sapore dulci, acidulo, acido; carne vel succosiori vel duriori; colore succi multiplici; magnitudine mox insigniori mox exiliori;
figura

figura rotunda vel subcordata (nisi haec figurae diversitas vna cum compage diuersa optimum discrimen specificum inter Prunum Cerasum et Prunum auium L. suppeditet.). Pedunculus insuper mox breuior, mox longior est. Item proceritatis arbor variae, non facile in flabella distrahenda et tensionis impatiens. Taceo lusus naturae varios in floribus fructibusque aliquando conspicuos. Ad harum varietatum vel plures vel pauciores descriptione vel delineatione cognoscendas subsidia afferunt notissima HAMELII (*Arbres fruitiers, Tom. 1. p. 153. sq.*), MÜNCHHAUSII (*Hausvater T. 2. p. 328. sqq.*) MAYERI (*Pomona Francon. Tom. 2. p. 1. sqq.*) opera. Propagatio fit vel per semina, vel, quod praestat, per inoculationem. Infitio surculorum aegrius succedit. Quenam varietatum naturae ipsius opus, quanam artis, dictu difficile. Nec minus implicata res est, originem arboris primam persequi et tempus, quo in Europam pervenerit. Ex Cerasunte, vrbe Ponti, creditur nomen suum duxisse (ATHENAEI *Deipnosoph. Lib. 2. p. 51.*). Certe ibidem in collibus TOVRNEFORTIVS (*Voyage du Levant T. 2. p. 98.*) Cerasos sponte crescentes vidit. PLINIO (*Hist. Lib. 14. c. 25. p. 684.* DALECH.) si fides, a LVCVILLO post victoriam supra MITHRIDATEM deportatam anno Romae conditae 680. ex Ponto in Italiam primum translata fuit, vnde annis 120 post

in Britanniam per oceanum transmigravit. In Graecia tamen longe ante cognita fuit, vtpote quum iam DIPHILVS SIPHNIVS, qui sub LYSIMACHIO, vno ex ALEXANDRI magni successoribus vixit, eius mentionem fecerit (ATHENAEVS *l. c.*). Iam varietates quaedam sponte in fyluis Europae temperationis variis locis crescunt. De ista acidissimo succo designat ill. AB HALLER. (*Hist. helv. n. 1083.*) Heluetiae varia loca. Plura discrimina culturae debentur.

Lignum tornatoribus et fabris scriniariis vtile, flauo - rubrum.

Sed manendum in consideratione FRVCTVS, quae drupa est, in dicta Varietate globosa rubra, carne acida, intra quam nux rotunda subcompressa latet, cuius nucleus albus amaricans. In virtute Ceraforum quorumlibet respiciendum ad ea, quae in vniuersum supra de fructibus horaeis dicta sunt. Singulae species sitim refraenant, aestum temperant, putredinem coërcent, blande resoluunt. Hinc in febribus acutis, scorbuto, biliosa colluie, obstructionibus viscerum, haud mediocris efficaciae. Largius comestae itidem aluum lubricant, et lotium pellunt. Pertinent huc, quae supra sub Fragaria (*n. 358.*) de vsu eorundem largo in mania memoravi. Displicent acida ista *auspera*, cruda si gustan-

gustantur. Reliquis tamen omnibus facultate medica palmam facile praeripiunt. Additamento sacchari vel et aromatum gratiam adsciscunt eam, ut et fercula varia constituant. Siccantur nimirum pro iusculis et acetariis, vel condiuntur saccharo, item aceto additis aromatibus, pro acetario. Reficiunt eiusmodi iuscula in febribus egregie; tenuius consueti potus loco esse potest. Succus Cerasorum horum expressus, in Rob vel absque saccharo vel cum eodem spissatus, embammatibus, placentisque addi solet; nec minus vino, quo sine nuclei simul contundi debent. Hoc vino extemporaneo praestat aliud infusione Cerasorum nucumque conquassatarum cum vino paratum, cui sub infusione saccharum et Cinamomum gratiae causa admiscetur. Haec praeterea Cerasa, ut alia, spiritum ardentem fermentatione erogant. Quae pharmacopolia ex his praestant, mox indicabo.

STIPITES siue pedunculi fructuum infusum supeditant satis gratum et in catarrho inueterato debellando proficuum (TISSOT *Avis au peuple* p. 177.).

PRAEPARATA.

ROB CERASORVM. *Ph. Würt.* p. 163. Addi debuisse nomini vox *acidorum*. Ex succo fructus et

et saccharo in legitimam densitatem coctis. Tam ob gratiam quam virtutes supra dictas crebro in febribus in salium mediorum sodalio mixturas ingreditur. In ptisanis pariter tum vſitatis eiusdem connubium ob vtrumque scopum commendabile.

SYRVPVS CERASORVM ACIDORVM. *Ph. W. p.* 206. Differt a Robe fluiditate, aemulus ceteroquin suauitate et efficacia.

373.

Pharm. CERASORVM NIGRORVM *Fructus;*
Gummi.

Prunus auium; umbellis sessilibus, foliis ouato-lanceolatis, subtus pubescentibus, conduplicatis. LINN. *Syst. veg. p.* 386. *Cerasa actiana* PLINII. *Cerasus maior* s. syluestris, fructu subdulci nigro colore inficiente. c. B. *Cerasus syluestris* fructu rubro et nigro. I. B. Icon: REGNAULT *Botan. Le Merisier. Conf. MAYERI Pomona Francon. Tom. 2. p.* 28. *Tab. 7.* Grosse schwarze Waldkirsche. Arbor procera, in syluis, sepibus et triuiis Europaeis, regionum adeo magis septentrionalium frequens. Ad disseminationem haud parum aues conferunt, quae fructus avidissime ingerunt.

Appar. medic. Vol. III.

O

Trunci

Trunci huius tenelli in plantariis praeferuntur reliquis, si delicatiores Cerasi inoculandi vel inferendi sunt, quippe quum istis et incrementum celerius et duratio longior competat. *Ligni* idem, quod de priori specie dixi, pretium.

FRUCTVS nonnihil oblongus carne sicciori, nuce grandi. Crudus dulcedine sua et hominibus placet. Vires eiusdem ex supra dictis erui possunt, quarum tamen quaedam nouae encheiresi varia emergunt. Fermentatione nempe vinum sapidum et generosum largitur. Item ex succo cum spiritu vini et saccharo Ratafia grata paratur. Spiritus tamen inflammabilis, qui fermentatione et destillatione elicitur, maioris pretii est, vna cum reliquis praeparatis mox curatius considerandis.

Nucleus et sapore et odore ad folia Laurocerasi accedit.

GUMMI flauo rubellum est, sponte exsudans ex cortice. Ad praecedentem speciem LINNEVS (*M. m.*) illud retulit, etsi, quoad sciam, crebrius ex hac exundet. Morbosum hocce effluuium rarius contingit in iuniori arbore, nisi solo nimis succoso fruatur, frequentius in vetustiori, quae iactura probi succi arborem manifeste eneruat et sensim destruit. Aqua in mucilaginem distillat, naturae ceteroquin
eius-

eiusdem ac Gummi arabicum, de quo supra (*Tom. 2. p. 406. sqq.*) iam actum, quod et inuoluendo acria, emolliendo, lubricando, in dysenteria, stranguria, doloribus a calculo rel. aemulatur.

PRAEPARATA.

AQVA CERASORVM NIGRORVM. *Ph. Würt. p. 7. Dan. p. 126. Suec. Ed. 2. p. 56.* Ex carne fructuum cum nucleis contusa, addita aqua, destillatur. Grata atque reficiens. Creberrime licet olim praecepta et etiam nunc hinc inde hodie pro vehiculo in mixturis: suspecta tamen euasit apud multos, quin exclusa ex pharmacopoeis Anglicis, ex quo conuenientiam cum aqua foliorum Laurocerasi et odor et sapor et experimenta in brutis edocuerunt. Eiusmodi a medicis quibusdam Worcesteriensibus capta sunt. Sed sciendum, ad haecce valde saturatam fuisse adhibitam et, quantum intelligo, ex ipsis modo nucleis contulis Cerasorum (Cherry-stones) destillatam; nam ex quatuordecim libris nucum earundem duae modo pintae aquae h. e. vnciae triginta duae elicita (*New Dispensatory p. 366.*). *Pharmacopoea Würtenb.* duplum aquae exposcit, et ex qualibet libra fructus totius vnam aquae euocari iubet. *Pharmacopoea Suecica* tantum modo aquae adiiciendae requirit, quantum sufficiat ad empyreuma euitandum, et pondus Cerasis aequale excipulo tradit.

Prout vulgo in officinis prostat, valde diluta, non facile metum conuulsionum in tenellis exoriundarum iniiciet, licet MEADIVS (*de venen. in Oper. T. 2. p. 196.*) aliter senserit. Ex Amygdalis vero amaris similem aquam parare inuentum, vituperio tanto dignius est, quum valetudini officiat.

SPIRITVS. *Ph. W. p. 190.* Ex fructibus vna cum nucleis contusis, qui postquam per cereuisiae feces fermentationem subierint, destillationi submituntur. Rectificatione exsurgit liquidum a spiritu vini Gallico efficacia vix differens; Helvetis acceptissimum. Aetate et gratior et fortior hic spiritus euadit. Adulteratur aliquando destillatione ex Prunis. Verus in miscela succi Citri, sacchari et aquae aemulatur notissimum potus genus, Punch dictum (*ZIMMERMANN Erfahr. P. 2. p. 314.*)

SYRVPVS. In officinis plerisque ob suauitatem saporis praecipue obuius, quo ipso corrigit alia, palato alias aduersa.

374.

Pharm. LAVROCERASI Folia.

Prunus Laurocerasus; floribus racemosis, foliis semperuirentibus dorso biglandulosis. LINN. *Spec. pl.* p. 678. *Laurocerasus* CLVS. *Hist. pl. rarior.* p. 4. cum icone. *Cerasus folio laurino.* C. B. DV HAMEL *Traité des arbres* Tab. 133. ramium cum aliquot fructibus absque florum racemo depinxit. BLACKWELL *Herbal, Ed. Germ.* Tab. 512. Arbor, prope mare nigrum sponte crescens, Trapezunte a. 1576 missa. In Gallia et Anglia hiemem probe fert, ibidemque lucos arte instructos elegantia frondium et racemorum exornat. Sed in Germania et septentrioni propius in frigidariis inter hesperides hieme seruari debet. Rarius tamen in hisce regionibus floret.

Tam flores quam FOLIA saporem Amygdalarum amararum vel nucleorum Persicae habent. Folia succosa praeterea amaritiam insignem produunt, et, contrita digitis, fragrantiam, quae dictis nucleis inest, spargunt. Pulvis eorundem sternutationem mouet, etsi lente, tam vero fortem, vt, qui Nicotianae puluere prae consuetudine non affecti, hocce tamen naribus attracto concutiantur (*Matiere me-*

dicale extraite des meilleurs auteurs Tom. 1. p. 242. ex censura huius libri, quem mihi iam legere non suppetit, in Comm. de reb. Lips. Dec. 3. Suppl. 1. p. 50.) Immergi solent folia lacti feruenti, vt hocce istorum aromate imbutum, infusum Theae, decoctum Coffeae variaque fercula, quae lactis vel eius cremoris connubium requirunt, magis deliciofa reddat. Scio, hunc morem etiamnum hinc inde in Germania v. c. in Franconia inualere. Quin aqua ex iis destillata in Britannia a matribus familias vel coquis eodem sine variis ferculis indita: prout bibonibus ibidem frequenti in vsu fuit, spiritui vini quartam partem aquae Laurocerasi addere (MADDEN in *Phil. Transactions Vol. 37. p. 85.*) A quibusdam haec aqua loco aquae Ceraforum vendita (BAYLIES, auctor libri *praët. Essays on medical subiects p. 33.*) Alii baccis arboris loco Ceraforum spiritum vini impregnauerunt, vt inde Ratafiae speciem pararent (MORTIMER *Phil. transf. l. c. p. 173.*) Valet hoc de nucleo fructus, qui sapore et vi aemulatur folia; nam pulpofa eius pars nihil mali prodit et aibus in deliciis est. Quod ad dictam cum lacte miscelam attinet: mox constabit, quidnam virium lacti ad infringendum virus Laurocerasi insit. Attamen lac cum vno vel duobus foliis coctum aliquando turbas insignes excitauit (INGENHOVSZ *Experiences sur les vegetaux p. 233. not.*) In spiritum vini autem eam

virus

virus hoc eneruandi facultatem non cadere et, etiamfi vnus vel alter haustus spiritus sic impraegnati non statim necem afferat, continuato tamen vsu valetudinem labefactari et mortem accelerari, extra dubium est. Fuit vir, qui cum vxore sua drachmam vnā et alteram spiritus baccis hifce infusi quotidie per aliquot annos bibit, sed ambo coniuges, post loquendi impotentiam per aliquod tempus praegressam, paralytici interierunt (MORTIMER *l. c.*).

Turbata maxime secura damni libido, postquam experimentis tam in hominibus casu factis, quam aliis, captis studio deditaque opera in brutis, virus inesse foliis, paucis aliis venenis nequitia cedens, euitum fuerit. Atque hoc ipsum anno primum 1728. Dublini metum incussit, quum duae ibidem foeminae, quibus tanquam cardiacum aqua eorum destillata ab ancilla fuit oblata, breui inde perierint. Vna harum biberat eius drachmas circiter decem cum scrupulis duobus intra horam, post molestias ventriculi et loquelae iacturam absque vomitu vel alui deiectionibus et absque conuulsionibus obiens; altera, vt innocentiam aquae proprio exemplo testaretur, primum cochlearia duo potauit, sed vix sellae imposita absque vllō planctu et conuulsionibus interiit. Iterum alia mulier biberat eius paullulum supra cochleare, at sine vllō damno, vomitorio vsa,

vt omni periculo praeuereret. Fuit iuuenis, qui loco pitifanae casu ampullam aquae Laurocerali plenam arripiens eius portionem etsi non definiendam ore hausit, sed intra pauca temporis minuta prima, stomacho grauiter affecto, viuere desiit (MADDEN *l. c.*). Exhorrescit autem humana mens, quod haec aqua adeo scelerato scopo a Capitaneo quodam Anglo DONELLAN, hereditatis cuiusdam amplae acquirendae causa, clam mixturae cuidam medicae affunderetur, eo euentu, vt intra horae fere quadrantem post conuulsiones praegressas oculis fixis, maxillis compactis et spuma ante os protrusa, affinis eius, iuuenis vita decederet. (*London Chronicle* 1781. n. 3797.). Eodem veneno, ex copia aquae, repetita destillatione in pintae vnus mensuram (h. e. vnciarum sedecim) concentratae et epotae, ineunte Augusto a. 1783, famosus iste auri a se transmutatione mercurii viui producti iactator Anglus, PRICE, mortem sibi consciuit (cel. LICHTENBERG ex litt. Londino missis in *Gött. Magazin, Ann. 3. P. 6. p. 886.*).

In venenum tam praesentaneum tamque, ob ipsum nocendi modum, mirum curatius inquirere res omnino fuit physicorum indagine dignissima. Praestitum hoc vel maxime susceptis in brutis experimentis, quorum haud pauca industriae cll^{rum} MADDEN,

MORTIMER (*loc. citt.*) NICHOLLS apud MEADIVM, LANGRISH (*Philos. Experiments upon Brutes, to which is added a course of Experiments with the Laurocerasus, quem librum legere mihi non contigit*) VATER (*Diff. de Laurocerasi indole venenata Vitt. 1737. EIVSD. Progr. de olei animalis efficacia contra hydrophobiam et veneno Laurocerasi, 1740.*) DV HAMEL (*Traité des Arbres et Arbustes Tom. I. p. 347.*) RATTRAY (*in London Chronicle loc. cit. p. 316.*) et nouissime acutissimi ingenii viri FONTANAE (*in Phil. Transactions Vol. 70. P. I. p. 210. sqq. item in EIVSD. Traité sur le venin de la vipere, sur les poisons Americains, sur le Laurier - Cerise rel. Tom. 2. inde a pag. 125.*) debemus. Et horum quidem pleraque aqua ex foliis destillata instituta sunt; quae, quo saturatior est, eo plus virium habet. Ad eiusmodi obtinendam repetita ex nouis foliis probe ficcatis et concisis destillatio s. cohobatio, praecipue apta est visa. Lactea est haecce initio, sed oleo per alembicum simul transgrediente separato instar vulgaris aquae clara fit. In mensuris aquae tribus drachma vna circiter olei ponderosi, oleum Oliuarum colore referentis, fundum petiit, sed conquassatione aquae connubium iniuit (*NICHOLLS l. c. p. 193.*). Multo vero nocentior fit haec aqua et tanto certius necem assert, si destillatione in balneo Mariae prodiit (*FON-*

TANA in *Phil. Transact. l. c.* ad quem librum speciatim respicio). Ingeniosa ill. FONTANAE (*l. c. et p. 220.*) coniectura est, fore vt repetita cohobatione formam concreti olei induat, sub qua hocce reliqua omnia venena vi superaturum arbitratur. Ponderis multum haecce sententia obtinet experimento cl NICHOLLS, quo ipso canis decem guttis olei rubri intra semihorium necatus exstitit (*l. c. p. 195.*). Virulentum quidem etiam est infusum foliorum, sed longe debilius, vt et longe maiori quantitate eius quam aquae opus esset, antequam symptomata paullo post recensenda sese exfererent, et animal postea ad sese rediret (MADDEN *l. c. p. 93.*). Succus pariter ex foliis expressus debilior, repetito tamen praebio necans (*l. c. p. 94. sq.*). Aquae igitur destillatae efficaciae iam inhaerendum. Atque hacce maligne afficiuntur vel necantur animalia, tam calido sanguine instructa, vt canes, qui plerisque experimentis subiecti, variae aetatis et diuersitatis, equi, cuniculi, columbae; quam frigidum sanguinem vehentia, quae ipsa adeo, contra naturam reliquorum venenorum citius, quam prius dicta inde pereunt, cuius rei documenta praecipue anguillae dedere (FONTANA *l. c. p. 214.*). Celerius quidem et efficacius vis deleteria sese manifestat aqua hacce per os animalis, quam per alias vias, immissa. Non multum tamen differt vehementia, quae ex iniectione aquae per anum consequitur

(MAD-

(MADDEN *l. c. p.* 89. *ſqq.* MORTIMER *l. c. p.* 166. FONTANA *p.* 211.). Plurimi effectus ſefe in muſculos exferunt, primum conuulſiuis motibus, tum relaxatione paralytica. Variare iſtos pro quantitate diuerſa aquae, pro efficacia eiſdem arte auſta, item pro aetate et magnitudine animalis, tanto facilius elucet, quum hoc plerisque venenis per os ſumtis commune ſit. Si parciore quantitate ingeritur, conuulſiones cientur mox fortiores mox debiliores, inter quas ſubinde caput ad ipſam caudam retrahitur; tum artus poſteriores motus potentia priuantur, poſtea anteriores, hinc titubando animal incedit, ſerius perit motus in ceruice et capite, quae partes contra vndique motitantur. In hocce ſtatu auditu tamen et viſu percipit obieſta, et artus vel punctos vel preſſos agit. Quaedam animalia vomunt, alia aluum deiciunt, vel vberius mingunt. Inter haecce difficulter respirant. Si aqua haec magna quantitate exhibetur, breuiſſimo temporis ſpatio necem aſſert absque conuulſionibus, corpusque relaxatum apparet. Tanta autem velocitate operatur hoc venenum, vt vix illud videatur ventriculum attigiſſe, quum iam animal male habeat. Canis mediae magnitudinis intra dimidium temporis minutum primum ex vnciis duabus aquae ori ingeſtis periit (NICHOLLS *l. c. p.* 193. Conf. RATTRAY *l. c.*). Cuniculi eiſdem ſtaturae, inſtillatis modo

modo cochlearibus duobus pro Thea conuulsi ceciderunt intra triginta secundas, et interierunt intra minutum pr. temporis (FONTANA *l. c. p. 211.*). Columba a drachma dimidia fortioris aquae momento exspirauit (VATER *diff. cit. p. 15.*). Cochleare vnum sufficit necando cani grandi (DU HAMEL *l. c. p. 347.*). Equa, aetate prouecta, ex pinta vna et dimidia mox cecidit, et per quindecim minuta prima conuulsa periit post varia tentamina sese in pedes erigendi, quod tamen nonnisi anterioribus fieri potuit ob paralyfin posteriorum (RATTRAY). Paulo diutius superuixit simili fere dosi equus praeuiis etsi similibus paralyseos pedum documentis (IDEM.). Dosis, qua nocet aqua Laurocerasi, ex hisce quodammodo definiri potest. Valde exigua portione tamen non nocet, e. c. gutta exigua minuto animali data.

Quae ex immissa hac aqua necantur animalia, in horum ventriculo nulla inflammationis vestigia occurrunt, sed muco ille obducitur spissiori. Venae in hisce sanguine distentae sunt, pulmonesque inflammati, dura mater et cortex cerebri pariter turgent, arteriis contra vacuis. Atque haec praecipua et perpetua sunt. Sanguinis crasis in cadaueribus non semper eadem. Coagulari illum aliquando

quando apparuit (MORTIMER *l. c. p.* 165. 169. 170.). Alio exemplo perstare in conditione sua naturali (*l. c. p.* 171.). In quibusdam sanguis tam fluidus fuit, vt etiam lymphæ in suis vasis eodem tingeretur (NICHOLLS *l. c. p.* 192.). Non potest igitur fluxilitas sanguinis tanquam perpetuus huius veneni effectus, vt quidem VATER (*l. c. p.* 24.) arbitratur, considerari.

Hæc aqua per vulnus applicata conuulsiones et mortem pariter ciët; vt exemplo cuniculi patet, cui per abdominis integumenta vulnerato, incisus quoque musculus substratis variis locis duo vel tria aquae huius cochlearia pro Thea instillata, cum quo euentu alia experimenta similia in brutis calidi sanguinis capta congruunt (FONTANA *l. c. p.* 213.). Mirum vero omnino est, vim aquae huius, per venam iugularem externam in massam sanguineam immisissæ, exiguam vel nullam esse. Ex drachma enim eius cani femellæ iniecta conuulsiones quidem vehementes subortæ, per quinque minuta temporis prima durantes, sed rediit sensim ad se cum constantia (MADDEN *l. c. p.* 91.). Cuniculis autem per eandem venam syringæ ope a guttis quinque ad integrum cochleare pro Thea immisissæ nullum plane detrimentum attulit, sed hi pristinum vigorem serua-

feruarunt (FONTANA *l. c. p. 217.*). Ita et frustra metuitur, ne quid mali animali accessurum sit ex applicatione eius ad ipsum neruum vel eius adeo medullam facta. Nam neruo ischiadico soluto huicque, post incisiones varias longitudinales, ope Gossypii aqua Laurocerasi applicata, nulla plane efficaciae eius indicia conspecta (FONTANA *l. c. p. 215.*); vnde eruitur, eam non vim suam exserere in neruos, etiamsi immediate iisdem admissam. Horum igitur attenta inter sese comparatione probabile fit, irritabilem muscularium fibrarum vim praecipue ab hocce veneno affici; idque tanto magis, quum ipse cordis motus in enecato nuperrime animali elanguescat. Quicquid sit, explicare nequit, cur potissimum noceat per os haustum, quum tamen vulnus amplum longe plura vasa pro resorptione veneni, quam os vel ventriculus, offerat. Non obstat tamen venenata natura, quin folia haecce foli radianti exposita salubrem aërem expirent (INGENHOVSZ *Experiences sur les vegetaux p. 233.*).

Memoranda quoque ea, quae infringendi hoc venenum potentiam habent. Supra iam indicatum, foliis in lactis connubio multos homines impune fuisse vsos. Sine dubio horum haud pauci ob exiguam quantitatem, qua virus assumptum, eius
nequi,

nequitiam eluserunt; prout quidam et spiritum vini eo imbutum absque noxa potarunt. Non fidendum tamen lactis miscelae, siue copia veneni peccet, siue diathesis corporis peculiaris simul in culpa sit. Fuit medicus, qui cum contubernali suo mensuram lactis tribus vel quatuor foliis Laurocerasi infusi cum Thea bibit, eo euentu vt socius, ex febre praegressa adhuc languidus, lipothymia inde correptus in terram caderet, ipse medicus autem graves anxietates et vertiginem inde experiretur (VATER *Diff. cit. p. 18.*). Ita et canis, qui post aquae Laurocerasi vnciam dimidiam ingestam vacillare, conuelli, opisthotono adeo corripit coepit, lacte quidem leuatus fuit, sed post vomitum et alui purgationem tamen periit (MORTIMER *l. c. p. 172.*). Dabo nihilominus, lacti prae reliquis tentatis antidotis praerogatiuam insignem competere. Canis post ingestam aquam hancce absque vilo residuo malo lactis vsu omnino conualuit (RUTTY in *Phil. Transf. Vol. 37. p. 100.*). Succus foliorum pariter ob miscelam cum lacte, praesentibus licet iam conuulsionibus et respiratione laboriosa, necem cani contrahere non valuit. Nec alius canis aquae concentratae cum lacte mistae succubuit; cui quidem et vomitus subsequens forsitan subsidio venit (VATER *l. c. p. 15.*). — Aliud antidoti genus spiritus

tus salis ammoniaci fortior esse videtur, qui canem, violentis conuulsionibus iam correptum, vsu omnium membrorum priuatum et morti iam proximum, ex phiala ante nares retentus et in ventriculum parca quantitate adactus, resuscitauit, et repetita applicatione pristinae integritati restituit (MEAD. *l. c. p. 195.*). Sed ex vnico experimento fateor conclusionem non tuto fieri posse. — Nec hactenus eadem de causa oleo Oliuarum fidem tribuere licet, quod quidem ad vnciam vnā ori infusum in cane quodam a deglutitis tribus aquae vnciis conuulso et morti vicino vitam et vires redintegrauit, alium tamen, cui parcior portio aquae ingesta, leto eripere non valuit (VATER *l. c. p. 31.*).

Paucissimi hactenus aquam hanc in vsum medicum vocarunt. Et optandum, vt, qui in experimentorum imitatione iusto audaciores sunt, cautiones, in huius administratione scito pioque medico dignas, adhibeant. Non magni facio stomachicam, quam promittere visa est, virtutem, ob quam bibones sine dubio folia in spiritum vini recipiunt, quum efficaciora et tutiora pro hoc scopo profent. Canis tamen ex duabus vel tribus guttis ingestis appetitum pabuli auctum et obesitatem reportauit (DU HAMEL *Traité des arbres T. 1. p. 347.*).

Nimia

cessit cl^{mo}. CAMERON infuso huius plantae dissipare pertinaces hepatis obstructions; et, ope cataplas-
matis ex farina seminum Milii et infuso saturato
foliorum Laurocerasi vel eius aqua destillata, non
solum notabiliter minuere tumores scirrhosos insigni-
ter duros habitus cancrofi, sed eosdem etiam cu-
rare (BAYLIES *l. c. p. 36.*). Aliquod commodum
attulit tam vsus internus aquae, a sexaginta ad octo-
ginta quin centum guttas quater quotidie datae,
quam applicatio lintei carpti hac aqua humectati,
in foemina, cui post praecisam mammam in axilla
tumor nucis Juglandis magnitudinis cum punctione
enatus, tumorem minuendo et sensum ingratum tol-
lendo et ipsam consolidationem vlcis perficiendo;
sed increuit tandem tumor, recrudit dolor, subse-
quente tandem morte (VOGEL *chirurg. Wahrnehm. 1. Samml. p. 48.*).

PRAEPARATVM.

AQVA LAVROCERASI supra descripta cum vitibus

375.

Pharm. PRVNA GALLICA.

DAMASCENA.

BRIGNOLENSIA.

Prunus domestica; pedunculis subsolitariis, foliis lanceolato - ouatis conuolutis, ramis muticis. LINN. *Spec. pl.* p. 680. Κοκκυμυλια DIOSC. Arbor in Europa australiori sponte proueniens.

Haec quoque Varietatum ingente turba stipatur, tam numerosa, vt ex catalogis tam antiquioribus quam recentioribus earum nomina ducenta exscripserit cl. MAYER (*Pomona Francon. Tom. I. p. 110.* quarum multae ibidem elegantissime coloribus viuis depictae). Parcior quidem ill. DV HAMEL (*Arbres fruit. T. 2. p. 65. sqq.*), Varietates tamen 48 characteribus suis instructas enumerat. Et hic iterum in censum discriminum veniunt: fructus figura diuersa, rotunda vel oblonga, sulco ad latus instructa vel illo carens; color epidermidis cereus, viridis, violaceus, badius vel nonnihil variegatus; item color carnis varius, qui tamen apud omnes fructus in flauum inclinatur; porro caro vel mollior vel durior; sapor vel dulcior vel acidior, vel quodammodo moschatus; magnitudo; tempus maturationis; ad-

haesio carnis ad nucem vel leuior vel tenacior; figura et superficies nucis. Harum omnium veram matrem significare haftenus non datur. Pruna cerea minora praecocia IO. BAVHINI (*Hist. pl. T. I. p. 357.*) quidam pro matre assignant, quae arbor spinis instruitur et fructus gerit farinaceos et insipidos, sed satiatione nucum nunquam praestantioris generis fructus profert. Arborem, quae vulgaria Pruna erogat, quam Pruna damascena fructu oblongo dulci atro-coeruleo vocat AMÜNCHHAVSEN *Hausv. Vol. 3. p. 357.*), hic ipse aliam matrem agnoscit. Arbor fera spinosa est, et testimonio HALLERI (*Hist. stirp. helv. n. 1079.*) fructus modo acidus fert. Artis adiumento sapidissimi fructus fiunt. Propagatio Prunorum fit vel per semina vel per surculos, copiose ex radicibus emergentes, vel per insitionem ramusculi, siue haec in specie eadem, siue affinibus quibusdam arboribus instituat. Inter arbores pomaceas nulla soli patientior est hacce, utpote sicco, humido, compacto, poroso, profundo vel non profundo contenta; vegetius tamen crescit in terra porosa et nonnihil arenosa, item locis apertis. Non facile in flabella distrahi se finit, et in praecedendis luxuriantibus ramis cautione opus est.

Antiquitatem huius arboris multis non morabor, utpote a scopo praesenti magis alienam et indaginis

daginis incertae. DIOSCORIDES (*Lib. I. cap. 174.*) iam meminit Prunorum Syriacorum et eorum praecipue, quae in Damasco proueniunt, tanquam optimorum; vnde et quidam huius speciei fructus praestantiores adhucdum Damascenorum (*Gallis Damar*) nomine insigniuntur. Ex Syria in Graeciam et inde in Italiam translata arbor, vbi et VIRGILIO et OVIDIO notam fuisse testantur eorum poemata. PLINII (*Hist. nat. L. 15. cap. 13.*) tempore ibidem iam ingens varietatum seges prostrat. Hodie per Europam etiam septentrionalem colitur fructus praecipue multiplicis, quem descripsi, de causa.

Lignum quidem durum est et venis rubris distinctum, vt tessellatis operibus inseruire possit, sed mutatur color sensim in brunum et parcius ad opera lignaria vel scriniaria expetitur.

FRUCTVS drupa est, constructa ex cuticula glabra, glauco rore tecta, facile deglubenda, carne succosa molli venosa, et nuce compressa scabra, bivalui, intra quam nucleus figurae Amygdalae arillo bruno vestitus. Maxime palato placet ista fructus Varietas, quae *Reine-claude* audit. Reliquae bene multae aestate adolescente et declinante crudae eduntur, et quum gulae lenocinium afferunt, effectus

simul praestant, quos de fructibus horaeis generatim laudavi, licet minus refrigerent minusque putredinem coërceant, quam istorum multi, quoniam Pruna dulciora sunt, et copiose ingesta facilius aluum mouent. Vtui medico tres praecipue Varietates destinantur:

I.) PRUNA GALLICA. Hisce Pharmacopoea Londinensi duce intelligo vulgaria ista oblonga, profunde violacea, vbiuis in hortis reperiunda, cui Varietati non audeo in breuitate descriptionum adscribere nomen Bauhinianum vel Tournefortianum, nisi sit Pruna oblonga coerulea c. b. vel Pr. fructu oblongo coeruleo TOVRNEF.

Hi fructus crudi non solum eduntur, sed et recentes vel soli cocti, vel cum aqua, vino, saccharo, Cinamomo, corticibus Citri, acetarii instar sunt. Copioso liquido cocti iusculum exhibent; cui farinam plebs admiscere solet. Quoniam epidermis violacea est, iusculum coctione enascitur grate rubrum; nam ipsum parenchyma luteolum est. Quidam vero ante coctionem cuticulam deglubunt. Et utroque modo placentis addi solent. Recentes non diu contra corruptionem seruari possunt; vnde varia arte praeparantur. Vulgatissima est, qua siccantur in furno, nuce vel relicta vel exemta. Sic
in

in iura vocantur vel acetaria, item placentas. Gratum et salubre ius est, quod Prunorum siccorum coctione cum hordeo perlato vel aliis granis comminutis fit, Cinamomi miscela palato tanto magis arridens. Condiuntur et aceto, saccharo, Cinamomo, Caryophyllis. Rob quoque memorandum est, coctione protracta sub continua agitatione paratum, cui multi baccas Sambuci vel Pyra sub coctione addunt. Saporis certe non ingrati, licet plebi plerumque et famulatio vsu veniat. Gratiore saporis aequae ac coloris luteoli est illud Rob, quod ex Prunis cuticula sua exutis densatur. Taceo fercula multa, in quibus coquinaria ars illa adhibet.

Cocta Pruna eaque antea exsiccata vtiliter iis suademus, qui ficcioris alui sunt. Laxans haecce vis iuri praecipue inest, vnde et quibusdam loco vehiculi in Rheo vel alio purgante capiendum est. Sed et purgandi potentia ferculis variis dictis debetur, modo copiosius ingerantur. Hancce et praestant praeparata quaedam in officinis obuia, dein recensenda.

2.) PRUNA DAMASCENA. Prunus fructu magno dilute violaceo. DV HAMEL *des Arbres fruitiers* T. 2. p. 98. Tab. 15? Ex inferiori Gallia transferri solent haec Pruna siccata et bellariis in mensa secunda

annumerari, dulciora longe et gratiora, quam vulgaris nostra. Nomen Catharinae quidem in Suecia et Germania a multis obtinent, non confundenda tamen cum *la Sainte Catherine* Gallorum (DV HAMEL *Traité des Arbres fruitiers T. 2. p. 109. Tab. 19.*). Rarissime seruantur in officinis, et facile iis pro vsu medico carere possumus, prostantibus Prunis istis vulgaribus.

3.) PRUNA BRIGNOLENSIA, item PRUNEOLAE, *Brignola a*, LINN. Pruna ex flauo rufescentia mixti saporis gratissima. c. B. Prunus fructu paruo ouoidali e viridi albido maculis rubris. ad solem distincto, Perdrigon blanc. DV HAMEL *Arbr. fruit. T. 2. Tab. 8.* MEYER *Pomona Francon. Vol. I. p. 145.* Fructus crudus cum voluptate editur, sed magis inclaruit nomine *des Brugnolles* (Suet. *Bruneller*), quae vox pagum Gallo - prouinciae Brignoles respicit. Ibi enim haec Pruna enucleata ad solem exsiccantur, et in cistis exiguis longis ligneis bene compressa ad externos transmittuntur. Sanis quidem praecipue in iuribus, acetariis, placentis, vsui sunt, et dulcedine cum grato acore iuncta antistant vulgaribus Prunis: sed aegrotis in acutis, praecipue quando alius mollienda est, egregie quoque conueniunt. Sitim hydropicorum ore retenta leuant.

PRAE.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

PVLPA PRVNORVM. *Ph. Würt. p. 142. Ph. Dan. p. 214.* Pruna cocta per cribrum transiguntur et ad spissitudinem mellis densantur. Laxans quidem sed debile, vt miscelam efficaciorum requirat; cuius generis sunt

PRVNA LAXATIVA. *Ph. W. p. 135.* quae vt PASSVLAE LAXATIVAE a foliis Sennae plurimum virtutis repetunt, hodie infueta.

ELECTVARIVM LENITIVVM FLORENZOLAE. *Ph. W. p. 47.* cui supra (*Apparat. med. P. 2. p. 395.*) praetuli istud secundum *Ph. Lond. p. 97.* et adhuc magis aliud, secundum *Ph. Edinb. p. 77.*, paratum.

376.

Pharm. ACACIAE NOSTRATIS. Ph. Germm. et
 Suec. PRUNI SYLVESTRIS Ph. Edinb.
 et Lond. *Flores; Fructus; Cortex;*
Radix.

Prunus spinosa; pedunculis solitariis, foliis lanceolatis glabris, ramis spinosis. LINN. *Spec. pl. p.* 681. *Prunus sylvestris*. C. B. ICON: REGNAULT *Botan.* Le Prunelier. Frutex humilis, in dumetis et locis apricis creber.

Pro sepibus viuis eam adhibere vulgare est, cui quidem fini ob copiam et densitatem ramorum spinasque hic frutex non ineptus, sed ob repentes radices molestiam facessit et ideo reprehendendus, quod spinis eiusdem lana ouium illum tangentium facile adhaerescat, et trunci vetusti frigore facile pereant. Abscissi rami in salinis suspenduntur, vt decidens aqua lapideas suas partes affigat. Hisce ipsis et teguntur sepes exsuccae et humiles, vel iisdem pertexuntur.

FLORES, quo nomine calyx petalaeque cum reliquis internis partibus intelliguntur, dum recentes sunt, suauem odorem spirant, quem et aquae tam destilla-

stillatione quam infusione erogant, qui autem ficcando omnino fere perit. Sicci subamari sunt, qui sapor pariter infundendo in aquam transit, et in extracto utroque sese manifestat. Extractum aquosum ponderis dimidium florum constituit (SPELM. *Chem. p. 100.*). Resina, quartam florum partem aequans, nigra, salini et amari saporis est, et citissime aëris attactu deliquescit (SPELM. et LACHAVSSE *Diff. Acac. officin. Hist. p. 10.*). A medicis ipsis raro hi flores praecipuntur. Sed ex longa annorum serie ut domestica medicina tam ad aluum mouendam, quam ad liberandum corpus ab inquinamentis per hiemem collectis verno praesertim tempore recentes, per aliquot dies vsurpati, inualuerunt. Pro hisce scopis macerantur flores aqua, fero lactis, vino diluitori, vel cereuisia, et infusum saturatius ebibitur (IO. BAVH. *Hist. pl. Tom. I. P. 1. p. 196.* FR. HOFFM. *Diff. de praestantia remed. domest. §. 26.*). Sed tenellos potius purgant quam robustos, nam et pondus vncia vna maius aliquando leuem modo euacuationem praestat (IO. BAVH. *l. c.*). Infusum aquosum, saccharo edulcatum vel in syrupum redactum infantibus praecipue opportunum declaratur (LEWIS *M. m. p. 468.*). Huic nominatim aetati iam WITTICHIVS (apud IO. BAVH.) flores commodos censuit, fero lactis maceratos. Tanquam scabiei mede-

medela insuper hi ipsi proponuntur (FR. HOFFM. *l. c.*).
Sunt et praeparata varia, quae illos memorabiles
reddunt, quae vero infra suo loco significabo.

FRUCTVS drupa est rotunda Cerasi mediocris
magnitudinis, coerulea, pulpa viridi, nuce subro-
tunda, intra quam nucleus albus saporis subamari
et grati, ut in Cerasis. Sapor carnis in fructu im-
maturo acidus et valde austerus est. Mitior, post-
quam gelu correptus maturuerit, ut et plebs vel
infantes non dubitent tum fructus aliquot ingerere.
Succus pulpae adeo viscidus est, ut nonnisi aqua
adiecta ille exprimi queat. Maturus fructus ace-
tarii genus plebi suppeditat, constans ex Pyris semi-
coctis, Prunis hisce per strata alterna dispositis et
iure Pyrorum cum semine Sinapi et aceto contrito
perfusis. Maioris momenti est vinum istud, quod
vino gallico, Prunis hisce vna cum nucleo conquas-
satis superfuso, paratur. (Encheiresin facile imi-
tandam lege in MÜNCHH. *Hausvater T. 3. p. 126. sqq.*).
Hoc, si probae notae est, odore aequae ac sapore
vinum Cerasorum ob nucleos conquassatos aemula-
tur, et grata rubedine ex cuticula tingitur, nec nisi
largius potum inebriat. Viscida succi indoles eius-
dem quidem fermentationem non impedit, sed pro-
hibet, ne illi iustus terminus poni possit, hinc per-
gens

gens ultra limitem in decolorem et insipidam vap-
pam vertitur (SPIELM. *Diff. cit. p. 5.*). Desuevit
horum fructuum ad vinum pendulum corrigendum
applicatio (IO. BAVH. *l. c.* LINN. *Fl. Suec. n. 432.*),
qua scilicet vel recentes vel siccati praegressa contu-
sione vino immittuntur, cum eodem agitantur et
vase per octo vel decem dies obturato nouam fer-
mentationem subeunt, vnde partes viscidae fun-
dum petunt. Nam breuiori via claritatem deperdi-
tam vino restituere hodie nouimus.

Stipticae naturae esse fructum, non opus est
testimonio veterum confirmare, quorum quidam,
vt DIOSCORIDES (*Mat. med. Lib. 1. cap. 173.*) fru-
ctus post maturationem exsiccatos, vel cum sapa
decoctos, commendarunt, et in aluo laxa coër-
cenda, et instar collutorii in catarrhalibus affectio-
nibus vuulae, tonsillarum, gingiuarum, adhibue-
runt. Hodie vix alio de fine a pharmacopolis col-
ligitur, quam ob succum inspissatum (de quo infra.).

CORTEX. Vncia eius vna aqua decocta praebet
liquidum grate rubrum saporis austeri, quod ipsum
inspissatum extracti drachmas tres et dimidiam valde
austeri erogat. Spirituosi extracti scrupuli fere
quinque ex vncia vna corticis eruuntur (COSTE et

WILLEMET *Essais sur quelques plantes indigenes p. 68.*). Olim ad curandas febres intermittentes inclaruit cortex. Hunc, ex radice quidem detractum, in decocto, infuso vel vino medicato magni, ob vim febrifugam, fecit NEBELIVS (in *Art. nat. Cur. Vol. 5. Obs. 116. p. 395. sq.*), eiusque decocto large hausto, puerum quartana pertinaci conflictatum, nec a cortice peruuiano leuatum, rediisse cum valetudine in gratiam memorat. Fauent pristinae laudi experimenta quatuor cll. COSTE et WILLEMET felicia, quorum tria tertianae, vnum quotidianae sanatae exemplum, suppeditant: scilicet vel drachmae eius duae in decocto repetitis vicibus datae; vel casu quotidianae pulueris drachma vna et dimidia cum florum Acaeciae infuso semihorario ante paroxysmum quatuor diebus ingesta; vel drachma vna pulueris, mellis ope in pilulas redacti, quauis sexta hora per tres dies capta est. Non vero addunt doctissimi viri mox indicati, an cortex iste radici praecise infederit.

RADIX attenuata, cortice vestitur ex fusco rufo valde adstringente et insigniter amaro, intra quem lignum rufescens leuius adstringens. Haec asthmatis quidem tam humidi quam alius remedium sistitur, quo sine autumno et hieme effodere illam suadetur et leuiter rasam ad decoctionem adhibere

(TRVMPF

(TRUMPF in *Commerc. Nor.* 1741. p. 226.). Sed vltiori experientiae res merito, antequam illi fides habeatur, submittenda. Vis adstringentium in pelendo calculo hac quoque radice confirmatur. Eius efficacia inter alia iterata experimenta calculus vesicae magnitudine fabae in puero quinquenni expulsus fuit (KRAMER in *Commerc. Nor.* 1735. p. 44.).

PRAEPARATA.

AQUA FLORVM ACACIAE. *Pharm. pleraeque.* Destillatione florum recentium cum aqua fontana. Odo-rem, quem dixi, florum absorbit, sed non diu seruat. Vis eccoprotica, quam VALERIUS CORDVS illi adscripsit, aequae fallax est, ac resoluens in doloribus laterum, auctoribus HIERONYMO BRUNSVICENSI et TRAGO illi tributa. Superfluum igitur numerum auget.

SYRVPVS FLORVM ACACIAE. *Ph. Würt. p. 202.* Est infusum florum recentium saccharo rite coctum. Vires purgantes anthelminthicae, resoluentes, antiepilepticae, adhuc valde dubiae, quae tamen multos olim tenuerunt. Mixturas purgantes hodie adhuc aliquando intrat, consuetudinis potius quam virtutis verae ratione habita.

SVCCVS ACACIAE NOSTRATIS s. GERMANICAE s. PRVNORVM SYLVESTRIVM. *Pharm. W. P. I. p. 133.* succum e fructibus maturis expressum desiderat, lento igne in vase fictili inspissatum; *Ph. Edinb. p. 67.* fructus immaturos, idque iure, vtpote magis adstringentes, requirit. Vel in tabulas formatus vel vesicis inclusus feruari solet. Substituatur saepe succo Acaciae verae s. Aegyptiacae. Vterque quidem insigniter adstringit, sed indigenus succus durior est, ponderosior, coloris profundioris, saporis acrioris, et eo quoque differt, quod spiritu vini aequae ac aqua plurimum soluatur, quum contra ea succus Acaciae verae spiritu vini sese subigi plane non patiatur (LEWIS *M. m. p. 468.*). Raro hodie in formulis versatur, olim ad profluvia aluina sistenda a scrupulo vno ad drachmam, et in gargarismis, haud infrequens.

CONSERVA PRVNORVM SYLVESTRIVM. *Ph. Lond. pag. 25.*

A M Y G D A L V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 385. *Gen. pl.* p. 248.

377.

Pharm. PERSICAE *Fructus; Nuclei; Flores;*
Folia.

Amygdalus Persica; foliis serraturis omnibus acutis, floribus sessilibus solitariis. LINN. *Spec. pl.* p. 677. Persica molli carne et vulgaris, viridis et alba. c. v. Arbor ignotae patriae, etsi nomen et coniectura Persiam significet. Nec satis certo euinci potest, an veteres, quam nos intelligimus arborem, cognouerint. Περσικη μηλεα DIOSCORIDIS a Περσεα THEOPHRASTI distinguitur, sed de vtraque merito dubitatur, an sit nostra.

In temperationi Europa vero vbiuis ius ciuitatis obtinuit, ob diuersitatem, venustatem et gratiam praecipue fructus, etsi et floris, qui in Varietate quauam, (Persica flore magno semipieno DUHAMEL *Arbres fruitiers* Tom. 2. p. 42. Tab. 30. MAYER *Pomona Francon.* Vol. 2. Tab. 3. 4.) plenus est, color iucundae rubellus et frondium figura et nitor iure in censum trahi possint. Tantum vero laborauit horticultura in hacce arbore perficienda, vt ill.

• *Appar. med.* Vol. III, Q DV

DV HAMEL (*Arbr. fruit. l. c.*) 43 Varietates recensere potuerit, MAYERVS quidem 32, quorum hic plerasque tanta elegantia depingi curauit, vt fructuum imaginibus nihil fere desit, nisi sapor. Non spernenda propagatio huius arboris est per nuces, quae faepe aequae bene succedit, ac altera per inoculationem, ad quam trunci Prunorum vulgo eliguntur, licet et huic fini trunci Amygdali, Armeniacae et Persicae vilioris, conducant. Quomodo colantur optime exposuit cl. DE LA COMBE in *Traité de la culture des Pêchers*, cui vtilia quaedam HAMELII consilia adduntur. Quoniam tenerioris haec arbor naturae est: pleraeque Varietates tutamine parietis meridiei obuersi indigent, qua ipsa statione et maturatio fructuum acceleratur. Hinc et flabelliformis figura conuenientissima, tanto magis, quum sub hac aulaeis ad frigoris iniurias arcendas obuolari possit.

FRUCTVS, qui drupa subrotunda est, vno latere sulco notata, constat epidermide facile separabili, in plerisque Varietatibus tomentosa, in vna (Nucipersica c. v. *Brugnons* Gallis, *Nectarines* Anglis) glabra et nitida, carne succosa et nuce ouata crassa dura lacunosa, intra quam nucleus ouatus vtrinque compressus arillo ferrugineo medulla niuea.

Fructus

Fructus multiplex discrimen anam praesertim Varietatibus constituendis dedit, quarum singulae a Gallis, vt apud quos cultura praecipue olim successit, peculiari nomine instruuntur. Aliae Varietates respiciunt vel praecocius vel serius maturatio- nis fructus tempus; aliae magnitudinem eius; aliae colorem carnis, flavescentem, aureum, album, viridem, sanguineum, rubrum, vel venas eius ru- bras vel rubedinem eius prope nucem; item colo- rem cuticulae obscure rubentem, albidum vel partim dilute rubentem partim album; superficiem villosam, glabram, verrucosam; formam fructus; carnem duram, mollem, sicciorem, succosiorum; saporem dulcem vino- sum, ad Armeniacam accedentem; adhaesionem nucis vel tenaciorem vel laxiorem; magnitudinem floris vel proportionem inter hunc et fructum; foliorum diuersitatem, rel. Plures Varietates palato placent. De sapido autem fructu requiritur, vt cuticula non valde villosa sit, facile separari possit, carnis massa quoad nucem insigne volumen habeat, haec ipsa succo abundet et deliquescens in lingua saporem gra- tum dulcem vinosum prae se ferat. Maturitas cog- noscitur colore et separatione a ramulo quasi spon- tanea; manu dum in arbore comprehenditur. Inter fructus hortenses, quos clima temperatius producit, gratia facile primarius est. vt doleas decerptum vix

per duas hebdomades absque corruptela feruari posse. Maxima quantitate crudus editur, et solatium praebet vrgente sirio copiose ingestus. Quoniam multum succi vehit, tanto magis humectat et diluit, in ceteris vires reliquorum fructuum horaeorum (V. supra p. 181. *sqq*) aequans. Non curamus opprobrium GALENI, succum noxium illi adscribentis, nec NICANDRI, qui venenatum pronunciat, quum speciem aliam subfuisse dubitari nequeat; nec scholae Salernitanae conuicium nos moratur, inter cibos melancholicos primas illi adsignantis (*Cap. 7.*). Abusu flatus excitare, debilitare primas vias et diarrhoeam ciere, nemo mirabitur. Addere saccharum vel aroma sub esu nonnisi in vilioribus fructibus opus est. Coquere eum, condire saccharo vel aceto, vel spiritu vini, docet ars coquinaria et dulciaria; sed in hisce praeparationis modis gratiam suam Persicae plurimam partem perdunt.

NVCLEIS sapor nucleorum Cerasi competit. In medicina hodie rarioris vsus. Quum oleo scateant, vt alia semina eiusdem naturae, lubricant, inuolunt, relaxant. Quibus finibus locus illis in emulsionibus concedi potest.

FLORES et calycem et corollam comprehendunt cum generationis partibus. Ob calycis connubium non mirabitur botanicus communes inesse vires hisce et FOLIIS. Vtraque pars cum amaritie aroma iunctum habet, et odore aequae ac sapore accedit ad folia Laurocerasi, vel, si malis, ad Amygdalas amaras. Venenum recondi in hacce familia, vel hisce exemplis constat. Quod ad Persicam attinet, flores eius aqua destillati septimam circiter ponderis sui partem erogant liquidi albi, dulcis et, instar nuclei Persicae, fragrantis, quod paucis guttis instillatum insignem quantitatem aliorum liquidorum sapore dicto imbuit (BOVLDOVC *Mem. de l'acad. d. sc. de Paris* 1714. p. 37.). Flores vti et folia aluum purgant et vermes necant, pro infantibus praecipue vsitati, ad quos scopos conducit infusum florum vel teneriorum foliorum exhibere, ita e. c. vt recentium florum vncia dimidia vel siccatorum drachma vna pro dosi sumatur. Studiose in hacce virtutes inquisuere cll. COSTE et WILLEMET (*Essais de matiere med. indigene p. 32. sqq.*) experimentis adeo in quinquaginta hominibus institutis. Verno tempore nimirum folia tenella sollicitate siccantur et horum vnciae dimidia ad sesquialteram aquae communis libra dimidia (demiseptier) per noctem infunditur, succedente mane ebullitione bis vel ter

iterata; colato liquido vncia vna fyrupi florum Persicae, vel nisi adsit, exiguum cochleare mellis additur: et hoc quidem pro vna dosi. Si folia recentia adhibentur, dupla dosi opus est. Aegrius quoque aluum mouent folia autumnis lecta. Haec medicina verminosis imprimis conuenit. Ad expellendos vermes e re quoque est, die antea extracti aquosi gemmarum, puluere florum siccatorum commixti, vnum vel duos scrupulos pro dosi exhibere; vnde in homine quindecim annorum per aluum vermes longi teretes sexaginta secessere, vnus paullo post extractum ingestum per os (*l. c. p. 33.*) ascendit. Sunt, qui loco Theae Chinensis infuso diluto foliorum Persicae vtuntur, nam saturatius amarore displicet; sunt, qui cum lacte coquunt, vt emulsionem Amygdalarum referat (*DEGNER in Brestl. Versuche 1724. May p. 562.*).

P R A E P A R A T V M.

SYRVPVS FLORVM PERSICORVM. *Ph. Würt. p. 216.* Ex infuso florum recentium aquoso et saccharo. Pro tenellis ad vomitum ciendum; adultioribus aluum mouet. Vermes quoque eiicit. Dosis a drachma vna ad vnciam integram.

378.

Pharm. AMYGDALAE *dulces.*
amarae.

Amygdalus communis; foliis ferraturis infimis glandulosis, floribus sessilibus geminis. LINN. *Spec. plant.* p. 677. *Αμυγδαλία* et *Αμυγδαλη*. DIOSC. Optimum in nostrum scopum iudico, hanc speciem in duas primarias Varietates dispescere. Harum vna α , *Amygdalus dulcis*, nucleo dulci, cuius illa quidem arbor praecipue placet, quae *Amygdalus dulcis* putamine molliori. c. v. *Amandier à coque tendre* vel *Amandier des Dames*. DV HAMEL *Arbres fruit.* T. I. p. 120. Tab. I. MAYERI *Pomona Francon.* T. I. Tab. 5. florem repraesentans. — Altera β , *Amygdalus amara*, nucleo amaro, *Amandier à fruit amer*. DV HAMEL *l. c.* p. 123.

Arbor mediocris staturae, in septentrionali Africa spontanea. Sed colitur copiose in Gallia australi, Hispania, Italia, Sicilia (SESTINI *Lettere della Sicilia*, Vol. 3. p. 77. *sqq.*) indeque haud exiguo lucro ad externos transfertur. Germaniae clima quoque fert arbor regionibus exceptis septentrioni propioribus et statione Boreae ventique

iniuriis patente, nec ad recipiendum calorem so-
larem satis opportuna. Alias et in hac terra,
qua dego, non solum floret floribus eleganter
rubellis, sed et nucleos fert edules. Quod qui-
dem valet de Amygdalo, cuius putamen durius
est; nam altera putamine molliori longe aëris im-
patientior est.

Prout igitur discrimen obtinet in Amygdalis
quoad duritiem putaminis: ita et quoad magnitu-
dinem et figuram fructus vel nuclei, item staturam
ipsius arboris. Est et Varietas, fructum succosum
gerens, quae Persicam aemulatur.

In propaganda Amygdalo vti quidem licet fa-
tione feminum intra putamen reconditorum, quo-
rum et ea saepe huic rei idonea sunt, quae ex re-
gionibus exteris adueniunt. Alias pro hoc scopo
hieme fructus intra sabulum per strata seruan-
tur. Quoniam vero saepe ex feminibus eius-
dem arboris Varietates emergunt longe inter sese
discrepantes, scilicet fructu mox maiori, mox mi-
nori, putamine mox crasso, mox tenui, nucleo mox
amaro, mox dulci: praestat ramulum nobilis arbo-
ris inferere vel trunco ex feminibus prognato, vel
Prunis vel Persicis vel Armeniacis. Solum requirit
leue,

leue, porofum, arenofum, et ftationem vel meridi- diei vel orienti foli obuertifam. Erectus fitus ple- rumque illi conceditur, etfi flabelliformis figura fpem maturationis certioris excitet.

Vetuftiffimo tempore iam cognita arbor, nam in veteris foederis libris multoties eius mentio fit. Apud Graecos, THEOPHRASTVM, HIPPOCRATEM, non vno loco eius mentio fit. Quum CATO fructus nu- ces Graecas vocet: vix eius tempore in Italia obue- niffe probabile (Conf. PLINIVS *Lib. 15. cap. 22.*). Ceterum antiquitatem Amygdali vltterius perfequi taedet, quum hoc opere iam egregie perfunctus IO. BAVHINVS (*Plant. Hift. Tom. I. p. 174. fqq.*) fit.

Lignum Amygdali quamuis praedurum et sub- inde grati variique coloris eft, nec fcipiombus inido- neum: fructus tamen illa vnice fere de caufa colitur.

FRVCTVS ouatae figuræ, complanatus, verfus basin latior, longitudinis decem linearum ad polli- cem fequitertium, conftat extrinfecus epidermide viridi villofa et carne ficca amara vel infipida latitu- dinis lineae, quod ipfum tegmen primum fecundum longitudinem ad latera fulco notatur, dein alterutro latere dehifcit. Latet intra hoc nux, cuius puta-

men mox crassius et durius, mox tenuius et fragilius, extus sulcis et foraminulis pertusum, vno extremo acutum, altero obtusum et fouea instructum, alterutro latere marginatum. In duas partes ad latus diffilit, intra quas semen ouatum complanatum pellicula bruna lineis eleuatis et puluere flauescente et resinoso notata, quae, si deglubitur, nucleus bipartibilis in apice corculum gerens in conspectum venit. Scatet hic olei copia. Hoc in causa est, cur Amygdalae tam facile rancescant. Aliam vim illis affert mordax fames insecti cuiusdam, quod saepe medullam destruit relicta membrana, qua vestitur, integra. Transferuntur ad nos Amygdalae vel intra suum putamen reconditae, quod si molle, *Krackmandlar* Suecis illae dicuntur, vel ab eodem liberatae.

I. AMYGDALAE DULCES.

Ardent facile igni admotae flamma clara, quae nihil fuliginis emittit, nisi exstincta. Destillatione Amygdalarum non decorticatarum in aqua facta, haec ipsa odorem florum Acaciae spirat (IVCH *Diff. de amygdal. p. 20.*). Ob mucilaginosam materiem, quae cum oleosis et terreis partibus in Amygdalis iuncta est, hae ipsae tritura camphoram, resinam Ialappae aliaque resinosa, subigere et aquae miscibilia reddere valent. Pro vsu medico pariter ac oecomi-

nomico exui plerumque solent nuclei epidermide sua, quod fit easdem aquae feruidae immittendo, ne alienus sapor adhaerescat, et vt incommoda varia vitentur; *decorticatae* tum dicuntur. Nuclei dulcis sapor facit, vt et ante perfectam maturitatem instar cupediarum edantur et, quod frequentius, bene maturae. Sic variis ferculis praecipue ex placentarum genere et bellariis adduntur varieque saccharo incrustantur. Quocunque autem modo Amygdalae ingerantur, meminisse conuenit, copiosius captas oleosa natura labefactare ventriculum, digestionis vires pessumdare, rancidos ructus sodamque excitare. Non diffitendum tamen nutritias partes continere et etiam sub esu medicas virtutes imperitare, quae ab aliis oleosis consequuntur, quas aptius paullo post quando de emulsione et oleo Amygdalarum sermo erit, recenseri posse arbitror. Vstulando vero Amygdalas dulces cum eadem quantitate amararum, vtrasque decorticatas, et dein easdem trituro species Coffeae paratur, item, si Amygdalis post vstulationem contritis Caryophylli, vel aliud aroma, adduntur cum lacte aemulus Succoladae potus obtinetur (*Breslauer Versuche* 1719. *Dec. p. 746.*). Alii placuit in imitationem verae Coffeae fecali torrefaciendo, ad oleosam illi naturam conciliandam, Amygdalarum sufficientem quantitatem

tem addere, vnde potus exotico plane similis euasisse fertur (DILLENIVS in *Ephem. nat. Cur. Cent. 3. et 4. p. 345.*).

Pellicula bruna subacrisamaricans, vellicat fauces ad tussim, et raucedinem ciet. Spiritu vini macerata hunc tingit grata rubedine.

Loco huius Amygdali in Rossia etiam vsu venit *Amygdalus nana*, foiiis basi attenuatis. LINN. *Spec. pl. p. 677.* MAYER *Pomona Francon. T. I. Tab. 6.* sed absque flore; DV HAMEL *Arbres fruitiers T. I. p. 124. Tab. 3.* qui nucleum amarum describit. Frutex exiguus, in australioris Rossiae et Sibiriae plagis spontaneus, hortos nostros floribus suis verno tempore exornat, nondum vero fructus mihi tulit. Extra Rossiam nuclei nondum inualuere. Ibidem vero in officinis etiam oleum exinde expressum feruatur (*Ph. Ross. p. 104.*).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

Amygdalae aqua contusae lacteam illam reddunt, relicta parte indissolubili. EMVLSIO huius generis non diu seruari potest, quum facile acefcat, cremoracea materie in superficiem ascendente. Ad-ditum illi acidum mox eandem in coagulum, fere

vt lac animale, vertit. Potulenti genus emulsio amygdalina constituit aestate, quod additis aliquot Amygdalis amaris, vel analeptica aqua destillata, vt aqua florum Naphae, Rosarum, et saccharo tanto gratius capitur. Vix vero sitim fallit, nisi nitro adiecto. Saturatior etiam pro medicamento est. Quorsum EMVLSIO COMMVNIS *Pharm. Edinb. p. 58.* In hac Amygdalarum dulc. vncia vna cum aquae fontanae libris duabus subacta et colata continetur. Secundum indicationes omnino plus Amygdalarum sumere conuenit. Vtimur hisce emulsionibus diluendi scopo ad stimulos acres obtundendos, fibras strictas relaxandas, turbatum a stimulo somnum restituendum. In acutis itaque praecipiuntur, stranguria, calculosis affectionibus, peruigiliis. Non facile vero eas suetis mixturis antifebrilibus, sale medio saturis, in acutis substituo, quum et hae efficaciores sint, et emulsionem protractiori vsu ventriculum labefactent.

EMVLSIO ARABICA. *Ph. Edinb. p. 58.* Pro hac, emulsioni supra dictae Gummi arabici dimidia vncia additur.

OLEVM AMYGDALARVM DVLCIVM, quod vnguinosae naturae est, copia insigni Amygdalis insidet,
non

non vero semper eadem. Quo recentius collectae; eo plus aquosarum partium et mucilaginosarum includunt, et pro ea proportione tanto minus oleosarum. Plus quoque eruitur expressione, quam calor adiuuat, quam frigida, ut de iactura olei saccis adhaerescens nihil dicam, quae tamen ad pondus facile redigi potest. Prope ad dimidium totius ponderis Amygdalarum oleum accedit. Librae quinque et dimidia Amygd. frigida expressione libram unam cum sex unciiis olei dedere, et calefactis dein Amygdalis librae $\frac{3}{4}$. Aliis encheiresibus ex libris earum triginta olei librae undecim ad tredecim cum dimidia elicita (DEHNE in CRELL *chem. Journ. P.* 3. p. 33. *sqq.*). Utimur vero pro expressione olei Amygdalis non decorticatis, contusis.

Pharmacopoeae Anglicanae, Londin. p. 30. Edinb. p. 92. expresse caloris preli adiumentum vetant. Suecica p. 92. et Rossica p. 104. autem leuem eiusdem calorem concedunt; Würtenb. p. 121. gradum non definit. Ast verum est, facilius rancescere oleum caloris ope erutum, siue in vase feruetur, siue per os ingeratur, quam alterum, quod ideo pro vsu interno praestat, licet cariori pretio veneat. Tanto minus concedi debet, leniter torrefieri contusos nucleos, antequam sacco indantur, vel infundi
saccu-

facculo aquam calidam, vt folliculi oleosi emolliantur et resoluantur. Gratia antistat reliquis oleis expressis et subdulce est, non omnino limpidum. Coit frigore 8. vel 10. gr. Fahrenh. Mucilago, ex aequalibus partibus gummi et aquae, olei quatuor partes subigit. Miscibile quoque illud cum aqua reddit albuminis vel vitelli oui connubium. Gratissimum est omnium oleorum, dulce, blandum. Ob emollientem, relaxantem, lubricantem, inuoluentem et blande antispasmodicam vim in tussi, stranguria, doloribus nephriticis, alui obstructione, colicis spasticis, doloribus post partum, haud raro capitur. Largiori copia ad aliquot cochlearia quin uncias duas vesperi vel mane ingestum necat vermes et symptomata, quae creant, lenit, vt alia eius cognationis olea (V. FR. HOFFM. *Suppl. med. system. de morb. inf. c. 10. de verm.*). In eclampsia ab aluo obstructa praesentaneum quidem leuamen affert, sed protracto vsu debilitat primas vias et nouae obstructioni occasionem suppeditat (ROSENST. *Barnsjukd. p. 50.*). Ita et in torminibus infantum specie salutis saepe imponit. Nam licet subinde dolores sopiat involuendo acidum et neruos obtegendo, vitiosa relaxatione eosdem resuscitat, quin ad rachitidem corpus disponit et variorum pertinacium affectionum cutis causa existit. (TISSOT *Avis au peuple*

ple p. 462.). Restringendus igitur olei huius apud infantes vsus, quo ipso male prodigae multis in locis foeminae sunt. Multiplici ceterum ratione oleum hocce capitur, vel solum, vel in linctu, vel subactum variis, quae dixi, additamentis cum aqua.

Furfures, post expressionem olei in saccis residui, seruant tantillum olei, vt et hi aquae lacteum colorem afferant. Abstergunt sordes manuum, easque, emolliendo cutem, nitorem illi conciliant.

MORSVLI IMPERATORIS. *Ph. Würt. p. 118.*
MORSVLI ANTIMONIALES KVNKELII *l. c. p. 119.* alii-
que bonam portionein Amygdalarum dulc. recipiunt.

SYRVPVS AMYGDALINVS. *Ph. Dan. p. 251.*
Emulsioni saturatae ex Amygdalis dulcibus et aquis analepticis factae saccharum additur. Iste *Ph. Suec. p. 118.* recipit et Amygdalas amaras et decoctum Hordei. — Gratus vterque et similis nomine SYRVPVI EMVLSIVI in *Pharm. Germanicis* occurrit, etsi descriptio in dispensatoriis non obuia. Mixturis additur ob gratum saporem, item ad subigenda varia vim aquae eludentia, de quibus supra, adhibetur.

II. AMYGDALAE AMARAE.

In Amygdalis nucleo amaro pariter Varietates nonnullae obuiaae, putamine molliori, fructu maiori
et

et ea, quam DV HAMEL *Amandier à fruit amer* vocat etc., de quibus omnibus ill. huius viri *Traité des Arbres fruitiers* (*loc. cit.*) legas. In hisce (excepta Varietate nouissime denominata, quae in floris magnitudine et figura fructus singularia quaedam habet) non aliud discrimen apparet ab Amygdalis variis dulci nucleo, quam quod in sapore diuerso latet, ita vt nec aspectu nucleo discrimen vllum apparet. Dixi defectu culturae Amygdalas dulces amarescere. Veteres iam varias encheireses edocuerunt, quibus amarae in dulces redigi possent (Vid. IO. BAVH. *Hist. pl. Tom. I. p. 179.*). Destillatione Amygdalarum amararum non decorticatarum cum aqua prodit aqua fragrans odoris nucleorum Persicorum vel Cerasorum saporis amari subacris (ZWINGER *Fasc. Diff. med. select. p. 136.* IVCH *Diff. cit. p. 20.* Conf. DARIES *Epist. de Amygdalis et oleo amararum aethereo p. 8.*). Amarities non insidet oleo expresso, nam hoc aequè dulce est, ac quod ex Amygdalis dulcibus eruitur, vt igitur Angli medici arbitrio pharmacopolarum reliquerint, quales Amygdalas pro oleo eruendo eligerent. Residua vero post expressionem pars intense amara, quin amarior, quam ipsa Amygdala. Olei aetherei fragrantissimi, summe volatilis, acris, amarissimi, aqua grauioris, tantillum (ad paucas guttas ex libris quinque Amyg-

Appar. medic. Vol. III. R dala-

dalarum) ex furfuribus relictis, modo non decortentur, destillatione cum aqua eruitur (DARIES *l. c. p. 7. 11.*); hinc eius sedes in cuticula videtur quaerenda esse. Spiritus vini pariter extrahit efficates Amygdalarum amararum partes (LEWIS *Mat. med. p. 48.*).

Suspecta hifce natura inest, vt quibusdam aliis ex hac familia partibus (Vid. supra Laurocerasus). Declarant id strages variorum animantium, quibus per os ingestae. Occidere hasce Amygdalas vulpes DIOSCORIDI (*Mat. med. Lib. I. cap. 176.*) iam notum, quod idem de vulpeculis confirmat WEPFERVS (*de Cicuta aquat. p. 244. 247.*), alia experimenta propria et peregrina fide subministrans. Necant et feles (*l. c. p. 241.*) vel saltim grauitur afficiunt, nisi grandior sit (*l. c. p. 243.*), sciuros (*p. 246. Ephem. nat. Cur. Dec. I. Ann. 8. p. 184.*), canes, volucres, ciconias, columbas, gallos gallinaceos (*Eph. nat. Cur. cit.*), psittacos (*Eph. n. Cur. Cent. 1. 2. App. p. 194.*) Fringillas canarias (*Eph. nat. Cur. Dec. 3. Ann. 1. Obs. 156. p. 284.*) aliasque aues (WEPF. *l. c. cap. 19.*). Canum tamen, vt felium, licet maiori copia iisdem intrusae fuissent, non peremptarum quaedam exempla exstant (WEPFER). Vomitus quaedam bruta, vt selem (WEPF. *Hist. 6.*)
et

et canem (*Hist.* 8.) periculo eripuit. In hisce, quae vel succubuerunt experimento, vel grauiter eodem affecta fuerunt, paullo post, prout nominatim in gallinis, vacillauit gressus, vt tanquam temulenta incederent, caput et collum torqueri coepit, in terram prostratio successit (*Eph. n. Cur. Dec. I. Ann. 8. p. 184.*), aliaeque manifestae conuulsiones apparuerunt; nec absque clamoribus aliisque dolorum indiciis. In vulpecula aliqua signa inflammati ventriculi adfuerunt (*WEFF. Hist. 9.*), in aliis effusiones bilis, secretio vberior mucii primarum viarum. Alia cito, alia tarde hisce enecta. Effectus ceterum multa similia habent cum iis ex veneno Laurocerasi, ita vt et *WEFFERVS* (*p. 249.*) ingeniose arbitretur, infestum esse hasce Amygdalas ex vi cordis motum imminuendi, sufflaminandi. Virus quidem et citius et efficacius sese manifestat, experimentum si fit Amygdalis non decorticatis, attamen et solam nuclei medullam illud comprehendere, effectus deleterii demonstrant (*WEFFER*). Magmate nominatim post expressionem olei superstite perierunt complures gallinae (*Eph. n. Cur. Dec. I. Ann. 8. p. 184.*). Olei aetherei guttula vna fringillam intra duo minuta prima post conuulsiones necauit (*DARIES l. c.*). Eadem quantitas ori ranae per pennam illita, in mortis periculum illam praecipitauit, quod tamen elusit in

aquam coniecta (*l. c.*). Aqua ex hisce Amygdalis destillata, volatilibus partibus bene impraegnata, brutis pariter deleteria est (Vid. supra aqua Ceraf.), prout aliquando spirituosus liquores fragrantia earum imbuti hominibus venenati fuerunt (LEWIS *M. m.* p. 48.). Minori tamen copia homini hae Amygdalae non nocent, ut ex usu pro condiendis cibis vel bellariis euincitur, et potatorum exemplo, qui spirituosum liquidum ingurgitantes illarum aliquot antea ingerunt. Anne ad arcendam ebrietatem? prout iam DIOSCORIDES notauit id contingere a quinis vel senis praesumptis; et PLVTARCHVS medicum filii Imperatoris Tiberii producit, qui hocce praesidio munitus inter quotidianas comestationes in bibendo reliquos omnes antecellere valuit. Ex duodecim tamen Amygdalis amaris captis inebriationis sensum expertus est LORRY (*de venenis* in HALL. *Hist. st. helv.* n. 1080.). Et larga quantitate nauseam et vomitum mouent (LEWIS *l. c.*). Suspecta haecce earum natura in causa sine dubio est, quod rarius in formulis occurrant. Ad lotium mouendum et vermes necandos (Conf. *Ephem. nat. Cur. Dec. I. Ann. I. Obs.* 77. p. 183.) aliquando in emulsionem receptae. Valuit aliquando contra febres intermittentes pertinaces, Chinchinam eludentes et recidivas, emulsio ad libram vnam vel alteram quotidie filente paro-

paroxyfmo propinata, fed tartaro tartarifato et melle mixta (BERGH *Mat. med.* p. 413.). Laudantur et vi duodecim exemplorum hae Amygdalae contra hydrophobiam ex morfu animalis rabidi, dum nimirum praemiffa fcarificatione et cucurbitulis impositis aliquot Amygdalae mane per vnam vel alteram hebdomadem comederentur, balneo in auxilium capto, quod tamen fubinde omiffum eft (THEBE-SIVS in *nov. Act. nat. Cur. Tom. I. p. 181.*). Miror breuitatem dictionis in re tanti ponderis, adeo, vt nec numerum Amygdalarum defignatum inueniam.

P R A E P A R A T V M.

OLEVM AMYGDALARVM AMARARVM EXPRESSVM.

Librae duae harum Amygdalarum duodecim vncias olei dederunt (DEHNE in CRELLS *chem. Journ. P. 3. p. 34.*). Sapore ab altero dulcium non differre, iam indicaui. Tardius vero rancefcit altero. Solent eius aliquot guttae meatui auditorio contra furditatem a cerumine aurium temporis mora indurato inftillari, vt hoc ipfum foluatur. Sed portio ceruminis oleo huic immiffa fub calore corporis naturali nec colorem olei mutat, nec propriae tenacitatis mutationem fubit. Aqua contra ea facillime foluit cerumen, tantoque citius, quo illa calidior eft (HAYGARTH in *med. Obf. and Inquiries Vol. 4. p. 204.*).

PUNICA.

LINN. *Syst. veg.* p. 385. *Gen. pl.* p. 248.

379.

Pharm. GRANATI *Pomum*, vnde GRANATI vulgo f. MALICORII Ph. Ed. *Cortex*; GRANATI *Semen*; BALAVSTIORVM *Flores*;

Punica Granatum; foliis lanceolatis, caule arboreo. LINN. *Spec. pl.* p. 676. *α*, *Malus Punica fatiua*. C. B. ICON: DV HAMEL *Traité des arbres* T. 2. p. 193. 196; REGNAULT *Botan. Le Grenadier à fruit*; item in IO. MILL *Illustr. Syst. sex.* β, *Punica flore pleno* maiore TOURNEF. *Arbor exigua*, in Europa australi, nominatim in Lusitania, Hispania, Gallia inferiori, Italia, item in Mauritania, indigena. Crescit solo sicco et statione calida. Vbi asperior hiems, per hanc in hibernaculo seruatur, aestate gratia florum phoeniceo colore tinctorum oculos recreans, praecipue si pleni sunt. Apud nos praecox florum delapsus fructuum maturitatem frustratur. In Anglia hi quidem iustam magnitudinem assequuntur, sed saporis iucunditate destituuntur (MILLER'S *Di&*). Multiplicantur ramis depactis
vel

vel radicum furculis, item per semina. Vt vero
sapidior fructus fiat, insitione opus est.

THEOPHRASTO et DIOSCORIDI arbor eiusque
fructus dicitur Ροα; HIPPOCRATI arbor audit Σιδη,
vnde cortex fructus Σιδιου vel Ροιης. Flores Punicae
fatiuae autem DIOSCORIDI et GALENI Κυτινοι vocantur.

FRUCTVS, cuius anatomen instituit PVTIVS (in
Comm. Bonon. Tom. 2. P. 2. Tab. 1 - 5.), pomum
constituit subrotundum magnitudinis mali Aurantii,
sursum ex reliquiis calycis coronatum dentibus quin-
que. Cortex eiusdem externe rubicundus, interne
luteus, coriaceus est et crassitie et tenacitate. Intra
hunc pulpa rubra, succo per membranulas pellucidas
scatens, nouemocularis comprehenditur, cuius
loculi seminibus oblongis angulatis duplicis ordinis
referti, quae ipsa, extus succosa, sub arillo duro me-
dullam amaricantem includunt. Pulpa integri pomi
vel seminum, si fructus maturitatem attingit, grate
acido dulcis est, et fugitur, vbi prostat, copiose.
Sic beneficia eadem praestat, quae alii fructus
succosi aestiui.

Verum extra patriam ratio potissimum corticis
habetur, qui siccus est et diffractus seruatur. Sunt;

qui nomen Malicorii a coriacea eius natura vel aptitudine coria perficiendi (vti PLINIVS) deriuant. Sapor corticis austerus, amaricans. Ad efficaciora adstringentia pertinet et gallis vi propius accedit. Aqua ex hocce extractum paratur, quod dimidium fere corticis pondus constituit et valde austerum est; spiritu vini autem tantillum modo elicitur (LEWIS *M. m. p. 299.*). Vt similia adstringentia alia nunquam gargarismata intrat. In epithemate aliquando eo vtimur ano vel vagina prolapsa. Internus vsus in haemorrhagiis vel serosis alui profluuiis coërcendis eniluit, non satis fidus tutusque. De vi eius coria densandi iam dixi.

SEMEN. Poluis nucleorum portiuncula thuris mixtus et aqua Rosarum bibitus duplici exemplo fluorem album mulierum curauit. Frustra vero tentatur in inueterato malo. Haec quidem PVTIVS (*Comment. Bonon. Tom. 2. P. 2. p. 47.*) in re graui iusto breuior.

FLORES tam ex calyce quam petalis constant, et vulgo seliguntur pleni. Cl. LEWIS tamen et concedit flores arboris ferae, quae grandiozem corollam etsi simplicem gerit. Mitius hi adstringunt cortice, ceterum, vt ille, parcioris vsus.

PRAEPARATA.

SYRVPVS GRANATORVM. *Ph. Würt. p. 211.*

EX succo fructus Granatorum et saccharo ibidem paratur. LINNEVS autem (*M. m.*) aequè ac HALLERVS (*Hist. ß. helv. n. 1098.*) semina eo fine adhiberi inuunt. Facile dabitur, conducere in febribus, et biliosis et putridis morbis, admixtum aliis efficacioribus, vt gratius capiantur.

CITRVS.

LINN. *Syst. veg. p. 580. Gen. pl. p. 391.*

380.

Pharm. CITRI MALVM, ex quo *Caro* s. *Pulpa*, *Cortex*, cuius exterior pars *Flauedo*, interior *Albedo*; *Semen*.

Citrus Medica; petiolis linearibus. LINN. *Spec. plant. p. 1100.* Μηλεα μηδικη THEOPHR. DIOSC. cui et Κεδρομηλα. Malus Assyria. PLIN. Malus medica. C. B. Icon: REGNAULT *Botan. Le Citronier. Arbor semperuirens, in Media et Persia spontanea.*

Ex Asiae superiori plaga in Graeciam descendit. PALLADI, egregii de Citri cultura scriptoris,

autem sollertia in Italiam migrasse, C. BAVHIVS aliique post eum existimant, ipso illo tamen tacente de hoc merito. Certe haud diu ante PALLADII aetatem primum ibi culta fuit. Nam PLINII tempore colendi Citrum artem in Italia nondum innotuisse, lecto eius libro palam fit (*Hist. nat. Lib. 12. cap. 3. p. 561. DALECH.*) Nec vlla cultus eius a VARRONE, CATONE, COLUMELLA, fit mentio. In Italia hodie praecipue in ditone Genuensi, et circa lacum Benacum ditionis Veronensis, colitur. Postea ad Hispanos vicinosque Lusitanos cultura peruenit, et ab hisce ad Gallos, apud quos hodie felicissime in australi regionis parte, nominatim adiacentibus Prouinciae insulis Stoechadibus exercetur. Ex hisce potissimum terris, et ex Sicilia, in qua Insula ante nuperrimam ex terrae motu deuastationem commercium cum Hesperidum fructu vario vnice ad urbem Messinam se restrinxit (*SESTINI Lettere T. 4. p. 163. 173. sq.*), fructus ad externos transmittitur. Frigidius clima per hiemem non fert, sed hibernacula requirit, quae Citris, Aurantiis, Decumanis in principum et ditiorum hortis fere vnice replentur, Hesperidum nomine. Fructus, qui in hisce ad maturitatem perueniunt, vix distant ab iis gratia et efficacia, qui foris adferuntur. Propagantur haec arbores ferendo semina et arbusculis

lis inde prognatis gemmas praestantissimae indolis inoculando; vel et ramusculos vaporario calido immittendo. Reliquas culturae regulas in compendium redegit b. A MÜNCHHAVSEN (*Hausvater T. 3. p. 584.*). Non huius est loci, omnes varietates Citri vel naturae in fructu formando lusus exponere. Horum vti reliquae Hesperidum familiae notitiam vna cum cultura, exactam debemus FERRARIO (*Hesperides s. de malorum aureorum cultura et usu Libri quatuor Romae 1646.*), IO. COMMELINO (*Nederlantze Hesperides 1676.*), VOLCKAMERO (*Hesperides Norimbergenses 1713.*), qui ipsi difficultati in discernendis per verba singularibus varietatibus opportune iconum auxilio subuenerunt. Multum operae in hisce quoque deposuit MÜNCHHVSIVS (*l. c. T. 3 Abth. 8. v. d. Agrumen inde a p. 531.*). Ad nos vero spectat ex amplo Citrorum complexu praeprimis ista arbor, quae Limon vulgaris FERRARIO (*p. 191. c. Tab. adiecta*) dicitur, cuius quidem fructus pariter mox oblongior mox globosior, coloris mox dilutioris mox saturatoris, medullae mox largioris mox parcioris, succi mox acidioris mox mitioris, magnitudinis quoque diuersae.

Fructus oblongam figuram prae se fert, altero extremo in papillam desinens, altero obtusior, cui
adhae-

adhaerent calyculi reliquiae. Extimam eius partem constituit cortex aromaticus, post maturationem flavus, vnde in officinis Fluedo audit, folliculis numerosis oleiferis distinctus, qui superficiem inaequalem reddunt ibidemque numerosissimis poris hiant. Cum hoc arte connectitur substantia alba spongiosa, insipida fere. Intimam partem Pulpa s. Caro acida occupat nouem loculis per membranas firmiores formatis, qui tamen multis angustioribus cellulis membranosis dissepiuntur, relicto cauo medio longitudinali. Semina cuilibet loculo immerfa sunt duo ouata, acuta, amara, quorum arillus a medulla facile deglubitur. Quoniam citrea mala succi praecipue de causa colliguntur: ea praeferas, quae multum succi idque valde acidi intra tenue modo tegmen vehunt. Hae ipsae notae in Malum Limonium acidam c. B. cadunt; vnde Angli plerumque in praescribendo succo vtuntur voce *Succi LIMONIORVM*. Malus medica c. B. tamen huic Varietati antistat aromate corticis vberiori et efficaciori. Quae ad nos transferuntur Mala ante perfectam maturitatem decerpuntur, ne locorum distantia computrescant, vnde succus quidem destituitur eo acore, quo alias imbueretur.

Qui carne comprehenditur succvs expressione elicitur colore feri lactis ex Malis decorticatis, et defecatus inditur vasis feruando ei destinatis. Insignis quantitas huius succi transmittitur ad nos ex locis, quae Citris abundant. In Sicilia pro hoc fine expressio succi sequenti modo fit. Apice fructus utroque praeciso corticem sex segmentis deglubunt. Denudata caro tum in corbes ex scirpo textas immititur, quarum decem circiter, Mala citrea 6000 complectentes, sibimet inuicem impositae prelo submituntur. Succus sic expressus ex supposito vase in aliud transfertur, vt sedimentum deponat. Postquam clarus euaserit, doliis excipitur (SESTINI *l. c. T. 4. p. 183.*). De succo autem foris translato aliquando metuendum, ne succo immaturarum Vuarum dilutus fuerit (RETZIVS in *Vet. Acad. Handl. 1776. §. 62.*). Si ampullis seruetur, opus est iis, quae angustiori collo instruuntur. Copia mucilaginosarum partium, quibus scatet, et quae expressione succi intra linteum quoad partem ibidem colligitur, in causa est, quod non diu seruari absque corruptela possit. Contra hanc non satis illum munit superinfusum oleum Oliuarum, etiamsi vas adhibeatur ad fundum epistomio instructum; nam breui obscuratur succus, amarescit, mucorem contrahit, oleique saporem adsciscit. Praestat omittere oleum et intra
ampul-

ampullam probe repletam succum in cella seruare, dein adhaerentem per moram suberi cuticulam caute separare probeque cauere, ne sedimentum agitatione ascendat. Sic mucilaginosa parte priuatur, et adhuc post quadriennium probae notae fuit (GEORGII in *Vet. Acad. Handl.* 1774. p. 245. *sqq.*). In itineribus maritimis contra corruptelam munitur, quinta vel sexta parte spiritus vini Gallici vel spiritus Rum admixta. Hacce arte per triginta duos menses integer perstitit in itinere COOKII a Capite bonae spei ad polum antarcticum (FORSTER'S *Observations in his voyage* p. 638.). Sed vereor, ne acoris bonam inde partem perdat. Addito autem acido minerali, vt alii iubent, non potest non mutari naturam eiusdem. Egregia igitur imitatio eius artis est, qua acetum fortius redditur, et tam concentrando acori quam corruptelae auertendae idonea, congelationi succum submittere. Hac nimirum auferitur et superflua aquae pars, et mucilaginosum inquinamentum. Requiritur autem succus statione et decantatione, quantum licuit, depuratus, quem sub gradu frigoris 23-27 Fahrenheit. (nam hocce frigus aequiparari poterit gr. 3-5 Celsiani therm.) congelare cures, vtpote frigoris mensura huic negotio secundum experientiam maxime opportuna. Crusta tum in vase glacialis mox sese format ex mera
 aqua

aqua constans, quae auferri debet, donec acida pars pariter congelare incipiat; vel, dum vnum vel plura vasa glacie tegantur, duobus foraminibus per-
tunditur illa, et succus per haec iteratis vicibus in aliud vas transfunditur, donec summum acorem receperit. Hac encheiresi canthari quatuor succi Citri vulgaris in mensuram vnam acidi fortis, saporis sinceri, probi clarique, rediguntur. Oesties igitur fortior redditur, quam ante fuit. Glacies initio demta acido sapore caret, quo serius autem demitur, eo acidior est. Admisso frigore vehementiori integer liquor congelat, imo acidissima pars, quae tamen sub regelatione prius dellquescit, tum sensim et aquosa: verum separatio vtriusque sine iactura acidi fieri nequit, et hoc longe minus ingratum est. Praeferenda igitur est superius dicta encheiresis, cuius pretium et in acido, per plures annos sine magna sollertia seruato, sese approbavit (GEORGII *l. c.*). Ruber alibi describitur tantique ponderis, vt spiritu vini vel aquae immissus fundum petat, nonnisi agitatione eleuandus (BERGII *Mat. med. p. 634.*). Notatum est succum secundarium congelatum, acidum licet satis, non diu corruptelae resistere. Potest et Citri acidum in sal solidum euaporatione per calorem solarem redigi. Quod hac forma ex Iamaica transmissum, gratissimi fuit saporis tamque concentratum,

vt scrupulus eius vnus, ea quantitate aquae destillatae solutus, quae aequat succum Malo citreo alias comprehensum, sufficeret ad eam eodem gradu acoris imbuendam (PERCIVALS *phil. medical et experimental Essays* p. 219.). Haecenus vero non successit praeparatio solidi salis ex succo Malorum ad nos translatorum; an quod non satis maturuerint (RETZIUS in *Vet. Acad. Handl.* 1776. §. 62.)? Pro itineribus maritimis succum Citri vel Aurantii in Rob inspissare maxime conuenit, quum in hisce Mala ipsa non diu contra corruptelam muniri possint, et spatio quoque in nauibus parcendum sit. Hoc ipsum paratur ex succo decantatione vel colatione depurato et in vase murrhino amplo intra ahenum aqua plenum, quae ad coctionem fere vsque incalcescat, in spissitudinem syrupi crassi vsque densato. Quo lentius hoc fit, eo praestantius euadit Rob, vnde in Indiis ope caloris solaris paratur; ad minimum duodecim vel quatuordecim horae ad eius praeparationem artificiali igne requiruntur. Hacce arte per plures annos succi integritas seruatur. Difficile eiusmodi Rob aqua dilutum a succo recenti distingui potest. Vt vero fragrantia quoque illi competat, e re est paullo, antequam illud ab igne remoueatur, illi addere flauedinis corticis tantillum (LIND *on Scruvy* p. 160. *sqq.*). Massiliae et Telone Martio copiose inspissa.

Inspiffatur, indeque in reliquos portus Gallicos transmittitur, quo nosocomia et nauſgia eius copiam habeant. Sic et ad Limonadam vel potum Punch idoneus succus est (HVNČZOWSKY *med. chir. Beobacht. über d. Hospit. p. 193:*) Facile patet, Citri acidum haud minori commodo hanc in formam in officinis et pro vsu domesticó vário posse redigi.

Succus recens expressus cum absorbentibus, creta, conchis, lapidibus cancrorum fortiter ebullit eademque soluit, sed non absque caloris adiumenta saturatur, saturatus autem miscelam aqua fere omnino insolubilem inspidam constituit. Idem succus lithargyrio satur miscelam pariter insolubilem praestat (RETZIVS *l. c. p. 136. 138. §. 63. 67.*).

Inter acida vegetabilia succus Citri sapore gratissimus et vel ideo aceto, alias vulgari, praeferendus. Frequentissimi in febribus acutis vsus, vt in quibus réfrigerat, sitim mitigat. Si biliosa diathesis subest, hanc refraenat egregie. Nec minus in coercenda putredine valet, nisi dirior corruptela efficacius acidum ex mineralium classe exposcat. Potionibus igitur et mixturis admisceri succus copiose solet, vel pulpa Mali in orbiculos secta et saccharo bene conspersa, item, quibus acidum non displicet,

absque hocce palati blandimento, ingeritur siue exfugitur. Pulpa dissecta iuribus carneis additur, vt damno praeuertat, quod haec in acutis alias facile excitaturae essent: praestat tamen ab hisce iuribus in illis febribus omnino abstinere.

Explorata saepe huius acoris in scorbuto mature auertendo et coërcendo efficacia est, licet in morbo tam graui tamque difficile curatu, si notabile incrementum ceperit, vnico auxilio acquiescere non liceat. Sufficit saepe in curatione scorbuti vel vnicam vel primariam medicinam succum Malorum citreorum s. aurantium vel eorundem pulpam existisse. Atque huius efficaciae grauis testis cel. LIND (*on Scurvy p. 150-168.*) ex propria et aliena crebra experientia produci potest. Celerrimam et maxime conspicuam virtutem ipse explorauit (*l. c. p. 150. 158.*). Alii medico nauali (cl. MURRAY *l. c. p. 155.*) hi quoque fructus in quouis morbi stadio et quouis specie successerunt, modo vires sufficerent nec profluum accesserit. Ita alio tempore quum scorbutus in classe quatuor nauium insignem stragem exerceret, classarii tamen nauis primariae pristinam sanitatem seruarunt vel iam deperditam reciperarunt, quum dux nauis quouis mane ieiunis iis tria cochlearia succi Limoniorum propinari curaret

ret (*l. c. p. 156.*), vt alia exempla notatu digna praeteream. Magni momenti est vna succum expressum cereuisiae admiscere (*l. c. p. 153. 167.*), vel vino aqua diluto (*l. c. p. 154.*) Pulpa horum fructuum consumta, tegmine eiusdem tumidae et dolentes partes vtiliter fricantur (*l. c. p. 146.*). Non minus virtutis est, ginginis scorbuto correptis cortices Citri continuo applicari (*LIND l. c. p. 165.*). Et similibus laudibus contra scorbutum *KRAMERVS*, *BACHSTRÖMIVS* alique, qui de morbo hocce ex instituto egerunt, hosce fructus cumularunt. Nihilominus tamen Rob Citri et Aurantium in itinere *COOKII* cum *FORSTERIS* neque suffecit scorbuto auertendo nec infringendo; vt igitur hisce saltim experimentis probabile, euaporatione aliquid perdi, quod morbo aduersum fit (*FORSTER'S Observations during a Voyage round the world p. 637. sq.*).

Claruit quoque succus hic vi calculum soluendi. Comprobata haecce variis experimentis extra corpus factis. Calculi enim succo Citri immerfi vel emolliuntur vel attactu dissiliunt (*LOBB de dissolv. calc. Exper. 4. 6. 7.*). Non tamen omnes eiusdem efficaciae auscultant, quod non mirum, quum quosdam calculos acidis, alios alcalinis, subigi constet. Solut et calculos in miscela mellis, etsi debilius.

Idem fit, si potui Punch immittuntur, et dimidio quidem spatio temporis celerius, si huic potui mel additur (LOBB *l. c. p. 20. fq.*). Ast propius vero accedimus experimentis in ipso homine captis. Iam dudum in lithontripticorum catalogo LINÆUM succum primo loco nominavit FERNELIVS (*Method. med. Lib. 5. cap. 25.*). Sic profuisse legitur miscela, melli spissitudine similis, ex succi Citri vnciiis tribus, olei Amygdalarum duct. vnciiis duabus, sacchari vncia dimidia; imo sola Limonada vino remixta, ne colica cieretur, Anglum calculosum seruauit (*London Chronicle 1761. n. 705. ex CRANZ Mat. med. P. I. p. 47.*).

In vomitu sistendo eximie hoc acidum valet, quo fine rarius quidem hodie solum datur, licet et sic crebro successerit (CHOMEL *Usuell. T. I. p. 393.*), sed plerumque sale plantae cuiusdam alcalino commixtum ebullitionis tempore illud aegro propinamus; qua de re alibi iam fusc dictum est (Vid. *Appar. med. Vol. I. p. 122. sqq.*). — Minus cognita est efficacia succi Citri in sopiendo dolore colicae biliosae, quae cochlearibus eius maioribus duobus vel tribus captis praestari traditur, vtrimum succus in ventriculum peruenerit (cl. MICHAËLIS in ill. *RICHT. chir. Bibl. T. 5. p. 131.*). — Saepe etiam com-
pescuit

pefcuit palpitationes cordis hystericas, vbi reliqua omnia frustra tentata fuerunt (WHYTT *on nervous disorders* in EIVSD. *Works* p. 649.), vnde consensus inter cor et affectionem neruorum ventriculi apparet. — Vfus domestici huius succi in connubio decocti Coffeae etiam supra memini (*Appar. med. T. I. p. 397*); quibus iam addere fuppetit, in Holfatia celebratam medicinam non raro ex voto in febribus hifce adhiberi, id quod et memorabili exemplo contra alia obftinatae febris confirmatur (WEBER *Diff. de nonnull. febrisfug. virtute* p. 21.). — In ictero fuccus Aurantium et Limoniorum, ad quatuor vel fex vncias per diem epotus, aliquando eximie profuit. (Sicque quidem valde empirice SAVNDERS in *Elements of the Praëlice of Phyfic* p. 170.). — Addo modo in fuppreffione lotii fuccum vnus Mali citrei cum tribus cochlearibus olei Oliuarum felecti efficax effe remedium (CHOMEL *l. c. p. 393.*).

Vt alia acida parando fero lactis inferuit.

Multiplex eiusdem, gratiae caufa, ad cibos vfus eft, potulentaque varia grata intrat. Horum vulgatiffimum *Limonada* eft, ex acido Citri aqua diluto et faccharo dulcefacto, fitim aestate et in febribus egregie fallens. Aliud celebratum iftud, *Punch* dictum, eft, quod ex fucco Citri, fpiritu

Arrack, cui dupla aquae quantitas affunditur, saccharoque pro saporis gratia, paratur. Admiscendo infusum flavedinis aliquot Malorum citreorum aqua factum, potus tanto gratior euadit. Plerisque calide ingestus magis placet. Quidam portionem vini Rhenani vel Campanici palati causa addunt (Conf. MÜNCHHAUS. *Hausvat.* T. 3. p. 592.). Caueant ab hoc potu, qui acido primarum viarum laborant. Male vero subinde alia viliora spirituosae isti Arrack substituuntur, vt Rum vel spiritus vini Gallicus, quum inde cephalalgia dira facile cieatur. — Ipsa caro citrea dulciaria arte conditur.

FLAVEDO, quae extimam tegminis, quod pulpam includit, partem efficit, fragrantis odoris et aromatici subamari calidique saporis est. Siccatione multum fragrantiae perit. Plurimum virtutis eiusdem ab oleo, quo scatent folliculi supra dicti, dependet, quod, quomodo separetur et cuiusnam naturae sit, infra docebitur. Medicaminis nomen meretur, quum nervos refocillet, stomachum roboret, flatus discutiat, sudorem pellat. Quibus scopis tam simplici infusione cum aqua quam variis praeparatis infra nominandis satisfacit. Quoniam calida est, auferri debet ab orbiculis Citri, qui potulentis vel cibis in acutis febribus adiiciuntur. Temporibus si appli-

applicatur interna flauedinis tenuiter concisae pars, rubedinem in cute excitat et cephalalgiam aliquando in febribus tollit (HOME'S *clinical Experiments* p. 32.).

— Condimentum praeterea gratum ciborum et bellariorum bene multorum constituit.

Sunt et Mali citrei Varietates, quae ob albedinem crassam, quae pulpam parcam circumdat, in pretio sunt, quum inde *Succata* siue *Citronata viridis* praeparetur. Huic fini praeprimis inseruit Malum citreum Genuensium vulgare VOLCKAMERI (*l. c.* p. 115. et icon tam integri quam dissecti Mali p. 116. a.). Est cortex saccharo conditus, qui ipse ex Italia et Gallia meridionali in cadis exiguis ad nos affertur, et pro lubitu in syrupo suo vel et ficcatus seruari potest. Cupediorum numerum auget, et bellariis placentisque variis delicatioribus affigitur. — Mentio et facienda est Malorum citreorum sale conditorum. Haec in cadum reposita aqua marina infunduntur pluries, primum per breuius dein per longius tempus, quod postquam mutatis vicibus per quadraginta dies continuatum fuerit, defunditur aqua marina, relicta modo eius exigua parte, et sale tum Mala condiuntur (SESTINI *l. c.* p. 179.). Salita haecce Mala carni elixae et intinctibus gratiam conciliant.

SEMINA vermes necare intestinales multi perhibent, quam quidem vim amarities eorum cum oleosa natura spondet. Contra ascarides semina duodecim vel quindecim conquassata cum lactis vnicis quatuor addito tantillo sacchari coquantur, subiuncta forti expressione. Praebio hocce per tres pluresue dies dato mortui cum scybalis deiici feruntur (LANGE *misc. vrrit. med. p. 85.*). In desuetudinem abierunt.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SVCCVS CITRI. Vide supra *p. 269. sqq.*

SVCCVS CITRI CONCENTRATVS. *Ph. Suec. Ed. 2. p. 42.* Cfr. supra dicta vberius. Si huius drachma vna sensim sex drachmis sacchari purissimi intillatur, et hoc per vices exsiccat, saccharum grate acescit: PVLVEREM LIMONADAE vocant, qui solutus aqua gratissimum acidulum potum erogat (*Vet. Acad. Handl. 1774. p. 248. sq.*).

MORSVLI CITRI. *Ph. Suec. Ed. 2. p. 91.* eiusdem tenoris.

ROB E SVCCO CITRI, LIND. V. supra *p. 272.*

LAPIDES CANCRORVM CITRATI. *Ph. Würt. p. 121.* Seleniten tartareum constituunt, omnino fere insolubilem. Ridendae igitur diaphoreticae, bezoardicae, diureticae, illis adscriptae virtutes.

SYRVPVS ACETOSITATIS CITRI. *Ph. W. p. 203.*

Ex succo Citri et saccharo. Grato sapore et temperante virtute commendabilis; hinc mixturarum vulgare additamentum.

SYRVPVS CORTICVM CITRI. *Ph. W. p. 208.*

Corticibus et granis Chermes vino maceratis, ex liquido cum saccharo syrupus fit. Rarioris sed facile intelligendi vsus. Grana Chermes superflua.

SYRVPVS CITRI E TOTO. *Ph. W. p. 207.* Ex

corticibus Citri, succo eiusdem digestis, et saccharo. Vires aliquantisper restaurat.

CORTICES CITRI CONDITI. *Ph. W. p. 37.* Au-

fertur albedo. Rarius vsurpantur corticibus Aurantiorum conditis.

SPIRITVS CORTICVM CITRI. *Ph. W. p. 191.*

Destillatione corticum recentium cum spiritu vini diluto. Flatus pellit et stomachum roborat.

OLEVM DE CEDRO vulgo, ESSENTIA *Gallis*, ES-

SENTIA LIMONVM. *Ph. Lond.* Est oleum aethereum, quod in vtriculis flavae corticis Mali citrei partis reconditur, ibidemque a natura in sua perfectione deponitur, ita vt adiumento modo opus sit

ad illud segregandum. Elicitur hocce ex recentibus corticibus vel ope destillationis cum aqua, vel alia encheiresi. Vbi parcior horum fructuum proventus, destillatione opus est, quae lento igne peragenda, quo primum oleum tenue et instar aquae limpidum, dein crassius transcendit. Siculi quotannis olei destillati libras 3000 eliciunt (SESTINI *Lettere T. 4. p. 186.*). Sed praestat alia via vti. In Sicilia cortices, a Malis pro expressione succi separati, inter duos digitos comprimuntur, oleum, quod exsudat, spongia crebro detergitur, quae, si oleo scateat, subinde premitur, vt oleum vase supposito excipiat; sic quotannis circiter 4000 librae olei colliguntur (*l. c. p. 185.*). Manibus sibi inuicem applicatis exprimere oleum, vt roris instar profiliat in patinam, vel illud, corticem versus vas vitreum vel murrhinum digitis comprimendo, excutere, taediosus et sordidus labor me iudice est, nec commodus ad eam quantitatem eliciendam, quae posset. Magis lucrosa minusque taediosa videtur encheiresis, quae in Italia exercetur; ibi scilicet affricant machinae numerosis cuspidibus instructae flauedinem Malorum, vnde dilaceratis vtriculis copia olei huius promanat, quae intra canalem confluit, ex quo in ampullam transfunditur (GEOFFROY in *Mem. de l'acad. d. sc. 1721. p. 159.*). Quum tamen haud parca olei

pars in corticibus sic laceffitis et in pulpam quasi mutatis remaneat, haec ipsa intra duo vitra plana reponitur, vt reliquum oleum quoque expellatur; tum statione praegressa limpidior eius pars, quae praestantissima, effunditur (BEAUME' *Elemens de Pharmacie* T. 2. p. 27.). Solent et eodem fine residuam dictam partem spiritu vini destillare, huncque demum aqua diluere, qua arte adhuc copia olei superficiem petit facile separanda (NEVM. *Chym. Vol. I. P. 2. p. 302.*). Oleum absque destillatione elicatum suauioris odoris est, item nonnihil crassius oleo destillato, sed ob mucilaginem admistam per breuius modo tempus conseruari sese sinit. Dubito, an hodie, vt olim FERRARI (l. c. p. 173.) tempore, oleum hocce ex floribus vel frondibus destilletur. — Oleum de Cedro exiguis vitris ex Italia transfertur, et penetrantissimi odoris item suauissimi est. Hinc odoramaenta varia intrat.

Elaeofaccharum Citri vocant, si hoc oleum saccharo instillatur, gratissimi saporis. Breuius affricando frustum sacchari cortici Citri recenti paratur. Imo stratum hocce sacchari oleo impraegnatum si cultro separatur, et ampullis bene obturatis inditur, impune per annum seruari potest, et eodem fine adhiberi, cui alias inseruit recens oleum.

OLEVM SYRAE V. ZIERAE. Ex Belgio transmittitur. Creditur esse tenacius oleum de Cedro, quod separato per destillationem oleo fluidiori et limpidiori remanet. Errare, qui Melissae turcicae oleum destillatum arbitrantur (THOREY in CRELLS *Entdeck. d. Chem. P.* 11. p. 56.).

ESSENTIA CITRI SICCA. (*Ph. Brunsv. p.* 246.) In Germania ita solet vocari saccharum oleo Citri imbutum, et in puluerem contritum. Pulueribus falinis gratiae causa crebro admiscetur.

381.

Pharm. AVRANTIORVM *Malum*, ex quo *Succus*;
Cortex; *Folia*. NAPHAE *Flores*.

Citrus Aurantium; petiolis alatis, foliis acuminatis. LINN. *Syst. veg.* p. 580.

α) *Malus Aurantia maior*. C. B. ICON: FERRAR. *Hesp. Tab.* 369. 377. REGNAULT *Botanique l'Oranger*. Arbor semperuirens originis orientalis, sed hodie cultura copiose in australibus Europae regionibus alitur, alliciente venustate et vsu frondium, florum, fructuum. Insula americana Curassao fragrantissima Mala profert (GAVB. *Advers.* p. 31.).

Auran-

Aurantium ab aureo colore corticis fructus dicitur, alii Arantium ab oppido Achaiae scribere malunt.

Veteribus ignota arbor videtur; certe nouisse illos eam nonnisi coniecturis absoluere possumus. Grandaeua arbor, vt ducentos imo trecentos annos attingere dicatur, etiam foecundissima. Frigidam auram melius fert, quam Citrus, humiditatis quoque audior. In ceteris, quae ad culturam pertinent, huc reuocanda, quae supra (p. 266. *sqq.*) breuiter pro scopi ratione de Citro exposita sunt. Ibi et fontes indicantur, ex quibus Varietatum seges cognosci possit. Nobis cum duabus primariis modo agendum; quarum vna praefixa α) est.

FRUCTVS huius globosus est, vtrinque nonnihil compressus, umbilicatus. Vestitur cortice extrinsecus fuluo inaequali, poris copiosis pertuso, interne albo fungoso; intra hunc autem continetur parenchyma fluidum loculorum diuersi numeri, 9 ad 12, succo pellucido vberissimo foetorum, quos formant dissepimenta membranacea versus cauum conuergentia, quae ipsa a se inuicem facile dilaceratione separari possunt. Quilibet locus cellulas oblongas numerosissimas plurimam partem vtrinque acuminatus

natas complectitur (Conf. pomorum aureorum anatoine in VOLCKAMERI *Hesperid.* p. 100. et *Tab. annexa.*) Semina subovata compressa hinc inde longitudinaliter striata, ceterum istis Citri similia.

Fructus immaturi & *Aurantia curassauensia.* Ph. *Edinb.* magnitudine Pisi ad Cerasum fere vsque, idque quidem virides, seorsim colliguntur. Recentes saporem nonnihil acerbum produnt, siccati autem toti grate aromatici sunt simulque insigniter amari, ex viridi bruni. Sponte quidem hi ex arbore copiosissime cadunt: sed praestat decerpere istos, utpote vegetiores. Magis hi aromatici sunt, quam cortex maturorum, prout alia exempla fructuum exstant, qui maturendo aromatis decrementum patiuntur, ut Juglandes, Caryophylli aromatici. Aurantia dicta maceratione spiritum vini grata viridine tingunt illique simul aroma cum amaritie impertiunt, quae dotes in extracto commode colliguntur. Aqua minus commodum menstruum est. Sed cum hac si destillatur, ascendit oleum aethereum flavum odoris fragrantis. Excellunt vi stomachica. Commode et fonticulis induntur ad effluuium eorundem alendum, incitandum. Cupediorum speciem gratissimam constituunt hi fructus saccharo conditi, sed

sed taediosae praeparationis (MUNCHHAUS *Hausvat.*
Vol. 3. p. 596.),

FRUCTVS VERO MATVRVS s. *Aurantium hispalense.*
Ph. Lond. in vsu potissimum est. succvs, quo caro
eiusdem scatet, gratum acorem habet. Hinc in fe-
bribus ad compescendum calorem, et sitim lenien-
dam, cum aliis symptomatibus aptus est; et ad pu-
tredinem humorum coërcendam tam in acutis quam
chronicis morbis. Eminent inter hosce scorbutus.
Mentio iam facta est huius efficaciae praecedente
capite; quam ipsam iam RONSSAEVS (*de magnis Hip-
pocr. lienibus 1564.*) cognouit, et numerosi inter re-
centiores testes confirmant (V. LIND *on Scurvy p. 150.*
sqq.). Memini quoque Robis, quod in itineribus
maritimis praecipue insignis utilitatis esse, et per plu-
res annos seruari posse, significavi. Viginti quatuor
eiusmodi Mala, quae pondere quinque libras cum
quatuor vnciis aequant, erogant libram vnam et vn-
cias nouem cum dimidia succi puri, qui ipse in Rob
densatus quinque circiter vncias pendet, spatium
vero minus occupat, quam vnciae tres aquae; vnde
patet, quantum vel ob parsimoniam spatii hac forma
nauibus accommodatus sit (LIND *l. c. p. 161.*).

Sub experimentis variis, digestionem siue frigidam
siue calidam factis, calculos vrinarios quosdam succus
soluit,

soluit, ut inde ansa peti possit calculosis illum exhibendi (LOBB *de dissolv. calcul.* §. 495. *sqq.*).

CORTICIS Aurantiorum exterior pars siue **FLAVEDO** copia vtricolorum ovalium oleo essentiali sca- tentium instruitur, quod ex compresso digitis cortice imbris instar profilit. Gratum amarorem cum aroma- te sapido et fragrante prae se fert. Hinc quum efficacia tum gratia medicis sese commendat. Sic- cando odoris multum perdit. Aqua frigida amaras praecipue partes extrahit, calida simul odoras. Spi- ritus vini rectificatus autem plus elicit, quam aqua. Destillatione cum aqua oleum aethereum, in quo residet odora pars, assurgit, nec nisi amara pars in residuo remanet. Calida est medicina, stomachi languori subueniens, flatus dispellens, roborans, analeptica.

ur.

Praeter hasce vires, quae hariolando iam con- stitui possunt, aliae illi competunt, quarum ratio non adeo manifesta. Huius natura est febrifuga cor- ticis. In quartanis tantum illi tribuit **DVBENS** (*Me- decin des pauvres* p. 285. *sqq.*), ut non vereatur illum Quinquinam Gallorum vocare. Magis vero exspa- tiatur in eius laudes **NIGRISOLIVS** (*Febris china china expugnata. Ferrar.* 1700 p. 276. *sqq.*), qui cortici peruiano parem fere illum declarat, quin quibusdam

in

in casibus isto superiorem, scite adiungens iis potissimum febribus conducere, quae vitio ventriculi et succorum, quae chylosin promouent, enascuntur. Recens autem detracto, ab alba interiori parte liberato, et vino generoso vel et aqua macerato, vtitur, ad praebia quotidie terna, repetitione quoque probe cauens, ne febris reuersio fiat; vel et exsiccato, cuius in puluerem subtilissimum redacti vnciam vnam perfundit libris tribus vini generosi per nychthemorum vel aqua Cardui benedicti, quod infusum partitis dosibus ingeritur. Placet et bolorum forma ad drachmam vnam pulueris bis vel ter de die in syrupo capiendam. Aliis commoda fuit essentia corticis Aurantiorum guttatim capta. Imo in febribus valde contumacibus, vinum hocce cortice impraegnatum in prandio et coena. Mirum, quod auctor plerumque remedio per se iam calido menstruum vel vehiculum spirituosum assignauerit. Ad calidioris naturae homines opportunitatem eius dandi restringens MÖHRINGIVS (*Comm. noric.* 1736. p. 20.), fatetur tamen et in remittentibus febribus valuisse, et quartanam sororis suae iunioris, in electuario cum syrupo acetositatis Citri absque praeuia praeparatione post consumtam vnciam vnam cum dimidia, sufflaminasse, circumspeditionis causa subiuncta adhuc vncia dimidia. Inter plura frustranea experimenta binis tamen exemplis fugauit quartanam, data drachma vna pulue-

ris omni trihorio, summus WERLHOFFVS eo successu, vt iam primus statim paroxysmus eo capto mitesceret (*Commerc. nor.* 1735. p. 98.). Limitanda igitur eiusdem in febre intermittente laus est.

Haemorrhagias praeterea quasdam sedat. Maximi hunc corticem in fluxu mensium immodico facit SEPTALIVS (*Animadv. med. Lib. 7. art. 144.*) in decocto dilutiori. Tutissimum item aequae ac efficacis pronunciat corticem HAMILTON (*de prax. reg. p. 20.*). Sed non iuuat, quando placenta vterina remansit, nec quando cancri exulceratio vel excresecientia quaedam in orificio vteri vel eius cauo stillicidium dictum excitauit, sed tum modo, quando vel sanguinis natura vel relaxatio vasorum eiusdem in causa est. Decoctum tum saturatius requiritur, scilicet ex corticum numero septem cum libris aquae tribus, donec remanserint duae, coctis et saccharo dulcesactis, cuius quidem cochlearia decem ter vel quater quotidie ingesta (*l. c.*). Multum ponderis huic remedio accedit WERLHOFFII (*Opp. Ed. WICHM. p. 460. not 7.*) auctoritate, item WHYTII (*Works p. 662.*), qui tamen modo amici cuiusdam experientia nixus illud commendat. Hic vero, prout olim SEPTALIVS, recentibus corticibus vsus est, et cortices septem cum libris tribus aquae ad libras duas coxit, addens colaturae sacchari vnciam vnam et Elixirii vi-

trioli guttas sexaginta, cuius miscelae cochlearia sex omni trihorio data. Sed rursus solum decoctum corticum suffecit cl^{mo}. GVLBRAND (*De sanguifluxu uterino Ed. 2. p. 82.*). Prout vero ad moderandum fluxum mensium immodicum aliquoties feliciter hunc corticem WERLHOFFVS (*l. c.*) adhibuit, ita et sub moliminibus aberrantibus. — Imo proficere in haemorrhoidibus sub utroque dicto vitio hic idem expertus cognouit (*l. c.*), tacentibus aliis.

In morbis neruosis, in quibus plerumque et ventriculus et intestina labefactantur, corticis huius eximia virtus est, quin praefendus ille aliis amaris stimuli causa, quem ob aroma simul exercet. Essentiae variae simplices in officinis prostant, stomacho opportunae. Commodum vero est connubium corticis huius cum mere amaris; cuius exempla praebent ELIXIR STOMACHICVM TEMPERATVM HOFFMANNI. *Ph. W. p. 53.* item TINCTVRA STOMACHICA WHYTII (*V. Appar. med. T. 2. p. 17.*) non spernenda.

Ob gratiam saporis pani secalino saepe additur, item intrat alios multos cibos eadem de causa. Dulciaria praecipue ars condire eum varie saccharo nouit, vel eum in segmenta longa discissum saccharo obducere, item bellaria eiusdem additamento palato placidiora reddere. Sic flauedo corticum Aurantio-

rum condita, vel suo syrupo perfusa, vel sicca feruatur; et non solum per se vires medicas possidet, sed et variis medicamentis ad saporem corrigendum admiscetur. Condiri quoque integrum Malum aurantium saccharo solet. Commemorandum iam celebratum istud iure potulenti genus, *Bischoff*, est. Requiritur pro hoc Mala aurantia recentia succosa, quae, postquam incisus fuerit cortex, torrentur super carbonibus candentibus donec cortex nigrescat. Adhuc calida perfunduntur vino rubro et conquassantur, addito tum in vase obtesto sacchari sufficiente quantitate. Post aliquot horas liquidum potui idoneum est. Quidam panem secalinum tostum reliquis addunt. Loco vini rubri alii vino Rhenano vtuntur, vtique nobili potu, vnde et Suecis *Aerkebi/kop* nomine venit. Deficientibus Aurantiis essentia corticum substitui potest, sed caue ab ista, quae spiritu vini paratur, quum diris cephalalgis potus molestus euadat. Probe vero paratus stomachum egregie roborat et vesperi potatus sudores blande sub grato somno prouocat, ex quo expergefactus alacritatem et corporis et animi haud mediocrem sentio. Acidum vero Mali spirituosum vini ita temperat, vt solito maior huius potus, quam vini, mensura ferri possit.

FLORES *Naphae* dicuntur petala huius arboris. Sapor horum amaricans. Odor recentium suauissimus

mus

mus omnibus constat, qui vero siccando eos omnino fere aufugit. Aqua illum destillando absumit simulque oleum fragrantissimi odoris euoluit. Condiri a quibusdam saccharo solent, item filo traiecto suspendi in vitro soli obuerso, vt liquidum odorum transsudet, dein in exiguis vitris seruandum (MUNCHHAUS. l. c. p. 598.)

FOLIA versus lucem conspecta punctula pellucida produnt, quae nihil sunt nisi folliculi oleum essenziale vehentes. Manu trita odorem grate fragrantem sed debiliorem spirant, item saporem subamarum prae se ferunt. Inde a viginti duobus circiter annis celebritatem in curandis conuulsionibus, imo ipsa epilepsia, nacta sunt, postquam instar arcani primum Hagae comitum vsurparentur, dein a cl. WESTERHOEF eius urbis tam Physico, celato eorum nomine ad ill. DE HAEN (*Rat. med. T. 6. p. 305. sqq.*) in puluere mitterentur, vt ipse experimenta subiret. Certiorem tum eum reddidit cl. Ophthalmiater WENZEL, Vindobonae tum versatus, arcanum missum nihil nisi Aurantiorum folia esse, vnde mox pro aegris publico sumtu sustentatis vndique collecta sunt. Reuelatum et litteris Haga missis, quod hactenus instar mysterii reconditum fuit. Prima experimenta capta erant decocto foliorum vel cum Succolata misto, quod videtur fuisse vulgatissimum, item ali-

quando in connubio vini rubri (V. formula cl. VELSÆ in HAENII *Rat. med. l. c. p. 310.*), vel et decocto per se dato. Saepe profuit mirifice in morbis conuulsivis cl^{mo} WESTERHOFF, item successit cl^{mo} VELSÆ (*l. c.*), qui eo et mitigatam aliquando colicam pictonum, eiusque ope vomitum colicae huius sedatum, item infantem biennem, conuulsionibus epilepsia catalepsi detentum, conualuisse omnino, testatur. Ipse HAENIVS in conuulsionibus variarum partium folia haecce optimo effectu suppeditavit (*l. c. p. 308. 311. sq.*), in vera autem epilepsia nihil iis profecit, nec in tremore post terrorem superstite nisi leuamen attulit, quod et vnicum adiumentum fuit, quod alius quidam medicus in chorea St. Viti ab illis percepit (*l. c. p. 313. sq.*). Adeo vero felici euentu tentavit hanc medelam in ipsa epilepsia in nosocomio St. Marci LOCHERVS (*Obss. pract. inde a p. 44.*), vt in plurimis paroxysmum vel mitiorem vel rariorem redderet, in aliis malum omnino dispelleret; quidam vero aegri etsi frustra illam adhibuissent, constantiorem tamen reliquis omnibus effectum illis praestitit. Fuerunt inter dicta emolumentum inde percepti exempla quaedam epilepsiae chronicae habitualis item varia ex terrore ortae. Sic puerum ex terrore epilepticum sanavit foliis hisce cl. HANNES (*Epist. ad BÜCHN. de puero epilept.*), recrudescente etsi post octo menses malo: alia demum experimenta fidem eorum

eorum in animo eius tam ambiguam reddidere, ut ne leniendae quidem epilepsiae (*Nov. Act. acad. nat. curios. T. 5. p. 245.*) paria quouis casu declararet. Praeter dictos etiam alii epilepsia ex terrore nata iis liberati sunt, quorum e numero puer ter hocce morbo correptus memorandus (*GESNER Schwüb. Samml. u. Beobacht. B. 1. p. 128.*), item virgo (*ANDR. IVL. LOOF Diss. hist. epilepsiae fol. aurant. sanatae, Gröning. 1771.*), et foemina 42 annorum per duodecim annos epileptica (*MARK Observata quaed. med. p. 33. sqq.*). In Suecia duos infantes hocce auxilio ab experientiss. STRANDBERG sanatos, brevissime exponitur (*ROSENSTEIN in HALLERI Epist. Vol. 5. p. 174.*). Item successit cl^{mo}. KÄMPF in duobus puerulis epilepticis, praemissis ob fordes primarum viarum euacuantibus (*Act. Societ. scient. Hassiac. T. I. p. 156.*). Hactenus quidem recensui casus, quorum tantum non omnes vel magis vel minus efficaciam foliorum in epilepsia confirmant. Sed alii prostant, in quibus spem omnino fefellerunt. Contigit illud in puella octenni per duos annos epileptica, sed postea Galio luteo sanata (*BONAFOS in RICHARDI DE HAVTESIERK d'Observ. de Medec. T. 2. p. 450.*). De pari inertia queritur ill. HOME (*clinical Experiments p. 211.*) binis exemplis, quorum vnum pertinet ad epilepsiam brevis durationis in puero, alterum ad epilepsiam sexennem in viro quinquagenario. TISSOTVS (*Traité*

de l'épilepsie p. 335.) licet subinde aliquid commode se obseruante in epilepsia haec folia attulerint, longe tamen illa inferiora radice Valerianae declarat. Non possunt igitur pro vniuersali specifico in hoc morbo agnosci, quod sustinere nec ipse LOCHERVS ausus est. Ast iam iuuat, aliquando in morbo tam difficili profuisse,

Potiores vires in spasms et conuulsionibus hysteris compescendis possidere videntur. Non vterius extendit pretium eorum WERLHOFFVS (*Opp. ed. WICHM. p. 707. not. **), quin ad leuiores tantum conuulsiones huius generis restringit. Ad hasce respicere et TISSOTVM (*l. c.*) arbitror, qui folia in ptisana foeminae, cui reliqua omnia nimio irritamento fuerant, vtiliter exhibuit. Ita et cl^{mo} MIEG (*Epist. ad HALL. T. 5. p. 135.*) apud plussulas foeminas hystericas, cum in vagis doloribus spasticis tum praecipue in ventriculi spastica affectione, virtutem suam approbarunt. In neruorum debilitate optimum exinde effectum expertus est KÄMPFVS (*l. c.*). Non moror igitur casum singularem aduersum (HOME *l. c.*), in quo et reprehendi nonnihil potest, quod aegra per decem modo dies foliorum vsui indulserit.

Tentari vterius meretur, quid haec folia in tussi conuulsiva valeant; certe animum addunt tria

a cel. DALBEKG capta experimenta , in quibus folia tam in puluere quam infusione , sed solito largius, data auxilio fuerunt (*Vecko - Skrift för Läkare Vol. 3. p. 49.*).

Diuturna corporis praeparatione ante vsum huius remedii in epilepsia non opus est. Purgatio autem alui et subinde repetita praecedat, in plerisque et reuulsionis a capite causa venaesectionem instituere visum est (LOCHER *l. c. p. 46.*). Praestat simplicissima ratione folia adhibere, scilicet vel in puluere, cuius drachma dimidia (LOCHER) ad integram (TISSOT) bis (LOCHER) vel ter quaterue (TISSOT) de die ingeritur; vel in decocto, ita vt foliorum Aurant. concis. Manipulus vnus in libra aquae ad dimidiae consumptionem coquatur, et colatura pro vnico praebio mane sumatur (LOCHER *p. 47.*). Formulae huic substitui potest alia ex foliorum vncia dimidia cum viginti vnciis aquae per quadrantem horae cocta; quod liquidum et spatio vnus diei destinatur. Non negligenda autem huius remedii per plures menses continuatio est.

Subiungo hic Varietatem, quae intra arbores Citrum et Aurantium quasi media est, Limon Bergamotta in VOLCKAMERI *Hesper. p. 155. cum icone*

p. 156. *b.* dictam. Huius fructus quidem plurimam partem pyriformis, subinde tamen et rotundus, color corticis vt in Limoniis sulphureus et sapor fucci acidus, sed folia alata. Odor corticis crassi amoenissimus ex oleo latente. Hoc inde elicitur in Italia nomine *Olei Bergamot.* Est pallide citrinum, fragrantissimum, acre. Odoramentis praecipue inferuit.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

CORTEX AVRANTIORVM CONDITVS. *Ph. Würt.*
p. 37. Laus supra iam dicta. Posset syrupus, in quo seruetur cortex conditus, vsui medico inferuire, praecipue tum, quando palato blandiendum est. Sed prostat et alius

SYRVPVS CORTICVM AVRANTIORVM. *Ph. W. p.*
 208. Maceratione corticis in vino generoso praegressa, quo menstruo aromatica istius pars tanto melius extrahitur, additur saccharum. Ita efficacior euadit ad stomachum roborandum et flatu discutiendos neruosque reficiendos, ad quos scopos tamen nunquam solus porrigitur. Gratiae causa mixturis decoctisque admiscetur et pulueribus in electuarius formandis.

ESSENTIA CORT. AVRANT. CVM VINO MALVATICO. *Ph. W. p. 80.* Ex fluedine corticis in vino dicto macerata. Eximium stomachicum et carminativum, quod ad vnciam dimidiam vel integram per se ingeri potest: Efficax quoque et simul simplex satis ad ventriculum roborandum elixir parari curo ex amaro quodam extracto in hac essentia soluto, addito tantillo liquoris anodyni HOFFMANNI.

ESSENTIA CORT. AVRANT. SPIRITVOSA. *Ph. W. l. c.* Ex cortice, spiritu vini rectificato digesto. Calidior est et caput tentans, vt modo pro dictis scopis guttatim exhiberi possit ad guttas sexaginta vsque. Substituunt quidam pro essentia cortici huic fructus aurantios immaturos, quae ipsa essentia alteri virtute vix cedit.

AQVA CORTIC. AVRANT. C. VINO. *Ph. W. p. 14.* Fit destillatione corticis vino albo macerati. Grate analeptica.

AQVA CORT. AVRANT. SIMPLEX. *Ph. Lond. p. 52.* Corticem recentem cum aqua destillando.

SPIRITVS CORT. AVRANT. *Ph. W. p. 191.* Pariter ex cortice recenti destillatur, menstruis spiritu vini et aqua.

OLEVM CORT. AVRANT. *Ph. W.* p. 131. Duplici modo et hoc, prout de oleo Citri dictum est, paratur, destillatione corticis recentis cum aqua, et expressione. Primum proposuit Pharmacopoea indicata. Alter, certe qui in insula Curassao exercetur, hic est, quod oleum ex cortice recenti Mali maturissimi presso, versus planum inclinatum laminae vitreae excutiat, defluensque ad usum colligatur (GAVB. *Advers.* p. 31.). Recens oleum, prope excolor et fluidissimum, aetate fuscum fit, et in balsami fere crassitiem spiffescit. Aroma suum et spirat et sapit, aquae superficiem tenet, acre, calidum. In Curassao oleum hoc commendabile maxime se reddit vi cardiaca stomachica et carminativa. Saccharo ad aliquot guttulas exceptum etiam apud nos leuamen in colicis affectionibus praesentaneum attulit (GAVBIVS *l. c.* p. 31.); sponte patet intelligi eas, quas flatus collecti generant.

Mora aliquot annorum hoc oleum in fundo vitri, quo seruatur, probe obturati, *concrementum* producit, quod constat ex glebulis subluteo pellucen-
tibus, inter sese nonnihil cohaerentibus, formae multiplicis, ad tactum scabris, fragilibus. Sapor huius quidem, qui Aurantii cortici proprius, aromaticus, non tamen, ut olei, acris. Saliua deliquescit integra.

Aqua

Aqua leui concuffione, vti et alcohole vini, non aegre foluitur, et vtrumque grato fapore et odore imbuit. Neutrum vero horum menftruorum, vt oleis alias cum aqua conquaffatis fit, hocce turbatur. Intra cochleare fuper prunis liquatur, dein vapores emittens fenfim omnino difparet, fed absque crepitatione vel flammula vel fcintilla et absque vilo refidui cuiusdam veftigio. Flammam nullam capit (GAVB. *l. c. p. 30. fq.*). Patet igitur non vno indicio, pro camphora hoc concrementum haberi non poffe. Est potius fal quoddam volatile effentiale, ex ipfo oleo aethereo enatum, quod fimile et ex Oleo Maioranae, Cinamomi etc. deponitum conftitit (Vide de horum falium natura plura in CARTHEVS. *Diff. phys. chem. p. 327. fqq.*).

AQUA FLORVM NAPHAE *vulgo*, FLORVM AVRANTIORVM *Cod. Paris. p. 166.* Ob inopiam florum in temperatoribus Europae partibus ex Italia et Gallia transfertur; commendabilis odoris gratia et vi analeptica, vnde variis medicamentis addi folet.

OLEVM DESTILLATVM FLORVM NAPHAE. Aliis OLEVM f. ESSENTIA NEROLI dicitur. Vna cum aqua afcendit. Rubrum, fragrantiffimum. Ob pretium charum, quo venit, fubftituitur illi vulgo oleum Been cum floribus

bus digestum. — Male igitur CHOMELIVS (*Usvelles* T. I. p. 393.) NEROLI ex cortice Citri destillari innuit.

Pharm. AVRANTII SINENSIS v. DVLCIS

Pomum.

β) *Citrus Aurantium Sinensis*. LINN. *Spec. pl.* p. 1101. *Malus aurantia*, cortice eduli. c. b. Icon rami fructiferi: *Aurantium Olysiponense* FERRAR. *Hesper.* p. 427. *Aurantium Sinense* VOLCKAM. *Hesp.* p. 194. C., qui subtilis est in distinguendo *Aurantio Olysiponensi* a *Sinensi*. Creditur arbor ex regno Sinensi primum in Lusitaniam translata.

Quicquid sit, colitur in Europa hodie iisdem artificiis iisdemque locis, quibus reliquae *Hesperidum* arbores. Etsi in plerisque conueniat cum *Aurantio* vulgari: sunt tamen quaedam in ipsa arbore, quibus differunt (MUNCHH. *Hausv.* T. 3. p. 545.). Et FRUCTVS distinguitur cortice paullum pallidius flauo, laeuiori, aromatico absque amaritie, succo denique dilute flauo dulci vel acido dulci. Prostat et Varietas huius rarior succo purpureo.

Raro

Raro fructus instar medicinae impenditur, sed ad esum eius inuitat aestate reficiens succus, qui cum gratia combinat vires saepe de fructibus horaeis recensitas, temperantes, antisepticas, modice resoluentes. Facile igitur patet, quantum in scorbuto valeat. Nominatim commendantur haec Mala in morbo ex hocce fonte oriundo et in Frisia occidentali familiari, difficultate deglutiendi, ita nimirum vt sex octo duodecim poma quotidie per longum tempus consumantur (PEREBOOM in *Nov. Aët. nat. Cur. Tom. 5. p. 26. sqq.*).

UMF

R I B E S.

LINN. *Syst. veg.* p. 201. *Gen. pl.* p. 111.

382.

Pharm. RIBIVM f. RIBESIORVM RVBRORVM
Baccae.

Ribes rubrum; inerme, racemis glabris pendulis, floribus planiusculis. LINN. *Spec. plant.* p. 290. Grossularia multiplici acino f. non spinosa hortensis rubra f. Ribes officinarum. c. B. Ribes vulgaris acidus ruber. 10. BAVH. *Hist. pl.* T. 2. p. 97. Icon: REGNAULT *Botan.* Le Grosseiller à Grappe et à fruit rouge. Frutex sponte crescens in locis submontanis et subalpinis Sueciae, Heluetiae, aliarumque septentrionalium regionum, in hortis vbiuis colitur.

Propagatio per femina quoniam nimis lenta, alii eiusdem modi, per furculos ex radice pullulantes, ramos deflexos vel praecisos et terrae infixos, praeferuntur. Solo fertiliori melius frutex viget, fert tamen et sterile. Cultura baccae, quarum ratio praecipue habetur, grandescunt et mitiores fiunt.

BACCAE

BACCAE magnitudinis fere Pisi, globosae, pel-
lucidae, umbilicatae sunt. Hae intra tegmen tenue
pulpam comprehendunt succosam seminibus ovatis.
Cultae vel rubrae, vel rubellae f. carnei coloris, vel
albae sunt. Acidiores sunt rubrae, quarum tamen acor
intensior in frutice fero est; hic igitur medico vsui
aptior. Succus rubrarum earundemque maturarum
baccarum acido dulcis, submucilaginosus, grate
ruber. Statione in loco subcalido in gelatinam sponte
coit. Immaturae baccae proxime accedunt ad Ace-
tosam mitigando dolorem in lingua ex Ranunculis
gustatis exortum, quamdiu superficies eiusdem non-
dum erosa (KRAPP *exper. cum Ranunc. p. 102.*).

Vis cum aliis fructibus acido dulcibus commu-
nis, temperans, antiputredinosa, soluens, dignas hasce
baccas reddidit, quae in febribus continuis, inflam-
matoriis, biliosis, putridis, sedulo adhibeantur.
In hisce morbis pro conditione diuersa crudae, vel
in succo expresso vel saccharo conditae, vel in Rob
inspissatae, item in syrupo, vsurpantur. Soluendi
potentia, qua saponem aemulatur, sacchari addita-
mento multum augetur. Sic mixturis vel potulen-
tis crebro praeparata varia ex Ribesiiis admiscuntur.
Pluscula experimenta cum calculis, succo vel vino
Ribesiorum immixtis, capta videntur edocere, hasce
Appar. med. Vol. III. V baccas

baccas, licet naturae acidae sint, contra opinionem calculo comminuendo non sufficere (LOBB *de dissolv. calcul. p. 69.*).

Frequentior longe harum usus diaeteticus est. Crudae nimirum eduntur vel solae vel humectatae aqua siue oui albumine, et saccharo in puluerem redacta immersae. Integrae quoque saccharo coquantur et sic acetarii instar vel in placentis ingeruntur. Item ex succo earundem expresso cum saccharo gelatina (Marmelade) parari potest, sola miscela absque vlla coctione, sensim sub continua et protracta agitatione sacchari puluerem admiscendo. Quod cupediarum genus iisdem, quos dixi, scopis inferuit, item aqua solutum egregie aestate, et in febribus, reficit. Nec reticendum est vinum sapidum, grate rubrum, quod ex succo cum aqua tepida expresso et post additum saccharum farinaceum fermentationem ingresso obtinetur (*Hjelpreda i hushållningen 4. Upl. p. 494. ROZIER Observ. et Mem. T. I. 1773. Mart. p. 184. sq.*). Ex fecibus spiritus vini destillari potest, Gallico vix inferior (*Hjelpreda p. 495.*). Acetum quoque ex hisce baccis obtineri (GVNNER. *Flor. Norv. p. 46.*), facile creditur.

PRAEPARATA.

ROB RIBIVM RVBRORVM. *Ph. Würt. p. 163.*
 GELATINA RIBESIORVM. *Ph. Lond. p. 67.* Ex succo
 bacca-

baccarum et saccharo in mellis spissitudinem coctis.
Vires egregiae iam dictae.

SYRVPVS. *Ph. Würt. p. 199.* Differt a priori
praeparato, maiori copia sacchari et fluiditate.

383.

Pharm. RIBESIORVM NIGRORVM *Baccae;*
Folia.

Ribes nigrum; inerme, racemis pilosis, floribus
oblongis. LINN. *Sp. pl. p. 291.* Grossularia non spi-
nosa, fructu nigro. C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab. 556.*
REGNAULT *Botan.* Le Cassis ou Grosseiller à fruit
noir. Frutex sponte ad stagnorum et fluuicorum
ripas et in syluestribus Germaniae, Angliae, Hel-
uetiae, Sueciae, item in Finnia prope margines
viarum crescens. In hortis baccarum praecipue
causa colitur. Ramis praecisis et terrae impactis
facile propagatur.

Omnibus partibus spirat odorem lotii felini,
vel odorem fere cimicum.

BACCAE globosae Pisum aequantes, vel maio-
res, umbilicatae, nigrae et nitentes recondunt me-
dio intra succum obscure sanguineum substantiam

compactiorem, gelatinosam. Expressione elicitur succus rubro violaceus, qui colatus in gelatinam tenuiorem sponte spissescit. Quibusdam crudae in deliciis sunt, alii easdem repudiant. Lotium pellere arguunt materiae medicae commentatores tantum non omnes, inque eo (Vid. e. c. HALLERVS in *Hist. stirp. helv. n. 819.*) ad FORESTI auctoritatem provocant. Mihi quidem hunc sciscitanti obuenit commendatio decocti vinosi ex seminibus Dauci et gemmis Ribis nigri, casu singulari facta (*Opp. Lib. 25. Obs. 10.*), item alio loco laus efficacior connubii foliorum eiusdem cum aliis multiplicis generis decocto destinatis (*l. c. Obs. 18. 19.*). Sed equidem non audeo gemmas per baccas interpretari, tanto minus, quum veras gemmas non deficiat sua virtus, nec etiamsi baccas intellexisset, tribuissem hisce in lotio pellendo multum in connubio Dauci feminum, quae quidem sola diuretica esse, alio loco significavi. Simile ferendum de foliorum in farragine aliorum miscela.

In angina inflammatoria plus fidei hisce baccis inest. Vnde ab Anglis *Squinancy-berries* dictae, quibus ipsis quoque, quoad sciam, primam huius virtutis notitiam debemus. Eius meminit RAVS (*Hist. plant. Vol. 2. p. 1486.*). In angina commendar

dari notavit DALE (*Pharmacol. p. 321.*). Item mulieribus quibusdam in Anglia medicinae operam nauantibus efficacia Robis harum baccarum in angina iam dudum cognita fuit (*Phil. Transf. Vol. 41. P.2. p. 656.*). Hocce Robe et sibi et aliis anginosi subuenit Theologus quidam, qui et deficiente isto decoctum ex foliis cum lacte vel praesente hieme ex cortice pro gargarismate substituit. Huius laude inductus fuit cl. BAKER (*loc. cit.*), vt in semet, ex refrigerio, anginae inflammatoriae in suppurationem alioquin transiturae saepe obnoxio, Rob tentaret, eo successu, vt eius ope per duodecim annos intra paucas horas a malo liberaretur. Quod idem contigit multis eiusdem amicis, quibus, vt hocce remedium in vsum verterent, auctor suusque fuit. Quod alio tempore corripere iterum vetusto malo, licet Robe vsus fuisset, tribuit quidem aetati eius bienni, qua eneruatum fuisse illud putat. Quod si verum sit, valde tamen dubito, inflammationem iam eo inualescentem et violentia et duratione, vt puris contracti summa suspicio adesset, exigua portione Robis nouiter parati tam cito potuisse discuti et sudore foetente excipi, vt potius pus collectum aliorsum translatum, et, quantum elucet, per vias vrinarias expulsam arguam. — Ratio iam patet, cur alibi Rob hocce gargarismis addere, item baccas saccharo

conditas per vices deglutire, in angina suafum fuerit (ROSENSTEIN *Barnsjukd* p. 241.).

Ex hisce baccis sapidum vinum parari potest, aetate praestantius (BRAVNER *om Svenska viner* p. 7, BERGII *Mat. med.* p. 156.). Parant et ex hisce cum melle Hydromellis speciem (WARGS *Hjelpreda* p. 493.), item aquam spirituofam (*l. c.* p. 494.). Ratafia baccarum multis placet, quam ulterius nosse qui cupiat, ablegandus ad CHOMELIVM (*Ufvelles* T. 3, p. 142.), item cl. DEMACHY (*L'art du distillateur liquoriste* P. 2.) est.

FOLIA. Odor fortis iste descriptus augurium de singulari eorum efficacia excitat, sed nondum haec fatis experimentis evicta est. Nam meris exclamationibus non fido, quibus prodigus est auctor libelli: *Les propriétés admirables du Cassis; qui a la vertu de guerir plusieurs sortes de maux, à Bordeaux 1712.* (cuius censuram dedit CAMERARIUS in *Eph. nat. Cur. Cent.* 8. p. 272.). Aquae indita praebent infusum non absimile Theae Chinesi et pariter ex vitriolo martis nigricans, quod ex tenellis foliis paratum huius loco quosdam delectat. Tingunt folia spiritum frumenti ita, vt Gallicum aemuletur. Morsum animalis rabidi irritum iisdem reddi, quod enchiridia quidem repetunt, fidem superat.

PRAEPARATA.

ROB RIBIS NIGRI. *Ph. Suec.* p. 107. *Ph. Ross.*
 p. 112. Mirum in Anglicis pharmacopoeis non ob-
 venire, quum tamen in Anglia tantum celebratum
 fuerit. Omittunt et Germanicæ. Laus iam dicta.

SYRVPVS. *Ph. Suec.* p. 119. *Ph. Ross.* p. 122.
 Aemula virtus.

ORDO XXIX.

HESPERIDEAE.

MYRTVS.

LINN. *Syst. veg. p.* 384. *Gen. pl. p.* 248.

384. ~

Pharm. MYRTI *Baccae; Folia.*

Myrtus communis; floribus solitariis, inuolucro diphyllo. LINN. *Spec. pl. p.* 673. Var. γ . *italica*, *Myrtus communis italica*. C. B. *Myrtus foliis ouato lanceolatis acutis, ramis rectoribus*. MILL. *Dict. Myrtum* et *Muggerum* Graecis. Icon: REGNAULT *Botanique, Le Myrthe*. Arbuscula, Veneri dicata, semperuirens, in calidioribus Europae regionibus, vt Galliae, vbi in prouinciis maritimis bene vi- get, Hispaniae, Italiae, aliis, spontanea. In frigidioribus regionibus intra hibernacula per hie- mem feruari debet.

Venustate frondis et florum magis hodie placet, quam efficacia medica, qua non valdopere eminent.

BACCAE tamen pluris fiunt foliis, et illae vnice fere in officinis occurrunt, etsi vtraque pars eiusdem
poten-

potentiae, nec istae facile extra patriam maturitatem assequantur. Bacca ouata est, coronata umbilico quinquesido, magnitudine fere Pisi, nigra, includens intra tres loculos semina totidem reniformia. Recens et gratum aroma tam odore quam sapore prodit, et sensum adstrictionis cum leui amaritiae in lingua excitat, qui sensus ex sicca bacca fere vnicus est. Hoc idem et de FOLIIS valet, quorum adstringens natura in infuso, miscela vitrioli martis facile cognoscitur, et coriario vsu, ad quem Neapolitani et Calabri eadem adhibent. Et tonicae quidem partium harum virtuti praecipue veteres inhaeserunt, vt ex indice amplo virium, quarum meminit DIOSCORIDES (*Mat. med. L. I. c. 155,*) apparet, quorum vestigia sequutae ferioris aetatis scholae potius, quam ex propriis experimentis ad profluvia sanguinea, nominatim haemoptysin, vel serosa ex aluo, coercenda, prolapsum vteri vel ani, fluorem album, laxitatem gingiuarum, rel. eas commendarunt. In cibis baccae ante inuentum Piper vicem eius apud veteres gesserunt (PLINIVS *L. 15. c. 29.* DALECH. *p. 687.*). Sed et hic vsus et *Vinum* myrtites et *Oleum*, vel ex baccis vel ex foliis infusione paratum, et *Syrupus* myrtinus, qui diutius seruatus, iam euiluerunt.

Pharm. CASSIAE CARYOPHYLLATAE Cortex.

Myrtus caryophyllata; pedunculis trifido - multifloris, foliis obouatis. LINN. *Spec. pl. p. 675.* IACQVIN. *Obs. Vol. 2. p. 1. Americ. pist. p. 76.* Arbor in Zeylona, item in Iamaica, Cuba, Guadeloupe, Grenada aliisque Indiae occidentalis insulis crescens.

Fructus a Zeylonensibus editur (BVRM. *Thef. Zeyl. p. 57.*)

CORTEX affertur segmentis aliquot pollices longis instar Cinamomi conuolutis vel planioribus, lineam dimidiam circiter crassis, extus subasperis, coloris cinerei, interne fusci vel fusco ferruginei. Caryophyllos aemulatur odore, item sapore, qui tamen mitior est simulque adstringens (IACQVIN). Et aqua et spiritus vini infusione odoris partibus imbuitur, hic et sapidis. Extractum spirituosum, valde acre, octauam circiter partem corticis constituit, aquosum $\frac{1}{16}$. Olei aetherei valde paucillum inest, ita vt integra libra miculas eius modo paucas, quae separari sese non patiuntur, erogat (CARTHEVS.

Mat.

Mat. med. T. 2. p. 195.), quod ipsum oleum caryophyllacei odoris est, sed acrius vero isto ex Caryophyllis aromaticis (*LEWIS Mat. med. p. 192.*). Id quod remanet ingrante austeri et amaricantis saporis est (*ID.*).

Lucri fraudulentī causa aliquando pulvis huius corticis admiscetur Caryophyllis pari modo subactis, quippe quum hi ipsi maiori pretio veneant. Non minor similitudo virium medicarum est, quae ipsae ad aromaticis communes, stimulantēs, stomachicas, calefacientes, pellentes, exiguntur. Verbo creditur hic cortex nonnisi gradu efficacīae Caryophyllis inferior esse. Ast in defuetudinem fere omnino in copia similium abiit.

386.

Pharm. ANOMI Semen. Ph. Würt., item PIPER
IAMAICENSE Ph. Lond. et Edinb., item
PIMENTA Ph. Ed.

Myrtus Pimenta; foliis alternis. LINN. *Spec. pl.*
p. 676. *Myrtus* arborea aromatica foliis laurinis.
SLOANE *nat. Hist. of Jam. Tom. 2. p. 76. Tab. 191.*
fig. 1. Caryophyllus foliis oblongo-ouatis glabris
alternis, racemis terminalibus et lateralibus.
BROWNE'S *nat. Hist. of Jam. p. 247.* Pimenta de
Chapæ Hispanis. REDI *Experimenta circa varias res*
nat. p. 133. cum tab. quae fructum depingit.
Arbor in noua Hispania Americes et in insulis
Antiliis crescens nominatim Iamaica; vbi loca
petrosa occupat. Ibidem et plantatur sollicite am-
bulacri serie, sedulo cauendo ab incendio, quod si
incideret, ob inflammabiles particulas, quas arbor
spirat, extinguere vix posset.

Non vna huius arboris pars aromate calido im-
praegnatur, folia, cortex, baccae. Linqvo folio-
rum in balneis vsus, quo in patria oedemata pe-
dum dissipare student (SLOANE), de baccis vnice
dicturus, potioris celebritatis. Hae maturescen-
tes viriditate pristina deposita nigrae fiunt, globosae,
vmbi-

umbilicatae coronula quadripartita, biloculares seminibus duobus hemisphaericis. Decerpuntur autem ante maturitatem, ne feriori collectione aroma debilitetur. Hinc ex auulsis racemis sedulo auferuntur maturae, et reliquae super planis folis radiantis et agitationis crebrae ope siccantur; quod factum rite esse, colore, qui ex viridi in brunum vel fuscum mutatur, et strepitu seminum intra baccas sub agitatione cognoscitur. Sic et superficies earum antea glabra rugas contrahit. Maturae baccae tantum aromatis perdiderunt, vt baccas Iuniperi aemulentur, et in delicias auium cedant, quibus ipsis propagatio arboris plurimam partem debetur. Immaturae autem, prout in forum transferuntur, siccatae, vel aequant magnitudinem Piperis nigri, vel, vt plerumque, superant, mox globosae mox nonnihil oblongae sunt, umbilicatae denticulis detritis, saporem plurimum aromatum, Caryophyllorum, Cinnamonomi, Nucis moschatae, prae se ferunt; vnde et Anglis *Allspice* dictae, quasi quodlibet aroma in hoc vnico collectum esset.

Oleum aethereum recondit, cuius ex baccarum libra integra drachmam modo dimidiam circiter elicit *CARTHEVSERVS* (*Mat. med. Vol. 2. p. 361.*), ex vncia vero vna eandem quantitatem (*NEVMANNVS*
(*Chemia*

(*Chemie 2. B. 2. Th. p. 93.*). Hoc ipsum ex rubro brunum est, odore et sapore ad oleum Caryophyllorum propius accedens, sed blandius, tam graue, vt aquae fundum petat. Et huic vis praecipua insidet, nam residua post destillationem pars extractum non nisi iners erogat.

Ad condiendos cibos adhibentur baccae, frequentius tamen in Anglia ex opportunitate sine dubio regionum, quam alibi. Et hunc usum commendat blandior eiusdem natura, quam quae vulgaribus condimentis inest.

In medicorum formulis raro hodie hic fructus occurrit, etsi non contemnendus ob efficaciam cum aliis aromatibus communem. Interim

AQVA PIPERIS IAMAICENSIS. *Ph. Lond. p. 53.* notanda, quae ipsa aquaefontanae ope parata fragrante baccarum odore instruitur. Prostat et alia in officinis Anglicis spiritu vini tenui facta.

Baccae hucusque dictae confundi non debent cum *Caryophyllis Plinii*, Poivre de Thévet, quod nomen cl. GEOFFROY (*Mat. med. Traité T. 3. p. 222.*) tanquam synonymon Piperis Iamaicensis proponit,

MELALEUCA LEUCADENDRON. 319

CHOMELIUS (*Plant. usuellæ T. I. p. 407.*) autem probe distinguit. Nuperius cl. DEHNE (in *CRELLS chem. Journ. P. I. p. 109.*) memoriam eius resuscitavit, tribuens illi figuram ouatam, crassitiem Amomi, sed maiorem longitudinem et compagem pulposiorem. Ex huius vnciis octo olei vncia vna elicita, vix discrepans ab oleo Caryophyllarum (*l. c. p. 111.*).

M E L A L E U C A.

LINN. *Syst. veg. p. 582.*

387.

Pharm. CAIEPVT f. KAIVPVT Oleum.

Melaleuca Leucadendron; LINN. *Mant. I. p. 105*: *Myrtus Leucadendra. Spec. pl. p. 676.*) *Melaleuca Leucadendron*, foliis alternis lanceolatis subfalcatis quinqueneruiis, spica elongata. LINN. filii *Suppl. p. 342.* In hocce libro duæ Varietates fiſtuntur: α , *latifolia*, foliis falcatis lanceolatis acutis maioribus; et β , *angustifolia*. LINNEVS, pater, autem in Varietatum constitutione ad numerum diuerſum neruorum in foliis respexit; quæ diuerſitas ſi vera, ne differentia quidem ſpecifici-

cifica significata consistere potest. Ante omnia sequentes notari debent: α) Arbor alba, (*maior*) Caju Puti RVMPH. *Herb. amb. Vol. cit. p. 72. Tab. 16.* Myrto-Leucadendron GARCINI apud BVRM. in RVMPH. *l. c. p. 75.* De groote Cajoe - Poetehboom VALENTYN *Verhaal van de Geschiedenissen en Zaaken in Amboina etc. Vol. 3. p. 192.* Melal. Leuc. foliis multineruiis. LINN. *Syst. veg. l. c. et* β) Arbor alba *minor*, Caju Puti RVMPH. *l. c. Tab. 17. fig. 1.* De kleine Cajoe Poeteh VALENTYN *l. c. p. 193.* Melal. Leuc. foliis trineruiis. LINN. *Syst. veg. l. c.* Melaleuca Kajupoetie HOVTTVYN *Natuurlyke Historie Pars 2. Sect. 3. p. 212. Tab. 15.* qua ipsa partes fructificationis, etiam lente auctae, cum ramulo foliifero optime depinguntur. Ex hac nominatim arbore omnibus partibus, consequenter et foliis longe minori, oleum originem suam capit. Arbor Indiae orientalis in Amboinae aliarumque iusularum Moluccarum montibus frequens. Varietas *angustifolia* *Suppl. pl. l. c.* in noua Caledonia reperta (FORSTER'S *Voyage round the world, Vol. 2. p. 391.*).

Diu delituit origo OLEI dicti siue stirpis, ex qua proueniat, siue partis eiusdem, ratio habeatur, et, vt in rebus incertis fit, coniecturis variis rem
 expe-

expedire tentatum est. Quin etiamnum supersunt varia de hocce scitu necessaria momenta, vltius explananda. Plerique olim ex Cardamomi specie illud esse, sustinuerunt. VATERVS (*Comm. Nor. 1731. p. 366.*) nimirum a SEBA fructum obtinuerat, tanquam veram olei huius matrem, Cardamomi longo officinarum similem. Idem Cardamomum, quod et medium dicitur, postea agnouit ANONYMUS (MARTINI, in *Diff. epist. de oleo Wittnebiano s. Kaiuput p. 6. 13.*). Ita et ill. TREW, ex fructus sibi missi, cuius seminibus natales olei huius adscripti, cum aliarum Cardamomi specierum fructibus similitudine conclusit, Cardamomi speciem esse, fructum quoque depingi iussit (*Comm. Nor. 1737. p. 129. sqq. Tab. I. fig. 7. 8.*), vtque asserto fidem tanto maiorem tribueret, oleum ex granis erui curauit, quod refert omnibus notis cum illo ex India congruisse. Fructus autem hic oblongo ouatus s. fere cuneiformis est, duos pollices longus et granulis angulosis triplici ordine refertus; qui igitur manifeste a tribus vulgaribus Cardamomi speciebus, quae in pharmacopoliis seruantur, discrepat. Numerosos istos auctores, qui ex hisce fontibus hauserunt, non moror. Dispar igitur de specie fructuum Cardamomi sententia fuit, quorum historia in vniuersum adhuc valde tenebricosa est, vt et nominum ambiguitas molesta sit. Horum qui oleum Caieput ex Cardamomo deriuarunt, potissimum argu-

mentum fuit hoc, quod oleum vtrumque tantopere quoad naturam conspiret. Sed quidni sapor, odor, color aliaeque notae possent conuenire in oleis, vt aliis corporibus, originis etsi diuersae. Opportune igitur VALENTYNVS (*Verhaa* etc. l. c. p. 193.), verbi diuini olim apud Amboinenses minister, non spernendus hac in re iudex, fatetur, licet oleum Caięput cum oleo Cardamomi quibuslibet notis conueniat, diuersae tamen stirpis progeniem esse.

Iam vero extra omne dubium positum est, verum oleum ex Melaleuca Leucadendro esse. Id quod LINNEVS, Eques, iam anno 1772. (*Diff. Obsf in materiam med. p. 5.*) declarauit, dein FILIVS (*Suppl. l. c.*) confirmauit. Si viro cuidam ex India orientali reduci, honesto et litterato, credendum: ex ligno arboris, quod album est, destillatur (GOETZ in *Comm. Nor. 1731. p. 4.*), quorsum et nomen Caię (*album put* (*lignum*) spectat, nisi potius hoc nomen epidermidem, vt in Betula, albam, qua eminus arbor dignoscitur, respiciat. Ex FOLIIS autem destillatione elici, primum nos edocuit VALENTYNVS (*l. c. p. 193.*), dein RUMPHIVS (*l. c. p. 77.*), qui hac encheireti ex Arbore alba minori Caiu Puti obtineri oleum, spirans Cardamomi fortissimum odorem, vt ipsa folia contrita, innuit, etsi non praecise nomen suctum istud oleo adiungat. Quae ante aliquot annos eiusdem arboris

folia

folia ex loco natali Amstelodamum translata fuerunt, oleum eiusdem naturae et praestantiae ibidem destillatione erogarunt, ac quod foris venit (*Nieuwe vaderlandsche Letter-Oeffningen P. 3. n. 3. bladz 104.* quem vero librum frustra haecenus quaesivi, et *Natuurlyke Historie l. c. p. 216. nota **). Continetur hoc sine dubio intra folliculos istos exiguos, qui in foliis arboris microscopio deteguntur (V. *Natuurlyke Historie l. c. Tab. 15. fig F.*), similes iis, quos in foliis Hyperici perforati cernimus.

Ex India orientali in Europam transfertur. Magna nominatim copia destillatur in insula Banda, vnde intra ampullas Batauiam dein in Belgium mittitur. Quo tempore ibidem praecise inclaruerit, et quo adiutore, vix certo constitui potest. Mentionem eius vno verbo fecit inter alia olea aromatica a. 1717. LOCHERVS (in *Añ. nat. cur. Cent. 5. et 6. App. p. 157.*) tanquam condimenti infusi Theae et Coffeae. Lipsiae in pharmacopolio LINCKII (*Breslauer Versuche 1719. p. 258.*) iam a. 1719. fuit. Anno circiter 1726. pharmacopolia Amstelodamensia primum intrauit (SCHENDO VAN DER BECK in *Añ. nat. cur. Vol. I. App. p. 123.*). Artem autem destillandi illud quidam WITTNEBEN, Guelpherbytanus, theologiae antea in patria deditus, dein in insula Iava diu commoratus, edocuisse fertur (GOETZ *loc. cit.* item ANON. *Diff. epist. de Ol.*

Wittneb. p. 9.), unde et oleum Wittnebianum dictum; an hic ipse vero litterarum commercio de praestantia eius medica Germanos certiores fecerit, non constat. Certe in Germania oleum hoc longe plus celebratis, quam in aliis terris obtinuit, ut in qua pleraque experimenta capta, et adhuc capiuntur. Tacent de eo indices pharmaceutici Anglorum et Gallorum, item libri de materia medica apud hosce euulgati. Quoniam in officinis raro nisi corruptum occurrit, et hinc inde ex seminibus Cardamomi a pharmacopoeis Europaeis destillatur, adscripto licet Caieputi nomine: difficile est genuini characteres suppeditare. Requiritur iudicium viri scientis, qui oleum in ipso loco natali erutum scrutinio subiecit. **CEL. THUNBERGIUS** ibidem quidem eius spectator non fuit, sed quoniam illi in India orientali, scil. Iava, Zeylona, verum oleum examinandi commoda occasio suppedit: e re est, notas ab illo suppeditatas publici iuris facere. Describit (*V. Vet. Acad. Handl. 1782. p. 223.*) illud gramineo viride, fluidum instar spiritus inflammabilis, tamque subtile et purum, ut accensum vel evaporationi commissum ne minimum quidem residui relinquat; spirare camphoram cum aliqua odoris terebinthinacei miscela; odorem, si copiosius et fortius nares ferit, initio esse ingratum, minori autem copia vel dispersa olfactum, valde gratum. Differunt hi characteres in quibusdam ab iis, quos allegat

GOETZIVS (*l. c. p. 5.*), concinnatos ex oleo, quod pro vero illi a peregrinatore honesto oblatum est. Hoc enim limpidum et aliquantisper subflauescens fuit, utique in vitro non omnino repleto nec accurate obturato diutius servatum, odorem sparsit fortem fragrantem initio gratum, sensim subterebinthinatum, tandem Sabinae digitis contritae similem, diutissime perseverantem, saporem edidit aromaticum ad Rorismarini oleum proxime accedentem; demum id pro criterio sinceri habitum, quod guttula vnica temporibus illita n.orsus sensum in oculi cantho interiori et lacrymas cieret. Addo hocce oleum aquae instillatum eidem supernatare et aëre libero facile auolare. Plures notas adiungerem de solubilitate eius in spiritu vini, de habitu eiusdem in connubio acidorum mineralium aliasque, nisi semper metuendum, ne cum adulterato oleo res fuerit. Varia tamen huius generis experimenta ab ANONYMO (*l. c.*), CARTHEUSERO (*Diff. de oleo Kainput in diff. physico - chym. ac med. p. 89. sqq.*), cl. ADAMI (*Diff. de Oleo Czieput p. 20.*), capta, iucunde leguntur.

Viridi vel viridescente colore plerumque venale comparet, qui color autem a multis non essentialis sed aduentitius habetur; cui tamen sententiae effatum THUNBERGII aduersum est. Creditum nuper, viredinem esse vegetabilis naturae et baccae vel herbae

additamento deberi (DEHNE in CRELLS *chem. Journ.* P. I. p. 112.), nominatim resinae Millefolii (HEYER *loc. cit.* P. 3. p. 102.). Verum manifesta vestigia cupri analysi chemica aliquando reuelavit. Et hoc quidem vel sub destillatione in vasis cupreis stanno obductis (BINDERHEIM in CRELLS *chem. Entd.* P. 3. p. 81.), vel per moram in ampullis cupreis, quibus oleum ex India transmitti solet (HEYER *l. c.* P. 11. p. 256.), solui et sese admisceri potuit. Fraude quoque aliquando viredinem impertierunt oleo spurio, vt genuinum referret. Quin coniectura est, oleum modo Rorismarini, quod fraudulentis admiscerent, hoc colore imbutum fuisse (*l. c.* P. 11.). Si a cupro viredo provenit: coeruleo viride comparet oleum; si a resina addita: profundius viride minusque pellucidum conspicitur (*l. c.* P. 3.). Conclusio ex hisce, praxi medicae maxime profutura inde enascitur haec, oleum Caieput coeruleo viride non parum suspectum esse. Nam licet et cuprum nuperius medicamenti iura obtinuerit, et in quibusdam malis conducatur, quibus oleum Caieput idoneum est: sunt tamen alia, contra quae oleum Caieput praecipitur, in quibus miscela cupri neququam concedi potest. Forsitan et oleum viridescens ex specie Cardamomi elicatum fuit; etenim ex seminibus Cardamomi maioris oleum albo viridescens euocarunt SPIELMANNVS et HERMANNVS (*Diff. de Cardamomo* p. 33.) et, quod expulsum ex

Carda-

Cardamomo longo s. medio, coloris pallidi in flauo viridem inclinantis fuit (ANON. *Diss. epist. de Oleo Kajuput p. 14.*).

De ipso modo oleum genuinum in India eruendi, et proportione, qua foliis inest, nihil fere constat, quam quae RUMPHIVS memoriae reliquit. Siccata scilicet folia postquam noctu aqua macerata fuerint, destillationi subiiciuntur. Oleum vero, quod prodit tenue, pellucidum subtile Cardamomique odorem fortissimum spirans, exigua modo quantitate praebent, vt ex duobus faccis istis foliis repletis vix tres eius drachmae expellantur. Ratio inde cognoscitur insignis pretii, quo genuinum venditur, simulque multiplicis illud adulterandi artis. In Suecia olim quaeuis vncia dimidii ducati aurei pretio venit, CELTHVNBURGII autem cura iam dimidio vel minori valore ibidem in officinis prostat (*l. c. p. 226.*). Exemplum adulterationis huius olei hoc esto, quod Belgae olim oleum Anthos tantillo oleo Cardamomi subinde et pauxillo camphorae commiscuerint hancque miscellam grata viredine imbuerint (CRELLS *chem. Entd. P. 3. p. 83.*).

Insectorum naturae oleum Caieput valde aduersum est. Instillatum illis, vel cistulae modo, cui includuntur, mox necantur. Circulus si eo circa

cateruam formicarum formatur, quasi inebriantur, vacillant et paullo post pereunt. Commodum ideo est ad tuendas vestes et collectiones rerum naturalium contra insecta illas depascentia. Avium vel aliorum animalium exuviae si Dermeste lardario similique insecto eroduntur, instillatis aliquot eius guttis mox fugam capit (THUNBERG. *l. c.* p. 227.).

Sed nostra praeprimis scire interest, quam efficaciam in corpus humanum exerat. Genuinum oleum corpus vehementer calefacit, sanguinem aliosque humores exagitat, nervos stimulat et subtili sua natura per lentos humores penetrat, sicque eos attenuat et sudorem copiose pellit. Aethereorum oleorum scimus haec esse communia. Sed aliis prout maiori efficacia antistat; ita vel maxime vim antispasmodicam sibi priuam habere experientia constat. Hanc eamque certam quum sefter: nolo multos istos titulos morborum repetere, contra quos chirurgus quidam naualis in Indiam orientalem profectus (*Breslauer Verf.* 9. p. 258. sq.), BEYERVS (*Bresl. Verf.* 25. p. 569.), SCHENDO VAN DER BECK (*Act. nat. curios. Vol. I. App. p. 111.*) et GOETZIVS (in *Comm. Nor.* 1731. p. 4.) oleum hocce valere ambigua subinde fide indicarunt, inter quos quidem occurrunt nonnulli, quibus curandis et per alios constitit illud par esse.

Inter

Inter alia potiora leuius meritum videtur, quod sudorem pellat efficaciter, ob quam ipsam tamen vim, quam vnice tangit RYMPHIVS, Indis valde acceptum est. Haec forsitan in causa est, quod in oedemate et hydrope anasarca profecerit (CARTHEVS. *Diff. de oleo Kaiuput in Diff. phys. chym. ac med. p. 105.*); prout pluries audaci consilio, etsi non infelici, febris intermittens sudoriferis profligata, in qua nominatim oleum Caieput laudem obtinuit vino sumtum ante paroxysmum (experientia VALENTYNI in *Verkaal, l. c.*).

Eminet vero praecipue virtute in morbis spasticis et conuulsivis, qui multiplicem scenam in corpore humano ludunt, casibus adeo grauioribus, et hisce qui aliorum remediorum vim eludunt, idque in vtroque sexu. Huius loci sunt conuulsiones, corpus vniuersaliter corripientes in homine, cuius pedes versus caput contrahebantur caputque rursus versus pedes sub sensuum perfecto dispendio (ANON. *Diff. epist. p. 18.*); casus quoque epileptici cuiusdam (GÖTZE *l. c. p. 5.*). Choream St. Viti feliciter fugat fide praesertim grauiissima ill. virorum MEIBOM (ANON. *Diff. epist. p. 17.*) et WERLHOFFII (*Oper. ed. WICHM. p. 711. not. * ENGEL Syll. epist. Werlh. p. 192.*), quin etiam tum, quando praestans alias cortex peruuianus et oleum animale Dippelii huic malo tollendo non sufficiunt. Qui ex eodem fonte, vitiosa irritabilitate,

pullulant spasmi hysterici idem saepe agnoscunt auxilium (WERLH. *Op. l. c.* MEIBOM in ANON. *Diff. epist. p. 17*). Adiungo hic catalepsiñ ex lapsu, quam levavit insigniter, etsi illa ob penuriam olei perfecte curari non potuit (GOETZE *l. c. p. 5*).

Transeo ad tribus huius vitia partialia; quorum refero conuulsiones capitis (GOETZE *l. c.*), deglutitionem ex spasmo post praegressum catarrhum impeditam (ANON. *Diff. epist. p. 20*), motus conuulsivos pedum vel brachiorum in grauiditate pariter ac post puerperium ingruentes (MEIBOM in *Diff. ep. cit. p. 16*), dolores ventris cum ructuum crebra eruptione ex spasmo ventriculi et intestinorum (NEBEL in *Aff. nat. cur. Vol. 8. p. 405*). Cardialgiae spasmodicae etiam medetur. Testis huius efficaciae gravis est, TREW, qui saepius hocce oleo in spasmis ex voto vsus, pluribus casibus et hanc praecise exploravit (*Comm. Nor. 1734. p. 35. 1742. p. 303. Cfr. l. c. 1739. p. 75*). Cardialgia a podagra retrogressa orta pluries quoque hocce oleo deuicta fuit (WERLHOF. *Op. ed. WICHM. P. 2. p. 710*). Spasticae sine dubio naturae fuere dolores isti atroces post partum, huius olei beneficio discussi (*Comm. Nor. 1739. p. 75*). Conuulsiones faciei puellae inunctio eius sedauit (THVNB. *l. c. p. 227*).

Neruos

Nervos praeterea paralytice affectos liberat. Inunctionem olei in membris mane et vesperi factam hoc scopo iam VALENTYNVS (*l. c. p. 193.*) impensius laudavit. Interno autem eius usu conualuit hypochondriacus quidam, stupore paralytico brachii cum vertigine et memoriae insigni labe diu correptus (MELBOM in ANON. *Diff. epist. p. 16.*). Alius, qui ex febre tertiana suppressa atrocem dolorem colicum et dein amaurosin contraxerat, illius ope cum constantia utroque malo liberatus est (TREW in *Comm. Nor. 1727. p. 187*). Haecce coecitatis species alias in mentem reuocat, contra quas pariter profecisse oleum fertur, cataractas et maculas oculorum (SCHENDO V. D. BECK *l. c.*). Surditas vero octo dierum, post variolas infantem grauius affligentes residua, intra paucos dies disparuit captis aliquot guttis interne iuncta eius in aures per gossypium applicatione et pone aures inunctione (LENTIN *Krankh. am Oberharze p. 31.*).

In odontalgia a carie fascini instar dolorem sedat (GOETZE *l. c. p. 5.* LINN. *Diff. Obs. in M. m. p. 5.*) gossypio instillatum et eroso denti inditum; nec hacce in re aliis oleis aethereis calidioribus, ut Caryophyllorum, Origani, rel. cedit (SCHENDO *l. c.*). Sed et in eo dentium dolore praestantissimum est, qui ex refrigerio et rheumatica causa oritur (THUNBERG *l. c. p. 224*). Rheumatismi chronici et affinis mali,
arturi-

arthritidis, oleo Caieput per os ingesto curati varia memorantur exempla (*Comm. Nor.* 1735. p. 38. ANON. *Diff. epist.* p. 16. ADAMI *Diff. de oleo Caieput* p. 25.). Ast et inunctioe eius vel alia administratione externa promte tollitur, nisi malo nimis inueterato (*THVNB. l. c. p. 224.*). Ophthalmia pertinax in foemina arthritica disparuit muccinio, cui instillatum oleum, oculis praetenso (*l. c.*). Tutissimo et celerimo effectu tam climate calido quam frigido arthriticis membris illinitur; poros enim aperit et fomitem morbi dissipat (*l. c. p. 225.*).

Sunt et casus herpetis eo inuncto dissipati; item cephalalgiae, quam naribus oblatum et temporibus illitum discuffit, vel saltim mitigavit (*THVNB. l. c. p. 227.*).

Sanguinem porro ad inferiora deriuat, vt in suppressione menstruorum, secundinis retentis, vel molis vel foetu mortuo (*BOENECKEN in Aët. nat. cur. Vol. 8. p. 14.*), et haemorrhoidum fluxu retardato, constitit (*SCHENDO l. c.*).

Restat tantum, vt, quomodo oleum Caieput aptissime ore capiatur, significem, nam quomodo extrinsecus, prout rerum conditio requirat, adhibeatur, passim iam expositum est. Sacchari frustulo
ad

CARYOPHYLLVS AROMATICVS. 333

ad duas, tres, sex, imo duodecim, quod rarius, guttulas (WERLH. *Op. ed. et loc. cit.*) instillatum ter vel quater de die ingeritur. Excipi et potest vino, Liquore anodyno min. Hoffm. vel spiritu nitri dulci. Pro mali natura vtiliter infusa calida superbibuntur. Promptum plerumque effectum exferit, vt nec diuturna continuatione opus sit, prout solent eâ, quae nervos praecipue afficiunt. Non excludit vero haec medicina aliorum efficacium connubium, sicut vel WERLHOFFVS in affectionibus nervosis saepe corticem peruianum combinavit.

C A R Y O P H Y L L V S.

LINN. *Syst. veg. p. 412. Gen. pl. p. 270.*

388.

Pharm. CARYOPHYLLI AROMATICI;
ANTHOPHYLLI.

Caryophyllus aromaticus; LINN. *Sp. pl. p. 735. Caryophyllum. RUMPH. Herb. amb. Vol. 2. p. 1. sq. Tab. 1. 2. 3. Caryophyllus, Kruidnagelboom. HOVTTVYN natuurlyke Historie Vol. 2. P. 3. p. 44. Tab. 12. fig. 1. vbi etiam sios fructusque dissecti microscopii ope repraesentantur. Le Geroslier. SONNERAT Voyage à la nouvelle Guinée p. 196. Tab. 119. Conf. de flore*

Hist.

Hist. de la Soc. R. de Medec. de Paris Vol. 2. p. 296.
 Arbor in insulis Moluccis, et, vt nuper compertum,
 in Noua Guinea (SONNERAT *Voyage à la nouv. Guin.*
p. 200) quoque spontanea. Si RUMPHIO fides: in
 Amboina, Oma, Honimoa et Nassalauta hodie
 modo crescit, postquam Belgae, ne lucrum huius
 mercis illis eriperetur, eandem in reliquis insulis
 destruxerint. Sed neque hanc narrationem esse
 fidam, nec aliam (SAVARY *Diæ T. 2. p. 653.*)
 quod eadem de causa insulam Ternateam vnicum
 arbori domicilium concesserint, docent nuperiora
 felicia Gallo - Francorum tentamina in variis insulis
 Moluccis facta. Etenim huic genti a. 1770. et
 1772. successit clam fructus et plantas huius et
 Myristicae arboris ex Gueby, Moluccana insula,
 transferre in insulas Isle de France, Bourbon et
 Seichelles (*Hist. de l'acad. de Sc. de Paris 1772.*
P. I. p. 56.). Sub quo ad colligenda haec aro-
 mata suscepto itinere, compertum, in alia insula
 Ceram, mox antea omnes vtriusque generis arbo-
 res a Belgis fuisse destructas. Plantationes in in-
 sula Franciae factae nihil, quicquid falso rumore
 in contrarium dictum, de pristina arborum praestan-
 tia perdiderunt, sed fructus optimae notae tulerunt
 (SONNERAT *Voyage aux Ind. orient. T. 2. p.*
81.), etsi Caryophylli ibidem sunt paullo minores
 et minus bruni, quam Amboinenses (TESSIER in

ROZIER *Journ. de Phys.* 1779. *l. c.* p. 53. Cfr. LE GENTIL *Voyages dans les mers de l'Inde T. 2. p. 690*). Ex hacce insula transuecta fuit Caryophyllus a. 1773. in insulam Cayenne (TESSIER *l. c.* p. 47.), in qua et plantatio optime succedit, vt ex icone rami Caryophyllis onusti, qui inde in Galliam in rei testimonium transmissus fuit, constat (TESSIER apud ROZIER *l. c. tab. 1.*). Vt Caryophylli tanto praestantiores sint, cultura arboris accedat oportet, quae praeprimis a Belgis in Amboina magno studio et successu peragitur, de qua vero pauca modo constant, quoniam eiusdem artem euulgare a summo magistratu interdictum (RUMPH.). Requiritur humidum solum (SONNERAT *Voyage à la nouv. Guinée p. 197.*) et initio statio inter proceriores arbores, postea, quum Caryophylli succeuerunt, euellendas.

Distinguenda genuina Caryophyllus ab arbore syluestri (*Le faux Geroflier*, SONNERAT *Voy. à la nouv. Guinée p. 197. tab. 120.*) petiolis longis, foliis obtusis, odore Caryophyllorum non aromatico, sapore amaro.

Aroma quidem omnibus arboris partibus insidet, praesertim vero petiolis foliorum, qui huius plus adeo quam Caryophylli ipsi continent (SONNERAT). Sed hisce ipsis vnice fere arbor inclaruit. Obscura
valde

valde vestigia sunt notitiae huius partis apud Graecos et PLINIVM, paullo eidentiora apud AVICENNAM et SERAPIONEM. Moluccae insulae postquam imperio Lusitanorum a Belgis subducerentur, in hosce quoque venditionis lucrum transit, et quidem inde ab a. 1627.

CARYOPHYLLORVM AROMATICORVM nomine venit flos nondum expansus flicus, qui ex globulo constat, a calyce floris tetraphyllo et corolla tetrapetala conniuentibus, formato, et germine infero, subtereti, basin versus nonnihil angustato, vix pollicari, quod obducit alius calyx crassior supra quadripartitus. Enascitur inde clavi species, quam formam respicit eius in variis linguis Europaeis denominatio (*Clous de gerosles, Gewürznägelken, Kruidnagelen*). Inferior vero Caryophyllorum pars magis aromatica est, quam sphaerula ista superius sita, facile decidua. Perdit flos aroma, prout maturitati fructus propior est; vnde Caryophylli virides auelluntur. Colorem atro rufum ex fumo adsciscunt, cui in suffimigiis exponuntur. Quidam eos aquae feruidae immergunt et dein foliis latis Ari obteetos super cratibus in fumo per aliquot dies feruant. Plurimi autem incolae absque praeuia immerfione fumo illos suffocant, deinque vltius in sole exficcant. Probe esse exficcatos cognoscitur inde, quod tantillum eorum

ungue deradi possit, et intus colorem laete purpureum praebeant. Isti autem Caryophylli, qui sine dicta suffocatione s. suffimigio in sole vel fumo tantum exsiccantur, rugosi sunt et leues, fordidus, hinc ab emtoribus spernuntur (RVMPH. in *Misc. nat. curios. Dec. 2. Ann. 1. p. 50.* et *Herb. amb. l. c.*). Odor Caryophyllorum fortis, gratus, peculiaris, qualis floris Dianthi Caryophylli, sapor acris, calidus, diu in lingua perseverans cum leui amaritie.

ANTHOPHYLLI (*Clous matrices*) ex Caryophyllis fiunt, dum hi ad maturitatem vsque in arbore relinquuntur. Magnitudine et figura Oliuam referunt, supra coronati calycis dentibus quatuor conniuentibus, intra quos medio stylus. Atro rufi pariter sunt, subrugosi, et intra tegmen osseum tenue nucleum durum, in duas partes longitudinales diffilientem, recondunt. Odor et horum caryophyllaeus sed remissior, sapor itidem cum sensu acido adstringente.

Redeo ad Caryophyllos. Horum ea indoles est, vt humidum auide imbibant, et, si aromatę suo destillatione olei vel alio modo priuati fuerint, integris Caryophyllis remixti et saporem et odorem quoad partem recuperent. Quod artificium saepe in fraudulentum lucrum cessit (BOERH. *Chem. Vol. 2. p. 100.*), pallidiori autem colore et minori efficacia detegitur.

Aqua infusione odoras partes auidius abripit, quam spiritus vini, sed non item lapidas, quae potius spiritu eruuntur, adeo vt extractum spirituosum linguae feruidum maxime saporem imprimat. Destillatione cum aqua copiam olei erogant, cuius proportionem, notas, encheireses, historiam, paullo post describam.

Caryophyllorum ipforum vsus culinaris crebrior est, quam medicus. Placent valde ad condiendas ferinas carnes, quibus transfiguntur, et fructus varios acetario destinatos, vt Pruna, Cerasa, Cucumeres aliosque aceto seruandos, item ad confectioes fructuum saccharatos, vt nucum luglandum immaturarum, rel. Adhibentur et ad intinctus varios et spirituosos liquores vinaque. Et hisce quidem omnibus gratiam saporis item odoris conciliant. Indi vero illos vix in cibo adhibent (κνυμφη), vtpote nimis calidos, quam vt sine valetudinis offensa in tam feruido climate ferri possent.

Nulli aromati hoc cedit vi stimulandi neruos fibrasque musculares, soluendi pituitam, exagitandi sanguinem. Hinc et instar condimenti vsurpatum languenti ventriculo subuenit. Quatenus Caryophylli cordiales seu cephalici habeantur, ex dictis intelligitur. Commodissime in puluere cum saccharo

ad

CARYOPHYLLVS AROMATICVS. 339

ad aliquot grana capiuntur. Masticati copiam salivae proliciunt. Variis compositis adduntur, vt **ELECTVARIO DIASATYRII**, **SPIRITVI MASTICHINO**, **ESSENTIAE ABSYNTHII COMPOSITAE**. Item externa eorum applicatio efficax censetur, instar stomachici, exemplo **EMPLASTRI DE CRVSTA PANIS**, item ad dentes servandos, in pulveribus et electuariis, quorum pertinet farrago illa, **ELECTVARIVM GINGIVALE** *Ph. W.* p. 46. In India mos est in paralyti, Berberi ibidem dicta, vti balneo, cui Caryophylli incocti, vel linimento ex oleo, cum quo Caryophylli cocti fuerunt. Odoramentis praeterea inseruiunt, et balsamis, pomatis, pulveri cyprio, pulveri fumali, addi solent. Maximum vero pretium in medicina ex oleo suo aethereo repetunt. Qui brevitatem in exponendis viribus Caryophyllorum vituperent, hisce vberiori recensu alibi facto (**FR. HOFFM. et FRIEDEL** *Diff. de Caryophyllis aromat.* 1701.) forsitan satisfiet, modo aequae certus ac largus reperiat.

Anthophylli curiositatis fere vnice causa in officinis servantur, et Caryophyllis virtute inferiores sunt. Saccharo recens a Belgis conditi stomachicam vim exercent.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

AQVA CARYOPHYLLORVVM AROMATICA. *Ph. Würt.*
p. 12. Destillatione eorum cum aqua paratur, coloris lactei. Analeptica, stomachica, grata, rario-
 ris vsus.

OLEVM DESTILLATVM. *Pharm. omn.* Hoc ipsum primum dum prodit, albissimum et pellucidum est, diuturna autem mora vel per accessum aëris flavescit sensimque saturatius fit. Quoniam tam graue est, vt in aqua subsidat, fortiorem ignem vasaque non nimis alta requirit. Originem ex Caryophyllis et odor declarat similis et sapor, qui valde calidus est. Copia, qua elicitur, discrepat pro praestantia Caryophyllorum; nam qui tam recentes sunt, vt oleum pressione digitorum conspicuum fiat, aptissimi sunt. Alius (NEVMANN. *Chymie Vol. 2. P. I. p. 386.*) ex libra eorum vna eruit duas vncias cum drachmis duabus; alius (FR. HOFFM. *Obs. phys. chem. p. 17.*) vncias duas et dimidiam; alius (DEHNE in CRELLS *chem. Journ. P. 3. p. 7.*) semel tres vncias cum scrupulis duobus. Vt tanto plus olei emergat, aquam, quae semel transtillauit, post segregationem olei Caryophyllis affundere oportet. Sed maxime vulgare est, oleum ex Belgio vel India transmitters. Quod vero ipsum multis modis ab eo, quod in officinis aliquando destillatur, discrepat. Color scilicet eius longe pro-

fun-

CARYOPHYLLVS AROMATICVS. 341

fundior, faporque multo feruidior; vt igitur parum abfit, quin credam admixtum fuiffe refinofæ partis tantillum. Et vereor, ne hoc non vnice dependeat ab vfu vaforum aeneorum et neglecta depuratione, vt quidem RUMPHIVS vult. Plerumque infuper aethereo oleo et aromatico aliud vnguinofofum infipidum, quod folutionem per fpiritum vini refpuit, larga proportione admixtum eft. Hoc tamen tam acre eft, vt cutem adurat et inflammet.

Rariffime oleum ad vsum internum adhibetur, quum nimis calidum fit. Denti dolenti goffypio inditum fedat dolorem et cariem, eius caufam, coërcet. Quo fine et Effentia Caryophyllorum (RISSOT *Avis p. 183.*) nominatim commendanda. Indi illud commiftum cum aliis oleis, Oliuarum, Rofarum, rel. in dicta paralyfi inungunt (RUMPH.), quod confilium et nos feliciter in paralyfi fequimur, quo id, quod in neruo ftagnat, ftimulo olei et friftione excitetur, moueatur, liberetur. Simili excipiente, ad ventriculum roborandum, in colica flatulenta, diarrhoea, abdomini inungitur. Intrat

BALSAMVM CARYOPHYLLORVM. *Ph. Würt. p. 28.*

BALSAMVM APOPLECTICVM. *Ph. W. p. 28.* BALSAMVM

VITAE HOFFM. *Ph. W. p. 30.*

ORDO XXX.

S V C C V L E N T A E.

C A C T V S.

LINN. *Syst. veg. p. 382. Gen. pl. p. 246.*

389.

Pharm. OPUNTIAE Folia.

Cactus Opuntia; articulato - prolifer laxus, articulis ovatis, spinis setaceis. LINN. *Spec. pl. p. 669.* Ficus indica, folio spinoso, fructu maiore. c. B. Icon: Opuntia. MILLER'S *Figures Vol. 2. Tab. 191.* Frutex, tam in calidiori America, quam Virginia crescens, item in Lusitania, Hispania, Minorca, Italia, nec non in rupibus Valesiae. In nostris caldariis probe viget, et articulis terrae impactis facile sese propagat.

FOLIA crassa ex copia pulpae mucilaginosae insipidae, qua intra epidermidem tenaciorem farciuntur. Extra natale solum vix adhibentur, sed ex hypocaustis hortorum peti possunt, si eadem usurpandi desiderium nos tenet. Incitamento esse poterit efficacia, quam specie cataplasmatibus applicata in dolorosis quibusdam affectibus praestiterunt. Minorcanis iam dudum haec cognita fuit. Confirmatur ab
artis

artis perito, qui ea in pleuritide, item in dysenteriiis aliisque morbis cum inflammatione viscerum iunctis, proficua inuenit (CLEGHORN *Diseas. of Minorca* p. 263. 279.). Simplicissima ibidem ratio haec est, quod folia calore emollita et medio dissecta applicentur. Sub quo tentamine ob parenchyma crassum et succosum diu calorem seruant. Sed in arthriticis doloribus sedandis vel saltim mitigandis non minoris pretii sunt (PAVILLE in *Journ. de Medec. T. 51. p. 321.*). Nam nomen Cacti coccinelliferi adiectum (forsitan perperam) nihil mutat. Postquam hacce vi illustri exemplo in Monaco inclaruissent: et Nizzae et Turini simili successu in vsum tracta. Nizzae et ille ad malum ischiadicum aliosque rheumatismos extensus est (*l. c. p. 326.*). In Italia quidem sic, vt epidermide denudata et calefacta adhibeantur. Mucilaginosi sua natura et blando tepore emollire ista et relaxare fibras strictas sicque dolores sopire, quis non sentit?

Alias species Cactorum articulis planis instrumentorum substitui poterunt speciei in fronte praefixae. Sed sedulo in omnibus spinulae auferendae sunt, quae superficiem obsident.

Fructus C. Opuntiae maturus pyriformis, edulis est; lotio autem colorem sanguineum impertit in America, haud item in Barbaria (SHAW'S *Travels in Barbary and the Levant* Ed. 2. p. 145.).

S E D U M.

LINN. *Syst. veg.* p. 358. *Gen. pl.* p. 230.

390.

Pharm. SEDI MINORIS vulgo f. SEDI VERMICULARIS *Ph. Austr. Herba.*

Sedum acre; foliis subovatis adnato-fessilibus gibbis erectiusculis alternis, cyma trifida. LINN. *Spec. pl.* p. 619. Semperivium minus vermiculatum acre. C. B. Icon: BLACKWELL'S *Herbal Tab.* 232. Planta perennis copiosissime in muris, aggeribus, campis sterilibus, crescens. Distingui a Sedo sexangulari debet, huic simillimo, cuius vero cauliculi sexfariam foliis teretibus mitis saporis imbricati sunt. Sub tecto suspensa diu fucosam suam naturam servat; vt vel toto anno recens haberi possit. — In *Pharm. Austr.* Sedum minus est Sedum album LINN.

HERBA recens saporis acerrimi, instar Hydro-piperis. Acrimoniam porro manifestat vomitus validus et alui purgatio, quae ex interno vsu consequitur, et erosio clauorum pedis per laminas contingens, hisce si instar cataplasmatibus imponitur (KRAMER *med. castrenf. P. 2. p. 146.*). Metuit igitur BOER-

HAA-

HAAVIVS (*Hist. pl. hort. L. B. p. 369.*) interne illam exhibere. Sed non destituit hos felix euentus, qui contra scorbutum eam cereuisia coctam ingesserunt, scilicet ita, vt herbae manipuli octo cum cerevisiae veteris libris octo vase testo ad dimidiae partis consumptionem ebullirent, et huius decocti singulis vel, si vires non ferrent, alternis diebus ieiuno ventriculo, tres vel quatuor unciae tepide caperentur (**BELOW**, medicus Suecos, in *Misc. nat. cur. Dec. I. Ann. 6. Obs. 22. p. 49.*). Tanto citius autem recuperatur sanitas, quo facilius et copiosius inde vomitus succedit. Fuit vero haec dosis, haec forma, militibus accommodatissima. Quibus gingivae corruptae aut dentes vacillant, hisce idem decoctum alumine et melle Rosarum impraegnatum pro coluendo ore conducit. Ita et in contracturis genuum ex eodem fonte exortis, tam decoctum ore captum quam herba cocta expressa et popliti applicata prodest. Ad ulcera vero tiliarum sicca scorbutica sananda confert, post usum decocti interni, hoc ipso eadem eluere subiuncta eiusdem herbae cum cereuisia coctae applicatione (**BELOW l. c.**). Nec caruit sua efficacia, contra eundem morbum herbam lacte caprino decoquere, quod quidem vim temperandi eiusdem acrimoniam habet (**LANGÉ Remed. Brunsv. domest. p. 121. item EI. Misc. verit. med. Fasc. I. p. 23.**).

Experimenta varia cum hac herba in vlceribus cancrofis ex voto capta sunt, praecipue in Gallia. Doleo, mihi non suppetere libellum cl^{mi} MARQVET (*Memoires sur l'illecebra. ou la petite Ioubarbe*), qui plures felices casus huius aliorumque vitiorum Sedo curatorum continet, sed, quae ille tradit, aliunde petere me oportere. Profuit succus in cancro glandulae maxillaris (MARQVET in HALL. *Hist. st helv n. 966*), item stirps aqua et lacte cocta in cancro inguinis (IDEM *l. c.*), et alio exemplo in cancro femoris exulcerato (*Prat. de Chirurgie P. 2. p. 237. apud HALL.*). Imo vlcus sinuosum mammae, contra alia immorigerum, succo huius plantae iniecto et turundis linteoque carpto humectatis eodem, in foemina fere eousque coaluit, vt tantillum modo liquidi per cicatrices transfudaret; ipse tamen narrationis huius auctor subdubitare videtur, an verum carcinoma fuerit (LE CAT in RICHARDI DE HAVTESIERK *Recueil d' Observations T. I. p. 389. sq.*). Alia applicationis huius herbae ratio haec est, vt probe in pulpam contusa cum pauxillo olei Lini misceatur, et sic instar cataplasmatismis quotidie ter quaterue imponatur; MARQVETI experimento. Cuius vero efficaciam alius restringit ad depurationem modo vlceris et suugosae excrescentiae diminutionem (Practicus quidam FABRICIVS in TIMMERMANNI *Progr. de Belladonna p. 23.*). Lego etiam depraedicari illam in tinea, item in gangraena

græna ad progressum impediendum et carbunculis, aqua cum melle coctam, ficque et emortua delabi, et cicatricem formari (MARQVET apud HALL. *l. c.*).

In febribus intermittentibus præterea valere illam compertum est. Herbae nimirum manipulus vnus in cereuifiae libris duabus ad dimidiæ eius partis consumptionem coquitur, et liquidum hora ante paroxysmum ebibitur, vnde plerumque præuio vomitu effectus desideratus obtinetur (LINN. *Westgöta Resa p. 180.*); vel succi expressi cochlear dimidium cum vino ingeritur, subsequente pariter vomitu, quod consilium in primis plebs Brunsvicensis sectatur (LANGE *med. Brunsv. dom. 1, c.*).

Aqua destillata succi huius herbae, ad uncias quatuor cum quinta parte succi Citri commixta, in colica nephritica arenulas ex renibus pellendo potens esse medicina fertur (BLEGNY *Zodiac. gall. Ann. 3. p. 71.*).

Intrat herba inter tot alia VNGVENTVM POPVLEVM. *Ph. W. p. 248.*

Pharm. TELEPHII vulgo s. FABAE CRASSAE
s. FABARIAE *Herba; Radix.*

Sedum Telephium; foliis planiusculis serratis, corymbo folioso, caule erecto. LINN. *Spec. pl.* p. 616.
Telephium vulgare. C. B. *Icon: REGNAULT Botan.*
L'Orpin. Pl. perennis, in rupibus murisque frequens.

Obsoleuit plantae huius vsus; nec ob inertiam immerito. HERBA succo turget herbaceo, submucilaginoso, odore caret omni. Contra stranguriam prostant efficaciora, quam succus eius epotus, alias commendatus. Contusa et applicata ambustas partes solatur. In panaritia tosta et conquassata pariter conuenit. Sic et molestias ex varicibus animitigat. In clauis pedum multum leuaminis afferunt folia recentia leniter contusa atque aceto vini immissa et, postquam sicca euaserint, renouata, quin saepe inde clauis omnino disparent (BERGII *Mat. med.* p. 374.).

Quae de vi RADICIS, instar amuleti gestatae, in haemorrhoidibus coecis narrantur superstitionem redolent, quam forsitan figura radice nodosa genuit.

nuit. Celebritatem aliquam illi conciliauit nomen
GE. WOLFFG. WEDELII (*Misc. nat. cur. Dec. I. Ann. 2.*
p. 296. Act. Hafn. Vol. 3. et 4. p. 96.) in amuleta
in vniuersum iusto procliuioris, dum radicem re-
centem vel aliquot saltim eius nodos pro nodorum
in ano numero inter scapulas in dorso gestari iussit,
donec marcescerent. Eodem errore et inquinavit
alios (*Ephem. nat. cur. Cent. 1. et 2. p. 265. Act.*
Hafn. Vol. 5. p. 330.). Plus omnino in hoc malo,
quod emollientibus et iis, quae inflammationem
mitigant vel arcent, opus habet, promittit radix, si
conquassata et butyro recenti cocta instar vnguenti
haemorrhoidibus applicatur (*CHOMEL Usuelles T. 2.*
p. 286.).

SEMPERVIVVM.

LINN. *Syst. veg.* p. 378. *Gen. pl.* p. 244.

392.

Pharm. SEDI MAIORIS Germ. f. SEMPERVIVI MAIORIS Edinb. Suec. *Folia.*

Semperuiuum tectorum; foliis ciliatis, propaginibus patentibus. LINN. *Spec. pl.* p. 664. *Sedum maius vulgare.* C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 601. REGNAULT *Botan.* La grande loubarbe. 10. MILL. *Illustr. Syst. sex* Pl. perennis, in muris, rupibus, montibus, alpibus, spontanea. Testis aedium cum gleba terrae affixa probe ibidem viget.

FOLIIS inest copia fucci subacidi austeri. Hic expressus et spiritu vini rectificatissimo remixtus coagulum album format, referens cremorem lactis vel unguentum pomatum; quod idem contingit, siue liquorem alcalinum fixum siue spiritum salis ammoniaci aquosum succo effundas (CARTHEVS. *Mat. med. Vol. I.* p. 298). Vnde elucescit, perperam hoc coagulum pro indicio alcali volatilis intra hanc stirpem abditi olim (BURGHART *med. filosof. Satyr. Spec.* 4 p. 15.) habitum esse. Refrigerant folia et modice adstringunt, abstergendi praeterea efficacia excellunt. In

vsu

rum externum hodie vnice cedunt, etsi parcius, quam merentur. Aphtharum infantum eximiam medelam constituunt, dum succus eorum expressus eodem pondere mellis coquitur, et, addito tantillo aluminis ad saporem modice acerbum vsque, aphthis quavis hora ope penicilli illinitur (BOYLE'S *Works* Vol 4. p. 501. ROSENSTEIN *om Barnsjukd* p. 44. Cfr. SCOPOLI *Fl. carn. Ed. I. p. 491.*). Delapsis crustis Aphthosis conuenit huius loco mucilaginem Cydoniorum cum eadem quantitate syrupi Sedi maioris combinatam eodem modo adhibere (ROSENSTEIN *l. c.*). Eodem succus cum melle commixtus in angina pro gargarismate est (BOYLE). Fissuris papillarum narium dolentibus succus hicce linteo carpto excelsus medetur, renouando saepe applicationem, ne siccescens adhaereat (SWIETEN *Comment. Vol. 4. p. 544*). Eadem vis in rhagadibus linguae febrientium esse declarat. (CHOMEL *Usuell. P. 3. p. 126.*). Contrita folia et intra sacculum applicata haemorrhoidum coecorum dolores vna cum tumore dissipant (SCOPOLI *l. c.*). Notius est foliatium, quod in clauis pedum offerunt, dum pediluuiio tepido emolliti primum cultro enucleantur, dein locus mane et vesperi foliis huius plantae, epidermide altera parte denudatis, contegitur; tanquam infallibile adeo in hoc malo remedium sistitur (HAMNERIN in *Prov. Doct. Berättelser* 1761. p. 8. Cfr. *nützl. Samml. n. 54. 1756. Berlin. Samml.*

Samml. P.4. p.168. Hann. Mag. n.92. 1767.). In ambustionibus forma cataplasmatidis non spernenda. Coagulum istud, quod ex spiritu vini, si succo instillatur, fundum petit, ephelides faciei delet (*CRELL. neueste Entdeck. P. 5. p. 109.*).

De usu interno pauca modo subiungo. Succus ad aliquot uncias quotidie epotus dysenterias coërcet (*BOERH. Hort. L. B. p.368.*). Nouissima commendatio contra morbos conuulsuôs fulcro plurium casuum per partes enucleatorum eget; in virgine, pluribus corporis partibus conuulsa, miscela ex succi expressi unciis duabus et totidem spiritus vini pluries paroxysmum fugauit, licet morbum non omnino tolleret (*PEREBOOM in nov. Act. nat. cur. Tom.7. p. 33.*) Dedita opera plures vires omisi, quas alii recensent, equidem fontes consulens dubias reperi.

P R A E P A R A T V M.

SYRVPVS SEDI MAIORIS s. SEMPERVIVI. *Ph. W. p.212.* In linctu contra aphthas et in gargarismatibus conducit.

---

citur, siue externe siue interne adhibeatur (LINN. *l. c.*), qua in specie mali nominatim valuerit, et qua forma, non memoratur. Cataplasma huic fini fronti impositum esse, modo percipio (HALL. *Hist. st. helv. n. 952.*). Ferroensibus radix scorbuti primaria medela est (DEBES in *Phil. Transf. Vol. 9. p. 459.*).

P O R T V L A C A.

LINN. *Syst. veg. p. 370. Gen. pl. p. 240.*

394.

Pharm. PORTVLACAE *Herba.*

Portulaca oleracea; foliis cuneiformibus, floribus sessilibus. LINN. *Spec. pl. p. 638. β. Portulaca latifolia sativa.* C. B. Icon: REGNAULT *Botan. Le Pourpier.* Pl. annua, in locis glareosis Europae calidioris et reliquarum mundi partium spontanea. Colitur vero vbiuis in hortis culinaribus.

HERBA succo turget aquoso, leniter acido. Iusculis carneis crebro additur, nec non in aqua feruida, postea defundenda, macerata editur in conubio commodi intinctus. Caules crudi quoque condiuntur sale aceto et aromatibus ad embammata. Non multum nutrimenti suppeditat. Copiosius comesta

r.

SAXIFRAGA GRANVLATA. 355

meſta aluum ducit et ventriculum labefactat (Vid. RAII *Hiſt. pl. T. 2. p. 1039.*). In acutis morbis haud repudiandum obſonium eſt. Vix vnquam hodie fuccus amplius vſurpatur in inflammationibus internis ad temperandam bilis acrimoniam, in ſtranguria. In Suecia verrucas conſtracto folio recente crebro obliniunt ad eaſdem delendas; ſed lentum auxilium.

S A X I F R A G A.

LINN. *Syſt. veg. p. 342. Gen. pl. p. 223.*

395.

Pharm. SAXIFRAGAE ALBAE *Herba; Semen.*

Saxifraga granulata; foliis caulinis reniformibus lobatis, caule ramiſo, radice granulata. LINN. *Spec. pl. p. 576.* *Saxifraga rotundifolia alba.* C. B. *Icon: Flor. Dan. Tab. 514.* REGNAULT *Botan.* La Saxifrage. MILL. *Illustr. Syſt. ſex.* Pl. perennis, in locis apricis gramineis creſcens.

Iam dudum ex cenſu efficaciorum medicaminum excluſa haec ſtirps fuit. Nec ſapor multa ſpondet, qui quidem a LINNEO (*Mat. med. Ed. I. n. 215.*) acris, pungens, deſcribitur, ab HALLERO (*Stirp. helv. n. 976.*)

subacidus; quod de HERBA assumo. Certe pecora intactam eam relinquunt. Quod sit eadem planta, quam ad frangendum calculum veteres laudarunt, etiamnum vaide dubium. Plures enim diuersae plantae Saxifragae nomine olim insignitae (LOBEL. *stirp. aduers.* p. 183.).

RADIX constat ex granulis magnitudine feminis Coriandri, farinosis, amaricantibus. Ob figuram nomine *Semium* seruantur. Veram vim lithontripticam, saepe in libris commemoratam, de neutra huius stirpis parte experientia confirmat. Si quid vero in lotio sabuloque pellendo valeant, id rectius vehiculo aquoso, quo decoqui solent, adscribendum arbitror.

ORDO XXXI.

C O L U M N I F E R A E f.
M A L V A C E A E.

A L T H A E A.

LINN. *Syst. veg.* p. 518. *Gen. pl.* p. 353.

396.

Pharm. ALTHAEAE Radix; Folia.

Althaea officinalis; foliis simplicibus tomentosis.
LINN. *Spec. pl.* p. 966. *Althaea* Dioscoridis et
Plinii. c. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 530. REGNAULT
Botan. La Guimauve. Pl. perennis, crescens
solo humido in Gallia, Anglia, Belgio, passim
in insulis minoribus Daniae, item in Heluetia, et
prope Francofurtum ad Moenum.

Huius loco subinde in Russia *Lauatera Thuringiaca* LINN. depicta in IACQ. *Fl. austr. Vol.* 4. *Tab.* 311. colitur (SAM. GE. GMELINS *Reise durch Rußland P. I.* p. 81.); qui error tanto facilius condonari potest, quum columniferae tantum non omnes, prout mucilagine blanda, quam vehunt, ita viribus, conueniunt.

niunt. Plura hocce caput huius rei exempla suppeditat; aliae cognatae stirpes addi possent ex genere Alceae, Maluae, Lauaterae, Hibisci, Sidae, Gossypii. Ita et filamentosa caulis compages plures huius familiae species eidem vsui oeconomico, cui Linum vel Cannabis inferniunt, aptas reddit, modo pari modo maceratae praeparentur.

Quantum apparet, eadem stirps est, quae DIO-
SCORIDI *Αλθαία* s. *Ιβισκος*, GALENO *Εβισκος*, PLINIO
Hibiscum, dicitur.

RADIX instruitur ramis longis, digitum vel pollicem crassis, extus subgrisea, interne alba est, et in fibras secundum longitudinem facile discerpi se patitur. In officinis epidermide plerumque priuata occurrit. Odore caret, gustata autem copiam mucilaginis subdulcis dimittit. Hacce ipsa quidem tota planta scater, praecipue tamen radix. Nam radix mucilaginem ad dimidium fere ponderis erogat, folia vix ad quartam partem, flores et femina, quae quidem partes hodie non amplius praecipuntur, ad quantitatem adhuc minorem (LEWIS *Mat. med.* p. 35.). Superat mucilaginis copia radix reliquas huius gentis plantas, quin alias mucilaginosas stirpes, earundemue partes, vt semen Cydoniorum, Foenugraeci, Lini, Radicem Salep aliasque (SPIELM. *Instit. Chem.*

p. 102.). Haec infusione vel coctione extrahitur facile aqua, et vt aliae similes mucilagines refrigerata in materiem tremulam semipellucidam transit. Solut ista quadruplo sui ponderis Myrrham, terendo, imo citius quam mucilago Gummi arabici (BVCHHOLZ in *Act. nat. cur. nov. Tom. 5. p. 60. Exper. 32.*; soluit quoque Opopanacem eadem proportione (*l. c. p. 63. Exper. 51.*); vt igitur pro commodo menstruo in resinosis corporibus subigendis agnosci debeat.

Mucilaginosarum stirpium in foro medico radix huius omnium fere vsitatissima est, et vsui interno tanto accommodatior, quum insipida sit. Emollit ista et relaxat solidas partes efficaciter, humorum acrimoniam inuiscat, et dispendium glutinis naturalis detritum in cauis refarcit, eademque lubricat. Multiplex igitur eiusdem, si ore capitur, efficacia in raucedine, tussi, pleuritide sicca, nephritide calculosa, et aliis calculi affectionibus, dysenteria, stranguria, tenesmo alui, gonorrhoea, quae, si recens, plerumque nonnisi diluentibus mucilaginosis copiose potis opus habet. In harum virtutum consideratione ad ea, quae alibi (*Appar. med. T. 2. p. 382. 411.*) de virtutibus Tragacanthae et Gummi arabici dicta sunt, respiciendum est. Rarius in puluere vsu venit. Praestat, in infuso vel decocto eandem exhibere.

Cauendum modo in decocto, ne, nimis larga manu praescripta, copia mucilaginis taedium pariat. Sufficiunt igitur drachmae duae vel tres pro aquae libra vna.

In affectionibus variis externis crebra eius applicatio est. Dentitionem difficilem leuat radix integra melle cocta, quae infanti pro manducatione offertur; item lac, cui Caricae, radix Althaeae et pauxillum Croci incocta fuerunt, spongia exceptum et gingiuis admotum; modo contactui gingiuarum vehementia inflammationis non obstat (ROSENSTEIN *Barnsjukd* p. 35.). In ophthalmiis siccis vel acri illacrymatione stipatis decoctum proficit; prout nominatim in ophthalmiis post morbillos exortis iisque pertinacibus fomentatio sola oculorum, decocto radicis facta, efficacissimum auxilium praestitit (NOBLEVILLE in *Mem. de l'acad. de sc. de Paris* 1747. p. 337.). Gargarismata emollientia intrat, valdeque vtile est huius radicis cum Caricis pro decocto connubium in angina faucibus siccis, et ad ptyalismum in variolis alendum et leuandum. Concisa, et aqua vel lacte cocta, cataplasma commodum pro emolliendis et maturandis tumoribus praebet. Clysmatibus vulgo quoque additur.

ALTHAEA OFFICINALIS. 361

FOLIORVM eadem ratio, modo memineris, minus mucilaginis continere. Et haec vsui externo pro cataplasmate praecipue conducunt.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

HERBAE QVINQVE EMOLLIENTES. *Ph. Germm.*
Harum herba Althaeae vna.

SPECIES EMOLLIENTES. *Ph. Würt. p. 183.* Suf-
ficerent radix Althaeae et flores Chamomillae vulg.
exclusis herbis emollientibus. Pro clysmate et ca-
taplasmate.

SYRVPVS EX ALTHAEA. *Ph. Lond. p. 78. Ph.*
Edinb. nouiss. p. 146. Ex radicibus aqua coctis, Sac-
charo demum addito. Simplicior longe est aliis
syrupis eiusdem nominis in pharmacopolio obuiis;
hinc laudabilior. Ad eandem simplicitatem accedit
SYRVPVS ALTHAEAE *Ph. Suec. Ed. 2. p. 117.* modo
addita aqua Aurantiorum gratior. Linctibus et mix-
turis vulgo admiscetur.

SYRVPVS DE ALTHAEA FERNELII. *Ph. W. p. 203.*
Inconcinnum compositum, vtut in formulis crebrum,
ob farraginem radicum herbarum et Ciceris femen.
Breuior et ornatior est formula in *Ph. Edinb. vetu-*
stiori p. 59. et *Ph. Dan. p. 251.* Vfus cum praee-

dente syrupo in morbis idem. — Hic syrupus cum resinosis quibusdam corporibus tritus pariter eadem subigit et affusa demum aqua emulsionis speciem gignit, exemplo Galbani (VUCHHOLZ *l. c. Exp. 19*) Myrrhae (*l. c. Exper. 31*) Opopanacis (*Exp. 37.*).

PASTA ALTHAEAE (Pate de Guimauve) *Ph. Würt. p. 135.* Ex mucilagine radice Althaeae, Gummi arabico, Saccharo, addito pro iusta spissitudine albumine ouorum et, gratiae causa, aqua florum Naphae. In tussi mitiori locum habet et in erosione faucium, dum ore liquatur.

UNGUENTUM ALTHAEAE. *Ph. W. p. 239.* Praeter mucilaginem radice huius aliae mucilagines et radix Curcumae recipiuntur. Creberrimi vsus emolliendi et relaxandi scopo in pleuritide, qua oleum Lini et Camphora vtiliter additur, in obstructionibus alui obstinatis, doloribus a calculo, artuum contracturis, item in anchylosi, quae vitio ossis etiamnum caret, sub vaporum aquae, post singulas inunctiones admissorum, connubio.

EMPLASTRUM DIACHYLON SIMPLEX. *Ph. W. p. 63.* Intran Lithargyrium et variae mucilagines, inter quas et mucilago Althaeae. Efficax et vulgare ad emolliendos et maturandos tumores.

EMPLASTRUM DIACHYLON COMPOSITUM. *Ph. W.*

p. 63. Praecedenti additur Gummi Ammoniacum et Galbanum Crocusque. Altero in suppuratione promouenda efficacius.

A L C E A.

LINN. *Syst. veg.* p. 519. *Gen. pl.* p. 353.

397.

Pharm. MALVAE ARBOREAE Flores.

Alcea rosea; foliis sinuato - angulosis. LINN. *Spec. pl.* p. 966. *Malua rosea*, folio subrotundo. C. B. Icon: MILLER'S *Illustr. Syst. sex.* REGNAULT *Botan.* La Rose Tremiere ou Doutremer. Pl. biennis, in orientalibus regionibus crescens. Vulgare hor- torum fenescens aetate ornamentum, multis Varietatibus, quoad florum colorem et plenitudinem, ludens.

Eliguntur flores integri et plerumque pleni, nam plus hi substantiae continent. Subadstringentes vocat SCHRÖDERVS (*Thef. pharm.* p. 621.), adstringentes SPIELMANNVS (*Mat. med.* p. 419.), ut adeo roborantibus illos associarit. Quae adstringendi vis quoniam creditur potior esse in floribus atropurpureis,

hi præcipue recipiuntur (SPIELM. l. c.). Equidem nonnisi mucilaginosas partes agnosco; hinc virtute cum reliquis cognatis conueniunt. In externum vsum modo adhibentur, et hoc quidem hodie raro.

M A L V A.

LINN. *Syst. veg.* p. 519. *Gen. pl.* p. 354.

398.

Pharm. MALVAE VULGARIS *Herba; Flores.*

Malua syluestris; caule erecto herbaceo, foliis septemlobatis acutis, pedunculis petiolisque pilosis.

LINN. *Spec. pl.* p. 969. *Malua syluestris* folio sinuato. C. B. ICON: REGNAULT *Botan.* La Mauve. Crescit copiose ad vias, sepes, in locis ruderatis.

Angli et Galli hanc speciem medico vsui dicant, LINNEVS in *Flora Suecica* (p. 243.) pariter, non autem in *Materia medica*, vbi *Maluam rotundifoliam;* caule prostrato, foliis cordato-orbiculatis obsolete quinquelobis pedunculis fructiferis declinatis, *Spec. pl.* p. 969 depictam in *Flor. Dan. Tab.* 721., officinis dicat, vulgarem quoque ad vias et in ruderatis plantam. Selectus igitur dependet ab arbitrio et loci opportunitate, quum vtraque mucilagine abundet. Vtramque ideo merito admittit CHOMELIVS (*Plantes usuelles* P. 3. p. 2.).

Vete-

Veteribus herba cibi genus fuit, huius, vt videtur, speciei et aliarum quarundam, prout et Aegyptiis. Adhuc hodie Maluae in hortis cultae folia, adipe vel oleo instar Lactucae vel Spinaciae praeparata, apud Chineses in vsu culinari sunt (*Melanges interessans et curieux T. 4. p. 28.*).

Folia et flores vnice, vix vnquam amplius radix et semina, praescribuntur. Ex radicis tamen vnica vna drachmae duae mucilaginis eliciuntur (*SPIELM. Chem. p. 102.*). Patet hinc Althaeae radici postponendam esse hanc. Maluae quoque herba plus mucilaginis continet, minus radix, quod in Althaea contrario modo sese habet. Radix non mucilaginosa modo sed dulcis simul est, accedens sapore ad Liquiritiae radicem, et in affectionibus pectoris pariter laudata.

Vires foliorum et florum eadem, quae Althaeae, nec rarior istorum in morbis multiplicis quidem nominis, sed naturae non valde dissimilis, vsus. Conuetissimum est, istas Maluae partes extrinsecus adhibere, sed displicet alieno colore, scilicet herbae viridi et florum rubro, quo lintea conspurcantur, difficilius eluendo. Foliorum potissimus vsus est. Non attinet, ne actum agatur, multis infusi vel decocti potati vel fomentorum, cataplasmatum, gargarismatum, clysmatumque ex iis paratorum, praestantiam heic persequi. Pro quibus singulis adhibendi modis et formis

Malua

Malua ob vile pretium, quo venditur, tanto commendabilior est. Adde modo ad auferendum pus pone corneam oculi collectum incisionem superfluam reddi, si saturato et tepido decocto florum Maluae foueatur, et idem postea per interualla spleniis applicetur. Hocce enim auxilio inflammatio cum dolore aliisque incommodis coniuncta mitigatur et pus dissipatur penitus, id quod inter binas hebdomades iam accidit, sed continuandum ad perfectam sanationem vsque (IANIN *Memoires sur l'oeil* p. 406. 408. *sqq.*). E re autem est, album simul subducere, serum lactis bibere, deriuantibus aliisque antiphlogisticis uti. Idem collyrium profuit instillatis eidem sub quavis applicatione aliquot guttulis spiritus vini camphorati, et in connubio fonticuli (GVLBRAND in *Act. societ. med. Havniens.* Vol. 2. p. 310.).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

CONSERVA FLORVM MALVAE. *Ph. Lond.* p. 24.
Superflua.

HERBAE QVINQVE EMOLLIENTES. *Pharm. Germm.*

VNGVENTVM MALVAE. *Ph. Würt.* p. 240. Ex herba, butyro cocta. Pro clysmate, et emolliendi scopo. Superfluum.

G O S S Y P I V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 522. *Gen. pl.* p. 355.

399.

Pharm. GOSSYPH vel BOMBACIS *Semina*;
Lana.

Gossypium herbaceum; foliis quinquelobis subtus eglandulosis, caule herbaceo. LINN. *Syst. veg.* p. 522. *Gossypium RUMPH. Herb. amb. T. 4. p. 33. Tab. 12.* Planta annua, biennis, imo pro culturae ratione diutius superstes. Spontaneum in vtraque India, copiose in insulis Archipelagi Graeciae, Sicilia, Malta, Cypro, item Apulia colitur. Apud nos in caldariis seruari debet, vbi femina probe maturat. In omnibus exemplis horti botanici nostri glandula vna venam mediam, distantia dimidii pollicis a basi folii, occupat.

Meritum huius stirpis exiguum in foro medico censetur, tanto pretiosius in oeconomico. lanae praecipue, quam fructus fert, causa. Latet haecce cum feminibus, ex quibus ortum suum trahit, intra capsulam subrotundam quadriualuem et quadrilocularem. Semen ouale intra tegmen tenax, siue arillum obscure

scure brunum, recondit nucleum album dulcem. Tegmen istud mucilaginem continet, nucleus autem oleo dulci scatet. Quae officinae nostrae seruant semina exsucca plerumque sunt, rancida, quin vermibus erosa. Non mirum igitur sperni in vniuersum in hodierna medicina. In Amboina semina comeduntur, postquam germen in aqua emiserint, vel, vt apud Brasilienses, in puluem cocta (RVMPH.). Aegyptii mucilaginem feminum adhibent in tussi, venenis acribus ingestis, et in febris ardentibus. Ratio et sponte patet, cur medulla feminum in emulsiones ad raucedinem tussimque moderandam et sputa leuanda, recepta fuerit (RVMPH.). Oleum ex hisce pressum ad emolliendam cutem variaque exanthemata leuioris generis tollenda inseruit (RAII *Hist. pl. Tom. 2. p. 1064.*).

LANA, quae et nominatim GOSSYPIVM dicitur, ex tota superficie arilli feminis, non ex apice solo, vt in Epilobio, Asclepiade, Periploca, vel ex basi sola, millenis filis emergit, gyros postea circa duplicem feminum seriem seorsim formans, tandem vtramque istam vna complectens, vt igitur nullibi ipsi pericarpio adhaerescat. Semini autem tam arte lana, quae initio humecta est, postquam exaruerit, insidet, vt nonnisi vi auelli a semine possit. Crepante fructu et diffolata humiditate, vndique sese lana expandit.

Alterum

Alterum extremum fili nulla arte inuestigare potui, nec longitudinem singularis fili ad mensuram, vt in ferico, redigere. Semina ope bacilli tortilis instar mergitis formati extricantur; lana vero ipsa dein chordae tensae ope liberantur (RVMPH.). Machinae et pro hocce scopo variae excogitatae, quales descriptae et depictae hinc inde occurrunt (Vid. SLOANE'S *nat. Hist. of Iam* T. 2. p. 68. Tab. 120. BROWNE'S *nat. Hist. of Iam*. p. 283. GMELIN'S *Reise durch Rußland* Tom. 3. p. 474. Tab. 53.). Proximum tum est, vt carminetur lana, quo intumescat et a fordibus mundetur, cui fini simplicis structurae machina sufficit (V. SONNERAT *Voyages aux Indes orientales*, Tom. I. p. 109. tab. 21.); quibus factis fila inde, tandem telae, formari possunt. Quo Gossypium tanto commodius nauibus transmittatur, machinis quibusdam in arctum spatium comprimitur, ita vt eius centenarii duo vel tres sarcinam tres modo pedes longam, sesquipedem latam, et dimidium pedem crassam, constituent (KLEEMANN'S *Reisen von Wien über Belgrad* p. 204.).

Praeter dictam Gossypii speciem et aliae ob lae praestantiam clarent, praecipue *Gossypium Barbadosense* L. cuius cultura summo lucro in insula lamaica fit (BROWNE l. c.), *G. arboreum* L. quod in India orientali praecipue colitur, et ob albedinem et tenebritatem lanae depraedicatur, et Gossypium, quod

Appar. med. Vol. III.   Aa   nomine

nomine *G. latifolii* (in *Comment. soc. scient. Gotting. a 1776. p. 12. Tab. 1.*) descripti, in quo maiores capsulas deprehendi quam in *G. herbaceo* et albissimam densissimam et tenerrimam lanam. Differt ab harum stirpium lana ea, quam *Bombaces* suppeditant, quae, utpote breuior, puluinaribus potius et vestimentis farciendis et papyro conficiendae inseruit, quam filis ducendis.

Gossypii magna in vita communi dignitas est, ut quod, praeter Lanam ouillam, Sericum, Linum, Cannabin, vestibus texendis materiam commodissimam praebet. Quin molli sua compage cum tenacitate iuncta, indurata contra vermium rosiones natura, aptitudine sua ad recipiendos varios colores, multiplici texturae artificio, cui haud aegre obsecundat, munditiae demum facile sub usu vel seruanda vel per lotionem restituenda quibusdam dictarum vestitui destinatarum materiarum antecellit. Sub calidiori coelo imprimis eiusmodi vestes conducunt, quum sudorem facile transmittant et aegrius eodem madeant, quam vestes ex lana animali vel Lino. Non mirum igitur vel in vnica vrbe Manconio Lancastriae 120,000 homines in opificio Gossypii occupari (BROWNE *l. c.* p. 283.) et ex Asia minori quotannis 3,831,620 libras transferri, et filorum inde ductorum 2,013,694. libras (*Guide de commerce par M. Ch - P. 2. p. 168.*).

Mitto

Mitto vsum eius vel carminatae vel in stupas gossypinas (Watte) pro farciendis vestibis mutatae, ellychniis lampadum, charta, quae apud Italos et in Hispania ad medium seculum vsque 13. et paullo forte serius vsitata fuit (MEERMAN *de chartae vulg. f. lineae origine* p. 4. 8.). In artis tinctoriae magis quam salutaris incrementum scire interest, ex quibus partibus Gossypium confletur, quas terreo resinosas esse analysi chemica constitit, vnde patet, quum plerique colores hisce non facile associantur, praeparari Gossypium debere, antequam tinctura idonea illi induci possit (POERNERS *chym. Versuche u. Bemerk z. Nuz. d. Färbekunst P. I. p. 112. sqq.*).

Aegyptii ad inurendas quasdam aegrotorum partes Gossypium adhibent (ALPIN. *med. aegypt. Lib. 3. cap. 12. p. 209. sqq.* Vid. et *figura ad p. 218.*). Nimirum ex Gossypio turundam pyramidalem parant, cui circumuoluunt ligulam lineam latitudinis trium digitorum, quam filo sericeo demum firmant; ita vero illam pyramidem adornant, vt in eius medio meatus sit, per quem aliqua exspiratio fieri possit. Basi siue extremo latiori eius cuti ope tenaculi perforati applicato, accendunt alterum et relinquunt pyramidem donec omnino cremata fuerit. Dum cutis inuritur, eam in vicinia ferro tangunt, vt ne in vicina parte inflammatio fiat; post inustionem medullam

offium illinunt, donec eschara cadat. Quoniam vis ignis lente sese exferit, et cutis rarioris compagis materia sensim ad calorem disponitur: non totam incendii vehementiam aeger sentit, quod contrario modo quidem in ferro ignito applicato fit. Attamen in quibusdam foedae cicatrices remanent. Hacce inustione curant saepe dolores chronicos pertinacissimos artuum et coxendicis aliasque rheumaticas fluxiones ad pectus vel caput contingentes, phthisin, tumores crudos et pituitosos aliosque morbos vel in loco affecto vel in vicinia eius eam administrantes. Non mirum a gente medicinae rudiori praeter rem et occasionem aliquando hoc curationis genus admissum fuisse. Sic tamen saepe roborando per stimulum, reuellendo et acrem fomitem eliminando, aegris suppetiae feruntur. Ab Arabibus ad Aegyptios haec curatio peruenit. Inter Europaeos eam, ob formidinem intempestiuam doloris et praeiudicia medicorum vel chirurgorum, neglectam in memoriam vsusque reuocauit POUTREAV (*Oeuvres posthumes T. I. p 204. sqq.*) praestantiamque eius eximiam crebris obseruationibus confirmauit. In quibusdam eius turunda ab ista Aegyptiorum differt et in applicatione plus simplicitatis habet. Et enim figuram cylindricam illi impertit Gossypium arte comprimendo et ligula linea vnum pollicem lata et tres pollices longa hinc inde adsuta, vinciendo

ciendo, dein transuersum cultro acuto dissecando. Hac ratione duo cylindri obtinentur, quorum singulorum basis satis firma diametro sesquipollicem s. Ludovicum aureum dupli valoris exaequat, pauxillo saliuæ adglutinanda. Hæc turunda postquam in summa parte accensa fuerit, expectatur, donec quoad partem consumatur, tum applicatur cuti, et ventilabri ope ignis incitatur. Nunquam ignis ultra cutem sese extendit, ne tum quidem, quando in eodem loco duo vel tres cylindri cremantur. Nec opus est, ad consilium Aegyptiorum ferro perforato admoto impedire, ne vicinam partem ignis inurat. Eschara sic enascitur per crassitiem cutis, quæ ipsa soluitur Unguento basilico vel alio digestiuo illito plumaceolo, vel Emplastro diapalmæ et spleniis calidis superdatis. Summi momenti et ipse reperit hanc medelam in rheumatismis fixis inueteratis, quibus vesicatoria, stillicidia aquæ, scintillæ electricæ prolicite, ad tollendos dolores non sufficiunt, vrgetque pariter, vt applicatio in ipso foco doloris fiat, vel si partis dolentis natura aduersetur, dolori quam proxime et respectu directionis neruorum habito. Breui post doloris lenimen subsequitur, et sub vsu plerumque diaphoresin mouet, quæ ipsa subinde peculiarem virtutem præstat (*l. c. p. 412.*); hinc non potest virtus suppurationi seriori tribui (*l. c. p. 267. 415. sqq.*). Vicus enatum inmisso piso, quando

fomitem rheumaticum copiosius adesse, vel profundius situm, largius profluuium vlceris et perseuerans dolor indicant, proficue in fonticulum mutatur (*l. c. p. 226.*). Confert quoque hoc auxilium in doloribus fixis abdominis et pectoris a causa rheumatica profectis (*l. c. p. 232. 242.*), item, etsi non eadem certitudine (*l. c. p. 265.*), in rheumatismis vagis (*l. c. p. 238.*). Si rheumatismus primam sedem relinquens in remotam sese transfulerit, in priori inustio fiat. Subinde pluries ad idem remedium recurrendum est, antequam radicitus rheumatismus tollatur (*l. c. p. 258.*). Suppuratio post sex aut septem dies modo incidit (*l. c. p. 267.*). Proficua quoque valde est inustio in cancro, si nodi supersunt, qui ferro non potuerunt auferri, vt fomes cancrusus omnino sufflaminetur (*l. c. p. 34.*). Ita in phthisi pulmonum cum dolore inustio pluries iterata cl^{mo} POUTEAV eximia praestitit (*l. c. p. 408. sqq.*). Nec minus confert in spinae dorsalis morbosa incuruatione ex depositione acri humorum enata (*l. c. p. 558.*). Item in anchylosi ex eadem causa (*l. c. Tom. 2. p. 32.*). Vt ut vero funestus fuerit exitus binorum ab HAENIO experimentorum captorum et vnus a cl. POUTEAV capti, dum ferrum ignitum ipsi capiti applicaretur: cylindrorum tamen gossypinorum hoc loco accensorum vsus in gutta serena, epilepsia, pertinaci cephalalgia ex contusione, tutus non solum est, sed mul-

multum leuaminis, quantum ex Aegyptiorum experientia (ALPIN. *de med. Aegypt* p. 211.) et paucioribus experimentis recentioribus elucet, promittit (*l. c.* p. 55. *sqq.*). Id vnice adhuc adiicio, a cl POU-TEAV vix vllius virtutis huius medelae mentionem fuisse factam, quam non iam ALPINVS memorauerit.

Loco lintei carpti quoque Aegyptii Gossypio in vulneribus et vlceribus sanandis vtuntur, cui autem fini fila linea aptiora sunt, vtpote molliora minusque elastica.

Nec hoc spernendum commodum est, quod Gossypii ope apta liquida dentibus cauis vel meatui auditorio immitti possint, prout huic vel solum ad aëris iniurias frangendas, vel in efficacis remedii, quod inuoluit, connubio in vitiis variis auris, inditur.

HIBISCVS.

LINN. *Syst. veg.* p. 522. *Gen. pl.* p. 356.

1400.

Pharm. ABELMOSCHI *Semina.*

Hibiscus Abelmoschus; foliis suppletato-cordatis septemangularibus ferratis, caule hispido. LINN. *Syst. veg.* p. 524. *Alcea aegyptiaca villosa.* C. B. *Granum moschatum.* RVMPH. *Amb. Tom. 4.* p. 38. *Tab. 15.* Quigombo prior f. *Alcea muscata.* PISO *Ind. Lib. 4.* c. 45. p. 210. Frutex utriusque Indiae in Malabaria, Iava, Brasilia, Iamaica crescens; in Aegypto quoque obuius.

SEMEN reniforme est, subcompressum, lentis fere magnitudine, longitudinaliter striatum, coloris extrinsecus gilui, hilo rotundo nigricante in sinu feminis, repletum medulla albida. Manu incalescens, frictum, vel carbonibus iniectum, Moschi odorem spirat, saporis vero est amaricantis, nonnihil calidi. Cur granum moschatum a quibusdam dicatur, iam cognoscitur. Semina ex India occidentali petita maiora sunt et odoris fortioris, quam orientalia. Odor vero feminum tam fortis est, ut nonnulli vel ex solis hisce manu retentis dolorem capitis contrahant.

Quo-

Quoniam odorem diu feruant, in patria cistis includi solent et a foeminis collo et brachio alligantur, quum enim corporis attactu incalescunt, Moschum spirant (ROCHEFORT *hist. naturelle des Antilles* c. 11.). A mulierculis quoque Indicis, suffimigii instar, vel sola vel aliis odoramētis admista, carbonibus insperguntur, vt eorum odore vestimenta imbuant. Item contusa intra Bombacem vestibus indunt Aegyptii, odoratui gratificantes (VESLINGII *Observ. in ALPIN. pl. Aegypti* p. 65.). Admiscuntur etiam in India vnguento Boborri, ex variis odoratis lignis seminibus radicibus composito, quo corpus inungunt (RVMPH. *l. c.*). Sed in Italia quoque pro odoramēto sunt, nec incongruum, eo fine pulueribus pomatis et similibus eadem admiscere; et in Gallia virgines moniales ea in series loco sphaerularum connectunt, vt sub precationibus gestentur (SAVARY *Diction. de Commerce* T. I. p. 122.).

Moschus animalis hisce granis aliquando adulteratur (PISO *l. c. p. 211.*). Ad huius tamen vires accedere odoris conuenientia suadet, quem similem, praeter hanc stirpem, quoque Geranium moschatum, Malua moschata, Lathyrus moschatus, Allium moschatum, spargunt. Experimenta in morbis instituere hisce praecipue granis operae pretium esset, quum reliquis dictis fragrantia antistent, et commodissime in emulsione ex-

hiberi posse videntur. Formulas vero nostrarum regionum vix vnquam intrant. Sarbetis in Aegypto adduntur salubri effectu ab iis, quibus crumenae angustia Ambrae et Moschi vsum denegavit (ALPINVS l. c.).

T H E O B R O M A.

LINN. *Syst. veg.* p. 580. *Gen. pl.* p. 391. *Suppl.* p. 341.

401.

Pharm. CACAO Nuclei.

Theobroma Cacao; foliis integerrimis. LINN. *Spec. pl.* p. 1100. IACQ *Amer. pist.* p. 104. *Observ. bot. P. I* p. 3. SLOANE *nat. Hist. of Jam Vol. 2.* p. 15. *Tab.* 160. Cacao Clusii, Merian *Surinam. Insect.* p. 26. *Tab.* 26. et 63. Cacao tree, CATESBY *nat. Hist. of Carolina* 3. p. 6. *Tab.* 6. REGNAULT *Botan. Le Cacaoier Kakauboom*, HOVTTVYN *Natuurlyke Historie P. 2. sect. 3.* p. 186. *Tab.* 14., vbi icon floris, lente etiam inuestigati. Le Cacao, SONNERAT *Voyage à la nouv. Guinée* p. 101. *Tab.* 61. 82. Arbor Americae calidioris indigena, vbi nominatim in regno Mexicano, Guiana et vicina insula Cayenne, Carolina, insulis Antillanis, crescit; idque in locis depressis vmbrosis. Vt tanto praestantior fructus sit,

fit, studiose in dictis terris colitur; quod idem fit in noua Guinea, item in insulis Philippinis, in quae loca ex noua Hispania arbor translata (SONNERAT *Voy. aux Indes orientales Vol. 2.*). Cultura multum difficultatis parit, prout aegre arbor transplantari se patitur. Culturam curatius describunt BROWNE (*nat. Hist. of Iam. p. 306.*) et LABAT (*Nouveau Voyage aux Isles de l'Amerique T. 6. p. 370. sqq.*). Galli non ante annum 1660. colere arborem coeperunt, sed vix ante a. 1684. huic labori serio indultum fuit (LABAT *l. c. p. 376.*). Si autem alii fonti fides, iam a. 1649. in insula St. Croix ad culturam eius accesserunt (*Guide de Commerce de l'Amerique T. I. p. 353.*).

FRUCTVS huius ouatus est, apice obtuso, diametro tres circiter pollices aequans, longitudine autem sex fere pollices. In quibusdam Varietatibus glaber, in aliis verrucosus, et sulcis decem per longitudinem instructus. Colorem vel sanguineum vel pallide luteum habet. Intra corticem carnosum pulpam albidam butyraceae compagis, dulcem subacidam, continet, tamque gratam, vt comedi soleat, et huius mediam sedem semina s. NUCLEI circiter 25 occupant. Nomen *Cacao* illis ab Hispanis inditum fuit. Fructus decerpitur, vt primum color eius et strepitus feminum, eo agitato excitatus, maturitatem indicat.

Vt

Vt semina eximi queant, incisione longitudinali facta, lapide vel ligno ille conquassatur. Illius exemptis adhaeret adhuc multum pulpae, quod oscitantius modo separatur; tum vero in receptacula ampla immittuntur, ut per 4 vel 5 dies sub matutina agitatione, quae quotidie fit, bene operata et compressa speciem fermentationis subeant, qua et germinandi vis tollitur, et superflua aqua perit, ut oleosum modo remaneat. Postea super stercis vel in cistis planis ope solis radiantis intra triduum siccantur (LABAT). Magnitudine et figura Amygdalas fere referunt, sed testa vel epidermide scabra atro rubra et medulla nigricante in lobos diuisibili, in quos cuticula sese insinuat, instruuntur. Saporis sunt unctuosi et amaricantis. Distinguuntur hi nuclei in varias species pro ratione regionum, ubi colliguntur, figura vel planiori, vel magis ad teretem accedente, proportionem latitudinis et longitudinis diuersa, magnitudine, item colore epidermidis pallide rubro vel profunde rubro, vel bruno vel griseo, et sapore nuclei. Pro loci natalis diuersitate distinguitur a mercatoribus et aromatariis in duas species, scilicet Caraccenses et Martinicenses; vel tres, scilicet in Cacao de Caraques, de Barbiche (melius Berbice), et des Isles (*Observations sur le Cacao et la Chocolade Verf. Germ. p. 6.*); ab aliis autem paullo subtilius in septem species, scilicet Cacao de Caraques, de Guayaquil,

yaquil, de Maranhon, de Berbice, de Surinam, de Cayenne, de la Martinique ou des Isles (RICARD *Traité general du Commerce T. I. p 153*). Alii alia discrimina agnoscunt, quae mercaturae causa haud suo vsu carent. In hisce omnibus quoad momenta externa recensita obtinet aliqua discrepantia, quam per partes sectari huius loci non est. Praestantissimi censentur nuclei Caraccenses, qui in Prouincia Venezuela vel Nicaragua nouae Hispaniae colliguntur, et quando bene maturuerunt, teretes sunt, maioris longitudinis quam latitudinis, puluere griseo argenteo epidermidem tegente, medulla grisea pingui, saporis grate amari. Ex hacce descriptione pretium nucleorum in reliquis terris emergentium statui potest, qui, quo propiores ad illam accedunt, eo praestantiores. Itaque planiores, minores, austeri, sunt inferioris pretii. Nuclei Berbicenses maxime vinctuosi dicuntur; illi ex Insulis infimi ordinis sunt (RICARD *l. c. p. 154*). Attamen, si SONNERATO (*Ind. orient. l. c.*) fides, nuclei Cacao in Manilla prouenientes Americanis praestant.

Abundant nuclei copia mucii blandi, et adhuc maiori olei vnguinosi. Hoc mox sapore, nec non flamma, quam admoto igne capiunt, cognoscitur. Vberius tamen recentioribus, quam vetustis inest. Et hoc quidem tam prelo extorqueri potest, quam
coctio-

coctione cum aqua, et, dum refrixerit, spissitudinem sebi induit. Pro utroque fine tostio modica, decoratio, et tritura eorum praecedere debet. Expressione parcius prouenit, quam altera via, et, licet saporis eiusdem sit, nimirum, qualis in oleo amygdalino, colorem tamen cinereum ad hepaticum vergentem prae se fert, et magis spissum est (MAVCHARTI ET THEOPH. HOFFMANNI *Diff. de butyro Cacao* p. 14.). Coctione blando igne facta obtinetur oleum purius et albidius, quod a superficie condensatum facile separatur. Pluribus de causis igitur haec encheiresis praefertur. Sic libra optimi Cacao trita et cum octo libris aquae cocta ad crassitiem pultis vncias septem olei sebacei in superficie erogauit (HOMBERGIUS in *Hist. de l'ac. R. de Sc. de Paris* 1701. p. 371.); ut tamen appareat residuo adhuc paucillum olei infuisse, quod expressione elici potuisset. Alius ex nucleorum vncia vna coctione drachmas tres cum granis quadraginta duobus elicit (*Observ. sur le Cacao, Vers. p. 21.*). Alius (SPIELM. *Mat. med.* p. 115.) tertiam circiter partem olei albissimi assumit. Addito tantillo salis alcalini massae torrefactae hocce ipsum cellulas nucleorum ita resoluit, ut plus olei largiantur. Ad maiorem copiam acquirendam quoque facit, si tostam et contusam massam vaporibus aquae calidae per tempus exponas, et dein leniter exsiccas, antequam ad coctionem vel expressionem trans-

eas (MAVCHARD *Diff. cit. p. 16.*). Oleum, quod destillatione sicca euoluitur, ad uncias septem ex libra vna nucleorum rubicundi coloris est, saporis acris pungentis, et odoris penetrantius foetentis, frigefactum mollioris butyri spissitudinem recipit (GEOFROY *Mat. medicale' Traité, T. 3. p. 266.*). Patet igitur hoc empyreumaticis associandum esse. Reliquis, quae vehementior ignis vis excutit, partibus recensendis nolo diu immorari, quum in exercitium artis non multum commodi inde deduci possit. Hanc vero viam ingressi sunt HOMBERGIUS (*l. c.*), GEOFROY (*l. c.*), auctor libelli (*Observations sur le Cacao*) MAVCHARTVS (*l. c. p. 12.*), alii; vnde praeter oleum resinosas partes et multum terrae nucleis inesse collegerunt. Olei seiuncti a reliqua miscela virtutes postea considerabo, nucleorum ipsorum vtilitatem primum persequuturus.

Quo primum tempore Hispani ad regnum Mexicanum aduenirent, hi nuclei incolis loco monetae fuerunt, in foro ad necessaria quaelibet coemenda valentes (SLOANE *l. c. p. 16. 17.*). Americanis nuclei in pastam conquassati continuo praesto sunt, vt absque ambagibus escam domesticam exinde lacte vel aqua sibi parare queant (BROWNE *l. c.*). Europaei potissimum ad *Succoladam* eos adhibent. Quaecumque autem haec pasta connubium ferat, nucleos pri-

primum torrefieri oportet, quo cuticula dura exuantur et medulla emolliatur. Cauendum inter haec est ad exemplum Americanorum, ne tostio iusto diutius ad nigredinem vsque continuetur, quum oleum inde pereat et grata amarities. Tum immissi in mortarium ferreum vel lapideum calefactum pistillo ferreo pariter calefacto contunduntur, donec in massam butyraceam deliquescant. Sunt qui mortarii loco cylindro ferreo vel lapideo supra planum rotato nucleos conquassant, parcendo tempori et labori, sub quo negotio cultro situs massae crebro mutandus est, donec ad summam tenuitatem peruenerit. Haecce massa vel mox in modulos, qui rarius ex charta, plerumque ex lamina ferrea stanno obducta, facti sunt, immittitur, vel antea eidem, deliquescenti adhuc, saccharum subtiliter contusum et, si placet, aromata tenuiter contrita adduntur, succedente noua tritura, vt aequalis omnium miscela fiat. Moduli vero massa hacce recens repleti concuti super mensa, cui imponuntur, continuo debent, donec ista siccescere incipiat. Praestat nihil massae admiscere, ne saccharum quidem, vt tanto diutius integritatem suam seruet, et vt quilibet saponi et genio suo sub coctionem pro arbitrio indulgere queat. *Chocolat de Santé* vocant eam, quae aromatibus caret. Hispani, qui vsum Succoladae pro potu a Mexicanis didicerunt, tam persuasione falsa, quod nuclei re-
frige-

frigerent, delusi, quam ut sapor et odori litarent, primum admiscuere varia. Proportio Sacchari variare debet, prout nuclei vel magis vel minus pingues sunt; pinguiores enim plus Sacchari sibi vindicant, ad $\frac{2}{3}$ vsque. Quibus minor quantitas Sacchari ob amaritiam displicet, hi sub vsu tantillum istius addere poterunt. Aromatum, quae pastam intrant, consuetissimum est Vanillae filiqua. Alii admiscent Cinamomum, Caryophyllos, quin Ambram, Moschum, Balsamum peruuanum. Accedunt aliquando, stimuli maioris causa, Capsicum aliaque similia, et coloris, Orleana, et ob duritiam, ni fallor, farina seminum Zeae vel Fabarum. A scopo alienum est, formulis multis rem illustrare, quales, praeterquam in dispensatoriis variis, hinc inde dispersas reperies (e. g. in GEOFFROY *Mat. med. l. c. p. 268.* LINN. *Amoen. acad. Vol. 7. p. 255.*). Sufficiet vna (LABAT *Voyage l. c. p. 430.*), secundum quam minores quantitates facile parari poterunt. Nimirum nucleorum Cacao rite conuassatorum libris quadraginta admisceantur Sacchari contusi librae sexaginta, Cinamomi librae duae, Caryophyllorum vnciae quatuor, Vanillarum vnciae viginti octo, Moschi et essentiae Ambrae q. pl., farinae Fabarum cribratae manipuli aliquot; quae omnia rite trita in massam idoneam subigantur. Fraude saepe copia farinae vulgaris Succolatae venali additur. Potulenti materiem praebet in Hispania, Ita-

Appar. med. Vol. III.   Bb   lia

lia, consuetissimi, sed et hoc reliquis magis septentrionalibus Europae terris in deliciis est. per cyathos bibi solitum, dum pasta vel aqua vel lacte, vel quod omnium minime commodum, vino, soluitur. Praestat vti aqua, cuius vasi, quo coqui debet, tot cyathos infundas, quot Succolatae hauriri cupias, et, postquam aqua ebulliuerit, totidem uncias Succolatae tritae addas, agitando eam ope virgulae vel verticilli, vt soluatur, et noua demum coctione et agitatione facta eam in vsum calide adhibeas. Et sic quidem sani vnum vel alterum cyathum sorbillant. Consuetissimum est, liquidam illam bibere, alii non nisi in spumam diuturna verticilli motitatione resolutam ex cyatho sorbent. Si lac adhibetur: minori quantitate Succolatae opus est; nec nocet hocce connubium, modo ventriculus lac ferat, quod in hominibus in acidum pronis non locum habet. Miscela lactis cum aqua spumescentiam adiuuat, et palato gravior est. Succolata vino soluta tantum hominibus frigidae naturae et valde debilitatis concedi potest.

Ad diiudicandas igitur vires horum nucleorum non ad istos modo, sed etiam ad saccharum, aromata et menstruum, quo Succolata soluitur, reipicias. Oleum, quod inest, non coctione nucleorum solum subigitur, sed tritura quoque cum saccharo; hinc quae absque eius connubio praeparantur massae,

in superficiem menstrui plus longe olei dimittunt, quam saccharatae. Sacchari igitur additamentum conducit, modo non tam largum, vt fermentationem, flatum, sensus molestos, ructus acidos aliaque incommoda primarum viarum excitet. Sic vero Succolata eximie nutrit et demulcet, somnum placidum restituit, blande aluum aperit, emaciatos leuat, hosque, qui laboribus, peregrinationibus, vigiliis, curis, iactura proborum humorum, sanguinis, geniturae, exhausti sunt, egregie refocillat. Robur quoque hominibus, qui grauib. laboribus subeundis et meditationibus protractis adstringuntur, vigoremque necessarium subministrat. Aromata modice addita stimulum salutarem impertiunt ventriculo ad digerendam illam, ipsosque neruos vellicando tanto aptiorem eam ad erigendas vires faciunt. Nocet vero plethoricis, obesis, otiosis, et hos ad haemorrhagias, apoplexiam, proclives reddit, praecipue aromatibus iusto largius condita, Vitari quoque debet, fordibus biliosis, rancidis, mucosis, ventriculum grauantibus. Copiosius capta languorem, speciem stupiditatis, obesitatem, parit, et appetitum cibi prostermit. Minus salubris est post pastum, quam mane potata, minus tempestate calida, quam frigida. Verum saepe medicamen est in tabe varia, quin et phthisi pulmonum, modo febris absit, tanto magis, quum acres stimulos inuoluat, tussim mitiget, sputa promoueat. Memo-

rabile exemplum phtifisci curati narratur (MUNDII *Comment. de aëre esculentis et potulentis c. 13. p. 350.*). Atrophicis infantibus multo lacte soluta commendabilis est. Vis eius ad venerem incitandi explicari facile potest nutriendi eius efficacia, qua geniturae secretionem auget et addito aromatico stimulo. Plurimum illi tribuit virtutis LINNEVS (*Amoen. acad. Tom. 7. p. 263.*) in haemorrhoidum siue coecarum siue apertarum molestiis sedandis. Si remedii vices peragere debeat, magis sollicitè secundum conditionum naturam et quantitas Succolatae et liquidum, quo soluere eam conuenit, et proportio vtriusque definienda.

Variis insuper ferculis et cupediis et coquinaria ars et dulciaria per Succolatam gratiam conciliare nouit, vnde in potulentis magis artificiosis, iusculis, tabellis, pastillis, morsulis, bellariis, liquidis conglaciatis, rel. frequenter eam offendimus. Quin medicamenta quaedam ingratoris saporis vel Succolatae solutae vehiculo vel in pastam eidem impasta haud inuite ingeruntur; exemplo corticis peruiani (ROSENSTEIN *Barnsjukd p. 321.*), foliorum Aurantium (Vide supra *Appar. med. Vol 3. p 293.*), Tabellarum Succolatae mercurio sublimato impraegnatarum (LE FEBVRE in *Journ. de Med. T. 41. p. 547.*).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

BVTYRVM f OLEVVM DE CACAO. *Pharm. omn.*
 Vid. e c *Pharm. Wirt.* p. 124. Proportionem, qua
 inest nucleis, praeparationis methodum et praestan-
 tiam olei coctione elicitum prae oleo expresso supra
 (p. 381. *sqq.*) iam attigi. Albidius redditur abiutione
 repetita per aquam calidam. Omitto alios modos
 albedinem huic oleo conciliandi, per lixivium ex ci-
 neribus clauellatis et calce viua, vel per spiritum
 vini (MAVCHARD *Diff. cit.* p. 15.), vtoote in foro
 medico non vsitatos. Destillatione acidum offert,
 acido pinguedinis animalis simile (CRULL in *chem Journ.*
P. 2. p. 152.). Et huic acido sine dubio tribuen-
 dum, quod neque nuclei ne post multos annos qui-
 dem rancescere, nec oleum ipsum, nisi in hoc eru-
 endo tostione iusto vehementiori peccatum fuerit,
 quum, quantum fieri potest, lenis esse debeat, nec
 ultra illum terminum protrahi, quo epidermis cre-
 pitu displodatur. Hoc consilium si modo obseruetur:
 non opus est, torrefactionem praeuiam omnino ne-
 gligere, prout quidem cuidam visum est (GEELHAV-
 SEN in *Comm. Nor.* 1737. p. 82.), ne praeter ne-
 cessitatem in encheiresi coctionis subsequae pergatur.
 Plane non rancescere hoc oleum sunt, qui volunt
 (LABAT *l. c.* p. 461. LEWIS *Mat. med.* p. 158.).
 Certe post decem annos nulla rancoris vestigia prae-

buit (DEHNE *l. c. p. 39.*). Et quod vitra integrum mensum relictum fuit in lamina cuprea oleum nihil in hac aeruginis genuit (*Observat. sur le Cacao, Vers. p. 64.*). Notandus quoque dissensus ratione copiae olei, quod vberius, contra vulgarem opinionem, expressione prouocari cl. DEHNE (*l. c. p. 37.*) innuit, qui et plus hac via ex Caraccensibus nucleis quam Martinicensibus obtineri expertus est (*l. c. p. 42.*). Oleum de Cacao rite praeparatum blandum subdulcem saporem gratumque odorem habet, et albidum est, et, licet in aëre nostro sebi spissitudine instruat, liquore calido tamen facile deliquescit. Forma tabularum feruatur. Raro ore capitur, quamuis vix aliis oleosis ex vegetabilium censu gratia cedat, eo autem haec superet, quod aegre in rancorem degeneret; pinguedines animantium et inter hasce spermaceti antecellere dictis conditionibus palam est. Similem vero cum hisce efficaciam possidet lubricandi, relaxandi, inuoluendi, commodo liquido calido, e. c. infuso theaeformi, lacte, vel decocto auenaceo, hordeaceo, exceptum; de quibus virtutibus consulenda sunt capita de Olea et Amygdalo; vt vero et hic monitum contra abusum pinguium redeat. Papillis mammillarum lactantium vel labiis oris illitum fissuras harum partium egregie sanat. Linimentum ex spiritu vini alcoholisato et hocce oleo in fissuris mammillarum plurimum virtutis praestitit (MAVCHART *Diff. cit.*

cit. p. 21.) Contra haemorrhoides coecas quoque hoc oleum commendari meretur, cuius simplex inunctio (MANGET. *Bibl pharm Tit. de Cacao*) vel applicatio per Gossypium, quo imbibatur (LABAT *l. c. p. 461.*) dolores eximie lenit, tumorem dissipat et turgida vasa saepe per profluvium sanguinis liberat. Conducit quoque hisce, si ardorem vel dolorem intra anum sentiunt, instar suppositorii bis per diem illud adhibere (STÖRCK *Unterricht für Feld- u Land-ärzte Vol. 2. p 81*). Sapo ex hocce oleo et alcali minerali paratus egregium cll. GRAVENHORSTIORVM inuentum est, vt qui et gratia et puritate et constantia contra rancorem reliquis omnibus saponibus praeferi meretur. Iisdem de causis hoc oleum basin pomatarum et balsamorum variorum constituit. Ad metalla vel, vt in medico vsui propius accedam, ad instrumenta chirurgica contra rubiginem et aeruginem tuenda, nulla pinguedo aptior hacce, si eadem obliniuntur.

CHOCOLATA. *Ph. Würt. p. 35.* vel SVCCOLATA
Placet simplicitate formula dicta. Vide supra p 385.

B I X A.

LINN. *Syst. veg.* p. 409. *Gen. pl.* p. 265.

402.

Pharm. ORLEANA *Terra.*

Bixa Orellana; LINN. *Spec. pl.* p. 730. *Bixa* foliis cordatis cum acumine, floribus racemosis terminalibus. BROWNE *nat. Hist. of Jam.* p. 254. *Orleana* f. *Orellana* folliculis lappaceis. COMMEL. *Hort. Amstelod. Tom. I.* p. 65. fig. 33. *Urucu.* PIS. *hist. nat. Ind.* p. 133. *Uruca* f. *Arnotto.* SLOANE *nat. hist. of Jam. Tom. 2. Tab. 181. fig. 1.* *Pigmentaria* f. *Galuga.* RUMPH. *herb. amb. Tom. 2. p. 79. Tab. 19.* *Le Rocou* f. *Manillensibus Atchioté.* SONNERAT *Voyage à la nouvelle Guinée* p. 29. *Tab. 13.* quae icon characteres optime repraesentat. REGNAULT *Botan.* *Le Rocou.* Arbor mediocris staturae Americam calidiorum inhabitans indeque sine dubio in insulas Moluccas et Manillam translata. In Iamaica copiose colitur prope fontes et riuos vel quouis humido et fertili solo.

ORLEANA vel ORELLANA terra dicitur massa, chermesini coloris, ponderosa, fragilis cum quadam tenacitate, ut scindi cultro queat, digitos tenaciter inqui-

inquinans. Transfertur plerumque in placentis duarum vel trium librarum oblongis complanatis, quas folia obtegunt, in fragmento asperis, extus sublaevibus pallidioribus. Aëri ficciori exposita rimas agunt. Est faecula seu materia ceracea rubra semina arboris, intra capsulas ouatas muricatas bivalves latentia, obuestiens. Haec, affusa feminibus calida aqua in commodis vasis, manuun, et spatulae adiumento separatur. Tum exemptis feminibus nudis materies iundum petere finitur. Quibus factis aqua decantatur, et sedimentum intra plana vasa in umbra pedetentim densatur, dein in globos vel placentas compingitur, vltterius aperto aëre in duritiem vsque siccandas. Ita rem narrat BROWNE (*l. c.*), a quo nonnihil discrepat SLOANE (*l. c.*), significans separatam aquae infusione ceraceam materiam in spissitudinem notabilem coqui, dein in aulaeum cineribus conspersum collocari, donec densitatem mellis induat, tum demum in massas effingi. Saporis subadstringentis, et odoris mucidi, est, salua soluitur, quam rubram reddit, non vero aqua tepida penitus. Ad candelae flammam non liquatur, nec accenditur, sed candens fumum spargit Tabacum redolentem.

Ab Europaeis medicis vix vnquam aegris praecipitur. Vires tamen in America, et ibi ab Hispanis

praecipue variae exploratae. Pilulae eius duae aut tres exiguae aluum blande mouent et saepe eius profluuium instar Rhei sistunt (SLOANE *l. c.* p. 53. Conf. PISO p. 134.). Ita et dysenteriae remedium praedicatur (BROWNE *l. c.* p. 255), et stomachicum (SLOANE). Vi cordiali (BROWNE) aegrius subscribo. Omitto alias illi tributas virtutes minus probabiles, vel modos eam adhibendi minus simplices (Vid PISO). Radices arboris vi vix a massa hacce differunt (PISO) et vias vrinarias praecipue sollicitant (BROWNE), quo fine iisdem in iusculis vtuntur (ID). Succolatae iam dudum apud Indos et Hispanos in America fuit additamentum tam gratiae quam coloris causa.

Pigmento praeterea hocce Americani syluestres nudum corpus obliniunt tempore praecipue belli, vel ea de causa, vt sanguis ex vulnere erumpens celetur; contra culicum punctiones quoque munire corpus fertur (SLOANE). Maxime aridet Indis pro fuco macerare semina huius arboris in succo Limoniorum, in quo gummi arboris Mauna ante solutum fuerat (BANCROFT *nat. hist. of Guiana in South america* p. 45.). Non minus tinctorio vsui et ad pingendas chartas ibidem inseruit. Cum vrina mixta tam constanti colore pannos lineos tingit, vt in posterum elui nequeat (PISO) Lixiuo alcalino cocta lanam et sericum pariter colore rubro aurantiaco

tiaco inficit. Sed tinctoribus Europaeis paullo infrequentior est. Fucum mulierum, qui *Bezetta rubra* dicitur, huic adscriptum lego (BERG. *Mat. med.* p. 466.), quum hoc linteam ex Turcia aduehi solitum ab aliis Coccinellae tribuatur.

Radix in loco natali coloris causa pariter in pretio est.

UMF

G R V I N A L E S.

403.

Pharm. GERANII ROBERTIANI *Herba.*

Geranium robertianum; pedunculis bifloris, calycibus pilosis decemangulatis. LINN. *Spec. pl. p.* 955. *Geranium robertianum primum.* C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab. 694* REGNAULT *Botan.* l'Herbe à Robert. Pl. annua, frequens in rupibus, muris, sylvis subhumidis.

Inter plures huius generis species, quae olim in medicum scopum collectae, scil. *Geranium moschatum*, pratense, rotundifolium, fanguineum, haec tantum vna hodie superest. *Geranium moschatum* odor commendavit (V. art. de Hibisco Abelmosch p. 377.), sed accedat oportet ad olfactus de vi analogi Moschi iudicium experientiae robur. Hac deficiente, nolo specialius de eo agere. Reliquae designatae adstringentis saporis sunt, et vitrioli martis solutionem nigredine tingunt; vnde in laxitate solidarum partium, calculo pellendo et profluviis sanguineis et serosis sistendis, pristina laus.

Gera-

Geranii robertiani efficacia pariter nondum factis euicta. Odorem HERBA recens valde ingratum, LINNEO hircinum, mihi foetori lotii ex Asparagis comestis similem, spargit; sapor eius falso aufterus cum quadam amaritie. Recens contusa cimices pel- lit (LINN. *Fl. Suec* n. 619). Adstringentem natu- ram exploratio per vitriolum martis manifestat. Ta- ceo alia experimenta chemica, quae nihil ad effica- ciam in corpus humanum detegendam faciunt. Ex hitce tamen solis denuo virtutes medicas deriuatas cerno (Vid. HINDERER *Diff. de Geranio robertiano Giess.* 1774.). Quas ZORNIVS (*Botanolog.* p. 326.) ope- rosius ex scriptis practicis collegit, hae nisi verum eius pretium decernant, opinionem tamen maiorum de eo declarant. Quaedam horum effata iuuat cum recen- tiorum experimentis conferre. A pastoribus infusum huius stirpis ad mictum cruentum pecorum sisten- dum adhibetur (LINN. *Fl. Suec.* l. c.). In haemor- rhagiis hominum pariter eximiam fuisse, et quidem in pulvere vulnere insperso traditur (STOCKER *prax. aur* l. 1. c. 17. p. 119.). Ita naribus intrusa stillici- dium sanguinis ex iisdem sedat (THEODORI TABER- NAEM. *Kraüterbuch*, 1731. *Vol. I.* p. 129.). Adstrin- gentia prout vulgo in sabulo renum pellendo valent, ita et haec herba (THEOD. l. c. p. 128.). In ictero Monipelienses multum huic herbae tribuunt (ADOL- PHI MURRAY *Diff. de methodo luis venereae curandae*

p. 30.). Hisce, et nominatim cll^s CVSSON et FARCHON, in phthisi scrophulosa connubium succi Aparines et Geranii robertiani impensius placet; vel utriusque manipulum vnum coquunt cum iusculo carneo addita radice Lapathi acuti (Fratris *itiner. mspt.*).

Frequentius tamen extrinsecus contra varios affectus externos applicatur. Ob efficaciam in erysipelate (THEOD. p. 127. 129.) nomen quoque *Roth-lanskrout* apud Germanos tulit; coniicio, applicationem eiusdem in hoc malo a cel. TISSOT (*Avis au peuple p. 354.*) propria experientia commendari. Dissipati ea tumores mammarum in lactantibus mulieribus et fissurae papillarum sanatae (WELSCH. *Middom. Cent. 2. Obs. 38.*). Contra tineam unguentum ex herba Geranii (puto hanc fuisse intellectam) cum butyro frixa et linteo colata, quo obliniatur totum caput comprobatum medicamen vocatur (a DOLAEO in *Encyclop. med. Lib. 6. cap. 11. p. 431.*). Iterato tentamine opus est, antequam laudi herbae vel pro cataplasmate contusae vel in decocto, vel alio modo adhibitae in cancro (SENNERT. *Lib. 4. p. 3. sect. 1. c. 7. HILDAN. Obsf. et curat. Cent. 6. Obsf. 75. SIM. PAVLL Quadripart. bot. p. 73.*) subscribas. Facilius oedemata pedum discutere (CHOMEL *Usuelles T. 2. p. 301.*) credas. Febribus intermittentibus tollendis, teste quidem

quidem viro ill. (HALL *Hist. stirp. helv. n* 943.) non suffecit: ast a rusticis infusi vinosi forma frequentari isto sine ex voto alius (HINDERER *Diff cit. p.* 18.) refert.

G V A I A C V M.

LINN. *Syst. veg. p.* 329. *Gen. pl. p.* 208.

404.

Pharm. GVAIACI *Lignum* s. LIGNVM SANCTVM
s. (rarius) LIGNVM INDICVM; *Cortex*;
Gummi.

Guaiacum officinale; foliolis biungis obtusis. LINN.
Spec. pl p. 345. *Guaiacum* foliis fere impetiolaris
biungatis obovatis leniter radiatis, pinnis et ramulis
dichotomis BROWNE *nat. Hist. of lam. p.* 225. *Ar-*
bor ligni sancti vel Guaiaci SEB. *Thef Vol. I. p.*
86. *Tab. 53. fig 2.* *Lignum vitae or Guaiacum.*
HUGH *nat. Hist of Barb p.* 142. *Tab 9.* *Pruno*
vel Eonymo affinis arbor, folio buxco subro-
tundo. SLOANE *nat. Hist. of lam Vol 2. p.* 133.
Tab 222 fig 3. 4. 5. 6. *Arbor in Hispaniola,*
lamaica, Barbados, Brasilia, aliisque regionibus
Americae meridionalis spontanea.

Guaiacum nomen ab Indico Guayacan deriuatur; a patria quibusdam etiam nimis generali termino *Lignum dictum fuit Indicum.* Non attinet hodie,

MONTANVM (FALLOP. *de morbo Gall.* p. 28.) refutare, qui ex Cytiso Laburno L. lignum depropi credit. Sed fuerunt olim, qui inter *Lignum Guaiaci* et *Lignum sanctum* vel *palum* distinxerunt, et quidem auctores, qui paullo post Americæ detectionem illud tanquam luis venereæ remedium depraedicarunt, Lign. Guaiaci ex insula St. Dominici, L. sanctum autem ex insula St. Ioannis de Portu diuite (Porto Ricco), peti innuentes. Horum e numero præcipue CONSALVVS FERRANDVS (*de ligno Guaiaci et sancto* in LVISIN. *Aphrod.* p. 355. ed. L. B. 1728.), IO. MONARDVS (*de morbo Gall.* in LVIS. l. c. p. 607.), FALLOPIVS (*de morbo Gall.* LVIS. p. 751.) et NICOL. MONARDES (*Simpl. med. Versf.* CLVS. p. 343.). Tria adeo ligni genera memorat MONARDVS suo tempore in vsum eundem translata, quæ præstat propriis eius verbis describere. "Primum, inquit, quod Guaiacum vocant, densius, grauius, crassius, interiore parte nigricantius, exteriori subpallida et veluti lineis quibusdam ad fuscum inclinantibus in æque distantibus per longum intersecta; alterius ad albius magis vergit exterior pars, neque est tam manifestis lineis distincta: nigrum tamen et ipsum colorem extrinsecus ostendit, sed minore orbe, quam præcedens; tertium, quod Sanctum præcipue vocatur, tam intrinsecus albicantem colorem præ se fert exilibusque valde lineis eius distinguitur longitudo." Reliqui

liqui, qui duo modo discrimina agnoscunt, Guaiacum eo differre, quod meditullium nigrum contineat, quo alterum carere, indicant. Eodem fere redit distinctio CASP. BAVHINI (*Pinax p. 448.*) in Guaiacum magna matrice (Guai. officinale L.) et Guaiacum propemodum sine matrice (Guai. sanctum L.). Eo vero conueniunt hi omnes, quod Lignum sanctum, prout odoratius magisque amarum, ita altero praestantius virtute sit. Sed iam tum conuesti sunt de vtriusque in officinis pharmaceuticis confusione (FERRERIVS *de pudendagra in LVIS. l. c. p. 914.*), et quidam coaeuorum idem vtrumque habuere (V. sententia aliorum a FERRANDO *l. c. prolata*). Congrue quoque FRACANTIANVS (*de morbo Gall. in LVIS. l. c. p. 841.*) argumentatur, discrimen apparens a diuersitate soli et regionis posse proficisci. Addere licet, pro aetate potuisse variare lignum, vtpote quum in vetustioribus arboribus meditullium ligni subinde fuscari vel nigrescere, et arbores iuniores, modo iustum robur adeptae fuerint, efficaciores grandaeuis esse constet. Lignum insuper trunci saepe haud parum ab eo ramorum differt. Ad pristinam de diuersitate lignorum ideam respexit sine dubio ill. A LINNE' (*Spec. pl. p. 546. sqq.*), dum, duas species botanicas designans, alteram Guaiacum officinale, alteram G. sanctum, cuius

Appar. med. Vol. III. Cc videas

videas iconem in REGNAULT *Botan. Le Guayac*, nō-
 minet; idque scio, b. virum eandem lignorum di-
 stinctionem agnouisse, et vtrumque ad diuersam spe-
 ciem arborum retulisse, et ligni sancti virtuti praero-
 gatiuam tribuisse. Ad litē omnino discutiendam
 opus esset, vt vtriusque arboris lignum intra sese com-
 pararetur, vt singularum ligna pro diuersitate aetatis,
 soli, rel. in loco natali caederentur collatis inter sese
 speciminibus, tum denique, vt noua in morbis cum
 singulis frustis vel segmentis experimenta institue-
 rentur. Olim quoque lignum quoddam *Guaiaci spu-
 rium* in Italiam, potissimum Romam, aduectum fue-
 rat, cuius autem notas, quoniam ad nostrum aeuum
 non pertinet, omitto, aliunde si opus videatur,
 petendas (Vid. CANEVARIUS *de ligno sancto* 1602.
p. 95. sqq.). Alia demum ligna, Citri, Cupressi,
 etiam indigena, Pini, Coryli, Buxi, Iuniperi, ini-
 tio ob charum Guaiaci pretium suffecta sunt. Iam
 paucissimi medici vel pharmacopolae nomina dicta
 synonyma non habent. Distinguunt adhuc Würten-
 bergenses (*Pharm. P. I. p. 116. 118.*) item CAR-
 THEVSERVS (*Mat. med. Vol. 2. p. 161.*), addentes con-
 tra pristinum iudicium Guaiacum esse potentius al-
 tero, cui colorem pallidiorem tribuunt.

Transfertur lignum ex patria magnis frustis ponderis quatuor quinque vel plurium centenariorum. Quoniam vero valde durum est: in Belgio, Anglia aliisque quibusdam regionibus in ergastulis instar lignorum tinctoriorum in scobem redigitur sicque comminutum plerumque officinis venditur, et *Raspatura* vel *Rasura ligni Guaiaci* siue *sancti* audit. Fragmenta tamen quoque ibidem obuia sunt variae sectionis, longitudinalis item transuersalis. Si ista facta, vnus plerumque color conspicitur, vel ex viridi brunus, vndis obsoletis profundioris coloris item punctis oblongis nigris notatus, vel flauicans instar buxi vndis fere nullis punctisque nigris paucis. Si vero transuersim lignum sectum fuerit, obscurus ille color in media parte conspicitur (Matrix), pallidus in exteriori (Alburnum). Ponderosum in vniuersum hocce lignum est, vt fundum adeo aquae petat et valde compactum, compactius tamen in bruna parte quam altera. Quo ponderosius, quo recentius, quo plus resinae continet, et quo obscuriorem colorem prae se fert, eo praestantius censeatur. Colligi quoque vel ex trunco vel ramis maioribus debet. Conuenientius habetur, vt cortex sub transmissione ligno adhaereat, quam vt a ligno antea auferatur. Flammae admotum facile ardet, tumque multum resinae eructat. In minora frusta

dissectum vel rasum, et aëri libero expositum, parte bruna intra aliquot horas colorem coeruleo viridem adipiscitur, quod idem accidit rasurae, ex qua resina extracta (HEYER in CRELLS *Entd. P. 2. p. 50.*). Masticatum leuiter acre et amaricans apparet, praecipue ex meo sensu flavicans lignum, odorem vero vix vllum nisi rasum vel calefactum prodit, qui subaromaticus est. Multum resinae continet, quae vero adeo arcte cum gummi copulatur, vt, siue spirituosum siue aquosum menstruum pro digestionem adhibeas, vtriusque non leuis pars simul eruatur. Ast resina semper maiori quantitate ligno inest. Proportio non eadem a chemicis sistitur, quod partim discrimini frustorum electorum, partim encheiresi ipsi adscribas. Ita vnus (NEVMANN. *Chymie Vol. 2. P. 3. p. 206.*) extracti resinosi $\frac{7}{32}$ aquosi $\frac{3}{32}$ eruit; alter (CARTHEVS. *M. m. Vol. 2. p. 158.*) istius circiter $\frac{1}{3}$, huius circiter $\frac{1}{2}$; tertius (LEWIS *M. m. p. 300.*) istius modo $\frac{1}{4}$, huius vix $\frac{1}{8}$. Quae masti-cando lignum sentitur acrimonia ea in decocto vel extracto aquoso longe manifestior, vt linguam et fauces pungat, in tinctura autem vel extracto resinoso parum notabilis. Omitto studio analysin eius fortiori igne per siccam destillationem factam (GEOF-FROY *Mat. med. Tom. 2. p. 395.*).

Cingitur lignum CORTICÆ ponderoso, lineam supraque crasso ex pluribus quasi stratis constructo, quae facile discerpi possunt, extus scabro et fissuris variae directionis infulas hinc inde squamosas formantibus notato, variegato maculis liuido griseis et luteis, interne griseo vel flauicante, in fragmentis pallide fusco. Magis hic et acrimonia et amaritate linguam afficit, quam lignum. Ita ad meum sensum, contrarium etsi cl. LEWIS pronunciet. Minor huic, quam ligno, resinae quantitas inest, maior gummi. Ex ligni scilicet libra dimidia extracti resinosi vncia una cum quatuor scrupulis elicita, et ex eadem quantitate extracti gummosi drachmae decem cum scrupulis duobus, residuumque vncias sex et drachmas duas constituit (NEVM. *l. c. p.* 211.). Quidam corticem efficaciorē ligno habent (SLOANE *l. c. p.* 134.). Haecce sine dubio causa est, quod LINNEVS in Materia medica lignum plane omittat. Hodie vero rarissime cortex praecipitur.

In arboribus aetate prouectioribus plerumque per corticem sponte exsudat id, quod GUMMI Guaiaci (*natiuum*) vulgo dicitur; sauciata vero arbore copiosior longe eius prouentus fit (BROWNE *l. c. p.* 226. *not.*). Sponte proueniens virtute praestat alteri, arte prolucito, prout et illud gummi, quod tempore, quo succus

ascendit, prolicitur, crudius est, licet maiori copia erumpat, quam post illam periodum collectum (DES MARCHAIS *Voyage en Guinée etc. Vol. 3. p. 246.*). Magnis massis ad nos aduehitur. Et hoc quidem gummi friabile est, semipellucidum, in fragmento nitens, profundioris coloris, in vno eodemque specimine mox flauo fuscum, mox viridescens, quasi grana diuersae naturae confluerint, saepe fragmentis corticis commixtum. Carbonibus inspersum non male olet. Masticando compingi sese finit, et linguam haud parum pungit. Ad euitandas fraudes ea exempla eligere conducit, quibus adhaeret adhuc cortex vel immerfus est. Nam lucro ducti quidam ex colophonio balsamo sulphuris mixto, vel alia mala arte, factitium conflareunt. Quae fraus tanto maiori reprehensione digna est, quum genuinum gummi insigni in morbis virtute instruat, nostro praecipue tempore celebrata. Solutio huius sic dicti gummi spiritu vini rectificato facta si instillatur spiritui nitri dulci et aqua dein diluitur: gummi fundum petens colorem coeruleum gratum obtinet; quodsi vero peregrinam resinam in sinu gerit: striae albae inter coeruleam partem comparent (MÖNCH in CRELLS *Chem. Journ. P. 2. p. 78.*). Subinde serius modo sese manifestat hic color, nec longae durationis est; requiritur et spiritus nitri dulcis re-

cens,

cens, probe paratus sed acido abundantior. Ipsi vapores spiritus nitri fumantis alluentes hunc colorem producant. Resinosi parti deberi hunc colorem peculiaria experimenta edocuerunt (DEHNE in CRELLS *chem. Journ.* P. 2. p. 80. *sqq.* it. P. 6. p. 3. *sqq.*). Verum et ipsa solutio gummi Guaiaci, mucilage facta post aliquot horas coerulefcit (LEWIS *Mat. med.* p. 302.). Vncia vna gummi Guaiaci dedit extracti resinosi drachmas sex cum duobus scrupulis, extracti aquosi autem modo scrupulos quatuor (NEVMANN *l. c.* p. 213.). Resinae verae puraeque itaque circiter $\frac{3}{4}$ insunt. Vnde patet maiori iure succum istum concretum resinam dici, quam gummi, quamuis tantillum veri gummi admixtum habeat. Vtramque partem arbitror iunctim conspirare ad effectus egregios praestandos, quos de Guaiaco in praxi medica experimur. Vix dubitandum, saepe in officinis loco natiui gummi extractum ex ligno paratum obuiam venire. Certe gummi natiuum longe magis pungit linguam meam, et intensiorem longe amarorem illi imprimat resina pura. Huc respicere mihi quoque videtur FRID. HOFFMANNVS (*Observ. phys. chym. Lib. 1. p. 66.*), distinguens in substantiam resinofam et resiniformem, quam ipsam acriusculum esse et nares ad pituitam vberius fecerendam vellicare obseruauit. Et hisce partibus re-

sinofis quidem Guaiacum per minimos corporis nostri canales efficaciter penetrat, impaſta reſoluit et diſcutit, balsamicam virtutem exercet et ſudorem potenter pellit item euacuationes per aluum vel lotium, vel aliquando ſaliuae profluuium, ciet.

Sed redeundum ad LIGNVM eſt. Hoc ipſum ob duritiem et nitorem, quem admittit, tam a fabris tignariis ad opificia quaedam longae durationis, quam a lignariis, item tornatoribus, expetitur. Et hoc quidem prae reliquis dictis arboris partibus frequentiffimi vſus in re medica fuit.

Omniſum primum hoc in lue venerea inclaruit paucis annis ſerius, quam ex itinere Hiſpanorum in Indiam occidentalem eiusdem niſi prima ſemina, quod haud probabile, noua tamen ſpargerentur. Initium celebritatis dedit felix curatio, quam in inſula St. Dominici Hiſpanus quidam ſuperioris ordinis, qui morbum ab Inda muliere contraxerat, iam doloribus diris detentus, ſuadente ſamulo ſuo Indo, ex hoc ligno in ſemet experiebat. Eius exemplo praecunte, plures alii Hiſpani eodem morbo contaminati ad idem auxilium fauſto ſucceſſu conſuſerunt. Quod quum poſt reditum Hiſpali ab hiſce euulgaretur, hinc per totam Hiſpaniam et inde per
totum

totum reliquum orbem, quem lues occupauerat, fama remedii increbuit (MONARDES *l. c. p. 341.*). Si DELGADO (*del modo de adoperare el Legno santo. Venet. 1529.*) fides, iam a. 1508. in Hispania eius vsus obtinuit. Primi vero, qui hoc lignum in Germania commendarunt, fuerunt a. 1517. NICOL. POLL (in LVISIN. *Aphrod. p. 242.*), qui iam tum tria millia hominum eo curatorum memorat, a. 1518. LEONH. SCHMAVS. (LVIS. *p. 383.*) et a. 1519. famosus ille Eques Germanus VLR. AB HVTTEN (LVIS. *p. 275.*) qui, postquam ipse ptyalissimum vndecies frustra tentasset, Guaiaco tandem sese sanatum declarat. In Italia a. 1517. innotuit (DELGADO *l. c.*). Quantum vero vbiuis in Europa sensim acquisuerit fiduciam, tam copia ista auctorum, quorum effata LVISINVS collegit, significat, quam numerosa eorum cohors, quorum nomina et scripta operose recensuit BÖHM (*Diff. variae Siphilidis therapiae Argent. 1771. §. 8.*). Initio quum ex America adueheretur, tam charo pretio vendebatur, vt adhuc tempore MASSÆ (in LVIS. *Aphrodif. p. 71.*), qui a. 1532. primam editionem libri *de morbo Gallico* euulgauit, ligni libra vna scutatis aureis vndecim veniret. Facile coniiicitur, non omnes et singulos eadem simplicitate, forma, menstruo, quantitate, duratione, Guaiacum exhibuisse. Plerique autem decoctione eius cum

aqua vsi sunt, cuius scopus fuit, implere corpus diluente attenuante et balsamico remedio, dein vero illud ei caloris moderamini subicere, vt colluvies subacta per copiosum sudorem eliminaretur. Et in hocce quidem fines in vsu fuit mane et vesperi portionem meracissimi decocti bibere et per reliquum diei tempus debilius siue secundarium ex largiori copia aquae residuo superfusae consumere. Ad HVTTE. NII (LVISIN. *l. c. p. 283.*) narrationem scobis ligni libra vna cum aquae purae libris octo per nycthemerum macerata lento igne per sex horas coquebatur, et huius decocti percolati beneque in ampulla seruati libra dimidia bis de die bibebatur; subiuncto per diem decocto tenui ex residua scobe cum libris octo aquae. Eodem fere redit a MASSA (LVIS. *l. c. p. 62. sq.*) propositum meracius ex pulueris ligni libris duabus et aquae libris sedecim ad dimidii consumptionem coctis, cuius vnciae sex ad duodecim vel minor quantitas bis calide bibebantur; residuum cum aquae libris sedecim ad tertiae partis consumptionem ebulliebat, vt loco potus consueti per diem esset. Quidam corticem et lignum vna decoxerunt. Inter haec aëris iniuris sollicitè aegri sese subtraxerunt, et post captum meracum liquidum in lecto corpus operiendo et ope calefacti conclauis sudorem abunde mouerunt. Quo ipso, ope panni deterfo, indusium mutatum est. Cibus potusque simul fuit valde tenuis,

tenuis, parcus, nisi consuetudo plus indulgentiæ iniungeret (MASSA in LVIS. p. 70. FVCHS. *ib.* p. 599. 600.). Quantitas ligni ad curationem necessarii non vna semper fuit. MASSA aliquando acquieuit libra vna duodecies decocta, donec nihil saporis et odoris superesset. HVTTENIVS (LVIS. p. 285.) autem pro se ipse libris quinque indiguit, aliis, vt indicat, libris octo vel decem opus fuit. Ad triginta vel quadraginta dies haec curatio protracta est, subiuncta per vices purgante medicina, et tum sensim ad opulentam diaetam redire permissum est. Vlceribus obortis vel ossibus lue male affectis spuma decocti simul applicabatur (HVTTEN.), vel pannis meracissimo decocto madentibus pars obuoluebatur, sudor item per spiritus vini vapores illuc directos ibidem vberius excitabatur (BOERH. in *praef.* ad LVIS.). Leges, quas praescribit sub vsu Guaiaci BOERHAAVIVS (*l. c.*), dictis adhuc rigosiores sunt: aegrum scilicet esse loco calidissimo includendum; abstinere eum toto tempore ab omni potu ciboque debere, in quo vel minimum pinguis, et vnice pane bis cocto vuisque passis alendum; nullo potu reficiendum nisi Guaiaci decocto sincero aut paullo leniori; quater interdiu decocti eiusdem meracissimi, quantum possit, ad minimum singulis vicibus octo uncias bibendas; hisce per aliquot dies factis per vapores spiritus vini accensi, vel, quod idem est, per vapores aquae

aquae ebullientis (DE HAEN *Praelect.* in BOERH. *inst. pathol.* Tom. 5. p. 159.) nudo corpori per dimidiam horam admissos, vel intra cistam ligneam vel intra lectum, in quem per canalem illi deriuarentur, sudorem esse excitandum, primum bis de die dein post quatuordecim dies mane modo. Hacce methodo curatos sistit duos iuuenes ad ossa vsque lue inquinatos. Decocta, ad quae respicit, sine dubio ea sunt, quorum formulas in Aphorismis (§. 529) suppeditat. Ad resinam tanto melius eliciendam pro digestionem addidit sal tartari, imo sub finem coctionis spiritum vini rectificatum. Saporis causa addi possunt Passulae vel radix Glycirrhizae. Eiusmodi formulae exemplum hoc erit: ℞. Lign. et Cort. Guaiaci ℥vj Sassafras ℥iij vel iv Passular v. Glycyrrh. ℥ij. Coqu. c. Aquae Mens. vj ad dimid. (DE HAEN *Prael.* in BOERH. *inst. pathol.* Tom. 5. p. 160.). Multis visum est hoc curationis genus mercuriali inunctioni in lue venerea praeualere, ut adeo, ea irrita, demum in Guaiaco auxilium quaereret. Sic GARCIAS AB HORTO (*de aromat. Ed. CLVS. p. 146.*). Sic fide practica illustrior BOERHAAVE (*loc. cit.*), qui hacce ope contagium elui ex illis corporis partibus, quibus tenaciter inhaesit, testatur.

Ut iudicium de hacce curatione absque partium studio feratur, primum attendas ad acrimoniam

niam

niam, qua decoctum meracius fauces exasperat, quin nonnihil inflammat. Quae quidem molestia paullo post sponte euanescit vel auerti potest, addendo sub finem coctionis Liquiritiae radicem vel Caricam antea masticando. Calorem, quem per resinam lignum sponte mouet, temperies atmosphaerae, quae simul obseruatur, insigniter auget. Insudatio vehemens priuat corpus necessariis humoribus, exsiccat, emaciat, debilitat. Aliud dispendium virium facit tenuis exsucca diaeta, ad quam homo simul restringitur. Hinc in multis naturae ficcioris, temperiei calidioris biliosae, in phthisin pronis, vel tentaminum curationis varietate eneruatis, locum habere nequit.

Relaxatus ideo nonnihil in hoc ligno administrando rigor tam ratione diaetae quam modi ipsius decoctum vsurpandi. Placuit quibusdam, vt, post **MANARDVM** et **ALEXANDRV**M **MASSARIAM**, **VALSALVAE** et **MORGAGNIO** (*de sed. et caus. morb. Epist. 58. p. 16.*) decoctum dilutius instar aquarum thermalium potare. **VALSALVA** initium a libris duabus vel tribus fecit, animaduertendo, an facile per vrinae iter non per aluum vel cutem prodiret. Nisi hoc fieret, destitit; contraria conditione postridie auxit pondus, sensim in dies ascendendo ad libras decem vsque. Ita multum citoque profecit, vt subinde intra tri-
duum

duum iam vlcera vetusta sanata conspiceret. Eadem medendi ratione immortalis MORGAGNI mulierem sanavit, iam biennium vlceribus pluribus foedatam, et generosum quendam virum late foedoque variis locis exulceratum. Hacce via sine multo incommodo et paucis diebus aegri id consequuti sunt, quod alii vix magno labore et longo tempore.

Sensim vero declinavit Guaiaci in lue venerea curanda auctoritas, etsi non vbiuis abolita, adeo vt adhucdum Florentiae in nosocomio Incurabilium ad solum Guaiaci lignum et Sarsaparillae radicem, tanquam ad sacram anchoram medici coniugiant, et in nosocomiis Hetruriae plurimis lege vltus mercurii sit interdictus (Fratr. ADOLPHI MURRAY *Diff. de methodo luis venereae curandae* §. 2.). Causa vero, cur alii medici in hoc morbo curando a Guaiaco recesserint, videtur esse non vna. Multos deterruerunt molestiae praecipue sub priori operosiori methodo incidentes. Ab aliis, quoniam illud in multis inane vel ineptum constitit, ideo in omnibus esse creditum. *Nonne et alii inuolutionis in re medica, vt quavis alia, studio capti fuerunt? Numerosis aegris subuenisse egregie vel hosce a malo liberaffe negare non possumus, nisi omnem historicam fidem e re medica tollere velimus. Sed habere efficaciam suos limites, quis iure inficiabitur?

Non

Non tamen dixerim in leuiori tantum gradu mali et recenti malo vim habere, quum et interspersae heic historiae de malo grauiori et vetustiori loquantur. Sunt qui aptum modo pronunciant vitiis venereis quibusdam localibus tollendis, contra inunctionem mercurialem obstinatis. Largiar plus virtutis habere sub climate calidiori, in quo lues venerea et mitior est, et facilius remediis obsequitur, quam frigido; et dabo debilius longe esse lignum vetustius exsuccum, quam succosum viride, quale in patria arboris prostat (Conf. *ASTRVC de morb. vener. p. 142.*). Cl *ASTRVC* ad illum fere vnice morbum venereum vsu restrinxit, quae scrophulosam vel scorbuticam diathesin sociam habet. Id autem experientia exploratum est, subinde miasma venereum diuturnitate mali et curationis tentatae varietate aliquando sic mutari, vt remedia, quae etsi contra virus ipsum nihil valent, iam praeter omnem spem accommodatissima reperiantur. Huius loci sunt decocta lignorum et radicum variarum iuncto vsu lactis et acidularum; sub qua conditione e contrario quaeuis mercurialia non modo non iuuant, sed noxii effectus sunt. Sic quoque in numerosissimis casibus post frustratam mercurii administrationem Guaiacum in subsidium tractum est. Quicquid sit, non spernendae efficaciae est decoctum ad eluenda vlcera colli, nasi, oculorum, ad balnea pedum et manuum, ex-

ostosi

ostosi deformatarum, item in epithemate contra ulcera venerea cancrum mentientia (PLENCK *Mat. chir.* p. 257.).

Placet quibusdam sub mercuriali curatione vna decocto guaiacino vti, vel ptyalismo finito ad reliquias mercurii ex corpore expediendas Guaiacum subiungere. Connubium hocce in scrophulosis valde proficuum est (PLENCK *Mat. chir.* p. 258.). Memorabilis vero obseruatio est (BOERHAAVE in *praef.* ad LVISIN.), in hoc connubio loco ptyalismi sudoris profusionem fieri, et dissolutis decocto humoribus nec maxima mercurii copia salivae profluumium cieri posse. Lignum hocce, vt alia resinae ditiora, mercurium potius figit, quam fluxilem reddit et excutit (SYDENHAMI *Oper.* p. 340. BRENDÉLII *Progr. de hydrargyri reliquiis a ptyalismo expellendis*, §. 2-5.). Si enim mercurius dulcis cum Guaiaco ex aqua coquitur, decoctum nec pluribus diebus quidpiam albi puluilli demittit, vt radicis Chinae, Sarsae, et alia cum mercurio dulci parata, decocta. Hinc et contingit, vt ptyalismum per mercurium experti et decocto guaiacino ad finem medicationis vsi, si aquas medicatas aliquamdiu bibant, prout nominatim de thermis Carolinis, acidulis Egranis et Pyrmontanis compertum est, nouum salivae profluumium, sed plerumque mitius, experiantur (BRENDÉL *l. c.*).

Virtute

Virtute Guaiaci in lue venerea diiudicata, quid in arthritide et rheumatismo praestet, significandum est, quibus in morbis vsus eiusdem nostro tempore speciem nouitatis induit. Sed iam eo tempore, quo prima laus ligni huius, nominatim decocti eiusdem, contra luem veneream personauit, praecones iidem exstiterunt praestantiae in dictis dolorosis morbis, sed simul monentes, in frigida et humida modo diathesi conuenire, et in multis non tollere omnino, aut lenire modo malum. Nominandi inter hosce MASSA (LVISIN. *Aphrod.* p. 67. 75.), HVTTENIVS (LVIS. *l. c.* p. 303.), FERRI (LVIS. *l. c.* p. 432.), FALLOPIVS (LVIS. *l. c.* p. 794), RINIVS (LVIS. *l. c.* p. 982.) rel. Dolorum iuncturarum meminit MONARDES (*Simpl. med.* p. 345.) inter ea mala, quibus superandis Guaiacum par est, adiungens tum in primis conferre, quando morbum Gallicum subsequantur. Nec deseruerat efficaciae huius opinio SENNERTI (*Oper. Tom. 5. de arthr. c. 7. p. 178.*) tempore, quo ad sudoriferam vim respexisse praesertim videntur, licet iste potius hanc medicinam vituperet, quam laudet. Eodem fine SOLENANDER (*Conf. med. Sect. 4. p. 410.*) decoctum ligni commendauit impensius, passus tamen simul quosdam arthritide leuiori correptos vel coxendicis dolore conflictatos recuperasse sanitatem, etiam si nulla insudatio accesserit. Multoties decocto saturatissimo ligni et corticis Guaiaci ad libram di-

Appar. med. Vol. III. Dd midiam

midiam mane et vesperi tepide hausto rheumatismum se discussisse indicat KLAVNIGIVS (*Nosocom. charitatis* p. 91.). Idem consilium sequutus TRALLESIVS (*de Opio Sect. 2. p. 313.*) eodem successu in rheumatismo frigido et pituitoso potitus est. Aliquando decoctum tenue ligni frequenter ore haustum et linimentum volatile loco dolenti inunctum cum pannis laneis eum inuoluentibus suffecit (TODE et SALHOLT *Diff. Adnot. med. pract. p. 6.*). Aliis decoctum Guaiaci cum lacte in lecto mane potum profuit (WILHELMI *Diff. de verm. pag. antepen. not. h.*). Atque ab hoc ligno dependet plurimam partem virtus variorum medicamentorum magis compositorum, in arthritide et rheumatismo celebratorum, vt SPECIERVM DECOCTI ANTIPODAGRICI VIENNENSIVM, ELECTVARIIVM MVNDIFICANTIS BIERLINGII, ELECT. ANTIRHEVMATICI ANGLORVM (*Nucleus medic. ex Anglico versus.*).

Sed commodius in hisce morbis dolorosis, forsitan et maiori efficacia, quum aluum efficacius paullo moueat, ingeritur GVMMI GVAIACI, natium istud. Nec hoc nuperiorum horum annorum inuentum est. Gummi hocce in pilulis pari laude, qua decoctum ligni ad mitigandam vel sanandam arthritidem, malum ischiadicum et alios rheumatismos, notat DES MARCHAIS (*Voyage Vol. 3. p. 247.*). MEADIVS (*Monit. et pract. p. 116.*) iam tincturam guaiaci-

iacinam volatilem Lond. vel Balsamum guaiacinum omnibus reliquis in doloribus articularum praetulit, quorum vtrumque gummi Guaiaci in spirituoso menstruo solutum complectitur. Alius insignis auctoritatis Anglus (PRINGLE in *Dis. of the arms* p. 161. *sq.*) in rheumatismo chronico haustum quouis vesperī propinauit egregio euentu ex gummi Guaiaci drachma dimidia, vitello oui soluta, et duabus vnciiis aquae diluta, addito sacchari tantillo, vnde die postero duae vel tres alui deiectiones consequutae, interponens aliis diebus vsum spiritus cornu cerui. Arrisit editori Lugdunensi libri popularis TISSOTI (*Avis au peuple* a. 1763. p. 230.) hoc gummi ad grana sex vel decem in pilulis, e. c. cum robe Sambuci, exhibere. Sed propius ad methodum exhibendi gummi hocce nouissime celebratam accedit illa, quam GUILIELMVS ELLIS (*The timber tree improved* Lond. 1742. 1746. Ego versionem Germ. von *Erbauung d Zimmerholzes* 1752. p. 327. *sqq.* coram habeo.) refert tempore editionis libri sui in Anglia contra arthritidem familiarem fuisse, et reliquis remediis fere palmam praeripuisse, dum scilicet gummi huius vncia dimidia in libra vna optimi spiritus sacchari, Rum, solueretur, et huius solutionis quarta pars diluta cereuisiae fortioris libra dimidia vesperi biberetur. Quicquid vero horum sit, fatendum iusto languidius saltim extra insulas Americas Antillas et Angliam,

in vsum hocce gummi tractum esse, donec Regis Galliae Causidicus EMERIGON litteris tribus ex insula Martinica a 1776. missis edoctus ab incola quodam Caribaeo experimentum primum in se per plures annos dirissima arthritide eaque demum nodosa vexato caperet, dein neruose aliis commendaret. Litterae hae mox variis diariis Gallicis insertae (e.g. *Journal de Medecine Tom. 47. p. 424 sqq.*), item prodierunt seorsim impressae (*Specifique contre la goutte eprouvé et publié par Mr. EMERIGON, Procureur du Roi en la iurisdiction Royale et au siege general de l'amirauté du Bourg St Pierre 1778.*), et paullo post in alias linguas versae vndique innotuerunt. A lectione ad experimenta cito res transit, et ab hisce ad euentum narrationem. Habent medicaminum, quorum non satis euicta fides, publica praeconia, etiamsi modum excedant, id tamen semper commodi, vt, si obliuioni tradita fuerint, memoriam eorum restaurent, et vt sollertes medicos ad noua pericula incitent, ex quibus limitatio iusta, quoad speciales corporis conditiones, dosis commodissima et consociatio aptissima, item diaetae simul obseruandae norma, constituitur. Dignum igitur cl. EMERIGONIS nomen est, quod fastis medicis inseratur, vt quod ansam ad tot graua momenta de efficaci medicina in atroci morborum genere eruenda dedit. Formula vero ab isto publici iuris facta haec est:

℞. Taffiae pintas tres h. e. libras med. quatuor (nam quaelibet pinta Gallica aequat uncias sedecim) Gummi Guaiaci uncias duas. Solue in ampulla bene clausa, radiis solis per septem vel octo dies exposita, identidem illam agitando; filtratum demum per Gossypium vel chartam bibulam liquorem immitte ampullis fuetis probe obturandis. Dosis huius assignatur cochleare vnum maius quouis mane sumendum. Hac ratione arthritis septem vel octo annorum, initio facto sub ipsa dolorum praesentia, intra quindecim menses sopita, nodi, qui omnes fere articulos antea obsederant, vel hoc vnice auxilio vel ope saponis albi applicati omnino fere disparuerunt, motus libertas in artubus rediit, nec dolores vagi, paroxyfimi olim praenuncii, reuertuntur, aluus blande aperta, et stomachus pristinum robur recuperavit (*Lettre 1.*). Quum post nouemdecim menses intermitteret vsum medelae per septem circiter hebdomades: recruduit quidem malum in pede cum vitiis stomachi, sed conticuit iterum praebio significato mane et vesperi per tres dies et dein semel per diem capto. Ipse diathesin suam pituitosam declarauit (*Lettre 2. in Journal de Medec. l. c. p. 429.*). Sensim interualla concedere licuit, vt sufficerent praebia bina per hebdomadem. Eadem medela multis aliis arthriticis in hac insula auxilium praestitit, ita tamen vt dosis vel augeada vel

diminuenda esset pro temperie aegri et effectus diversitate (*Lettre 3. l. c. p. 430. 434*). Mirum haecce quum in vulgus prodirent, disputatum adeo a practicis quibusdam fuisse, *Taffia* quid esset, quum tamen et lexica et libri plerique in materiam medicam declarent spiritum ex reiectitiis quibusdam *Arundinis sacchariferae* partibus post praeuiam fermentationem destillatione paratum, *Taffiam* vel *Rum* vocari, et aequè aude potari a bibonibus in insulis Indiae occidentalis et continente Americae terra, ac in Europa spiritum vini Gallicum vel frumenti. Dabo tamen colorem saporem odoremque illius *Taffiae*, quae ad nos transuehitur, variare posse pro destillatione vel lentiori vel citiori, iteratione huius encheiresios vel instituta vel omissa, ligni quoque, ex quo dolium fabrefactum, diversitate. *Taffiam* pro menstruo requirit cl. **EMERIGON**, balsamicas vires ei adscribens, nec alium spiritum inflammabilem, pluresque effectum destituti accusant vel *Taffiae* vel gummi *Guaiaci* vitium: sed spiritum vini fortiorem vix dubito viribus inferiorem esse; anne vero obtineat aliud menstruum vel connubium aptius, dein dispiciemus. Non attinet per membra omnes singulares historias arthriticorum litteris mandatas, in quibus hac forma et methodo malum superavit vel mitigavit, persequi. In Gallia multis, etiam natalium splendore conspicuis, proficua haec mede-

medela fuit (*Iourn. de Medec.* 1777. p. 424. not. *Gazette salulaire* 1777. n. 19. *Hann Magaz* 1778. n. 58.). Haud paucis in Dania successit res (V. ill, A BERGER *litt.* ad ill. ZIMMERM. in *Hann. Mag.* 1778. n. 58. TODE et SALHOLT *Diff. adnot. med. pract.* p. 3. *sqq.* ROGGERT in cel. TOD. *Biblioth. Vol. 7. p. 178.*). Et in Germania, nominatim in ducatu Hannoverano plures sunt, qui solutioni dictae valetudinem recuperatam debent (*Hann Mag. l. c.*). Ea cl. MÖHSEN Berolini ducem militarem, et cl. METZGER (*verm. med. Schrift. P. I. p. 173. sqq.*) alium virum muneribus grauem, a podagra liberarunt.

Vt vero pretium huius remedii rite diiudicetur, tam gummi ipsum quam spirituosum menstruum seorsim trutinandum est. Gummi hocce naturae plurimam partem resinosa esse, supra iam (p. 407) indicaui, a qua ipsa tota fere ligni guaiacini virtus dependere videtur. Non mirum igitur, quibusdam gummi hocce qualicumque modo ingeratur calorem corporis intendere, congestiones ad caput creare, etiamsi plethora deficiat, anxietates creare, appetitum prostrernere, alui profluium gignere. Locum igitur modo habere potest in hominibus frigidioribus humidi et mollis habitus, ad quos egregie ligni Guaiaci usum in vniuersum vetustiores medici restrinxerunt. Hinc et necesse est cum viu huius re-

medii multum potulenti aquosi, vt ptisanam Hordei crudi vel perlati, Auenae vel similis, addito quoque lacte, coniungere. Quidam ideo post captam solutionem spirituosam multum lactis ingesserunt (EMERIGON in *Journ. de Medec. l. c. p. 428. 433. Hann. Magaz. 1778. p. 923.*). Quod connubium tanto praestantius, quum lac ipsam podagram leniat. Et quum superficiem corporis Guaiaci vis simul petat: oportet ea temperie aëris vti, vt transpiratio non sufflaminetur. Facile patet, excessum quemlibet in cibo potuque vitari in morbo tanto magis sollicitè debere, qui prima stamina plerumque ex labefactata digestionis officina trahit. Porro diuturna continuatione opus est per plures annos quin vltra annum protracta, quam, quoniam varii neglexerunt, non mirum hosce spe curationis excidisse. — Vim mouentem resinae non potest non spirituosum istud liquidum, quo excipitur, augere. Non igitur conducit praesente febre vel inflammatoria diatesi; nec Parisiis sub ipso insultu podagrigo adhibere illud ausi sunt (*Hann. Magaz. l. c. p. 913.*), quod si fit, febris inflammatoria facile succedit (THEDEN *neue Bemerk. P. 2. p. 204.*). Quidam, etsi initio commoda haecce miscela iis visa fuerit, postea tamen eandem noxiam reppererunt, dum nimirum inde paroxysmus increfceret et curatio contra alia remedia tanto obstinatio redderetur (A BERGER in *nya Vet. Acad. Handl.*

Handl. Vol. I. p. 74.) Hinc opus aliquando fuit diminuere dosin ad dimidiam et eandem commiscere cum cyatho aquae saccharatae (*Journ. de Medec. l. c. p. 424. not. a.*). Nihil dicam de ingrato et feruente sapore, qui in ore et faucibus eo capto sentitur, qui quidem sensus tantillo sacchari vel alia dulcedine deglutita vincitur, vel addito syrupo quodam grato tolerabilior redditur.

Ob hasce causas spirituosi menstrui loco aliud aptius pro solutione gummi requiritur. Huius generis est mucilaginosum. Pro norma erit sequens formula, cuius praestantiam ill. A BERGER (in *nyz Vet. Acad. Handl. l. c. p. 73.*) experientia confirmat: R̄. Gummi Guaiaci ℥β Gi. Arabici ʒij. Bene trita solv. in Aquae Hyssopi vel alius destill. ʒix. Add. sacchari ℥β. M. D. S. solutio, cuius duo cochlearia maiora mane et vesperi capiantur, superbibito libra vna decocti Hordei perlati vel Auenae. Haec ipsa medicina plerumque bis vel ter quotidie aluum ciet, quod et necesse est, et pro hocce effectu dosis quoque definienda; subinde modicum ptyalissimum mouet, et de reliquo transpirationem auget, vel moderatum sudorem pellit. Et hancce ad praecipua remedia refert ill. vir, malis rheumaticis vel arthriticis diuturnis tollendis opportuna, sua et aliorum medicorum Hafniensium experientia nixus.

Valet nominatim in angina sic dicta pectoris, quae rectius asthma conuulsium vocatur, cuius causa saepe in acrimonia huius generis ad pectus conversa latet (*l. c. p. 70.*). — Aliud egregium in hisce affectibus conubium sapo est, quod meritissimo THEDEN (*neue Bemerk. u. Erfahr. a. d. Wund- arzneyk. und Artz. P. 2. p. 204.*) praecipue placet. Gummi Guaiaci scil. vncia vna cum saponis amygdalini (cui, quum deficeret, equidem saponem Alo- bniensem substituo) drachmis duabus in pilulas redigitur, quarum mane et vesperi drachma dimidia vel scrupuli duo ingerantur, initium a scrupulo vno faciendo et augendo dosin, donec aluus mollescat. Sic sensim sub iusta continuatione et iuncto diaetae rigore abstinentiaque a nimio vino, nominatim vino Rhenano iuniori, acrem fomitem omnino sufflaminant, verno autem et autumnali tempore per sex hebdomades praeseruatiuo scopo summo cum commodo vsurpantur. Quibus pilularis forma displicet: hisce gummi Guaiaci cum sapone dicto per vitellum oui solutum et aqua dilutum, syrupo demum grato dulcesactum conducit, dum modo id bis per diem ea quantitate capiant, vt aluus mollis fiat. Horum alterno vsu, iuncta intermediis horis tinctura antimonii THEDENII et applicatis sub initium curationis circa anum hirudinibus, periculosam indurationem prostratae ex metastasi materiae rheu-

maticae natam, quam inflammatio dira huius glandulae et gonorrhoea rheumatica praecesserat, casu singulari intra nouem vel decem hebdomades sanauit. Alia et connubia gummi Guaiaci cum antimonialibus, Assa foetida, sale volatili cornu cerui, pro vario malorum arthritidem comitantium satellitio, concedi possunt (Vid. THEOP. *l. c. p. 205.*). — Poffet et Gi. Guaiaci saccharo tritum in puluere sumi, sed dubito, an in primis viis hac ratione aequè bene soluantur. Ita saltem in Gallia extractum ligni et corticis resinofum cum gummoso mixtum ad 24 grana semel bis vel ter de die captum, subiuncto extra paroxysmum subinde purgante, aliquoties egregie profuit (Vid. *Gazette salulaire n. 31. et Journ. encyclopedique 1778. Mars p. 497.*).

In reliquis morbis, contra quos vtiliter tentatum Guaiacum, recensendis, licet esse breuioribus, quum in his nec eandem celebritatem nactum sit, nec desint alia remedia, illi vel paria virtute vel potentiora. Non moror iam mala ista varia, quae, licet diuersi nominis, vnum eundemque fontem tamen agnoscunt, virus venereum, de quibus auctores ab ALOYSIO LVISINO collecti consulendi sunt. Praetereo quoque studio nubem testium, quibus ZORNIVS (*Botanol. med. p. 336.*) nunquam sine critico acumine legendus, ex superioribus seculis virtutes

tutes Guaiaci confirmare annititur. Laudari tamen speciatim meretur in diathesi pituitosa, quae varias pro sede, qua colligitur, vel in quam defertur, pituita, scenas ludit, coryzam fere perpetuam, screatus, asthma, fluorem album, difficultatem mingendi, deiectiones mucosae per aluum, leucophlegmatias etc. generans. Siue haec siue alia materia impacta haeserit in glandulis colli infantum tumidis, haec dissipatas ex voto Guaiaci cum Glycyrrhizae connubio compertum (KVCHLERI *Diff. de gland. coll. pueror. tumefact.* p. 27.). In foemina pituitosi habitus tumor cysticus palpebrae contra reliqua pertinax disparuit solutione supra dicta gummi spirituosa; et in podagrigo largus similis naturae tumor et vetustus in gena natus plurimam partem inde euanuit (EMERIGON in *Journ. de Med. l. c. p. 440.*). In connubio lactis decoctum febrem hecticam tuto subegit (LÖSECKE *Arzneym. Ed. 4. p. 177. not.*). Confusio inter varias phthiicos species, quae plerumque ab auctoribus committitur dubium quidem eorum de hac virtute praeconium reddit: facile vero patet, vix conferre in vera phthisi pulmonum ulcerosa, sed ea, quae vel in tuberculis substitit, vel pituita absque magna flacciditate pulmonum stagnante. In ipsa neruorum stamina penetrando paralyfin, nominatimque surditatem, aliquando superauit. Leguntur casus curati cancri ope decocti potati et fomentatio-

tationis cum cataplasmate, quod vtrumque hocce lignum intrauit: alter spectat ad cancrum mammae post amputationem recrudescens, alter ad cancrum vaginae vteri (LOVE in *med. Essays et Observ. of Ed. Vol. 5. p. 29.*). Consequit fides, quam in exostosi et carie ossium decocto ligni copiosissime potio, instar penetrabilis detergentis antiseptici liquidi, et externae applicationi per pannos in exostosi et carie ossium tribuit olim BOERHAAVIUS (*Aphor. §. 529. et Comment. Tom. I. p. 922. [qq.]*). Denique in exanthematibus variis cutis chronicis et tineae speciebus hunc inde depraedicatur. Sic igitur in multis morbis, in quibus crasis humorum iusto tenacior est, vel obstructions subsunt, vel subdola acrimonia per varias corporis excretorias vias eliminanda, efficax medicina existit.

¹ Regulae supra, quum de Guaiaci efficacia in arthritide et rheumatismo dicerem, suppeditatae in vniuersum sub administratione Guaiaci pro norma esse debent.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

EXTRACTVM LIGNI GVAIACI (addi debet AQVO-SVM). *Ph. Würt p. 92.* Coctione fortiori cum aqua elicitur. Huius exiguum modo inest ligno, scilicet librae eiusdem vni vix drachmae duae. Naribus atra-

tractum pituitam ibidem haerentem colliquat et elicit. Celebratum olim hoc fine a FR. HOFFMANNO (*Obff. phys. chym. p. 73.*), et ab aliis in affectionibus arthriticis et rheumaticis. Hodie fere neglectum.

EXTRACTVM LIGNI SANCTI SPIRITVOSVM. *Ph. W. l. c.* Spiritu vini rectificatissimo paratur, tam largo prouentu, vt ex libra vna ad minimum vnciae tres obtineantur.

RESINA GVAIACI. *Ph. Ed. p. 117.* Ex praecedente praeparato sueto modo per aquam praecipitatur. Neutrum hodie vsurpatur, nisi fraude aliquando Gi. Guaiaci natio substituat.

SPIRITVS GVAIACI. *Ph. W. p. 192.* Est empyreumaticus eiusdemque naturae, ac alii similes.

OLEVM GVAIACI. *Ph. W. p. 130.* Sub eadem *oncheiresi* ac spiritus obtinetur.

SPECIES DECOCTI ANTIPODAGRICI VIENNENSIS. *Ph. W. p. 181.* Lignum Guaiaci ultra quartam partem totius ponderis efficit. Non vana est laus, quam titulus prae se fert; ast diuturno vsu, vt alia decocta ventriculum debilitat (*Conf. THED. neue Ben. erk. u. Erf. P. 2. p. 203.*). Praeferendi igitur gummi Guaiaci natium.

GVAIACVM OFFICINALE. 431

ESSENTIA LIGNORVM. *Ph. W. p. 82.* Ex lignis quinque diuersis, inter quae Guaiacum, spiritu vini digestis paratur. Calida igitur nimium, vt nonnisi diluta aquoso vehiculo ad paucas guttas ferri possit. Vires adscriptae ex dictis de Guaiaco cognoscuntur. Obsoleti merito vsus.

TINCTVRA GVAIACINA VOLATILIS. *Ph. Lond p. 70.* Ex Gi. Guaiaci et spiritu volatili aromatico *Lond.*

ELIXIR GVAIACINVM. *Ph. Ed. p. 41.* Ex Gi. Guaiaci, balsamo peruuiano, spiritu volatili oleoso et oleo Sassafras. — Vtrumque horum liquidorum viribus fere conuenit; et in rheumatismo chronico vel arthritide haud spernendum (Cfr. *DAWSON'S Cases in the acute rheumatism and the gout etc. DUNCAN'S medical Cases p. 51. sqq.* item *FOWLER in DUNCAN'S medical Commentaries P. I. p 94.*). Datum posterius ad vnciam dimidiam vesperi in vehiculo aquoso; sed cautione opus est, ne calida sua natura officiat. Hinc et minor dosis, quae ad guttas vel drachmam restringitur, praeferenda. Tanto efficacius est, si simul sudorem pellit et aluum laxat ad duas vel tres deiectiones intra nychthemera. Casibus acutis venaeiectio praemitti debet.

BALSAMVM GVAIACINVM. *Ph. Lond. p. 74.* Ex Gi. Guaiaci Balsamo peruuiano cum spiritu vini rectificato digestis. Laus et vituperium idem, ac praecedentium.

QVASSIA.

Q V A S S I A.

LINN. *Syst. veg.* p. 333. *Gen. pl.* p. 212.

405.

Pharm. QVASSIAE *Lignum; Radix; Cortex.*

Quassia amara; floribus hermaphroditis, foliis impari - pinnatis, foliolis oppositis sessilibus, petiolo articulato alato, floribus racemosis. LINN. *Supplem. pl.* p. 235. Conf. EIVSD. *Spec. pl.* p. 553. 5679. *Diff. plantae Surinam.* p. 8., item *Diff. de Ligno Quassiae in Amoen. acad. Vol. 6. p. 416. sqq.* cum icone, cuius vero ramulum cum foliis ad aliam stirpem refert Filius in *Suppl. pl.* *Quassia pentaphylla* pediculis alatis, floribus racemosis terminalibus coccineis fructu pentaspermo. PATRIS in *Gazette salulaire* 1777. n. 41. 42. item in ROZIER *Observations sur la Physique* 1777. p. 140. sqq. *Fevrier Tab. 2.*, quae tabula ex arbore hortensi parata omnium optima et accuratissima est. Icon cl. BVCHOZ in *Plantes nouvellement decouvertes Tab. 18.* videtur ex LINNEANA efficta. Arbor mediae magnitudinis in Surinamia spontanea, vnde a. 1772. in Cayennam translata (PATRIS). Crescit etiam sponte in insula Antihana Danicae potestatis, St. Croix (FORSTENSON). Delectatur statione

tionem ad oras fluuiorum et in planitie ex reiectaneis fluuiorum formata, item locis temperatioribus et nonnihil vmbrosis.

Ad cl. FERMIN (*Description generale historique et géographique de la Colonie de Surinam. Amst. 1769. Tom. I. p. 212. Versf. Germ. P. I. p. 210.*) effatum arbor haecce (Bois de Coissi) iam circa a 1714. Surinamensibus ob vires stomachicas florum magno in pretio fuit; quorum in locum lignum, vel, vt paullo post innuit, radix cessit, ipso eo nominatim corticem radicis commendante. HALLERVS (*Bibl. bot. Tom. 2. p. 555.*) autem refert generum suum, Tribunal legionis LVDOVICVM BRAVN, epidemica febre laborantem, iam a. 1742. Quassiam, tanquam vulgo notam medicinam, ingessisse. Imo in aromatarii Amstelodamensis incltyti, SEBAE, collectione radix iam a. 1730. traditur adfuisse, adscripta arbori ab incolis Quasci dictae (SCHLEGER in *Casselschen Beyträgen* recuf. in *Berlin. Samml z. Beförd. d. Arzneyw. etc. Vol 2. p. 153.*). Haec si assumantur, vacillare nonnihil videtur narratio ill. LINNEO, Equiti (*Amoen. l. c. p. 420.*), a CAROLO GVST. DAHLBERG, militum Protribuno Suecico et Consiliario regiminis Surinamensis facta, radicem arboris omnium primo a quodam aethiope, cui nomen QVASSI (quod cl. FERMIN scribit COISSI, cl. ROLANDER autem *Appar. med. Vol. III.* E e QVASS

QVASS), qui focus suae tum temporis feruus fuit, insar arcani in febribus endemiis malignis Surinami exhibitam fuisse, tandem sibi et remedium et arborem, vnde illud ceperit, ab eo veneratione et amore victo, reuelatam. Quidni vero potuit remedi huius cognitio a patre ad filium eiusdem nominis profecta esse, vel quidni idem aethiops a. 1714. curationes hocce remedio exercere potuit, idemque DAHLBERGIO illud patefacere, qui ipse, ni fallor, iam circa a. 1744. sedem Surinami fixit, nec de anno, quo rei certior redditus fuerit, exposuit. Inventorem eum declarat quoque cl. ROLANDER, Suecus, Surinami olim ad historiam naturalem inuentis nouis ditandam versatus, et cum aethiope hocce collocutus, qui et eum ob curationes suas diuino fere cultu prosequutum describit et ab aliis artis magicae suspectum, ceterum hominem simplicem et anilium fabellarum magis quam rei magicae peritum, attamen in pecunia corradenda auidissimum et felicissimum (FRUS ROTTBÖLL in *Act. litt. Vniuersit. Hafn.* 1778. p. 291.). Hic idem cl. ROLANDER, redux ex itinere a. 1756. Stockholmiam ligni huius aliquot specimina secum attulit, ab aethiope dicto de virtute eius edoctus. Sed nullibi in Europa inclauit, saltim existimatio eius, si qua fuerit, breuis durationis fuit, donec ill. A LINNE' in dissertatione academica citata a. 1763. et botanico acumine et practi.

practicis experimentis in illam inquireret, postquam DAHLBERGIVS duos annos antea Surinamo reuerfus et radicem et ramulum florentem vna cum foliis spiritu vini feruatum ill. praeceptorum offerret. En igitur nouum magni viri de remediorum penu meritum inter tot alia, quorum memoriam nec inuidia nec aetas vlla delere valet.

Quae hucusque circa initia vsus Quassiae medici commemorauit ad radicem, quae lignosa est, spectant. Haec albicans describitur, at aëri per aliquod tempus commissa nonnihil flauescens, brachium humanum crassa, continens medullam cum alborno cohaerentem, vestita cortice tenui coloris grisei, inaequali, rudi, interdum fissuris diremto (LINN. *Amoen. acad. l. c. p. 423.*). In colorem brunum adeo inclinare radicem alibi ill. A LINNE' tradit, quum lignum trunci vel ramorum colorem album prae se ferat; et haec radix potentior longe censetur ligno partium dictarum, quod idem de aliis lignis medicis, Guaiaci, Sassafras, Rhodii rel, locum habet (LINN. in *Vet. Acad. Handl. 1770. p. 172.*). Fragmentum, quod SPIELMANNVS (Vid. PAARMANNI *Diff. de ligno Quassiae, Argent. 1772. §. 4.*) ab aromatopola Batauo, tanquam solum verum et genuinum obtinuerat, coloris multo profundioris quam venale lignum fuit, et quidem cinerei, mul-

tis foraminulis pertusum, cortice ex cinereo rufescente verrucis euidenter flavis tectum, medullio ab alburno perfecte separato. Quum variis mentis a superiori descriptione radicis hoc frugulentum discrepauerit, tum hoc praecipue, quod sapor multo minus amarus fuerit. Nam ab aliis radici intensior longe amarities quam ligno adscribitur. Verum radix licet ligno in patria arboris viribus praeferatur, ista praeterea pars a DAHLBERGIO in Sveciam translata, et prima illa pauca experimenta ibidem cum ea capta fuerint: rarissime tamen hodie, quantum constat, ab Europaeis medicis praecipitur; quin nonnisi operoso studio obtineri possit (THORSTENSEN *Diff. de ligni Quassiae usu medico praef.* KRATZENSTEIN, *Hafn.* 1775. p. 7.). Et haec quidem pronunciatio nixus criterio radicis a LINNEO suppeditato, quod colorem profundiores respicit. Si hoc sufficiat pro distinctione, contra quod quidem varia opponit SEVERUS (*Commentarius, in quo medicatae Quassiae vires expenduntur p. 74. not.*), non audeo frustum quoddam pedale, quod praesto est, radicem vocare, quamvis forma nodosa et ramorum eiusdem reliquiae palmares id suadeant. Nam etsi quaedam loca, superficiei propiora, cinerea, quin bruna apparent, interior tamen pars alba est. tota de reliquo massa nonnihil aliis speciminibus mollior. Cortici radicis apud nos nullum peculiare pretium statuitur.

Acqui-

Acquiescere igitur LIGNO oportet, quod tantum abest, ut vile vel debile existeret, ut ad hoc potissimum, si modo radicis character praecipue a colore profundiori petendus, referendae numerosissimae istae felices curationes, de quibus in sequentibus sermo erit. Inter multa specimina ligni, quae coram habeo, quaedam crassitiem brachii habent, subcylindrica, alia digiti, alia calamo scriptorio tenuiora, longitudinis diuersae, pedalis maiorisque passim et minoris. Multis adhaeret cortex tenuis asper vel rugosus, albo griseoque varius, facile separandus, friabilis, interna superficie griseus. Quaedam secundum longitudinem fissa occurrunt, alia non, adsunt et specimina, in quibus basis ramorum superstes. Quaedam ex infima trunci parte petita, ut ex initiis radicis colligitur. Quo crassiora fragmenta sunt, eo compactius est lignum, sed pro ratione magnitudinis tamen leue, eo albidius quoque interius, saporque amarior. Haud rarum est, maculas vel fascias cinereas, brunas, quin saturate caeruleas vel atras, hinc inde in superficie cernere. Iis locis, ubi color iste alienus profundius descendit, lignum insipidum fere et valde molle deprehendi, unde corruptelam quandam illuc accessisse suspicor. Durities ligni nunquam maior, quam ut cultro facile in segmenta discindi possit. Ex dictis cognoscitur, lignum tam

ex trunco, quam ramis peti, et truncum ramis esse praeferendum.

Caret odore omnino, sed amarities illi inest insignis, quae mox ligno linguae applicato sese manifestat, sed, ut facile apparet, masticatione longe evidentius, diutissime linguae inhaerens, pura, absque ullo adstrictionis sensu coniuncto, gratissima, nec nauseam excitans. Haecce amarities per omnes Quassiae partes dispersa est, corticem, lignum, folia, corollam, calycem, pericarpium, semina, quin potior inest cortici radice, corollae, feminibus (PATRIS in ROZIER *Observations l. c. p. 143.*). Unde et ex variis hisce partibus simplici forma remedia in patria arboris parantur. Corticis amarities mihi (item cl^{mo} EBELING *Diff. de Quassia et Lichene island Glasg. 1779. p. 6.*) longe insignior apparuit quam ligni, quin celerioris in lingua impressionis. Adeo amarum lignum est, ut pulveris scrupulus vnus integram aquae feruentis libram sapore suo impraegnet (LINN. *Amoen l. c. p. 424.*), et, si aestate duodecies aqua, per debita interualla et sub iusta proportione infundatur, nonnisi vltima infusio omnem amaritiam extrahat (SEVERUS *l. c. p. 95.*). Comparatione facta cum aliis amaris, ita ut singula decocta diluta inter se conferantur, constat Quassiam potiozem esse Lichene islandico, radice Gentianae (cultae) et radi-

radice Columbae, superari autem amaritie Colocynthide et Gentiana lutea syluestri (EBELING *l. c. p. 6.*) In eo tamen praeferenda amaritis tantum non omnibus, imo Gentianae, quod aestum in corpore non excitet (FARLEY in *Phil. Trans. Vol. 58. p. 81.* BERG. *Mat. med. p. 355.* SEVERUS *l. c. p. 76.*) Et enim nec infusum nec decoctum, quamvis magna copia bibitum, pulsum celeriore vel fortiore reddit (EBELING *Diff. cit. p. 23. 27.*) Differt et ab aliis amaritis eo, quod non, ut haecce plerumque efficiunt, alium moueant (LINNEVS *l. c. p. 427.* EBELING *l. c. p. 24.*) Solutio vitrioli martis neque infusum neque decoctum Quassiae obfuscat, nec caro per aliquot dies in hisce seruata rigidior euadit (EBELING *l. c. p. 7.*); unde confirmatur, quod iam sensu cognoscitur, vires adstringentes illi non competere. Amaritis nouimus saporem et vim acidorum infringi, exemplo Absynthii corrigentis cereuisiam acescentem, et Lupuli, eandem contra acorem tuentis, ut ne dicam de eorundem efficacia in primarum viarum acido eneruando. Docent idem experimenta cum infuso Quassiae, cui succus Citri, vel acetum, admiscetur (SCHLEGER in *Berl. Samml. Vol. 2. p. 155.* IOHN in *Samml. d. naturf. Gesellschaft in Danzig Vol. I. p. 182. Exper. 14. 15.*) Sed acidis mineralibus nihil de acore suo hacce miscela decessit (IOHN *l. c. Exper. 16.*), dissentiente tamen

alio (SCHLEGER *l. c.*). Debilitat valdopere odorem spirituum volatilium (SCHLEGER *l. c.*) nominatim spiritus salis ammoniaci et spiritus cornu cerui (IOHN *l. c. Exp. 18.*). Dicta rursus acida vegetabilia plurimarum partem amaritiam Quassiae destruunt; mineralia autem non multum eandem perdunt (*Exp. cit.*). Inebrians vis spirituosorum liquidorum sufflamatur addita Quassia (SCHLEGER *l. c. p. 156.*). Magni momenti huius naturae experimenta sunt ad iudicium de hocce vel illo additamento, quod conditiones peculiare morbi requirere videntur, ferendum. Quo vero nec in selectu eorum, quibus corrigere saporem annitimur, peccetur: sciendum, Cinamomum cum Quassia coctum, vel aquam Cinamomo cum vino, s. eiusdem tincturam, vel et tincturam corticum Aurantium, item aetherem vitriolicum, liquidis Quassiae additum, huic fini salua virtute Quassiae inferuire. Inter syrupos autem syrupus Caryophyllorum vel Zingiberis, praecipue autem syrupus corticum Aurantium pro hoc scopo conducit. Gratissimum omnium est infusum ex hoc ligno cum vino albo Hispanico. Quae omnia tamen saporis delinimenta nonnisi per pauca momenta amaritiam obuelant, nisi copia additamenti ipsam vim Quassiae pessundet; nam postea amarities magis vel minus iterum sese effert (EBEL *l. c. p. 9. §qq.*). Decoctum ex Quassiae drachma
dimi-

dimidia et vnciis octo aquae supra duas vncias sacchari fert pro mitiganda amaritie.

In putredine arcenda potentiam insignem Quassiae inesse experimentis multis extra corpus humanum institutis euincitur. Capta haec sunt cum carnis variis generibus, bouilla, vitulina, veruecina, item liquido vario animali, sanguine, bile, quibus omnibus seorsim Quassia, vel forma pulueris vel infusi tam aquosi quam vinosi item decocti intra vitra sub temperato calore admixta. Constat igitur horum liquidorum colore, odore, et, speciatim quoad carnes, earundem firmitate vel seruata vel relaxata, absque Quassiae additamento haecce omnia longe citius putrescere quam eadem addita. Longe vero infirmior et languidior vis antiseptica Quassiae quam corticis peruuiani est (Conf. PAARMANN *l. c.* p. 29. 35. SEVERIVS (*l. c.* p. 77. 84. IGHN *l. c.* p. 183. EBELING p. 14. *sq.*). Omitto comparisonem in hac re cum aliis amaris (V. EBELING *l. c.*), ex qua id vero euincitur, vim antisepticam non ab amaritie dependere; nam Gentiana lutea syluestris, omnium amarissima, hacce potentia Gentianae hortensi cessit, item Chinchinae. — Putredinem vero iam praesentem Quassia quidem imminuit, non tamen omnino supprimit, id quod experimenta cum carne, bile,

sanguine putrido, edocent (V. IOHN *l. c. p. 191. fgg.*
EBELING *Exp. 19.*).

Simplicissima omnium encheiresium, quibus Quassia submittitur, est eiusdem in puluerem resolutio, qui ipse praeuia ligni ruditer contusi siccatione facile paratur terendo in mortario. Ita ligni vncia vna pulueris subtilissimi drachmas sex erogat (EBEL. *l. c. p. 9.*). Infusum cum aqua frigida factum flauum colorem habet (SEVERIVS *l. c. p. 6.*), vel forsitan ex copia aquae iusto maiori, aqueum (BERG. *Mat. med. p. 353.*), simul saporem valde amarum. Plus vero per aquam frigidam infusam praecipue tritura in auxilium vocata euoluitur, quam per aquam calidam, quin coctione accedente; vt ponderatione cognoscitur. Ope triturae tamen cum aqua bulliente institutae paullo plus efficacium partium suspenditur (EBEL. *l. c. Exp. 3*). Praerogatiuam infusionis prae coctione insuper declarat amarities infusi longe intensior (THORSTENSEN *l. c. p. 10.*). Insigni amaritie quoque Quassia spiritum sacchari, vinum Maluaticum, Lusitanicum, spiritum vini tenuem, acetum, praepremis autem spiritum vini rectificatum impraegnat (EBEL. *p. 9.*), et haec tinctura spiritiuosa flauescens est. Extractum aquosum coctione paratum non semper vna eademque proportione emerfit; etenim mox eius fere $\frac{1}{4}$ (*Anonym.*

in CRELLS *chem. Journ. P. I. p. 59.* SCHLEGER *l. c. p. 157.*), mox circiter $\frac{1}{7}$ (TROMSDORFF *Diff. de Quassia amara p. 10.*), mox $\frac{1}{8}$ (PAARMANN *l. c. p. 16.* EBEL. *p. 15.*), mox circiter $\frac{1}{9}$ modo (BERG. *M. m. p. 353.*) idque tam amari, vt eius granum vnum aquae libras quatuor notabili amaritie et colore flavescente imbuat (EBELING *l. c. p. 12.*). Spirituosi extracti autem $\frac{1}{4}$ modo obtinetur (PAARMANN *l. c. p. 17.*), vel vix $\frac{1}{5}$ (EBEL. *p. 12.*) vel $\frac{1}{3}$ (TROMSDORFF *l. c.*). In vsum igitur practicum concluditur ex hisce, gummosarum partium plus longe ligno inesse quam resinofarum, et infusionem cum aqua frigida factam decocto longe esse praeferendam. Oleum essentiali illi inesse, sunt qui negant (SCHLEGER *l. c. p. 157.* PAARMANN *l. c. p. 17.* EBEL. *l. c. p. 12.*), cl. SEVERIVS (*l. c. p. 108.*) autem exiguum eius portionem elicuit, quae aquae superficiem instar oleosae pelliculae obduxit, odore praeterea suo et colore lacteo cohobatae aquae cognoscendam. — Quid fortioris ignis administratione, scilicet incineratione et destillatione sicca de eius natura constiterit, malo ex fontibus ipsis (SCHLEGER *l. c. p. 158.* SEVERIVS *l. c. p. 108. sqq.*), quam mea interpretatione derivari, de vsu eiusmodi scrutiniorum in rem medicam etiamnum dubitans.

In morborum recensu, quibus Quassia medetur, febrium istarum obstinarum et periculosarum primum merito mentio est facienda, quae remittentes et exacerbantes (LINN.) apud pathologos audiunt, quum efficacia in hisce in primam Quassiae commendationem cesserit. Harum, quae ob paludosum solum et feruidum solem in Surinamia endemiae sunt, curatione aethiops Quassi in primis tantam celebritatem in patria sua nactus est (LINN. *Amoen. l. c. p. 420.*). Ipse LINNEVS meminit hominis octogenarii, qui eius ope de hemitritaeo emerfit (*l. c. p. 428.*).

Quoniam hae febres in decursu multum similitudinis cum intermittentibus habent, iis praesertim, quae longos paroxysmos experiuntur: a minus cautis vtriusque generis confusio facile fieri potest. Hanc subfuisse arbitror in hisce, qui tantis laudibus extollunt Quassiam in intermittentibus, ut Chichinae adeo efficacia et tuto vsu eam praeserant. Ita FERMIN (*Description l. c.*) in omnibus speciebus febrium intermittantium pro omni sexu, aetate, vitae statione, tanquam certissimum remedium, radicem vel praeprimis eius corticem, praemisso purgante aut emetico, experti instar, depraedicat. Eodem scire sermone vitur cl. PATRIS (apud ROZIER

l. c. p. 144.), efficaciam infusi foliorum vel florum aquosi, item praestantiam tincturae cum spiritu vini ex Arundine saccharifera recensens. Numerosis casibus se conuictum esse vi febrifuga ligni innuit cl. CLERC (*Hist. naturelle de l'homme Tom. I. p. 427.*). Chinchinae ad minimum parem virtute nisi superiorem tam in intermittentibus quam continuis, praecipue malignis quas vocat, eam pronunciat cl. DE LA BORDE, medicus Cayennensis (in KOZIER *Observations sur la Physique Tom. I. p. 461.*); brevius quam rei dignitas requirit. Exemplum sistit cl. SCHLEGER (*l. c. p. 161.*) hominis quartana contra omnia alia rebelli simulque respiratione difficili et corporis intumescencia affecti, hac vero vnice medela curati. Aliis binis casibus tertiana tam pertinax quam mitioris generis eodem sublata (*Chir. SIMSON in EBELING Diss. p. 25.*). Addo SCHWENCKII praeconium (*Beschryving der in - en uitlandsche Gevassen.*) Simili vero laude licet LINNEVS (*Amoen. l. c. p. 426.*) pluribus verbis Quassiam, tempore, quo inclarescere primum coepit, exornet: facile patet, eum narratione potius DAHLBERGII, quam propria experientia, nixum esse. — Nihil vero specfici inesse Quassiae in febribus intermittentibus curandis certus persuadeor, quicquid pretii aliis amaris, Carduo benedicto, Gentianae, Absynthio, Chamo-

Chamomillae aliisque olim adscriptum fuerit. Nam, sollerter licet et praemissis digestiuis et emeticis vel purgantibus exhibita, pluries votis non satisfecit. Accedere hac in re partibus cl. THORSTENSEN (*Diff. l. c. p. 46.*) tanto iustius est, quum obseruationum summam paullo enucleatius exponat. Memorat et SPIELMANNVS (*M. m. p. 225.*) inertiae exempla, quae Argentorati in hisce febris occurrerunt. Saepe fefellisse in hisce queritur cel. BERGIUS (*M. m. p. 355.*). Nemo vero vberius rem demonstrauit, quam cl. SEVERIVS (*libro cit.*), qui hoc argumentum rimandum praecipue sibi proposuerat, et studiose diuersitatem harum febrium pro anni tempore et constitutione aërea varia perpendit. Huic debemus sedecim historias ample prolatas. Constat ex hisce in intermittentibus vernalibus vel in ver protractis, siue sint quotidianae, siue tertianae, siue quartanae etiam duplices, non spernendam Quassiam esse, non tamen subinde reditui earum praeuertere posse, quo in casu saturatori infuso vel decocto opus est, vt penitus exstinguantur. Quae vero reliquis anni temporibus incidunt, neque dosi ampliori auscultant, etsi nonnullae tamen mitescant, quum alia contra sensim et clanculum ad continuitatem desleant et exitiales euadant. Plurimum in hisce lotio et sudoribus pellendis valuit. Ad febres

febres intermittentes vernaes quoque eam restringere videtur cl. WAHLBOM (*Med. Verkets tilstænd* p. 105.).

Tam in hisce febribus, quam in continuis, in quibus cortex peruianus alias opem eximiam fert, saepe primae viae tam debiles sunt, vel tanto sensibilitatis seu irritabilitatis vitio laborant, vt vel tantilla eius dosis nauseam excitet vel vomitu siue alui profluuium mox excutiat; vel et sponte vomitiones frequentes contingant, eo quoque molestae, quod corpus necessario nutrimento priuant. In hisce solatium maxime egregium praestat Quassia, tanto tutior, quum calorem non augeat. Spectant huc variae curationum, quas radix Quassiae praestitit, historiae a cl. FARLEY ex insula Antigua transmissae (*Phil. Transf. Vol. 58. p. 81.*), in quarum tribus nifus in putredinem subsuit. Prodest in hisce casibus saepe Quassiae cum radice Serpentinae virginianae connubium (FARLEY). In febribus biliosis pariter eximium vsum praestat (SCHLEGER *l. c. p. 162.*).

Quum in hisce primarum viarum labi subueniendo Quassia praecipue auxilium ferat: ad considerandas egregias eius vires stomachicas in vniuersum deuehor. In Surinamia radix optimi huius gene-

generis remediis accensetur (FERMIN. *l. c.*). Et medici ibidem, qui modo extractum radice recentis in usum trahunt, illud minus instar febrifugi, quam ad restaurandum ventriculum in febribus lentis, quae acutas excipiunt, adhibent (PATRIS *l. c. p.* 144.). Si Quassiae prae cortice peruuiano vlla praerogatiua adscribenda, tum certe praeferri debet, quum robur ventriculo et intestinis restituendum, appetitus cibi ciendus, digestio eiusdem adluanda, flatus dissipandi, alui adstrictio, ex debilitate habitualis, laxanda; vnde et litteratis, qui varia hacce labe ob neglectum exercitium corporis et animi nimiam intensionem creberrime afficiuntur, eximium solamen offert (Conf. TISSOT *sur la Santé des gens de lettres p.* 223. SANDIFORT in *Vet. Acad. Handl.* 1770. *p.* 170.). Sic infusum Quassiae robur ventriculi, ex frequenti nimis veneris exercitio cum incipiente tabe debilitati, restituit (*Gazette salubre* 1775.). Et Lüttichii flores Zinci ventriculo subinde tam molesti, vt vomitum cieant, cum puluere Quassiae miscentur (*l. c.*). Ex debilitate ventriculi saepe nascuntur molestae tensiones in abdomine, dolores, cardialgiae, post pastum auctae vel recrudescentes, contra quae omnia Quassia pariter valet (GESNER *Samml. v. Beobacht. a. d. Arzneysel. Vol.* 3. *p.* 225. *sqq.*). Ita cephalalgia chronica vitio ventri-

ventriculi enata, ea disparet (WAHLBOM in *Medicinal-Verkets tilstand* p. 105.). Possem propria experientia per partes enucleata egregiam eius vim stomachicam confirmare, nisi mihi perinde esset, vtrum veritas, mea, an aliena fide, constiterit. Quae post dysenteriam diuturnam vel male curatam remanet intestinorum laxitas et virium concoctricium debilitas, Quassia feliciter vincitur (*Götting. Anz.* 1778. *Zug.* p. 736.); id quod et HALLERVS expertus est (*Praef. ad Pharm. helvet.* p. 10.). In quam speciem diarrhoeae et quo eiusdem stadio conferat, ex hisce elucet (Conf. SCHLEGER *l. c.* p. 162.). A labefactato ventriculi tono sine dubio plurimam partem subnatus erat spasmus ille oesophagi, qui deglutitionem ciborum intercept, Quassia tandem sopitus (Meritiss. TODE in *Collect. soc. med. Havn. Vol. I.* p. 205.). Nec errare me arbitror, si ex hoc potissimum fonte vertiginem cum constrictionibus spasticis ceruicis, dolore pressorio capitis et tinnitu aurium, deriuo, quae mala quidem alia auxilia minuerunt, Quassia vero perfecte sustulit (SCHLEGER *l. c.* p. 162.). In colica flatulenta ex primarum viarum imbecillitate praecipue profecta opem promittit illa, etsi et in alia ex refrigerio (LINN. *Amen. l. c.* p. 428.), nec non alia ex haemorrhoidibus vesicae in febre lenta (SCHLE-

GER *l. c. p. 161.*) voto satisfecerit. Huc et spectat historia viri hernia scrotali laborantis, ob quam brachiero eum munire oportuit, quod vero quum applicaretur, diro dolore afficiebatur, qui sensim fixam sedem in regione ventriculi cum tumore et deiectionibus alui turbatis et vomitu cepit: multis frustra tentatis, Quassia tandem salutem restituit (THORSTENSEN *l. c. p. 38.*).

Si quo vnquam in morbo digestionis officina vitio laboret, id certo in morbo hysterico et hypochondriaco accidit: quantum vero et in hisce valeat Quassia diu protracto vsu, documentis pluribus in medium prolatis conuincimur (THORSTENSEN *l. c. p. 22. sqq.* Conf. TOBE *Bibl. Vol. 1. P. 1. p. 159.*). Multum leuaminis affert hypochondriacis, qui vomitionibus flatibus et pervigiiliis detinentur, et in hisce et visum imminutum acuit (WAHLBOM in *Medicinal-Verkets tilstånd 1769. p. 105.*). Efficaciam eius in neruolis morbis pariter explorauit cl. RHADES (SANDIFORT *l. c. p. 169.*) vti et in febribus irregularibus. Addo casum hystericae foeminae a cl. KÖLPIN (SANDIFORT *l. c.*) Quassia sanatae.

Qui arthritidis, nisi hereditate fuerit vel contagio contracta, originem ex languente vigore viscerum

scerum, quae digerendis cibis et chylo ex hisce salutari parando inferuiunt, perpendat, et amarorum remediorum prudenter et ad conditionem aegri morbique exhibitorum saepissime exploratam praestantiam: ad Quassiam in hoc malo confugere, non multum cunctabitur. Sed ratiociniis amicam manum heic praebet experientia. Fuit vir sexagenarius, asthmate suffocationem minante et cruciatibus abdominis diris ex podagra retrogressa correptus, sed radice Quassiae praesentaneo periculo ereptus (*Amoen. l. c. p. 428.*). Ex pluribus casibus, in quibus arthriticis succurrit, duos recenset prolixius cel. SANDIFORT (*l. c. p. 170.*) diurnitate et vehementia dolorum infestos, quibus sola tinctura Quassiae iuncta frictione membri sanitatem restituit. Haecce narrans simul amico suo cel^{mo} KÖLPIN in duobus aliis aegris successisse significat. Bonum inde effectum saepe expertus est in eodem morbo cel. BERGIVS (*M. m. p. 355.*). Ast nonnisi leuiore eius insultus memorat cl. WAHLBOM (*l. c.*), tensionibus et spasms pectoris stipatos, quos breui illa leniuit. Dissuaderi lego in podagra inflammatoria aut erratica (*misplaced* EBELING *l. c. p. 29.*). In ista dabo haud iniuste id fieri, sed quod ad vage oberrans malum attinet in nosocomio Fridericiano Hafniensi non tuta modo sed efficax existit (THOR-

STENSEN *l. c. p. 41. sqq.*). Hisce omnibus inter sese comparatis non deterrere aliquem debet sinistrum LANGII (*Misc. verit. med. fasc 1. p. 75.*) de vi antarthritica Quassiae iudicium, quasi eadem destituta omnino esset.

Nec in affini malo, calculo, defraudanda laude sua est Quassia. Mitigat ad minimum cruciatus et intervalla paroxysmorum libera prolongat (WAHLBOM *l. c.*).

Amaris in vniuersum vermes intestinales necari iusto liberalius olim creditum, sed redarguerunt errorem experimenta tam extra corpus humanum instituta, quam in ipsis aegris verminantibus. Nam ex hisce constat, praeter amaritiam alias quasdam vires Santonico, Tanaceto reliquisque efficacioribus inesse, vermibus infestas. Incautius igitur Quassia anthelminticis adiudicatur. In quibusdam aegris occidere illum vermes cl. FERMIN (*l. c.*) affirmat; nec minus eam Chinchinae in affectionibus vermibus TISSOTVS (*l. c.*) praefert. Sed inertiam dolent experti alii (THORSTENSEN *p. 47.* item SANDIFORT *l. c.*) licet in vno casu symptomata varia ex hisce malis hospitibus suborta per tempus sedauerit (THORSTENSEN.).

Sunt et alia, praeter dicta, vitia a solidarum partium debilitate, quae Quassia superauit, sed tam paucis haecenus notatis exemplis, vt breuitati induigere liceat. In fluore albo benigno, et digestionis viscerum vires deperditas roburque totius corporis restituisse et ipsam mucosam excretionem intra octo hebdomades obstipasse, a quodam quidem narratur (SCHLEGER *l. c. p. 161.*), sed alius medicus (THORSTENSEN *l. c. p. 47.*) in hoc vitio eandem adhibens exspectatione sua excidit. — Haemorrhagias aliquando sedauit. Accidit hoc in matrona haematuria rebelli affecta, quam breui curauit (BERGIVS *l. c. p. 351.*), et in alia quinquaginta annorum, ex vtero sanguinem fundente (SCHLEGER *l. c. p. 160.*). Contrario exemplo menstrua post partum suppressa restaurauit tumoresque mammae ex hac causa subnatos dissipauit, vt tamen et semicupiis tepidis in subsidium sumtis pars curationis tribuenda sit (ALIX *Observ. chir Fasc. 1. p. 73.*). Ita ars nouit mala etsi contraria, si modo eundem fontem agnoscunt, eodem remedio annumerare. Sic et haemorrhoides suppressas prouocare valet (EBELING *Diff. l. c. p. 32.*). Singulari casu sudores foetidos nocturnos in tabido stipauit absque sputorum decremento; aliis duobus, quod in tam obstinato alias morbo mirum, diabeten suppressisse fertur (SCHLEGER *l. c.*).

Radicem efficaciorē esse ligno, rarissime autem ad nos adferri, supra declaravi. Quoniam vero omnis huius arboris vis in amaritie consistit, non errabit, qui a ligno easdem virtutes paullo maiori dōsi et diuturniori continuatione exspectat. Simplicissimus illud exhibendi modus in poluere est (V. supra p. 442.) qui tamen ob leue pondus nimia quantitate displicet, et ab hisce, quorum ventriculus tenerior haud sine oppressione vel grauitatis sensu, aliquando non sine alui adstrictione subsequa capitur (THORSTENSEN p. 51. Conf. FERMIN *l. c.* de alui obstructione). Ast non omnium naturae aduersari efficaciam suam eximia comprobauit (TODE *Bibl. Vol. 3. P. 3. p. 189.* SEVERIVS *l. c. p. 76.*). Commodius tamen forma liquida ingeritur, et ex analysi chemica elucet, aquam esse aptissimum menstruum. Infusio coctioni praestat, quod prout cl. PERCIVAL (*Essays medical and experimental cap. 3.*) de pluribus amaris euicit, ita et de Quassia supra extra dubium est positum. Vtrum autem eligenda frigida an calida, pariter iam constitui, stabiluitque idem celebris vir experimentis de aliis amaris. Solutionem adiuuat tritura et infusionis tempus abbreviat, ad quam alias nycthemeram pro eliciendis viribus requiritur. Aqua bulliens tamen plerisque pro infusione placuit. Ita summus LINNEVS (*l. c. p. 427.*) radicis Quassiae rasae drachmam vnam cum aquae bullientis

tis libra vna per horulam igne digerendam curavit, huiusque infusi pluries de die vnciam vnam aegris propinauit. Ipse vero concedit quantitatem maiorem, duplam, triplam, quadruplam, cui maiori quoque in praxi solemus indulgere. Et haec proportio ad menstrua alia quoque applicari potest. Malo tamen in infusione, nisi tritura accedat, cuius potestatem Garayana ars edocet, digestionem diutius protrahi, ad 24 horas vsque. Pro decocto conducit, e. g. ligni concisi drachmas duas cum aquae vnciis viginti vel triginta ebullire ad consumptionem vnciarum sex, huiusque decocti sesquunciam ad tres vsque vncias bis pro die bibere (GFSNER *l. c. p. 229*). Cl. FERMIN autem corticis ex radice deglubiti vnciam dimidiam in aquae sex libris intra opertum vas decoquendam curat, donec dimidium supersit, quod colatum dein ad cyathum omni bihorio exhibet. De varia arte gratiora haecce liquida reddendi supra iam differui. Si saporu lītandum, infusiones cum vino quodam fortiori grato, vt Hispanico vel Maluatico, quoque commendabiles e. c. drachmae ligni duae pro vini libra vna; sicque efficaciae nouum pondus addemus, et vino affuetis gratificabimur. Sponte patet, locum non esse infuso vinoso in febrientibus vel plethoricis. Hisce multo minus tinctura spiritu vini facta conducit, quali aethiops QVASSI vsus est (LINN. *l. c.*

p. 427.) et commode alias Quassia aegris offertur. Hanc potissimum quoque adhibuit cel. SANDIFORT (*Vet. Acad. Handl. l. c. p. 172.*) ea proportione, ut ligni uncia una cum spiritus vini Gallici unciis sex intra phialam vitream altam moderato igne digeratur, donec omnis virtus extracta fuerit. Percolatae huius tincturae guttae triginta ad sexaginta semel vel bis per diem, imò intra idem tempus uncia sesquialtera vel duae cum tantillo vini Gallici ingeruntur. Attulit quoque haec saepe leuamen in nosocomio Hafniensi (*THORSTENSEN l. c. p. 52.*). Extracti aquosi pariter haud exiguum pretium est, quod in pilulis, vel solutum commodo liquido, fastidientibus amara facile offertur. In Surinamia extractum radice recentis medicis praecipue arridere, supra iam monui.

Id porro in commendationem Quassiae cedit, quod, etiamsi larga copia qualicunque forma capiatur, nec ventriculum grauet, nec nauseam vomitumque cieat, nec aluum laxet aut stringat, nec caloris vel vllius alius molestiae sensum imprimat (*SEVERIVS l. c. p. 76.*).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

EXTRACTVM QVASSIAE. *Pharm. Brunsv. p. 254.*
Aquosum est.

TINCTVRA. *Ph. Dan.* p. 270. Proportio inter spiritum vini et Quassiam eadem, quae SANDIFORTIO placuit. *Ph. Suec.* p. 127. paullo plus spiritus requirit. *Ph. Genev.* p. 76. aromata recipit, quod conubium stomachico scopo non repudiandum.

406.

Pharm. SIMARVBAE Cortex; Lignum.

Quassia Simaruba; floribus monoicis, foliis abrupte pinnatis: foliolis alternis subpetiolatis, petiolo nudo, floribus paniculatis. LINN. *Suppl. plant.* p. 234. Conf. LINN. *Mat. med. Ed. I.* p. 188. Simarouba amara. AVBLET *Hist. des plantes de la Guiane Françoise Tom. 2.* p. 859. Tab. 331. 332. Euoonymus fructu nigro tetragono, vulgo Simarouba. BARRERE *France equinoxiale* p. 50. Le Simarouba vel Bois amer. DES MARCHAIS *Voyages en Guinée et à Cayenne Vol. 2.* p. 124. BANCROFT'S *nat. History of Guiana* p. 84. Arbor alta locis arenosis Cayennae et Guianae et in insula Sandominicana crescens.

Olim etsi dubitanter corticem hunc LINNEVS (*Diff. obs. in Mat. med.* 1772. p. 8.) Burserae gummiferae adscripserat. Sed iam inde dubitandi ar-

gumenta peti poterat, quod IACQVINVS (*select. stirp. amer. Hist. p. 96.*) nullibi nec in insulis Antiliis, nec in terra continente adiacente, vbi Bursera abundanter crescit, corticem inde deglubi viderat, et experimenta ibidem instituta vim longe debiliorem declararunt. Qualis vera eiusdem arbor sit, iam iam AVBLETI indagine cognoscimus; vt tamen et mihi monere incumbat, b. LINNEVM, Equitem, litteris iam a. 1776. ineunte mihi datis, antequam AVBLETI elegantissimum opus illi innotesceret, significasse, Simarubam Quassiae speciem a se haberi. Ille autem Simarubae cortex, quo cl. WRIGHT (*Conf. Bibl. mea med. Vol. 3. p. 483.*) arborem in Iamaica vulgarem vestitam esse innuit, pariter in alui profluuiis efficaci, discrepat a vulgo vsitato cortice, vt specimine mihi misso reperio, quod scilicet tenue est, tenacius, longe pallidius, obtectum extrinsecus verrucis exiguis fere stipitatis, valde amarum.

Nomen Simaruba Caribaeum est (AVBLET *l. c. p. 860.*).

CORTEX, praecipue iste, qui RADICEM cingit, arborem hancce celebrem reddit. Insignis crassitie radix est, ample prope superficiem foli sese extendens, et subinde quoad dimidium eius tegmine denudata. Quando cortex vel ex trunco vel ex radice

dice

dice deglubitur, succum lacteum fundit. *Lignum* coloris initio laete flauī, ficcatione album fere euadit, in fila discerpi potest et leue est (DES MARCHAIS *l. c. p. 125.*) Viribus cum cortice conuenit, sed minori gradu amarum et efficax (IVSSIEV *Mem. de l'ac. d. sc. de Paris 1727. p. 38.* AVBLET *l. c. p. 863.* BARBEIRAC *med. const. p. 102.*) Inspidum vocat FERMIN (*Descr. de Surinam. Versf. Germ. P. I. p. 212.*): attamen in patria, Cayenna, olim saltim non spre- tum, prout et quondam radix vna cum cortice in vsum tracta (DES MARCHAIS *l. c. p. 124. 126.* Conf. IVSSIEV in *Mem. de l'ac. d. sc. de Paris l. c. item Diff. de Simaruba.*) Praestat cortex radicem obuoluens illo ex ramis (BANCROFT *l. c. p. 84.*) Ex barbara itaque gente omnium primo efficacia corticis in mor- bis in Europaeorum cognitionem peruenit.

Transfertur CORTEX ad nos siccatus frustis, ali- quot subinde pedes longis, conuolutis et, vt tanto commodius seruetur, varie secundum longitudinem plicatis. Fibrosae texturae est, leuis, tamque tenax, vt flecti possit et aegre in puluerem sese redigi patiatur, crassitie lineae dimidiae vel integrae, coloris albo flauescens extus eminentiis rotundis exasperatus, et epidermide pallidiori vestitus, in- terne mox laeuis mox quasi membranulis longitu- dinaliter adhaerentibus ex libri reliquiis scaber. Sa-
por

por eiusdem notabiliter amarus absque villo adstri-
ctionis sensu, odore quoque omni caret. Quae
alibi querelae motae fuerunt (DEGNER *de dysent.*
bilioso-contagiosa p. 156. sqq.), corticem non semper
eiusdem esse bonitatis vel aliquando supposititium
occurrere, de harum aequitate confirmor, specimi-
na varia praesentia inter sese conferens. Adest iam
aliquod eiusdem, vt descripti, texturae et formae,
vtraque superficie satis profunde brunum, interna
compage pallidius, vix post diuturnam masticatio-
nem vllum amaritiei vestigium prodens; nullus
itaque dubito hocce specimen quavis virtute cassum
pronunciare. Aliud contra specimen minoris longe
tenacitatis supra descripto coram est, tam amarum,
vt fere ligni-Quassiae amaritiam assequatur. Causa
horum discriminum varia esse potest: cortex scilicet
forsan ex trunco vel ramis, loco radice, detractus
fuit, nec perinde est, quam crassitiem radix, quam
aetatem ipsa arbor habeat; vt de vetustate corticis
seruati nihil dicam.

Omniū primo a. 1713. ille Cayenna Parisios
vt egregium in alui profluuiis et haemorrhagiis re-
medium peruenit. Sed pauca tum experimenta
subiit, donec a. 1718. dysenteria epidemice incide-
ret, contra alia remedia pertinax, in qua, postquam
egregium suum effectum comprobaret, et annos ali-
quot

quot post a. 1723. per BARRERIVM copia eius insignis Cayenna transferretur: in exploranda eius efficacia multum studii impendit ANTONIVS DE IVS-
SIEV, cuius fructus ex actis academiae R. scientia-
rum Parisiensis (*Mem. a. 1729. p. 32. sqq.*) et pe-
culiari Dissertatione academica, paullo post edita
(*An inueteratis alui fluxibus Simaruba. Paris. 1730.*
cuius praecipua capita propriis auctoris verbis sistit
b. WERLHOEIVS in *Obss. de febribus p. 100.* item
BÖCLER in HERM *Mat. med. Tom. 3. p. 95. sqq*) car-
pere licet. In eo autem deceptus videtur cel. vir,
quod crediderit Simarubam idem esse, ac *Μάκρη* et
Μακρη DIOSCORIDIS, memoratam quoque nomine
Macer a PLINIO, GALENO, Arabibus, item a CHRIS-
TOPHORO ACOSTA nomine Arbore de las Camaras
et Arbore sancto. Nam licet quoad virtutem haec
omnia in plerisque conueniant, quoad notas exter-
nas vel saporem tamen mirifice differunt; quem
vero errorem diutius redarguere opus non est, quum
id iam praestitum ab aliis fuerit (CRELL *Diff. de*
cortice Simarouba resp. LEINCKER 1746. §. 11. 12.
CARTHEVS. *Mat. med. Vol. I. p. 523.*). Eodem fere
tempore, quo cel. ille botanicus, de egregiis Sima-
rubae virtutibus medicos certiores reddidere LAVAL
(*Voyage de la Louisiane 1728. p. 76.*) et DES MAR-
CHAIS (*Voyage cit. 1731.*). Ex hisce initiis et lit-
terarum commercio, quod amplum coluit IVSSIEVVS,
expe-

experimentis mox eam subiecerunt exteri, quae adeo illi sauerunt, vt inter praestantiora remedia locum obtineat. Cortice vero radice vnice acquiescimus, cui, quod tamen hodie rarum, tantillum ligni, dum transmittitur, adhaeret.

Prout olfactu sua sponte nihil odoris spargit: ita nec destillatione aliquid eiusmodi eruitur. Carere adstringente natura, confirmat et coloris nigri, sub vitrioli martis miscela, absentia. Amarities autem facile tam cum aqua quam cum spiritu vini infusione sese communicat, vt tamen frigidae aquae plus virtutis conciliare videatur, quam calidae, quod quidem sapor suadet (LEWIS). Vtrumque menstruum maceratione coloratur. Decoctum aqua factum, dum calet, pellucet et flauum est, postquam vero refrigerit, turbidum et rubicundo brunum fit. Colorem lacteum, quem IVSSIEVVS sub ebullitione se animadvertisse asseuerat, alii, CRELLIVS, LEWIS, BERGIUS, negant sibi obuennisse. Extracti aquosi larga copia inde eruitur $\frac{1}{8}$ (CRELL *l. c. p. 20.*) ad $\frac{1}{4}$ (CARTHEVS, *M. m. Vol. I. p. 524.*), saporis valde amari; spirituosus autem vix $\frac{1}{15}$ modo inest (CARTHEVS.) amarissimi, a quo resina separari non potuit (CRELL *l. c. p. 21.*).

Et haec quidem medicina in alui profluviiis multiplicis generis sistendis insignis pretii est. Quae ipse cel. IVSSIEV de ea cognovit, nonnisi post tentamina per 15 annos instituta in medium protulit, quibus constat, tam in dysenteriis quam diarrhoeis contra alia rebellibus et longae saepe durationis, variam scenam, deiectionum natura mucosa, biliosa, sanguinea, ludentibus sibi successisse, nec minus esse tutam haemorrhoidali fluxu vel menstruo simul incidente. Confugit ad hunc corticem DEGNERVS (*Dysent. bil. p. 155.*), si post euacuantia adhibita dysenteria adhuc continuaret, praestantior tamen et citiorem effectum percepit in profluvio sanguinis et materiae cruentae, quam excretionibus biliosis. Subscribit encomio in fluxibus istis diuersis ventris immodicis BUISSON (DEGNER *p. 289. fqq.*); nec minus isti tam in dysenteria quam diarrhoea cum suis speciebus vel alterutro horum malorum ex propria experientia fauent viri eximii SCHWENCKE, TYSSOT, PRINGLE, GRASHVIS, WERLHOF, FARON, BOENEC-
KEN, ZIMMERMANN; LIND, BROKLESBY, alii. Quibus opem in dysenteria fert, hosce iam post pauca plerumque praebia solatur, mentis serenitatem iis restituit, dolores pacat, somnum gratum cibique cupiditatem reddit, vt inde successus exoptati auguria capi possint; nec vllum fastidium vel vomitum in iusta doli, vel sublato malo primario alia incommoda,
parit

parit (IVSSIEV. DEGNER). Sed sensim continuatione remedii facta, decrefcit morbus, foecum foetor perit, color earum mutatur, et crassiores fiunt ad sanationem vsque. Qui intra primos tres dies, postquam haec ipsa medela in vsum tracta, sese non melius habent, hisce raro beneficium aliquod praestat (HVCK in PRINGLE'S *Dis of the army* p 282). Sensum illum obtusum motus cuiusdam intestini per totum corpus perceptum, quem cl. IVSSIEV (*Mem. l. c. p. 38.*) refert aegros Simaruba sanatos tanquam luctam cum morbo significasse, alii (DEGNER *l. c. p. 156.* FARCIN in BARBEIRAC *med. consilii* p. 104.) in suis aegris non obseruarunt. In quibusdam lotium abundantius et meliori colore tinctum post vsum secessisse, item sudorem prorupisse copiosius, IVSSIEV testatur, et de lotii copia sub dilutiori colore aucta, confirmat SCHWENCKE (in DEGNERI *hist. dysf. p. 291.*): sed DEGNERVS (*l. c. p. 155.*) insensibili modo vim exferere auctor est. Sunt, qui, Simarubae ope etsi sanati, vel vitio diaetae vel ex morbi reliquiis, in eundem aliquot dies post relabuntur: in hisce tamen iterato eius per duos vel tres dies vsu malum cessat (IVSS. *Mem. cit. p. 39.*).

Non excludit vero Simaruba euacuantium in dysfenteria vsum, sed praemittenda ea iusto ordine et copia iubet, ne aluum stipando acre, quod in primis

primis viis stabulatur, et prima morbi causa existit, remaneat, et nouas vires in aegri interitum colligat. Similiter si inflammatoria diathesis praesto. ea ante omnia auferenda est. Hinc nunquam locum habet initio vel incremento vel vigore morbi, et quando tormina et tenesmus valdopere adhuc grauant, et rarius, quando fluxus sanguineus continuat. Tum vero confert, quando remittente mali vehementia morbus protrahitur, et reliquiae eius pertinaces diutius adhuc durant (WERLHOF *Litt. in CRELL. Diff. cit. p. 28.* SCHWENCKE in DEGNER. *l. c. p. 290.* PRINGLE *l. c. p. 281.* ZIMMERM. *v. d. Ruhr p. 495*). Quod ad cruentas alui deiectiones attinet, quae dysenteriam comitantur, in hisce, etsi PRINGLEVS et cl. HVCK (in prius dicti ill. viri *Dis. of the army p. 282.*) Simarubam damnauerint: ad sedandum tamen immodicum cruoris fluxum sub statum morbi commendat (*l. c. in ead. pag.*) cl. MITCHEL; nec veriti sunt praesentibus eius vestigijs illam adhibere ill. WERLHOF (*Litt. in CRELL. Diff. cit*) et DEGNER (*V. supra*). Etenim hocce profluuium, post euacuantia praemissa iuperstes, saepe nonnisi nimiae intestinorum relaxationis sequela est. Ab eodem vitio solidorum diuturnus secessus serosus per aluum repetendus, quem igitur omnium optime tollunt, quae deperditum vasorum in intestinis robur restituendi vim habent. Horum e numero Simaruba, tanto

Appar. med. Vol. III. Gg tutior,

tutior, quum, quoniam amara est, absque adfritione roboret. Hancce vim quum exploratam habeamus, lubens aliis relinquo efficaciam Simarubae per vires balsamicas, vinctuosas, vulnerarias, anodynas, antispasmodicas ample diserteque exornare, vel nuda specificae virtutis opinione acquiescere. Cauendum praeterea est, ne in ea dysenteria, quae vlcera interna in comitatu habet, materiam purulentam et acrem cancrosum fundentia, exhibeatur, quum effluuium inde coërceatur et introferatur (SCHWENCKE in DEGN. *l. c.* p. 294.).

In diarrhoeis inueteratis, quae ex eadem intestinorum flacciditate oriuntur, non minus Simaruba proficua est (IVSSIEV *ll ctt.* DES MARCHAIS *l. c.* p. 124. FERMIN *Description de Surinam, Versf. Germ.* p. 213. BUISSON in DEGNER *l. c.* p. 289.). Fuit matrona diutissime alui fluxu afflicta, nullis medicamentis cedente, Simarubae tandem per sex hebdomades vsu continuato sanata, postquam multum vrinae, quae antea pauca et rubra fuerat, profluxisset (SCHWENCKE *l. c.* p. 292.). In hisce subinde nauseam excitat, qua deficiente tanto magis prodest (LIND *Disf. in hot countries* p. 270.). — In abscessibus et vlceribus artuum aliquando intestinorum laeuitas incidit, quod si fit, refoebetur pus, ficcatur puris fons, pessimae febres oriuntur, putridae, hecticae,
et

et tandem diarrhoea colliquatiua et mors scenam claudit: exstat vero in Simaruba, quod, aluum coërcendo et pristino loco pus laudabile restituendo, multiplici huic malo praeuertit (SCHWENCKE *l.c.*) — Sed et difficiliores aliquot profluuiorum aluinorum species, quae fluxus hepatici, lienteriae (BOENECKEN in *nov. Aët. nat. curios. Tom. 2. p. 80. 82.*), affectionis coeliacæ, nomine veniunt, etiamsi diu duraerint contra alia efficacia pertinaces, sistit cum constantia. — Locum et habet in febrium putridarum profluuiis aluinis extincto calore (ROVPE *de morb. navigant. p. 311.*), in quibus et deiectiones vt plurimum et sudores colliquatiuos, etsi aliquando lente, superat animumque cum viribus corporis egregie erigit. Ita et confert in diarrhoeis febrium biliofarum, nec nocet etiamsi febrilia quaedam symptomata supersint (BROCKLESBY *Observations p. 194.*).

Malum affine etiam significandum est, scil. colica habitualis, deiectionibus cruentis stipata, contra quam nihil praeter Simarubam valuit. Memorabile huius rei exemplum, quo aeger in summo vitae periculo versabatur, febriens, delirans, sed intra paucas hebdomades a vetusto malo perfecte liberatus (GRASHVIS *de colica piã. p. 63. sqq.*).

Sequatur iam haemorrhagia vterina, de qua quidem pauca modo virtutis Simarubae documenta memoriae prodita sunt. IVSSÆVO crebra occasio eandem explorandi in Gallia obuenerit, et fatetur similitudine caufarum alui profluuiorum et huius haemorrhagiae se ad eam tentandam fuisse commotum. Immodicas sistere haemorrhagias vteri iusto breuius exponit FARCIN (*l. c. p. 103.*). Rectius BVISSON (DEGNER *l. c. p. 289.*) per momenta singularia historiam matronae persequitur, quae per sex vel octo annos nimium mensium fluxum passa erat, sed tam hocce vitio quam irregulari mensium eruptione Simarubae ope sanata. In Hibernia quoque optimo successu in obstinato sanguinis ex vtero fluxu tentata (SPEER in DVNCAN'S *med. Commentaries P. 4. p. 443.*). — Excepit huncce in foemina iuvene fluor albus, cum virium magna prostratione iunctus: hocce transitu et tonica virtute Simarubae inductus eandem praescripsit cl. SPEER (*l. c.*) in decocto cum vino, votique compos euasit. Id modo dolendum, quod additum decocto Elixir vitrioli et iniectio decocti dicti cum saccharo saturni in vteri vaginam meritum Simarubae nonnihil dubium reddat, quae tamen sola, in fluore albo a debilitate partium profecta, promittere eximia videtur, vltiori experimento in hoc malo dignissima.

Inopinato autem contra vermes quoque Simarubam valere constitit. Quum nimirum ill. DE HAEN (*Praelect.* in BOERH. *instit. pathol.* Tom. 2. p. 57.) pertinacem diarrhoeam in foemina nouiter abortum passa cortice hocce cum Opio sistere studeret, hocce scopo non solum potitus est, sed lumbrici simul, quorum indicium antea non adfuit, fecessere, idque dein repetito huius medicinae vsu aliquoties. Idem remedium in alia foemina, cui multa frustra contra vermes exhibita fuerunt, valuit, et dein in aliis verminosis, quibus alii medici ex communicatione HAENII illud praeceperunt.

In malo hysterico (IVSSIEV *Diff. cit.*), ventriculi vitiis et febribus intermittentibus (DEGNER *l. c.* p. 289.), nullam praerogatiuam prae aliis amaris habere arbitror, de quorum efficacia in hisce affectionibus capite praecedente iudicauit.

Proximum est, de vario Simarubam exhibendi modo dispicere, in quo quidem conditionum diuersitas, efficacia ipsius corticis, dosin eiusdem et frequentiam eius capiendae determinat. In puluere tenuissimo corticis scrupulus dimidius omni bihorio (GRASHVIS), vel integer mane et vesperi (SCHWENCKE), vel grana duodecim ad viginti (IVSSIEV *Mem. cit.* p. 38.), vel drachma dimidia (IVSS. *Diff.*) omni

trihorio capitur. Et haec vltima dosis vſitatiffima est bis vel ter de die administrata (FARION, BROCKLESBY). Raro ad grana triginta quinque (FERMIN), vel drachmam adeo integram (FARION), ascenditur. Ligni quoque puluerem supra ab eo significata doſi IVSSIEVVS concedit. Nec alio vehiculo pro pulvere quam ſincera aqua opus eſt. — Facile eſt addito quodam ſyrupo grato, e. c. ſyrupo Adianthi (IVSSIEV *Diff.*) vel robe, bolum ex puluere parare.

Alia commode Simarubam ingerendi ratio in infuſo cum aqua eſt. Cayennæ olim haec placuit, vel ita, vt euſdem probe tritæ grana octodecim vel viginti per duodecim horas vncia ſeſquialtera (verre) aquae macerarentur, et liquidum poſtea, abſque colatione praeuia ter de die biberetur; vel infuſum fieret ex Simarubae vncia dimidia et aquae circiter vnciis quatuor et dimidia, ſubſequenti colatione et expreſſione, cuius vncia ſeſquialtera pariter ter de die capta (LAVAL *l. c. p. 77.* Conf. DES MARCHAIS *l. c. p. 126.*). SCHWENCKIVS (DEGNER *l. c. p. 290.*) quoque infuſionem praeſert, drachmas nempe duas corticis per duas horas loco calido cum libra vna aquae infundendo, accedente dein per dimidiaſ horae ſpatium ebullitione. Huius ter de die aequalis portio bibebatur, continuando, donec fluxus

xus aluinus cessaret ad tres quatuorque hebdomades vsque. Nec hoc ingrati saporis est.

Ast vulgatissimum est, Simarubam in decocto propinare; - id quod puluere efficacius est (IVSSEV *Mem. p. 38.*); nec palato displicet, nec ventriculo, prout puluis, graue et molestum (DEGNER *l. c. p. 163.*). Praestat a decocto dilutiori initium facere, et dein, quum illud ventriculus ferat, transire ad saturatius. IVSSEVVS (*Diff. p. 10.*) corticis minutim secti drachmas duas cum aquae libris duabus ad tertiae partis consumptionem decoquendas curavit, huiusque liquidi colati quartam partem omni trihorio exhibuit. Ad tres autem drachmas corticis pro eadem quantitate aquae sumsit cl. FARION (*l. c. p. 104.*), idemque praebium alternis horis obtulit. DEGNERO (*l. c. p. 155.*) in usu fuit drachmas duas cum aquae sufficiente quantitate decoquere, donec unciae octo superessent, quarum una vel duae omni trihorio vel quadrihorio suppeditatae. HVCKIVS (apud PRINGLEVM *l. c. p. 282.*) drachmas duas vel tres cum libra una et dimidia aquae coxit ad libram unam superstitem, quae per 24 horas consumta. Omnium maxime liberalis cl. LIND (*l. c.*) est, qui unciam unam corticis adhibuit, in reliquis formulam mox dictam sequutus eo tantum discrimine, quod liquidum post colationem superstes ante meridiem ebibe-

beretur. Sciendum vero, saturatum valde decoctum vomitum saepe et molestos fere semper sudores citere et augere subinde feri sanguinisque profluvia (IVSS. *Diff. cit.*). Minoris igitur ponderis est viri medicinae non gnari, etsi alias bene meriti (DES MARCHAIS *l. c. p. 126.*), effatum, quod vomitum ex Simaruba salutarem innuit et eo effectum accelerari certiolemque reddi.

Desuevit extracti ad drachmam circiter ter vel quater de die dati vsus, qui olim Cayennae inualuerat (LAVAL *l. c.*), forsitan quod minus commodum esse maiorique cautione egere (DES MARCHAIS *l. c. p. 125.*) repertum fuerit.

Nec moris est, decoctum instar enematis in dysenteria adhibere, quamvis praeuiis euacuantibus sua efficacia non destituatur (LENTIN *Obs. med. Fasc. 1. p. 7.*).

Recentius Syrupus quidam, cuius basin cortex Simarubae constituit, cuiusque vsus in insulis Americanis contra dysenteriam fit, Societati illustri oblatus fuit, cochleatim per se vel in commodo potulento capiendus (BADIER in *Hist. de la Societ  R. de Medecine Vol. 2 p. 299.*), de cuius praeparatione plura non constant.

Pluris

Pluris interest, connubium vtile nosse, quod cortex hic aliquando requirit. Cayennae olim extractum cum pauxillo theriacae mistum fuit (LAVAL *l. c.*). Saporis causa, vel etiam sedatiuo scopo syrupus Rhoeados vel Papaueris albi commode additur. Ferri et potest, si quid sordium superest, tincturae Rhabarbari additamentum. Pertinaciori autem casu conuenit corticem Cascarillae vel eius tincturam decocto Simarubae excipi (DEGNER *p. 163. sqq.*), vt quo connubio deiectionibus liquidis feculentis obex ponitur. Nec spernendum est, vna cum corticis vsu radicem Salep lacte et aqua coctam combinare (TYSSOT apud DEGNER. *p. 294.*). 3

L I N V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 249. *Gen. pl.* p. 153.

407.

Pharm. LINI Semen; Tela.

Linum usitatissimum; calycibus capsulisque mucronatis, petalis crenatis, foliis lanceolatis alternis, caule subfolitario LINN. *Spec. pl.* p. 397. β
 Linum sativum. c. B. Λινον Graecis. ICON: REGNAULT *Botan.* Le Lin commun. Sponte crescit haec planta annua in Pannonia, Hispania, Helvetia aliisque regionibus australibus inter segetes. Sed pro usu oeconomico pariter ac medico vnicè cultura adiutum Linum memorabile est. In Aegypto altitudinem quatuor pedum et arundinis vulgaris crassitiem assequitur (HASSELQVIST'S *Resa til hel. Landet* p. 462.).

Succedit quoque cultura in septentrionalibus regionibus, in quem finem semen ex Lithuania et vicina Poloniae ditione, item ex Liuonia translatum in primis expetitur. Summi oeconomicis momenti est tam pro filis textisque inde parandis, quam pro oleo ex seminibus eruendo. Nempe caules cubitales vel sesquicubitales cortice vestiuntur, qui

qui constat ex copia fibrarum subtilissimarum et tenacissimarum glutine connexarum, quod maceratione in aqua soluitur, vt nihil nisi fibrosum remaneat. Mox ante, vel, quod praestat, sub feminum maturatione euelluntur, et in fasciculos colligati sub dio siccantur, tum capsulis feminalibus ablatis virgae in aquam merfae pondere saxi deprimuntur, maceratione facta iterum siccantur, et malleo stupario contunduntur (quo fine hinc inde peculiare molendinum inseruit: SCHREBER. *n. Cameralschriften Vol. 7. p. 228.*), vt membranofum fragile separetur, accedit denique carminatio per ferreas spinas (Cfr. WIEGAND. *oekonomisch - praët. Anleitung z. Flachsbau, Wien 1767.* LÜDERS *Beschreib. v. Leinbau, Flensburg 1770.*). Sic aptum est Linum, quod in fila ducatur. Textorum vero teneritas et grata albedo tam a genio ipso Lini, quam solo, maceratione, et reliqua encheiresi, dein apricationis artificio dependet. Filorum aequae ac textorum multiplicem esse vtilitatem ad consuenda varia, item pro funibus, fasciis, tibialibus, indusiis, vestibus, stolis, velis, aulaeis, stragulis, vestium ornamentis denticulatis etc. neminem latet. Telas lineas commendant maxime candor, puritas, flexilitas, aequabilitas et mollities filorum, cui ipsi tribuas, quod non ita cutis nuda ac a Lana vel Gossypio stimuletur. Elui quoque facile possunt maculae et spurcicies, qua contaminantur.

nantur. Hinc vel ex hisce probabile, byssina vestimenta, quae in sacris litteris memorantur, linea praestantiora fuisse (CELSIVS *Hierobotan. P. I. p. 89. 169. 283. P. 2. p. 507.*). Patet ratio, cur pro indusiis linea tela praecipue eligatur, quorum crebrior mutatio non munditiei modo, sed et sanitati conservandae fauet, ut quae cum sudore halitus excipiunt nocuos, quorum resorptio valetudinem labefactat. In exanthematicis morbis haecce renouandi maior adhuc necessitas incidit, quicquid vulgus contradicat, ne miasmate exhalante et stagnante, sudoribus acribus, glutinosis, foetidis, vel spurcitie ichorosa purulenta, quibus ipsis indusium saepe riget, morbus alatur vel augeatur; nec vllum periculum inde inninet, modo aeger indusium a sano homine gestatum, vel bene lotum, lecti fotu calefactum, in conclavi tepido et contra perflantem aërem munito, iniiciat. Minor huius commutationis necessitas adest et maiori cautione opus est in iis exanthematicis morbis, quibus exanthemata facile disparent, ut in morbillis.

Magna in chirurgia lintei est utilitas ad fasciarum mantiliumque varia genera, multiplici nominum varietate a Gallis insignita, quorum vero numerus et applicatio fausto euentu nostro tempore ad maiorem simplicitatem redacta est. Hisce utimur
ad

ad vulnerum labia adducenda et combinanda, sanguinein sistendum, tumores sustinendos, ad exprimendum pus et saniein, ad continenda varia medicamina parti aegrae imposita, aërem arcendum, prolapsa coërcenda, luxata demum et fracta firmanda. Sed amplioris potentiae esse fasciarum vsu nostrae aetate constitit, idque in variis malis curatu difficillimis, scilicet affectionibus hydropicis, vlceribus crurum obstinatis, aneurismatibus spuris, gangliis aliisque pluribus; qua in re si vel vnice substitisset THEDENII viri cl. sagacitas, insigniter de re medica meritis censendus esset (V. EI. *Bemerk. u. Erfahr. in d. Wundarzn. u. Med. Vol. I. p. 1. sqq. Vol. 2. p. 52.*). Taceo splenia, epithemata, sacculos, emplastra rel. quibus materiem linteum suppeditat. — Sed de linteo carpto specialius dicendum est, quod ex tela detrita duplici ratione parari solet, vel stamina singula digitis euellendo, vel ope cultri linteum in focculos radendo, quae posterior species iustius linteum rasum dicitur. Applicatur vel ficcum, absque peregrino vlllo connubio, vel oblitum medicamentis variis pinguedinosae plerumque naturae. Haecce linteii carpti adiumento commodissime ad fundum vulneris vel vlceris perueniunt, et, quoniam illud molle est, obsequitur facile figurae vitii illudque aequabile reddit. Sed et ficcum valdopere confert in tuendis vulneribus et vlceribus

contra

contra iniurias externas, in purgandis iis mader-
tibus, in pure instar spongiae absorbendo, in carne
luxuriante reprimenda, in haemorrhagiis externis
accedente praecipue pressione sistendis. Nocet ta-
men saepe ut corpus asperum, inaequale, mecha-
nico more irritans, inflammans, vel inflammatio-
nem iam ortam augens, affluxum humorum acce-
lerans, consolidationem retardans, ipsum vlcus ali-
quando intempestive amplians (Conf. BRAMBILLA
vom Oxikrat u. d. trockenen Karpey p. 55. sqq) Tu-
rundae insuper ex filis istis lineis euulsis parantur,
glomi, puluilli multiplicis magnitudinis et figurae,
quorum omnium vsus specialior ex chirurgicis pe-
tendus est.

Chartam ex laciniis linteis confici notum est.
Tenuissima ista litterarum commercio dicata. dysen-
teriae aliquando remedium extitisse narratur (TEN-
TILIVS *Eteodr. medico-pract. p 728*). Et efficax
fuisse fertur in epidemia a. 1702. dum plagulae hu-
ius chartae sex tessellatim concisae in quatuor pin-
tis lactis dulcis ad residuum pintarum duarum co-
querentur. Quod praestitit charta glutine, quod
continet, praestitisse videtur: nihil vero effecit in
dysenteria a DEGNERO (V. *Hist dysent. bil. p. 223.*)
descripta. Non certiolem habeo medicinam plagu-
lam chartae combustam vinoque Rhenano haustam
(l.

(*l. c.*). Pluris est facienda charta masticata ad haemorrhagias arteriarum compressione sedandas. Nec spernendae chartae spiritui vini immerfae et applicatae vis in contusionibus leuioribus praecipue tibiae, quae in senibus, et in quibus mali humores subsunt, emplastrorum applicatione in suppurationem et molesta vlcera transeunt.

SEMINA ex capsulis suis vel flagello excutiuntur, vel calcatione equorum, vel cylindris superductis. Quodlibet horum ouato oblongum est, lineam circiter longum, compressum margine acuto, nitens cortice pallide bruno, nucleo albo. Saporis ingrate dulcis, mucilaginosi, vntuosi est, absque vilo odore. Copiam mucilaginis circiter ad $\frac{1}{8}$ continet (SPIELM. *Chem. p.* 102.); nec non olei vnguinosi ad $\frac{1}{2}$ (*l. c.*) *p.* 84.). Mucilago infusione cum aqua feruida vel coctione facile elicitor. Sufficit, ad aquae vncias sedecim, seminum non contusorum vnciam dimidiam fumere. Spiritus vini rectificatus nihil fere eius elicit.

Pro cibo semen non commodum est, sed stomachum labefactat et distendit ex obseruatione veterum (GALEN *simpl l.* 7. *de alim facult. l.* 1. *c.* 32.), confirmata Middleburgi in Zeelandia, vbi ob annonae caritatem loco panis aliorumque ciborum (RAII *Hist.*

Hist. Tom. 2. p. 1073.) eodem vescebantur, sed intumescencia hypochondriorum, faciei aliarumque partium, imo morte, pedissequa. Carnem quoque volucrum domesticarum feminibus comestis ingrato rancidoque sapore infici, columbarum exemplo apparet; quae tempore sationis Lini esui ineptae sunt, nisi arceantur.

Infusum vel decoctum ex recentibus feminibus iisque contusis paratum vi naturae supra descriptae si potatur, egregie emollit, lubricat, inuoluit. In raucitate et tussi igitur conuenit, sputa pleuritico- rum leuat et nephriticos dolores stranguriamque solatur. Si gargarismate vel iniectione emolliente in angina opus est: nulla in re decoctum horum feminum abis cedit. Non inatim et ad ptyalismum in variolis adiuuandum, et separationem variolarum in ore et collo. conducit istud eadem ratione usurpatum, addito post colationem decocti melle sincero. Aphthis vero interna corripientibus commendari meretur linctus ex feminum contulorum vicia dimidia cum aquae libra vna in spissitudinem syrupi cocta et mellis Rosarum vncis duabus, cuius cochleare vnum paruum saepius ingeratur (V. ROSENSTEIN *Barnsjukd. p. 44*). Epithematis forma ad emolliendas et relaxandas partes solidas saepe confert decoctum in colica et variolis. Pro clymate emol-

emolliente hocce adhiberi in morbis acutis, res notissima est.

Contrita semina et aqua vel lacte in cataplasma cocta efficacissima sunt ad tumores emolliendos et maturandos. Sic in connubio foliorum Maluae intra linteum detritum collo in angina vtiliter circumdatur. In mammis autem induratis et quoad partem inflammatis vel suppurantibus cataplasma ex iisdem lacte paratum et cum puluere Cicutae commixtum cito iuuat, vel resoluendo, vel pus movendo (PLENCK *Mat. chir.* p. 96.).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

FARINASEMINVM LINI *officin.* Sunt illa in tene-riorem puluerem contrita, cuius vsus mox exposui!

OLEVM EXPRESSVM *offic.* Solent libri pharm. e. g. *Ph. Würt.* p. 125. contusioni seminum tostionem subiungere, demum prelo ea committere. Sed praestat pro vsu medico praecipue interno, frigide expressum adhibere, vt quod et gratus et rancori non adeo obnoxium est. Probum oleum pellucidum est, coloris citrei, sapore acri destitutum: vetustum turbidum est, coloris profundius lutei, acre. *Recens expressum* igitur praecipias. Non nisi intensiori frigore cogitur. Pictoribus vulgare est ad ex-

Appar. med. Vol. III. Hh cipient-

cipiendos colores, quos molliter miscet figitque, ipsum in speciem vernicis ficcatum. Verum nec hicce vsus, nec alii pro atramento typographico, pro lucernis, pro arte statuaria etc. ad nostrum forum spectant. Multa habet et bona et mala cum aliis vnguinosis oleis quoad effectum in nostrum corpus communia, quae quum de oleo Oliuarum (*Appar. med. Vol. 2. p. 42. sq.*) et Amygdalarum (*L. c. Vol. 3. p. 254. sq.*) commentatus abunde exposuerim, heic nolo repetere. Alias virtutes nisi vere priuas possideat, frequentior tamen praxis hasce illi adiudicat, vt in harum recensione potissimum mihi subsistendum sit. Non nego tamen, colore, sapore, odore, congelatione aliisque notis, prout inter se differunt olea vnguinosa, ita et differre virtutibus haud parum. Accedit ad commendationem olei Lini vilius pretium, quo venditur, etsi oleo Amygdalarum et Oliuarum gratia cedat.

In grauioribus pectoris inflammationibus ore haustum insignem praestantiam aliquando comprobauit, ita vt ad curationem plurimum contulisse videatur. Obtulit quidem oleum Lini vel Amygdalarum in hisce sed non neglectis venaesectione aliisque praesidiis SYDENHAMVS (*Oper. cap. de Pleur. p. 265.*). Liberalior in hoc oleo laudando BAGLIVS (*Oper. p. 38.*), cui praecipuum fuit in inflammationibus

nibus debitam laxitatem parti inflammatae procurare, vnde tanquam maximum remedium contra pleuritidem raroque fallens hocce oleum sistit. Nec Italis vnice, quos nouimus oleosa in febribus frequentius ingerere (Conf. *Appar med. Vol. 2. p. 43.*), in pleuritide arridet: sed iam CONR. GESNERVS (*Epist. Lib. 1. p. 39.*) notauit, Lini oleum ad vnciam vnam vel maiorem quantitatem potatum eximium pleuritidis, quam malignam et contagiosam vagantem vocat, remedium esse, eoque et respirationem faciliorem euasisse et aluum referatam; et TOVRNEFORTIVS (*Voyage du Levant Tom. 2. p. 140.*) immunitatem Armenorum ab hoc morbo ex vsu culinari huius olei deriuat. Saepe solum hocce oleum sufficere pleuritidi sanandae, innuit HAGENDORNIUS (*Eph. nat. cur. Dec. I. Ann. 3. Obs. 216.*). Maioris ponderis est HAENII testimonium, qui tum, quando omnibus reliquis adhibitis inflammationis pectoris saeuitia perseverabat, mira quandoque praestitisse oleosa, quin vomitum nauseamque subegisse, expertus est. Sed magna eius copia opus fuit, ita vt bis vel ter de die olei Lini vnciae quinque vel sex cum grano Opii, vel cum vncia vna syrapi Diacodii, consumtae fuerint (*Rat. med. P. 1. p. 24. P. 11. p. 103.*).

Non minoris efficaciae subinde est in alio ancipiti pectoris morbo, haemoptysi. Pluribus oleo

Lini potato succurrit RAYGERVS (*Eph. nat. cur. Dec. I. Ann. 6. 7. Obs. 209 p. 307*), qui ex catarrho grafsante hancce hæmorrhagiam contraxerant, nec male videtur acrimoniam quandam mordacem tanquam eius causam apud hosce accusare. Eadem causa subfuit in casu recentius narrato (MICHEL in *Journ. de Med. Vol. 17. p. 43.*). In aliis, quibus opem tulit hoc oleum, minus manifesti mali natales fuere. Fuit iuuenis hæmorrhoidibus alias obnoxius, iam hæmoptysi fere exhaustus, nec multum hirudinibus ad eam sedandam applicatis leuatus; fuit foemina, quæ fluentibus etsi bene mensuis sub ipsa eorum eruptione et postea eadem corripiebatur (MICHEL *l. c. p. 41. 42*): vtrique vero falus ex hoc oleo contigit. Idem accidit foeminae, quæ sub doloribus ventriculi et pectoris itemque tussi largiter sanguinem screauit (*Gazette salulaire 1773. n. 40.*). Porro in puella phthifica, ex suppressis sputis purulentis fere suffocata, eadem restituit vitamque prolongauit (MICHEL *l. c. p. 44.*); imo alia foemina, ex hæmoptysi phthifica, solo vsu olei huius omnino sanata sistitur (*Gazette l. c.*) Et hisce quidem casibus eius cochleare vnum vel duo bis per diem, vel vnum quouis bihorio aegris propinare conuenit, continuando per plures dies.

Ilei causa licet multiplex fit, et saepe nulla arte vincibilis: in plerisque tamen casibus sanabilibus oleosorum summa est dignitas, dum in clysmatibus, abdomini illita, item ore sumta adhibentur. Eorum nempe efficacia lubricantur intestina, spasmi ibidem nati laxantur, emolliuntur feces et alius pertinaciter antea stricta referatur. HAENIVS (*Rat. med. P. II. p. 204.*) oleosorum tam in hoc morbo quam in affini, colica pictonum, iustus aestimator, oleum Lini nonnisi in clysmate adhiberi curavit, metuens ab usu eius interno in ileo ob nauseosum saporem et continuum fere vomitum, indeque eum in finem oleo Amygdalarum fere semper acquieuit; quod quidem connubium non poenitendae efficaciae fuit. Non autem metuerunt alii. Laudavit iam speciatim oleum Lini DODONAEVS (*Prax. med. p. 49.*), item SWIETENIVS (*Comment. in BOERH. Aph. Vol. 2. p. 147.*) in saeuissimo ileo ad libram integram potatum, multosque orci faucibus eo ereptos edocet. Fidem eius ulterius facit repetitum pluries a GALLESKY (*Abhandl. v. Miserere u. d. Kräften d. Leinöls in dies. Krankh. p. 75. sqq.*) experimentum, qui oleo Lini uncias quatuor ad sex praecipiens huius pro vi et periculo morbi omni hora vel bihorio cochleare vnum in potu calefacto, qui plerumque cereuisia fuit, capi iussit. Raro illi aliquid admistum fuit, praeterquam in vno casu olei Anisi gut-

tulae aliquot, saporis corrigendi causa. Hocce solo, post aliquot capta olei cochlearia, vomitus siluit, vt nullo anodyno simul opus fuerit. Iuncta vero plerumque clysmata, primum emollientia, dein sale pro stimulo aucta, etiamsi subinde clysmata adeo potuerint omitti. Quamdiu aluus pertinaciter clausa mansit et dolores continuarunt: olei cochleare vnum omni hora exhibitam; vt primum vero aluus soluta: parciori manu datum, ita vt postea quotidie modo cochlearia eius duo vel tria ingererentur. Raro ultra uncias sex vel octo huius olei requirebantur ad perfectam sanationem: sed saepe tam cito satisfactum voto est, vt sufficerent iam eius cochlearia tria per vices data. Ita valuit adeo in ileo inflammatorio, neglecta etsi venae sectione (GALLESKY *Cas. 2. p. 79.*); item in eo, in quo feces foetentes colorisque obscuri reiectae (*l. c. Cas. 6. p. 84.*); item in complicato malo ex calculis renum et flatibus fecibusque aluinis collectis (*l. c. Cas. 7. p. 87.*). Facile tamen fuit in priorem morbum relabi, nisi in cibi potusque delectu reliquisque diaetae momentis sollers cura accederet. Robori quoque ventriculi restituendo per elixirium stomachicum, et, vt aluus officio quotidie responderet, per commodum laxans consultum est. Idem olei Lini adhibendi consilium aliquoties successit cl^{mo} LENTIN (*Beob. einig. Krankh. p. 149.*) tam in ileo, quam in alui ob-

stru-

structione pertinaci, quin ea, quae per sex dies in foemina grauida durauerat, et alia octo dierum in rustico. Quod speciatim ad alui obstructionem atinet: cochlearibus duobus vel tribus huius olei vespere, antequam cubitum eatur, ingestis, saepe ex voto referatur (GALLESKY *l. c. p. 73.*).

Quantum auxilium in colica pïctonum spondeat hoc oleum, ex dictis colligitur, in quo morbo oleosa et pingua cuiuslibet generis tam ad prophylaxin quam therapiam mirifice profunt. Auerti malum hisce experiuntur soffores, susforesque cum plumbo praecipue rem habentes, qui auspicatorum labores suos lardum cum atro pane praesumunt et per prandium lardo, pinguibus iuribus, butyro largius vescuntur. Verum enemata oleosa et oleum epotum ad ipsam curationem plurimum conferunt, vt quae, praeter effectus ad initium prioris articuli de ileo indicatos, venenum inuoluendi vim habent. Ill. DE HAEN (*Rat. med. P. 1. p. 114. P. 10. p. 106.*) licet Lini oleum speciatim contra hoc malum non commendet, commendari tamen illud meretur.

Oleoform in vniuersum in dysenteria ad dolores inteltinorum diros mitigandos magnam vim esse nouimus, quippe quae acre obtundunt erosaque obliniunt. Eo fine vel per se vel in sacchari conu-

bio sed larga doſi aliquot ſemunciarum aliquoties de die commode ingeruntur (HEIST. *comp. med. pract.* p. 281. DEGNER *de dyſent.* p. 166.). Licet vero pro uſu interno optio fieri poſſit inter varia olea expreſſa, dyſenteriae tamen ſolo oleo Lini curatae exempla exiſtant, et ſingularis eius praeſtantia pro clyſmate explorata eſt, dum vel ſolum tepefaſtum repetitis vicibus, ſed parca quantitate, iniicitur (DEGNER *l. c.*).

¶ Quam paſſim oleorum huius generis efficaciam in necandis vermibus demonſtraui (*Appar. med. Tom. I. p. 60. Tom. 2. p. 44. Tom. 3. p. 255.*), haec nominatim ad oleum Lini ſpectat. Huic ſine dubio ſanatio tribuenda pueri vndecim annorum, qui inde a ſeptimo anno conuulſionibus multifarii generis miſere affectus, tandem omnino ſtupidus euafit, mira autem, ſub ſumma emaciatione corporis, voracitate ductus vrceum pictoris oleo Lini ceruſſa et fuligine repletum plurimam partem ore exhaustit. Effectus temerarii huius auſi praeter omnem opinionem feliciffimus fuit, vtquo ſub vomitione et deiectionibus aluinis vehementiffimis per nychthemera fere durantibus ingentem numerum vermium filiformium excuſſit, redeunte ſenſim rationis uſu et corporis integritate (*Phil. Tranſ. Vol. 50. p. 518. 521.*). Norma de reliquis olei ſuppeditata
modum

modum rationi magis consentaneum oleum Lini adhibendi contra vermes indicat. Certe paganis et egenis non spernendum remedium. Et quum subinde ascarides oleo iustar clysmatis applicato eliminari queant (HEBERDEN in *med. Transactions Vol. I. p. 49.*): patet hocce praecipue pro isto scopo esse eligendum.

In nephritide a calculo, siue hoc oleum aliis potentius sit, siue communem modo cum aliis virtutem habeat, largius haustum non solum dolores sedat, sed et sabulum et calculos minores blande elabi finit (HAMILTON *prax. reg. p. 44.*). Fuit vir, qui, utprimum a doloribus calculosis cum suppressione lotii perfecte corripiebatur, mox dimidium eius vitrum, quale cereuisiae destinatur, vesperi ingessit, voti sui subsequenti mane compos (GALLESKY *l. c. p. 73.*).

Superficie corporis illitum emollit partem relaxatque. Eam ob rem linimenta, vnguenta et emplastra multa, intrat. Si camphora in eo soluitur, inunctum dolores pleuriticos, colicos, nephriticos aliosque compescit, ita ut in sympathica pleuritide vix alia medela opus sit. Abdomini inunctum pertinacem saepe aluum referat. Dolores haemorrhoidales clysmata ex calefacto oleo lenit.

Placenta feminum post expressionem olei residua cataplasmatibus emollientibus et maturantibus apte additur.

EMPLASTRUM DIACHYLON SIMPLEX. *Ph. Würt.*
p. 63. Recipit copiam mucilaginis feminum Lini.

408.

Pharm. LINI CATHARTICI *Herba.*

Linum catharticum; foliis oppositis ovato-lanceolatis, caule dichotomo, corollis acutis. LINN.
Spec. pl. p. 401. *Linum pratense* flosculis exiguis.
C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 851. Pl. annua, in campis item pratis humidis crebra.

HERBA huius valde amara et nauseosa est, vix in officinis reperiunda, etsi et iam vetustiores botanici, GERARD, PARKINSON, MORISON, RAIUS, in denominanda stirpe ad virtutem purgantem respexerint, passimque eandem experimentis confirmauerint. Inter recentiores nemo illam impensius commendavit ill. LINNEO, idque pluribus locis. Omnes conveniunt, tuto et sine molestia aluum purgare (RAII *Hist. pl. Tom.* 1. p. 1076.). Pulvis hoc sine dari potest ad drachmam vnam vsque (LINN. *Amoen. Vol.* 7. p. 300.). Placet eiusdem cum cremore tartari et semi-

feminibus Anisi miscela (BOWLE apud RAYM *l. c.*), ut promptius et mitius operetur (LINN. *l. c.*). Hibernis olim saltim familiare medicamen fuit et nonnullis Anglis in occidentali plaga degentibus infusum ex Lini cathartici integrae et florescentis plantae manipulo vno et feri lactis vnciiis sex digestis per noctem, et mane post colationem vncia vna syrupi Rosarum pallidarum remixtis (MORISON *Hist. univ. plant. P. 2. p. 575.*). Arridet quoque infusum ex herbae siccae drachmis duabus pro dosi cum aliquot vnciiis aquae e. c. vnciiis quatuor paratum (LINN. *Fl. Suec. p. 100. Amoen. acad. Vol. 3. p. 72. Vol. 7. p. 300*), quod intense amarum est. Ea dosi et portione serius in viro deiectiones frequentes et copiosas excitauit (COSTE et WILLEMET *Essais sur quelques plantes indigenes p. 36.*). Vino infusa valentio-rem effectum exferere dicitur (LINN. *Amoen Vol. 7. l. c. Conf. RAYM l. c.*). Maiori dosi vomitum exci-
tat (LINN. *l. c.*). In tertiana et arthritide vaga eam conuenire DALE (*Pharmacol p. 261.*), in hydrope in-
cipiente inter alia mala LINNEVS (*l. c.*), innuunt. Ad
minimum noua exploratione eorum dignissima est
haec herba, quibus vtilissimum officium incumbit
morbis in nosocomiiis medendi. SLEVOGTI *Progr. de
Lino cathartico. Jen, 1715. legere mihi non contigit.*

OXALIS.

LINN. *Syst. veg.* p. 360. *Gen. pl.* p. 231.

409.

Pharm. ACETOSELLAE vulgo, item LVIVLAE
Ph. Lond. et Edinb. *Herba.*

Oxalis Acetojella; scapo vnifloro, foliis ternatis
obcordatis, radice dentata LINN. *Syst. veg.* l. c.
Oxalis Acetofella; scapis vnifloris, foliis ternatis:
foliolis obcordatis pilosis. THVNB. *Diff. de Oxal.* n. 5.
Trifolium acetosum vulgare C B Icon: MILL *Ill.*
Syst. sex. REGNAULT *Botan.* l'Alleluja. Pl. per-
ennis, in syluis muscosis et ad sepes vmbrosas
crebra.

Variae huic generi competunt species grato
acore, qui in herba succosa longe manifestior est,
imbutae. Vnde et *Oxalis corniculata* Halae in officini-
nis vulgari speciei substituitur (LEYSER *Fl. Hal.* p. 84.);
prout *Oxalis cernua* THVNB. in Capite bonae spei ad
sal essentielle inde parandum (THVNB. *Diff. cit.* p.
32. *Tab.* 2.). Nulla vero ideo celebratior quam *Aceto-*
tofella, quae ad saporem succi Citri vel acidi tartari
accedens gratior Rumice Acetosa. Monographiam
eius praestitit FRANCUS (*Herba Allelujah botanice con-*
sidera-

siderata in corporis propria praxi cum nupera febre epidemica, Ulm. 1709.), de qua, utpote a me non visa, nolo iudicare, HALLEKVS (*Bibl. bot. Tom. I. p. 635. pract. Tom 3. p. 199*) autem parum ad Allelujae historiam conferre affirmat. Raro herbae ipsius usus fit, quam tamen fitim extinguere et refrigerare, et sapor docet et quod masticata viatoribus botanicisque feruente solo affert solamen. In febribus acutis igitur quoque ad mitigandum aestum valet. Nominatim in putridis (*FRANC. l. c.*) et biliosis ad diathesin humorum malam corrigendam conuenit eademque de causa in scorbuto. Simul blande resoluit. Confert ideo instar curationis vernalis hisce, qui ex defectu exercitationis corporae per hiemem feminium morborum contraxerunt, acetario uti ex Acetosella recente tantillo Lactucae oleo et aceto (*ROSENSTEIN Hus- och Rese- Apot p. 92.*). Quod si per plures dies ingeritur, blande aluum laxando malum fomitem eliminat. Mirum nostro adhuc tempore potuisse herbam comestam tanquam Enterocetes remedium commendari a medico ex laude rustici, licet similis virtutis PLINIUS meminerit (*OVELGVN in nov. Act. nat. cur. Tom. 2. p. 168.*). Ceterum in morbis vel tota recens comeditur, vel in infuso aqua facto, quod grate acidulum est, vel in infuso cum sero lactis capitur. Succo quoque eiusdem expresso vel conseruae locus est.

est. Multum laudat cl. RUTTY (*Observations on the London et Edinburgh Dispensatories p. 151.*) extractum ex decocto aquoso herbae praefertque illud succo, utpote acido multa aqua diluto.

PRAEPARATA.

CONSERVA ACETOSELLAE. *Ph. Virt. p. 39. Ph. Angll* Sapida et efficax, etsi rarioris usus.

SYRUPVS. *Ph. W. p. 203.* Eiusdem tenoris.

SAL ESSENTIALE. *Ph. W. p. 167.* Hoc ipsum sal herbam praecipue medicis commendabilem reddidit, et per hoc vnice id, quod illa praestat, efficit. Est praeterea post cremorem tartari vnicum sal essentiale plantarum, quod in officinis seruatur. Aequè bonum sal, sed maiori copia in Capite bonae spei ex Oxalide cernua (Vid *Diff. THIVNB. cit.*) elicitor. Venale vulgo ex Heluetia et Sueuia peti solet (SAVARY *Diff. de sale essent. Acetosellae p. 9.*): Paratur etiam copiose in fylua Hercynica et Thuringiaca (WIEGLEB in CRELLS *chem. Journ. P. 2. p. 7.*). Etenim non vbiuis ea copia prostat stirps, ut cum lucro sal inde erui possit. Helueticum praestat candore et elegantia et magnitudine crySTALLORUM.

Ad hoc parandum succus recentis herbae expressus, et vel subsidentia vel colatione limpidus, inspif-

inſiſſatur ad debitum gradum, deinceps vel oleo ſuperaffuſo tectus vel et abſque eo ſeponitur frigido loco, vt in cryſtallos concreſcat. Liquidum, quod concretionem hanc reſpuit, vltorius ad gradum iuſtum ſpiſſatur, id quod pro neceſſitate iteratur. Quoniam vero hae cryſtalli mucilaginoſo tegmine obducuntur, intrinſecus quoque impurae ſunt, noua ſolutione, colatione et cryſtallorum formatione, opus eſt. Quum in prius indicata encheireſi, qua oleum ſuperaffunditur, qua ipſa et BOERHAAVIUS (*Chem. Vol. 2. Proc. 7.*) vſus eſt, aliquot menſes requiruntur, antequam ſal ſeſe effingat: vix eius vſus fit; quum contra in altera breui tempore res expediatur. Quomodo id fiat commodiſſime, breuiſſimo tempore et lucreſe, expoſuit accurate SAVARY (*l. c. §. 6.*). Ita ille ex quinquaginta libris foliorum vncias duas et ſemis ſalis puriſſimi obtinuit, quod ex cryſtallis plane albis [ſal ſedatiuum referentibus conſtitit. CARTHEVSEVS (*M. m. Tom. I. p. 256.*) longe plus lucratus eſt, ſcilicet ex libra vna foliorum drachmam vnam et dimidiam ſalis; an ſalis aequae puri, dubito. Differunt ceteroquin cryſtalli multiplici modo quoad figuram et colorem et pro diuerſo puritatis gradu.

Ob exiguam illam copiam, qua ſal hoc ſtirpi ineſt, illi a venditoribus aliud mala arte ſupponitur, quod

quod nihil aliud est, quam tartarus vitriolatus plus acidi vitriolici continens, quam pro saturatione falis tartari opus est. Hoc ipsum exiguis crystallis constat, valde acidis, aqua facile soluitur et lintea corrodit. Destillatione ab hoc acidum vitrioli facile abigitur, et si tartarus vitriolatus spiritu vitrioli soluitur, crystalli similes dictis generantur (SCHEELÉ in GÖRWELLS *nya tidningar* 1775. n. 30. p. 239. vbi recensus *Ph. Suec.* IDEM in BERGII *Mat. med.* p. 378.). Alia corruptio huius nonnunquam fit cremore tartari, quae quomodo detegatur, SAVARY (p. 17.) tradit. Non semper tamen venale sal corruptum est (SAVARY et WIEGLEBII experimenta).

Genuinum sal species est falis medii, constans ex alcali vegetabili et peculiari acido, quod ultra saturationem inest, vnde intensius acidum deprehenditur (BERGMAN in *Act. Upsf nov.* Vol 2. p. 215.). Ad tartari igitur naturam proxime accedit, quod et iam NEVMANNVS (*Chymie Vol. 2. P. 1. p. 17.*) agnuit. Solubilitas in aqua non semper eadem est. Heluetici falis Acetofellae drachma vna aquae destillatae feruidae drachmis sex soluebatur; sed Thuringiaci falis drachma vna requirebat aquae vnciam vnam et dimidiam (WIEGLEB *l. c.* p. 10). Solutio falis colata etiamsi ad paucas guttas instillata aquam fontanam mcx turbidam reddit (*l. c.*) sine dubio ex

nifu, quo in terram calcaream aquae fertur, vnde felenitis speciem enasci apparet. Ad acidum Acetofellae a compedibus suis separandum vsus est cl. SAVARY (*l. c.* §. 10.) destillatione, qua ex salis Acetofellae a se parati vncia vna elicuit drachmas duas liquoris acidissimi, penetrantis, empyreuma redolentis. Sed omnino purum acidum hac ratione non obtineri, facile patet; vnde cl. SCHEELE aliam viam iniit, quam verbis amicissimi BERGMAN (*l. c.*), ne quid dictioni ponderis decedat, exponam. "Abundans salis Acetofellae, inquit ill. vir, acidum, alcali volatili saturatum, terrae ponderosae nitratae solutioni immiscuit, mediante duplici adfinitate mox principia permutabantur et terra ponderosa acido Acetofellae vnita difficulter solubilis fundum petebat. Hoc sedimentum acido vitrioli, terram ponderosam prae omni haecenus nota materia eligente, decomponitur et acidum quaesitum decanthari potest." Nolo peculiare huius acidi puri characteres hic persequi, quos idem cel. vir tradidit, qui quidem haecenus non satis explorati sunt, limitum inter medicinae et chemiae campum bene gnarus. Eadem de causa transeo egregia experimenta cum sale Acetofellae integro, praecipue a cll. viris MARCGRAF (*chym. Schriften P. I. p. 119. P. 2. p. 63.*), BAYEN (*ROZIER Observations de la Physf. Vol. 2.*), SAVARY (*l. c.*), WENZEL (*Lehre von d. Verwandtschaft Appar. med. Vol. III.* li schaft

Schaft d. Körper p. 312 - 325.), WIEGLEB (*l. c.*), instituta. Licet vero affinitas obtineat inter tartarum et Acetofellae sal: acidum huius tamen magis conuenit cum acido sacchari, quam acido tartari, sed ab utroque discrepans. Differt a tartaro sal Acetofellae eo, quod hoc igne crepitet, fundi possit, parum nigrescat, calce aërata totum quantum decomponi sese patiatur (BERGMANN *l. c.*).

Cognita res est maculas ex atramento scriptorio in linteis solutione huius salis deleri.

Ob pretium insigne, quo venit, raro a medicis praescribitur, nec videtur viribus in corpore humano a cremore tartari differre, qui pretio longe minori venditur. Utne autem extra vera experimenta euager, sufficit notasse, sal Acetofellae ob acidam naturam in siti extinguenda, in aestu febrili temperando, putredine coërcenda, item in humoribus spissis blande resoluendis, eximium esse. Vtius eo non raro Eques A ROSENSTEIN est, cuius varia exempla in libris eius practicis exstant. Ita sero lactis illud loco nitri in peripneumonia (*Barnsjukd. p. 221.*) addidit. Hoc quoque recipit

OXALIS ACETOSELLA. - 499

PVLVIS TEMPERANS ROSENSTRINII. *Hus - och*
Refe apoteque p. 1. 97. cuius formula haec: ℞. Ni-
 tri depurati ℥jβ. Sal. essent. Acetosell. ℥β. Morful.
 citri (h. e. Sacchari aliquot guttis olei Citri imbuti)
 ℥vijβ. M.

PVLVIS NITROSVS. *Ph. Suec. p. 105.* idem fere
 est, sed saccharum non elaeosaccharum additur et
 minori, vt par erat, quantitate. Sui pulueris
 praecepit ill. vir duo vel tria cochlearia pro Thea,
 commodo vehiculo aquoso soluta, iis in affectioni-
 bus morbisque, quibus temperantia salino-acida
 conducunt. Innumeris vicibus ab aliis ille prae-
 ceptus ingestusque in Suecia est.

DROSERA.

LINN. *Syst. veg.* p. 251. *Gen. pl.* p. 154.

410.

Pharm. RORIS SOLIS s. ROSELLAE *Herba.*

Drosera rotundifolia; scapis radicatis, foliis orbiculatis. LINN. *Spec. pl.* p. 402. Ros solis folio rotundo. C. B. ICON: BLACKWELL. *Herb.* Tab. 432.
Stirps perennis, inter muscos in paludosis crebra, nominatim in Hercyniae monte Bruetero.

Haec, ut altera vulgaris species, *Drosera longifolia* L. folia fert instructa ad marginem pilis subulatis, in superiori superficie autem pilis globuligeris, ex quorum extremis exsudat liquidum tenax, unde perpetuo madent. Herba odore carens, ab aliis acris describitur, adeo ut cutem exulceret et dentibus officiat (HALLER *Hist. stirp. helv.* n. 834.), item verrucas clauosque tollat (LINN. *Fl. Suec.* p. 100.). Alius, qui dedita opera in saporem inquisiuit, folia acida, caulem subacrem et linguam paullo ferientem, reliquas partes maiori vel minori gradu amaras reperit (SIGGESBECKII *Diff. de Rorella*, *Wittenb.* 1716. p. 30. *praef.* ADAMO BRENDELIO) Acoris, quem fouet, praesentia quoque detegitur vi, quam

DROSERA ROTVNDIFOLIA. 501

quam herba habet lac in coagulum vertendi, dum hoc naturalem teporem adhuc seruans illi superfunditur, vel eadem vas excipiendi lacti destinatum antea fricatur (GISLER in *Vet. Acad. Handl.* 1749. p. 11.), quo effectu, vt aliis notis, cum Pinguicula conuenit. Corrigit quoque lac vaccinum, comestis Boletis bouinis vitiatum (LINN. *Fl. Suec.* p. 101.). Deterruit multos opinio acrimoniae, quae tamen in exsiccata planta, quae medico scopo vnice vsu venit, mitior adhuc est. Quibus deleteriam esse, si illam depascunt, acrimonia sua creditur, tussim lethalem excitando (BORRICH. in *Act. Hafn.* Vol. 4. p. 162.). Haecce dicta non magnam spem commodi ex stirpe in aegros redundaturi cient; quod quidem, quicquid vetustiores medici FORESTVS, SCHENCKIVS, HOLLANDVS, WEDELIVS, VALENTINVS, alii, de illo reliquerint, nostro tempore exigui momenti existimatur. Nolo repetere, quae de eo congesserunt HEERMANNVS (*Diff. de rore solis praef.* EYSELIO, *Erf.* 1715.) item SIEGESBECKIVS (*Diff. cit.*), valere ad tussim, asthma, raucedinem tollendam, conferre in hectica et phthisi, item ad vires prostratas erigendas. Experimenta practica, quibus adstitit HEERMANNVS, nullius dignitatis sunt, quum tincturam Rorellae, quam praecipue adhibuit, arcanam faciat. Maiori attentione digna sunt SIEGESBECKII (*l. c.* p. 37.), qui herbam ipsam in tussi humida a defluxio-

nibus catarrhalibus in decocto praecepit, vti et essentiam spiritu vini factum, quae posterior a. 1712. quum catarrhales febres vbique fere epidemice grassarentur, valuit, deinceps ferius in febribus acutis cum tussi sicca aliisque affectionibus pectoris iunctis. Omitto laudem in febribus malignis ex propriis eius experimentis, ob nomen ambiguum.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SYRUPVS ROSELLAE. *Ph. Würt. p. 216.* Valde compositus.

ELIXIR PECTORALE WEDELII. *Ph. W. p. 55.* Quod herba inter tot alia intret, pristinam illi tributam fidem, praecipue in affectionibus pectoris, in memoriam reuocat.

ORDO XXXIII.

CARYOPHYLLEAE.

DIANTHVS.

LINN. *Syst. veg.* p. 348. *Gen. pl.* p. 225.

411.

Pharm. TVNICAЕ vulgo, CARYOPHYLLORVM
RVBRORVM Ph. Lond. et Edinb. *Flores.*

Dianthus Caryophyllus; floribus solitariis: squamis calycinis subouatis breuissimis, corollis crenatis. LINN. *Spec. pl.* p. 587. *a*, *coronarius*. *Caryophyllus hortensis simplex flore maiore.* c. B. Icon: REGNAULT *Botan.* L'oeillet. Intelligitur Varietas illa hortorum vulgatissima petalis coloris profunde chermesini; quae quidem a florum cultoribus Varietatibus reliquis colorum discrimine et plenitudine multiplici modo ludentibus longe postponitur. Prouenisse ex Diantho huius speciei *e*, *inodoro*, cuius patriam rupes Helueticae et Italicae constituunt, suadent LINNEVS et HALLERVS. Planta perennis, quae nostri climatis hiemem non fert, nisi tecta.

FLORVM nomine petala vnice veniunt, quibus, quod specie deest, odoris gratia refarcitur. Hoc ipso Caryophyllos aromaticos aemulantur, nec siccatione iste mox perit. Sapor amaricans et subadstringens est, post siccationem manifestior. Odera pars infusione vel destillatione ab aqua facile recipitur, dispergitur vero vel leuiuscula decoctione. Extractum aquosum austerum et subamarum est, item colore profunde rubro tinctum. Extractum spirituosum insuper odorum est.

In desuetudinem abierunt nostra aetate, ita vt omittant illos multi suppellestilis medicae scrutatores. Etenim vires sapore digoscendae aliis maiori efficacia insunt, odorum vero illud, cuius potissimum olim ratio habita, et fugax est et debilius iusto, quam vt in neruos magnam potestatem haberent, quo quidem nomine in syncope, palpitatione cordis, conuulsuis morbis, artuum tremore, febribus malignis aliisque in aliqua celebritate fuerunt. Recreant flores recentes odore suo sanos potius, quam aegros. Nec opus est eos ob praeparata legere, nisi quaedam ob colorem grate rubrum seruari mereantur.

PRAEPARATA,

CONSERVA FLORVM TVNICAE. *Ph. Würt. p. 39.*

SAPONARIA OFFICINALIS. 505

ACETVM. *Ph. W. p. 3.* Infusione paratur. Caue, ne tribuas floribus eam vim analepticam, quae aceto soli debetur.

SYRVPVS. *Ph. W. p. 219.* Recte *Ph. Lond. p. 79.* et *Edinb. p. 148.* praecipunt vngues petalorum ante infusionem cum aqua esse praecidendos, vt qui pallidi et inertes sunt. Colorem florum retinet nec non odorem eorum, si clauso vase paratur. Sunt, qui vires erigere volunt.

SAPONARIA.

LINN. *Syst. veg. p. 347.* *Gen. pl. p. 224.*

412.

Pharm. SAPONARIAE *Radix; Herba.*

Saponaria officinalis; calycibus cylindricis, foliis ouato-lanceolatis. LINN. *Spec. pl. p. 584.* Saponaria maior laeuis. c. B. Icon: *Fl. Dan. Tab. 543.* REGNAULT *Botan.* La Saponaire. Pl. perennis, in locis ruderatis ad vias aggresque crescens. In hortis facile luxuriat, in quos Varietas flore pleno aliquando recipitur.

Rhizotomi subinde eius loco Herbam Lychnidis dioicae L. colligunt, quod si fit, non mirum efficaciam fallere. Non spernenda stirps, etsi rarius hodie aegris offeratur, quam praecedente seculo. Saponaceas enim vires illi competere, et tentaminibus extra corpus humanum variis cognoscitur et efficacia in morbis variis, qui aperientia et detergentia sibi vindicant.

7.

RADIX profunde descendit cylindrica duorum vel trium pedum, digitum minimum vel calamum cygneum crassa, geniculata, superne ramosa, extus rubicunda, intrinsecus alba. Odore caret, sed sapor eius subdulcis, amaricans, aliquantum glutinosus. Alibi (CARTHEVS. et SCHLINCKE *Diff. de Rad. Saponariae* 1760. p. 11.) acriusculus, post aliquam manducationem os afficiens et aliquamdiu perdurans describitur. Aqua insignem eius partem elicit, scilicet ex radicis vnciis duabus extracti aquosi drachmae vndecim eruuntur (NEVM. *Chem. Vol. 2. P. 4. p. 175.*), vel secundum aliud experimentum (CARTHEVS. *Mat. med. p. 448.*) modo sex drachmae cum granis viginti quatuor. Hocce initio subdulce dein notabilem linguae acrimoniam imprimit, ut adeo cum ista radicis Pimpinellae vel Piperis conferatur (CARTHEVS. *Diff. cit. p. 12.*). Spirituosum extractum quantitate longe minori sese effert, sed
acrius

SAPONARIA OFFICINALIS. 307

acrius et penetrantius cum sensu constantiori (NEVMANN *l. c.* CARTHEVS. *Diff. cit.*). Decoctum radices virgula motitatum instar saponis spumescit, quod idem spectaculum in nuculis Sapindi, radice Struthii, floribus Lychnidis chalycedonicae, obtingit; et fordes pingues linteorum, si iisdem lauantur, eluit (BERG. *M. m. p.* 371.). Extracta quoque ore agitata salivam proliciunt eamque spumescentem reddunt (NEVM. *l. c. p.* 176.). Haecce singularis natura manifestius tamen in foliis sese declarat, adeo ut monachi mendicantes loco saponis pro lauandis vestibus ea usurpauerint (BOCK *Kreuterbuch p.* 296.). Quin ideo arbitror, folia esse radici praeferenda; et, quantum apparet, istis quoque potissimum olim auctores usi sunt, nam Saponariae viridis apud eos crebro mentio fit.

-1-

Attamen RVDIVS (*de morb. occult. et venenat. L. 5. c. 18. p.* 215.) radices nominatim meminit, tanquam eximii antiueneri, quem in puluere exhibuit, subinde in aliorum consociatione. In doloribus artuum ex hoc inquinamento ortis, item in aliis articularibus eius virtutem explorauit, nisi pars laudis etiam ad luam arthriticam (Chamaepityn) saltim in proxime dicta dolorum specie referenda sit. Serius radix medicorum Borussiae Regis GUNDELSEIMERI et STAHLII auctoritate inclaruit, idque tanto-

tantopere, vt vix officina regia ei conquirendae fufficeret. Et hi quidem Sarsaparillae parem nifi efficacioreni cenfuerunt (NEVM. *l. c.* p. 173.). Fauet illi quoque impenfius cel. BERGIUS (*l. c.*), vt nominatim in arthritide, item, fub curatione mercuriali, nullum aptiorem potum quam ptifanam ex radice agnofcat.

Verum HERBA absque mercurii connubio fiduciam quandam in lue venerea excitauit, faltem in vsum pauperum, quum aliis fapor displiceat. Idem, quem mox dixi RVDIVS, post praegreffam purgationem alui repetitam, quam etiam interpolari iuffit, decoctum praecipit ex Saponaria per viginti vel plures dies, quo ipfo in lue pessima contra alia pertinaci voti fui compotem euafiffe, tanto magis mirum, quum valde dilutum illud propinasset, vt fere crederes loco pugillorum sex totidem manipulos pro sedecim libris aquae esse legendos. Isto faturatius illud est, quo SEPTALIUS (*Animadv. et caut. med p. 275.*) in contumaciffimo morbo aliquando se vsum professus est, fcilicet ex Saponariae viridis manipulis duobus et aquae libris octo, cuius plures vnciae mane ad sudores proliciendos forbillandae, reliquum per diem passulis vel saccharo edulcatum consumendum. Nomine

CALYCANTHEMÆ.

LYTHRUM.

LINN. *Syst. veg.* p. 371. *Gen. pl.* p. 240.

413.

Pharm. LYSIMACHIAE PURPUREAE *Herba;*
Radix; Flores.

Lythrum Salicaria; foliis oppositis cordato-lanceolatis, floribus spicatis dodecandris LINN. *Spec. pl.* p. 640. *Lysimachia spicata purpurea.* c. B. *Icon: Fl. Dan. Tab. 671.* REGNAULT *Botan La Salicaire.* Pl. perennis, in locis humidis ad fossas stagnaque crebra.

Lysimachiam quidem aliquam inter plantas medicinales recenset DIOSCORIDES (*Mat. med. Lib. 4. cap. 3.*), sed descriptione tam manca, ut de specie constitui nequeat, quin aliam, quam in fronte propositam, intellexisse colore fulvo vel aureo florum, quem suae adscribit, inducor; licet de reliquo vires ab illo in medium prolatae egregie in *Lythrum nostrum* quadrent. GALENI (*de simpl. Lib. 7.*) *Lysimachi-*

chi-

chios earundem virium, notis pariter nullis diagnosticis instruitur. Haecce commemorare opus esse, quoniam nonnulli experientiae recentiorum auctoritate veterum pondus addere cupiunt. VALLE-RIOLA, HILDANVS, alii feriorum temporum, Lysimachiam dysenteriae remedium proponunt, sed nec speciem determinant, quod ob multiplicem huius nominis apud botanicos applicationem tanto magis necesse fuit, nec normam vsurpandi aptam suppeditant. Decoctum herbae in diarrhoea endemia dudum Hibernis profuit (THRELKELD *Synops stirp. hibern.* apud DALE *Pharmacol* p. 264.). Quicquid horum sit, in paucissimis de materia medica libris comparuit efficax haecce stirps, quam ex tenebris suis DALE (*l. c.*) et ZORNIVS (*Botanol. med.* p. 409.) producant: donec HAENIVS circa annum 1760. de virtutibus eius, exploratis a se aliisque quibusdam conterraneis sibi medicis, referret.

FOLIA sicca masticata saporem herbaceum nonnihil adstringentem produnt, paullo post autem ex meo experimento mucilaginem dimittunt, in fila ductilem. Haec in causa est, quod puluerem eius aqua commixtum aegrius deglutiri deprehenderim. Extracti aquosi maiorem quantitatem stirps suppeditat quam spirituosi; vncia enim foliorum cum spicis erogat illius, quod ingratus austerius et magis sic.

siccans est, drachmas tres, huius s. spirituosus autem modo drachmas duas cum granis viginti quatuor (SAGAR *Diff. de Salicaria* in DE WASSERBERG *Op. min. Fasc. 2. p. 395.*).

Inclaruit herba praecipue efficacia sua in diarrhoeis et dysenteriis, cuius cl. MISLEY multa documenta in castris habuit. De qua HAENIVS (*Rat. med. P. 3. p. 196. P. 4. p. 250.*) certior factus mox ad similia experimenta transit eodem euentu, dein alii. Conducit vero tum, quum haecce vitia magis a laxitate intestinorum quam a fordibus originem trahunt, quaecunque de reliquo eius causa sit. Praemissa purgante medicina pulueris foliorum drachma vna vel quatuor scrupuli mane et vesperi capiuntur (DE HAEN), vel et drachma vna ter de die (STÖRCK *Ann. med. 1. p. 108.*). Decocti similis efficacia est, quod et in dysenteria epidemica Daliae in Suecia (BLOM in *Berätt. om Medicinal-Verket p. 13.*) item in illa funesta Lugduui Galliae eximio et praesentaneo auxilio fuit (GARDANE *Gazette de Santé 1773. p. 65.*): si recens est malum, curatio intra tres vel quatuor dies absolvitur, diuturnius longiorem administrationem requirit. Annosa adeo diarrhoea, ad quaelibet alia auxilia rebellis, trium hebdomadam spatio, eius ope coercita (DE HAEN *R. m. P. 3. p. 197.*). Similem effectus celeritatem

In lienteriae casu singulari obseruauit, etsi inconstantiam dein dolerem. L. Baronis DE STÖRCK (*l. c.*) laus ad diarrhoeam obstinatam nominatim spectat; item cl. HASTII (*Berättelse om Medicinal-Verket* 1769. p. 282.). Addit cl. SAGAR, (*l. c.* ubi dissertationis summa modo momenta leguntur), praeterquam in dictis morbis in fluore albo et haemoptoe se Lythro cum fructu usum fuisse. Vim adstringentem, quae tonum partium restituit, cum mucilaginosam, cuius rationem fere nullam auctores habent, in horum morborum medela opportunam esse, ex dictis colligitur.

Puluerem FLORVM nominatim adhibuit cl. HEVERMANNVS (*Bemerk. d. ausüb. Arzneyw. Vol. I. p. 212.*), a quo autem in plerisque alui profluum potius auctum et tot turbae enatae, ut abstinere ab hisdem opus esset.

RADIX alias negligitur: ast in Suecia eodem commodo, ac folia, decoctum eius in diarrhoea chronica et dysenteria tentata fuit (BLOM in *Berättelse om Med. Verket* 1765. p. 239.).

ASCYROIDEAE.

CISTVS.

LINN. *Syst. veg.* p. 412. *Gen. pl.* p. 271.

414.

Pharm. LADANVM Gummi v. LABDANVM.

Ph. Lond. Edinb.

Cistus creticus; arborescens exstipulatus, foliis spatulato-ouatis petiolatis eneruiis scabris, calycinis lanceolatis. LINN. *Spec. pl.* p. 738. Ladanum creticum. *Alp. exotic.* p. 89. *Tab* 88. *Cistus ladanifera cretica.* TOURN. *Coroll. instit. rei herb.* p. 19. *Voyage du Levant. T. I* p 29. *sq.* Frutex, in Candiae collibus ficcis et arenosis crescens. Caue, ne nomen Ladaniferi L. alius speciei (*Cisti ladaniferae hispanicae incanae* C B) imponat, quae ipsa Mannae speciem exsudat. Cfr de hac posteriori CLUSII *Hist. rarior stirp. per Hisp. L. I.* p. 155. 168. *Tab.* 156. et DILLON'S *Travels through Spain* p. 127.

CISTVS CRETICVS. 515

Nomen Labdanum alteri postponendum est, vtpote neque Graecum neque Latinum.

LADANVM, Graecis Λαδανον, est massa quaedam resinosa, solida, nigra, ponderosa, in superficie et fragmento subaspera. Diffractum scintillantes particulas oculo offert. Masticatum stridorem quasi ex arenulis admixtis edit sapore amaricante, solui vero se non patitur. Odor, quem sponte spargit, exiguus est, sed gratus, flammae adnotum flagrat et fumum suaueolentem dimittit. Calore mediocri emollitur, maiori liquefcit. Aqua infusum eam quidem impraegnat grata fragrantia, sed ea non soluitur, destillatum aqua oleum grate odorum erogat. Nec soluitur oleis, etsi colore ex rubro bruno tingatur. Soluitur autem spiritu vini rectificato, eiusque tanto maior pars, quo magis ab arenularum vel pulueris inquinamento liberum est.

Exfudat haecce resina ex foliis et ramulis, guttis instar Terebinthinae pellucidis. Vetustissimo tempore passim colligebatur ex barbibus caprarum et hircorum, pilisque ad femora dependentibus, quibus, dum haec animalia folia depascerentur, illa adhaerescebat; depexa ex hisce resina in ossas dein efformata seruabatur (Diosc. *Mat. med. Lib. I. p. 128.*). Sed iam tum quoque consuevit, funiculis super fruticem

ticem ventilatis adhaerentem tenacem materiam excipere (Diosc. *l. c.*). Commodissime hoc sit flabello, rastrum referente, sed loco dentium loris multis coriaceis duplici serie instructo. Ergastiri vernacula lingua appellatur hoc instrumentum, quod tempestate calidissima, sed omnis venti experte hinc inde super stirpem vibrant et affricant. Quod loris adhaeret materiae cultro derafum in panes cogitur. Sic per diem circiter unciae quinquaginta supraque colligi possunt. Inquinatur plerumque puluere per ventum circumacta, cui opportunitatem praebet soli nuperrime significati indoles, imo fraude ad augendum pondus sabulum subtile nigrescens in resinam collectam impingunt, unde iste stridor inter dentes et scintillantes particulae (Cfr. BELON *Observations de plusieurs singularités en Grece, Asie etc. Lib. I. c. 7. p. 8. b.* TOURNEFORT *Voyage P. I. p. 29.*). Varia igitur proportione aduentitias istas partes continet. Forma, qua comperet, Ladanum quoque variat. Equidem illud nonnisi forma bacilli digitorum crassi, vel in spiram planam contorti, coloris griseo nigri, vidi; Labdanum en tortis vel vulgare vocant. Et in hoc $\frac{3}{4}$ ex mero sabulo constant, quod calcinatione colorem rubrum induit (GROFFROY *Matiere medic. Traité T 4 p. 55.*), quin maior quantitas, ut ex solutione in vini alcohole constat, quod vix $\frac{1}{2}$ partem soluit, et calcinatione, sub qua Ladani gr.

101 cinerum gr. 72 reliquerunt (ALSTON'S *Lectures on the Mat. med. T. 2. p. 413.*). Aliquando cylindrica forma eaque recta occurrit bacillis crassioribus, inslar extracti Glycyrrhizae; quae ipsa purior censetur. Raro obuiam venit tertia species, largas massas intra vesicas vel pelles reconditas constituens, mollis et tractatione manuum adhuc magis mollescens, profunde nigra, longe purior reliquis; *Ladanum en masses* vel *en pains* dicta (GEOFFROY *l. c. p. 50.*).

Hodie vix vnquam in internum vsum trahitur, licet olim in affectionibus catarrhalibus, dysenteria, aliisque, quibus adhuc minus aptum videtur, adhiberetur. Acquiescimus externa applicatione, pro suffitu praecipue, quo sine tamen non solum, sed in aliorum connubio, vsurpatur; quorsum MASSA s. BACILLI PRO FORNACE *Ph. W. p. 113.* et PVLVIS FVMALIS pertinent. In Emplastra varia Gallorum quoque olim recepta, vt EMPL. CEPHALICVM *Charas*, EMPL. STOMACHICVM *Eiusd.* ex quorum nominibus, quid senserint de virtute eius, facile iudicatur, an iuste, alia quaestio est. Constat ex dictis, absque damno abesse ex medicaminum censu Ladanum posse.

HYPERICVM.

LINN. *Syst. veg.* p. 582. *Gen. pl.* p. 392.

415.

Pharm. HYPERICI *Herba; Flores; Semen.*

Hypericum perforatum; floribus trigynis, caule ancipiti, foliis obtusis pellucido - punctatis. LINN. *Spec. pl.* p. 1105. *Hypericum vulgare.* c. B. Icon: 10. MILLER *Illustr. Syst. sex.* Pl. perennis, crescens in locis apricis, dumetis, pratis.

Huius loco, vel mixtim cum eo, hinc inde *Hypericum quadrangulum*; floribus trigynis, caule quadrato herbaceo LINN. *Spec. pl.* p. 1104. in depressioribus locis reperiendum, colligunt, id quod LINNEVS (*Diff. de Hyperico resp. HELLENIO p. 7.*) vituperat, persuasus viribus esse altero praefixo longe inferius. Est contra ea (BERGII *Mat. med.* p. 640.), qui H. quadrangulum ideo praefert, quod ad suum iudicium pluribus folliculis nigricantibus altero instruatur; est, qui eadem de causa ad minimum aequiparat (GADD in *Vetensk. Acad. Handl.* 1762. p. 119.). Scilicet tam in vtraque hac specie, quam aliis quibusdam speciebus, vtriculi variis floris partibus, foliis, item nonnunquam cauliculis, adhae-

adhaerent vel immerguntur. In floribus et cauliculis nigri plerumque comparent et globosi, in foliis sese declarant punctulis pellucidis, ut ideo punctata esse videantur. Turgent hi materia colorante rubicunda, quam quidam oleo Terebinthinae similem iudicant (GEOFFROY *Mat. med. Traité Tom. 7. p. 81.*), alius (GADD *l. c.*) rectius gummi resinosae naturae, ad Laccam proxime accedentis, declarat. Extrahitur optime spiritu vini, qui inde rubrum colorem adipiscitur, aegrius oleis destillatis, inter quae oleum Anisi antecellit; paucillum eius modo aqua eruit. Inter acida mineralia eminent hac vi spiritus vitrioli. Vitellus oui facile illam soluit. Transeo alia ingeniosa cel. GADD (*l. c.*) experimenta, quae euincunt dictae naturae esse. In arte tinctoria ruber iste color sub vario salinorum connubio laneos pannos colore ex luteo rubro vel badio vel oliuaceo imbuunt. Florum extractum spirituosum $\frac{1}{2}$ constituit, aquosum autem, quod adstringens et nauseosum est, $\frac{1}{4}$ (NEVMANN. *Chym. Vol. 2. P. 3. p. 136.*).

Tota stirps saporem amaricantem subadstringentem balsamicum vel pinguem prodit; odorem vero suauem. LINNEVS praefert folia (*Diff. cit. p. 8.*); alii summitates florentes, quoniam odoratiores et plus descriptae materiae gummi resinosae continent, a qua virtutis plurimum dependere videtur. In de-

fuetudinem sensim stirps abiit, nec arbitror iniuste, quæ olim celebrabatur impense, quin vltra omnem fidem et sanam rationem; et iam in præparatis quibusdam fere vnice adhibetur.

Vulneraria a plerisque auctoribus inde ab antiquitate declaratur. Pro vsu interno vel in infusa theaeformi vel decocto præcipi potest, sicque in dysenteriis, vlceribus renum aliisque internis, in hæmoptysi et fluxu menstruo profuso, fidem promisit, quibus ipsis malis vt detergens vel consolidans mederi creditur. Phthiseos adæo vlcerosae pulmonum decocto vinoso curatae recentiora multa exempla memorantur (LINN. *Diff. cit. p. 9.*). Pluris vera vulgo fit ad detergendas et consolidandas partes molles externas, in compage sua contusione, vulnere, vlcere, ambustione, diremtas, quo sine etiam tincturae, olei, balsami, vnguenti, emplastri, forma applicatur; quae præparata adhuc passim in pharmaceuticis libris occurrunt. THEOPHRASTI PARACELSI præconium de hac vi nonnisi aliorum assensu pondus obtinet. FALLOPIVS (*Tract. de vuln. in gen. c. 15.*) vero in vulneribus conglutinandis succo nihil præstantius significat. Meminit FORESTVS (*Obff. medicinal. Lib. 2. Obs. 32. ad finem*) pueri ex illusione capitis mente capti, et cranii fracturam perpeffi, sola inunção olei Hyperici resipiscentis,

vt tamen ipse ambigat, restitutio vtrum beneficio naturae, an olei, tribuenda esset. In sanandis vulnufculis oleo Oliuarum cum floribus Hyperici infusione parato vnice acquiescit *cel. SCOPOLI (Fl. carn. Ed. 1. p. 311.)*. Chirurgus quidam Scanicus vulnera difficilia, gangraenam et sphacelum, quin peiorem exitum minitantia, tinctura Hyperici sola cum aliquot guttis tincturae Aloës sanasse traditur (*LINN. Diff. cit. p. 9.*).

Resoluere coagulum humorum varium potenter, multis quoque placuit. Ita in Polonia crebro flores cum sale et butyro in cereuisia iis exhibiti, quibus grauiorum ponderum gestatione aliquid in corpore laesum fuit (*CAMERARIUS Hort. med. p. 77.*). Subscribit generalius huic virtuti *SIMON PAVLLI (Quadripart. bot. p. 389.)*, vt et ad coagula ex lapsu decocti vsus extendat, et parem hac in re *Arnicae* pronunciet. Tincturae Hyperici vim coagulatos humores soluendi et virtutem vulnerariam tribuit expressius *BAGLIVI*, eamque in pleuritide spuria, quam a lympha cruda deriuat, modo inflammatio non magna sit, extollit (*Oper. omn. p. 39.*). Quicquid sit stagnationis in rheumatismo frigido, in hoc miscela ex oleo Hyperici et spiritu vini, parti dolenti inuncta, vel tinctura Hyperici camphora im-

praegnata, et eodem modo adhibita, valde proficua fuit (CHOMEL *Usuelles Vol. 2. p. 412.*).

Olim quoque in melancholia et mania curanda celebre eius nomen exstitit. In hisce malis ANGELVS SALA (*Opera medico-chym p. 7.*) multis essentiam extollit. Hisce praeuiis exemplis ductus CL. LOCHER (*Observ. pract. p. 71. sqq.*) consuevit infusum saturatum maniacis propinare mane, quum post meridiem acetum praeberet: sed fatetur ingenue infusum hocce solum nihil praestitisse et acetum sine illo votis satisfecisse. — Efficacia, quam in morbis dictis mentis exseruit prisco tempore, vel exseruisse visum est Hypericum, sine dubio credulis quibusdam imposuit, vt hominibus, quos a diabolo obsessos arbitrabantur, opitulari existimarent, et *fugam daemonum* illud nuncuparent. Et quum vnus error alterum plerumque gignat, non mirum, quod et contra spectra et incantamenta potentiam illi adscriberent.

Ad vermes necandos stirps quoque a nonnullis depraedicatur. Vereor autem, ne fallacia subfuerit. Oleum eius infusum si eo fine contra lumbricos ingeritur, prout ad cochleare vnum factum. (MATTHIOLVS in *Diosc. Lib. 3. cap. 156.*): suspicio enascitur, plus virtutis oleo quam Hyperico insedisse.

Nec

Nec praestantissimum dixerim contra hosce vermes cum BARTHOLINO (*Art. med. Hafn. P. I. p. 74.*) infusum florum spiritu vini paratum, si experimentum testimonio vnice matronae cuiusdam nobilissimae niteretur. Quidni et hic spiritui vini meritum praecipuum adiudices?

Haud ita pridem decoctum herbae, saccharo edulcatum ad vnum vel duos cyathos potum, pro partu languido accelerando, quum enixus sub situ probo in procinctu esset, commendatum legimus (a cl. POINTE V. RAHNS *med. Magaz. in 1. Jahrg. 1. 2. St. p. 261.*).

SEMEN exiguum oblongum brunumque est, odoris, vt Pinorum, saporis amaricantis. Comparatur adeo amaritiae sua cum Amygdalis amaris. Ad obsoleta pertinet, etsi sapor efficaciam prodat. Hinc et nonnulli summitates nonnisi capsulis seminibusque formatis legunt.

Cui volupe est, iudicia priscae aetatis de huius stirpis virtute medica vltius nosse, consulat ZORNII *Botanologiam medicam* (p. 356.), HOVCKII *Dissertationem (de Hyperico, aliis fuga daemonum, praef. WEDEL. Ienae 1716.)* et Linneanam pluries dictam *Disputationem*. Sed ex his maiorum nostrorum

rum tricus veritatem eruere, res maxime ardua est Scriptio, quae haud ita pridem prodiit (*Das Johannskraut chemisch - medicinisch betrachtet* 1781.) inter amplam verborum ambagem paucissima modo ad verum vsum facientia recondit.

Radicibus huius stirpis Cocci species inhaeret, quoad larvas Cocco Polonicae similis. Rusticis in Suecia spiritus frumenti floribus eius tinctus placet, non colore modo rubro, sed salutaris virtutis persuasione (LINN. *Diff. cit.* p. 14. 12.).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

OLEVM HYPERICI. *Ph. Würt* p. 125. Nimum compositum est ex floribus Hyperici, ad maturitatem seminum fere collectis, Croco, oleo, Terebinthina. Vulnerarium et paregoricum praedicatur. — Iustius nomen suum fert simplex istud *Ph. Lond.* p. 106. sola infusione florum demtis calycibus cum oleo oliuarum paratum; item *Ph. Succ. Ed. 2.* p. 94.

ESSENTIA. *Ph. W.* p. 81. Ex floribus cum spiritu vini rectificato. Virtutem adscriptam passim supra memoravi.

EXTRACTVM. *Ph. W.* p. 89. Extractum spirituosum et aquosum ex floribus erutum iunctim compiectitur.

GARCINIA MANGOSTANA. 525

SYRVPVS. *Ph. W.* p. 212. Ex infuso florum aquoso et saccharo. In affectionibus renum et contra vermes speciatim commendatur.

G A R C I N I A.

LINN. *Syst. veg.* p. 368. *Gen. pl.* p. 237.

416.

Pharm. MANGOSTANAE Cortex.

Garcinia Mangostana; foliis ouatis, pedunculis unifloris LINN. *Spec. pl.* p. 635. Mangostans. GARCIN in *Phil. Trans* Vol. 38. p. 232. sqq. cum Tab. Mangostana. RUMPH. *Herb. amb.* Vol. I. p. 132. Tab. 43. ELLIS'S *Description of the Mangostan and the Bread - fruit*, 1775 cum Tab. Arbor elegans in insulis Moluccis spontanea, vnde in insulam Iauam et Malaccam aliasque Indiae orientalis regiones translata ibidemque culta MILLERVS in *Gardiners Dictionary*, Art. Garcinia, nouam Hispaniam quoque patriam indicat.

Rarius extra patriam vel loca translationis vlla arboris huius pars in scopum medicum occurrit. Et tacent de CORTICE ipso plerique de suppellestili medica libri. Suo tamen VOGELIUS (*Mat. med.* p. 294.) illum

illum merito inseruit. Et passim in libris practicis memoratur.

Hic ipse cortex extimum fructus, qui capsula est, tegmen constituit. Magnitudine haec Aurantium mediocre refert, umbilico stellato, cuius radii triangulares; et calycis foliolis quatuor perennantibus instruitur. Tegmen ad tres vulgo lineas crassum et carnosum est, extus profunde brunum, interna superficie coloris rosei. Eo remoto in conspectum venit globus sulcatus et ex segmentis vel loculis quinque ad sex compositus, qui singuli pulpam succosam et semen Amygdalae forma includunt (GARCIN *l. c.*). Succus ille in iunioribus fructibus acidulus, in maturis gratissime acido dulcis est, ut vel ob eius praestantiam plantationes arboris in insulis Americanis ELLISIVS commendaverit. Non sanos vero solum recreat pulpa et refocillat demto cortice, sed et aegros febre putrida vel inflammatoria correptos. Id quod egregius SOLANDER in itinere circa orbem expertus est, qui Bataviae febre putrida funesta afflictus, sola huius fructus suctione ad se rediit (ELLIS *l. c. p. 9.*).

Verum cortex fructus magis extra patriam celebratur. Hic prouti aspectu aemulatur Granatorum corticem, ita et viribus. Nimirum sapor insigni-

signiter stipticus est. Solet in patria exsiccare et sic in dysenteria et tenesmo adhiberi (RVMPH.) Bataviae infusum et tincturam contra dysenteriam inde parant (GARCIN *l. c.* p. 240.). Aqua contritus in aphthis gargarismatis forma vsurpatur (RVMPH.) Ad dysenterias sistendas aliis quibusdam hunc quidem corticem efficaciorum, non tamen praestantissimum, HEVERMANNVS (*Bemerk. d. aussib. Arzneiw. P. I. p. 213.*) inuenit.

T I L I A.

LINN. *Syst. veg.* p. 410. *Gen. pl.* p. 267.

417.

Pharm. TILIAE Flores; Semina; Cortex;
Folia.

Tilia europaea; floribus necessario destitutis. LINN.
Spec. pl. p. 733. *Tilia foemina* folio maiore. C. B.
Icon: *Fl. Dan. Tab.* 533. REGNAULT *Botan.* Le
Tilleul. Arbor in pratis nemorosis Europae au-
stralioris spontanea.

Nomen huius arboris Suecicum *Linnae*, cuius
vastissimum exemplar in pago Slegaryd Sunnerboae
Smolandiae reperiundum, LINNEO nomen dedit.

Proce-

Procera et longaeua, multis nominibus in oeconomia utilis. Vt tanto melius vigeat et venustior sit, coli solet, quo fine semina sata praestant depactis ramis; terra vero esto leuis, minus compacta, paullum humida. Placent ambulacra ex eadem structa ob elegantiam frondis, coronas densas tonsionemque haud aegre admittentes, et florum fragrantiam. Horum apes valde auidae sunt, indeque mel praestantissimum in Polonia et Lithuania colligunt. *Lignum* album, molle, vnde a fabricis lignariis et sculptoribus expetitur; et prae reliquis lignis naso artificiali fabricando idoneum est, exemplo famosi istius IOANNIS BECK, cuius deformitatem cum auxiliis simplicissimis aequae ac efficacissimis curatius CAMPERVS descripsit. Pictoribus carbones quoque accepti sunt; et ad puluerem pyrium ob leuitatem prae aliis commodi censentur. *Frondest* exsiccatae vaccarum, ouium et caprarum, gratum pabulum. ¹¹⁸⁷ Ex cortice autem aqua macerato funes parantur.

Ad medicum forum FLORES praecipue pertinent. Hi, arboribus inhaerentes, suauem odorem spargunt, adeo autem imo insigni distantia fortem, vt caput obnubilent et somnolentiam pariant, quod duae familiae Laufannenses expectae sunt quauis aestate ex arboribus in ambulacro vicino florentibus

(VICAT

(VICAT *Hist. des Plantes veneneuses de la Suisse* p. 380.). Siccatione perit odor. Sapor dulcis, subuiscidus. Etenim mucilago per omnes arboris partes dispersa est. Quod odorum floribus inest destillatione in aquam transit, sed nullum simul olei vestigium apparet, etiamsi cohobatio accedat (MARGRAF *Mem. de l'ac. d. sc. de Berlin* 1772. p. 4.). Ex residua massa extractum subdulce suauolens eruitur, quod ipsum dilutum aqua fermenti ope fermentationem subit et liquorem vinosum largitur, ex qua destillatione repetita spiritus vini probus obtinetur. Idem et ex floribus ipsis, siue recentes siue sicci sint, absque fermenti additamento elici potest (MARGRAF *l. c.*). Digestione cum aqua facta crassa mucilago extrahitur. Extractum autem spirituosum austerum et nonnihil amaricans est (CARTHEVS. *Mat. med. Tom. I. p. 513.*). Floribus tribuitur vis anodyna et antispasmodica. Laudem antepileptici a vetustioribus medicis tulit, adeo ut ANTONIVS MIZALDVS (*Cent. 9. Mem. aphor. 25.*) conferre epilepticis aquam destillatam affirmet, quocumque modo ministretur, et CHRIST. FRANCVS PAVLLINVS (*Obs. 41. Cent. 1.*) ipsam arboris umbram curare epilepsiam inuauat. Ponderus addit huc assertis FR. HOFFMANNVS (*Opusc. med. p. 227.*), dum infusi florum theaeformis diuturniori vsu chronicam epilepsiam sublatam referat, et aquam florum in omnibus affectibus,

Appar. med. Vol. III.   L1   in

in quibus spasmi vel dolores molesti sunt, specifi-
cam appellet. Tanti quidem flores non facio, sed
aquam florum analepticam et carminatiuam gratam-
que, proxime ad aquam florum Naphae acceden-
tem, habeo, quae igitur commode cochleatim, vel
mixturis additum, ingeritur. Et ob hanc aquam
fere vnice hodie Tilia apparatus pharmaceuticum
auget.

FRUCTVS capsula est, complectens vnum vel
duo femina, magnitudine feminis Cannabis, matura,
reliquis abortientibus, etsi vere quinquelocularis sit.
Vestiuntur femina crusta tenui, intra quam nu-
cleus oleosus. Ex vnciiis duabus feminum tamen
grana modo viginti olei frigida expressione eraun-
tur, calida adhuc minus; quod ipsum sapore oleum
Amygdalarum refert, nec instar olei de Cacao, in
butyraceam formam coit. Ita nec coit oleum,
quod praegressa feminum tostione et testis abiectis
exprimitur, licet hacce praeuia maiori copia obti-
neatur, facile rancescens. Contrita post tostionem
femina vel sola vel vna cum saccharo in pastam
quidem compinguntur, sed differt haec insigniter a
vera Succolata ex nucleis Cacao consistentia, odore,
sapore, et inquinat oleo insigniter chartam, qua
excipitur. Ex hisce pronum est colligere, non posse
Tiliae femina nucleis Cacao aequiparari, quod qui-
dem

dem medicus nonnemo Gallus sustinuit, Succolatam ex fructibus floribusque Tiliae praeparans, suo iudicio consuetae cum Vanillis odore saporeque non dissimilem (V. MARCGRAF *l. c. p. 1. sqq.*).

CORTEX medius mucilagine praecipue scatet, quae digestionem cum aqua facile exundat. Huic incomparabilem adeo virtutem adscribit HOFFMANNUS (*l. c. p. 218.*) dolores inflammationemque mitigandi et praesentissimo commodo in ambustionibus et in podagricis doloribus adhiberi auctor est. Similia praecognita monumenta vetustiora continent. Substitui potest hic cortex pani sub annonae charitate (QVETLMALZ *Progr. de pane succedaneo ex cortice Tiliae interiori 1757.*).

FOLIA analysi chemica instar florum (V. paullo ante) tractata largiuntur eadem fere producta, scilicet spiritum vini, extracta subdulcia, mel (MARCGRAF *l. c. p. 5. sqq.*). Desuevit iis instar cataplasmatum ad inflammationes et tenesmos uti, vel in decocto contra aphthas.

Innascitur huic arbori crebro Viscum album L.; vnde *Lignum Visci tiliacei officinarum.*

PRAEPARATVM.

AQVA FLORVM TILIAE *offic. omn.* De virtutibus supra constitutum.

N Y M P H A E A.

LINN. *Syst. veg.* p. 408. *Gen. pl.* p. 264.

418.

Pharm. NYMPHAEAE ALBAE *Radix; Flores; Semen.*

Nymphaea alba; foliis cordatis integerrimis, calyce quadrifido. LINN. *Spec. pl.* p. 729. *Nymphaea alba maior.* c. B. Νύμφαια *Graecis.* Nenuphar *Arabibus.* Lotus aegyptius Nuphar vocatus ALP. *Icon: Fl Dan. Tab. 602.* REGNAULT *Botan.* Le Nenufar blanc. Pl. perennis, in stagnis et fluviis crebra.

Passim et *Nymphaeae luteae* foliis cordatis integerrimis, calyce pentaphyllo maiore. LINN. *Spec. pl.* p. 729. *Fl Dan. Tab. 603.* radix in pharmacopoliis servatur. Neutra stirps magna patrat in re medica; hinc et vtraque hodie negligitur.

RADIX N. albae brachium vel ultra crassa, longa, nodosa, alba, dum recens est, post exsiccationem autem bruna, levis et spongiosa. Sapor eius amarus et subadstringens. Vitriolo martis eius infusum subito nigrescit. Extractum aqua paratum sub-

subfalso amarum et nonnihil adstringens est (CARTHEVS. *M. m. Vol. 2. p. 424.*). Radicem, vti et femina desiderium et vim veneris extinguere sibi persuasit antiquitas (DIOSCOR. *M. m. Lib. 3. cap. 148.* PLINIVS *Hist. natur. L. 26. cap. 10.* aliique veterum). Id quod serius ALPINVS (*Pl. aegypt. p. 101.*) fide medicorum apud Aegyptios confirmat, adiiciens multos inter hosce sanctos Eremitas illis stirpis partibus vti, vt facilius vitam caelebem agere queant. Quid errorem genuerit, non operae pretium est serio anquirere: natam esse Nymphaeam ex Nympha Zolotypia erga Herculem extinctam, fabulabatur antiquitas, vnde et Heraclion a quibusdam dicta (PLINIVS *Hist. nat. Lib. 25. cap. 7.*). Certe eiusmodi vis venerem extinguendi de radicibus Nymphaeae luteae, in panem cum corticibus Pini prae annoe charitate redactis, apud rusticos insulae Seeskär prope Narvam fitae non constitit (LINDESTOLPE *de venenis p. 651.*). Si quid Nymphaea in dysenteria radice vel semine valeat (THEOPHR. *Hist. c. 13. p. 1093.* DIOSCOR. *l. c.* ALPIN *l. c.*), in profluvio mulierum albo (de Nymphaea lutea DIOSC.), in gonorrhoea (ALP. *l. c.*), apto tempore vsurpata: certe alia longe efficaciora praesto sunt.

FLORIBVS aequae commode in officinis carere possumus, quorum sapor nullus, recentium quidem

odor subfragrans. Refrigerare et anodynam vim exferere, breuiaria quaeuis significant absque vlla veri persuasione. Aqua adhuc ex iis destillata superest, cui hae aliaeque virtutes adscribuntur, a peritiori quouis medico in dubium vocandae.

PRAEPARATA.

AQVA NYMPHAEAE. *Ph. Würt. p. 7.* Ex floribus recentibus. Superfluum mox indicaui.

CONSERVA, SYRVPVS aliaque olim dilecta praeparata ex medicaminum censu saniori iudicio exularunt.

? F R A X I N V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 771. *Gen. pl.* p. 550.

419.

Pharm. FRAXINI *Cortex; Folia.*

LINGVAE AVIS *Semen.*

Fraxinus excelsior; foliis serratis, floribus apetalis. LINN. *Spec. pl.* p. 1509. *Fraxinus excelsior.*
C. B. ICON: REGNAULT *Botan. Le Frene.* v. SCHÖLLENBACH *Abbild. wild. Bäume Vol. 2. Tab. 16. 17.*
Arbor Europaea.

Speciosae proceritatis et celeris incrementi.
Ex Ligno, quod tenax, albidum et elegantibus saepe
venis pictum est, suppellectile varium aedium pa-
ratur; temonibus, axibus, rotis, cylindris ligneis
etc. quoque inferuit, tam ob rectitudinem, quam
quoniam aegre fissuras agit. Erogat praeterea com-
moda vincula pro doliis. Frondes siccatae ouibus
et bobus per hiemem pabulum haud spernendum
suppeditant. Folia verno tempore postquam eru-
pissent, non amplius Vpsaliae frigus nocturnum me-
tuens summus LINNEVS, Hesperides ex hibernacu-
lis efferi curabat: quod consilium vero in hunc,
quo dego, locum applicari non potest, vtpote fal-

lax. Meloe vesicatorius saepe frondes huius arboris, quae et pluribus aliis insectis obnoxia est, consumit,

CORTEX. Color eius, extrinsecus cinereus, interne ex albo flavescit, compages subfragilis. Eligatur cortex ex trunco arboris vetustioris vel ramis crassioribus, in quorum superficie magnae et profundae fissurae ac sulci conspiciuntur, et a musco et epidermide liberetur. Tam recens, quam siccus, amarus et austerus est, odore autem destituitur. Infusum eius aqua factum idem spectaculum oculo praebet, ac infusum ligni nephritici (*V. Appar. medic. Vol. 2. p. 401.*), quod luci obuersum colorem pallide luteum exhibeat, deorsum autem visum vel intra oculum et opacum obiectum collocatum, coeruleum appareat. Similia apparent in tinctura eius spirituosa. Nigrum colorem cum solutione vitrioli martis commixtum generat. Decoctum amarum acremque saporem praese fert. Vncia vna corticis praebet extracti aquosi drachmas tres; eadem vero quantitas extracti spirituosii vnciam dimidiam cum granis triginta, cuius resina pura viridis est (COSTE et WILLEMET *Essais sur quelques Plantes indigenes p. 64.*). Analyses chemicas, etiam iusto fortiori igne institutas, praestitere inter alios SCHRÖER (*Curiöse Beschreibung des Eschbaums, Franc. ad Viadr. 1700. 8.* quem

quem librum modo ex ciuis eius HALLERI *Bibl. bot. T. 2 p. 34.* censura noui) et HELLWIG (*Diff. de Quinquina Europaeorum* §. 16. 18). Extractum eius Garayana methodo paratum et aqua solutum carnem bubulam et coagulum sanguinis diu a putredine in temperato calore praeseruat, quin diutius, quam sal sic dictum essentiale corticis peruuiani (VUCHHOLTZ *chym. Versuche p. 88. sqq.*).

Haecenus plura momenta recensita sunt, in quibus hic cortex cum peruuiano conuenit; sed ideo illum huic aequiparare, quin praeferre velle, nimium est. In hocce vitium multi incurrerunt comparantes hosce cortices quoad virtutem febrifugam, PIENS, DECKERVS, SPONIVS, alique, quorum nomina et scripta citat HELLWIGIVS, quibus ipse accedit, propria et peregrina in Batavia, Dania, Anglia, Gallia, experimenta per itinera sibi obuia allegans. Ante detectum corticem peruuanum multis in intermittentiū febrium curatione in vsu fuit, BRUNSFELSI, PLATERI, SENNERTI, PASCHALIS, TVSSANI, DVCRETI rel. exemplo. Sed hi, vt multi alii corticis Fraxini aduersus hasce febres laudatores (Vid. HELLWIG *Diff. cit.* §. 21.) compositis subinde valde prolixis indulserunt, vt quidam potentiae Fraxino praecise infederit, lateat. Laudanda contra ea et in huius corticis administratione

simplicitas. Haec tamen praeuia euacuañtia aliaque, quae lentorem humorum subigere possunt, non excludit. Item iusta copia, debito ordine, et necessaria continuatione exhiberi debet, pariter ac cortex peruuanus. In puluere paroxysmo elapso drachnam eius dimidiam quouis trihorio dare confert vel aliis interuallis; modo inter duos paroxysmos drachmae tres consumantur, donec aeger vnciam vnam et dimidiam ingesserit; et ne febris redeat, subiungere vnciam dimidiam diebus infrequentibus opus est. Commendandus quoque est hic cortex forma electuarii cum conferua Rosarum vel syrupo Cinamomi vel alio grato vel in infuso cum vino rubro, vel in pilulas cum mucilagine Tragacanthae redactus (HELLWIG *Diff. cit.* §. 24.). Sed et recentius vim febrifugam confirmatam comperimus tentamine facto in duodecim aegris, quorum quidem quatuor quartana afflictis nihil auxilii attulit, sed octo conualuerunt eo nimirum, quod drachmae duae corticis nuperrime contriti in cyatho decocti foliorum Fraxini melle vel saccharo dulcesfacti caperentur, primis tribus diebus omni quatruiduo, dein per diem bis modo (COSTE et WILLEMET *l. c.* p. 64.). — Dissonat ab hisce haud parum TORTI (*Therapeutice spec.* p. 19.) iudicium, qui corticem Fraxini semper aut fere semper incassum exhiberi persuasum cupit.

In reliquis virtutibus corticis huius enafrandis breuior ero, nec alias tangam, quam quae exspectari ab amaro et austero remedio iure possunt absque peregrinorum medicaminum connubio vel corticis violenta per ignem resolutione. Plures in nephritide a calculo eum extollunt, quos inter GLAUBERVS (*Pharm spagy. p. 3.*) et IO. BAVHINVS (*Hist. pl. Tom. I. P. 2. p. 179.*), qui eum vino coctum commendat. Ratio latet in virtute adstringentibus communi, quae et alui profluuiis coercendis praemissis necessariis illum idoneum reddit. Podagricis, scorbuticis, verminosis prodesse, item ad infarctus viscerum referandos visus est. Plura qui scire gestiunt pristinae aetatis de cortice placita, fide passim omni maiora, eadem ab HELLVIGIO collecta inueniet. Ibi tanquam vulnerarium quoque sistitur (*Conf. SCHRÖER l. c.*).

FOLIA aluum blande promteque purgant. Id quod a quodam TABLET, Sennae eadem aequiparante, iam a. 1711. obseruatum est, sed iteratis paucos ante annos experimentis constitit, dosi tertiam partem maiori, quam qua Senna vim praestat, opus esse; simul vero lotium pellit (*COSTE et WILLEMET l. c. p. 35. sq.*).

Eneruare ista virus ex morfu serpentum venenatorum, antiquitus iam cognitum est. Succum eorundem vino potum tum et folia imposita hoc sine valere, DIOSCORIDES (*M. med. Lib. 1. cap. 108. περι μελίας*) significat. Conuenit hoc eximie cum quorundam recentiorum experientia. Quatuor eius vnciae potatae cum scarificatione tibiae tumidae in homine quodam vitam seruarunt (*AMATVS Lib. 1. cur. 1.*). Foemina a vipera ad malleolum internum commorsa et sensu omni pulsuque orbata cum intumescencia cruris et femoris maculosa, item tumore labiorum et faciei deformata, reuixit ex vnciiis octo succi foliorum intra biduum ingestis et pulte residua, in quam crus immiserat. Cl. BEAUREGARD (*VAN- DERMONDE Recueil period. T. 6. p. 233.*) qui haec narrat ad plura alia eiusdem felicitis euentus exempla respicit. Curatius, vt par est, definit speciem serpentis, cuius morsum irritum haec medicina reddidit, cl. MONTIN (*Vetensk. Acad. Handl. 1765. p. 149.*), indicans succum foliorum solum crebro a se contra Colubrum Berum L. tentatum nunquam spem suam fefellisse. Verum et contra Colubri Chersaeae L. serpentis adhuc nocentioris morsum singulari casu, in quo multa indicia resorpti veneni ambigua cum insigni tumore pedis commorsi ad femur vsque iam aderant, valuit succus ex contusis tenellis foliis addito vino Gallico expressus omni-

omnique femihorio ad vitrum exiguum epotus, in
 connubio cataplasmatibus ex residua foliorum massa
 impositi. (IDEM) Simul quidem oleum Oliuarum per vi-
 ces et Theriaca capta fuerant, sed hæc ab aliis ten-
 tata nihil auxilii attulerunt. Fomentatio foliorum et
 summitatum sola dissipauit intra noctis spatium tu-
 morem ingentem capitis in cane a vipera commorso
 (ALSTON *Lectures on the M. m. T. 2. p. 9.*). Vm-
 bram adeo arboris serpentes fugare PLINIVS (*Hist.*
nat. Lib 7. c. 13.) statuit.

SEMN oblongum compressum membranaceum
 est, figurae linguaeformis. Amarumⁿ et nonnihil
 acrem saporem prae se fert. De aphrodisiaca vi
 et virtute sterilitatem foeminarum tollendi, item
 lithontriptica, quam illi olim tribuerunt, merito du-
 bites. De Manna autem, quam in calidioribus re-
 gionibus hæc species exsudat, mox dicetur.

Pharm. MANNA vel MANNA CALABRINA.

Fraxinus Ornus; foliolis ferratis, floribus corollatis. LINN *Spec. pl.* p. 1510. *Fraxinus humilior* f. altera Theophrasti, minore et tenuiore folio. c. B. Icon: MILLER *Illustr. Syst. sex.* REGNAULT *Botan.* Le Frene à la Manne. Arbor Europæ australis, nominatim Calabriae et Siciliae indigena.

Fraxinus rotundifolia; foliolis ovato-lanceolatis ferratis, floribus coloratis. MILL. *Gardeners, Dist.* Ed. 8. n. 2. Anglis Manna Alb. *Fraxinus rotundiore* folio. c. B. Crescit haec arbor in Sicilia et Calabria. Probe fert nostrum clima.

Fraxinus excelsior; Vide paullo ante. Et haec Mannam in calidioribus regionibus erogat.

Praeter hasce arbores aliae quaedam arbores vel frutices succum dulcem aëris calore in grumos concrecentem ex superficie sua emittunt, idque vel quotannis, vel fauente modo aëris temperie, praeter consuetudinem calida, vel aliis causis minus manifestis. Ex harum stirpium censu sunt Pinus Larix, ex qua Brigantii Delphinatus Manna laricea f. Brigantina, f. Brianfonensis, obtinetur (V.

Appar.

Appar. med. T. I. p. 17.); Pinus Abies, in cuius extimis ramis in Suecia, etiamsi valde raro, species Mannae vel Sacchari, plurimam partem in grana formati, apparuit (IAC. V. ENGESTRÖM in *Physiogr Sällskapetets Handl. Vol. I. P. 3. p. 144. sq.* qui minus recte ex rore melleo exortam illam arbitrat), Aurantium (DE LA HIRE *Hist. de l'acad. d. sc. de Paris 1708. p. 69.*), Juglans regia per folia sole ardente aliquando mel edens, cuius copia arbori in Delphinatu nocet (HALL. *Hist. stirp. helv. n. 1624.*), Salix in Languedocia a. 1754. aestate valde calida et sicca (MOVSSÉT in DU HAMEL *Physique des arbres P. I. p. 152.*). Ex fissuris in Mori nigrae cortice ortis in agro Florentino pariter erupit liquoris lenti forma, in massam pellucidam concrefcentis (MICHELI in TARGIONI TOZZETTI *Viaggi Tom. 6. p. 424.*). In Arabia, terra inter Merdin et Diabekir sita, Quercuum foliis inhaeret Manna instar farinae, et hanc concutiendo arborem in aulaeo colligunt albissimam ante ortum solis eamque optimam censent; si vero diutius relinquitur, calore solis liquefcit et in foliis coaceruatur, separatur vero folia decerpando et Mannam aqua soluendo, quod si fit, superficiem aquae illa instar olei petit; quidam vero contundunt et folia et Mannam, quae ipsa vero vilissima species est (NIEBUHR *Beschreib. v. Arab. p. 145.* OTTER *Voyage en Turquie et en Perse Vol. 2.*

p. 168.). Idem ex Quercubus Mannae prouentus in Persia prope urbem Khounsar (OTTER *Voyage en Turquie Tom. I. p. 1, 6.*). Alibi ex Prunis aliquantum Mannae potuit colligi (SALMASII *de Manna et Saccharo Commentarius, 1664*). Alia species Mannae originem trahit ex foliis et ramis fruticis Hedyfari Alhagi LINN. f. Alhagi MAURORUM RAVWOLFFII (*Reyff in die Morgenländer P. I. p. 89.* Conf. TOURNEF. *Voyage du Levant T. I. p. 123.* FOTHERGILL *Observations on the Manna Persicum in phil. Transactions Vol. 43. p. 86. sqq.*), quae in Persia forma et magnitudine granorum Coriandri in frutice comparet; postquam induruit, et sic quoque venditur, omnium optima, vel in massis rubicundo brunis, inquinatis puluere et foliis, seruatur. Haec sine dubio est illa Manna, quam prope Ispahan ex frutice spinoso forma granulata colligi retulerunt Arabes (NIEBUHR *l. c.*). Et videtur haec esse species Mannae ab Arabicis medicis Tereniabin et Trungibin dicta, item Trunschibil (RAVWOLFF), quae vox in Tarandjubin vel Tarandsjubil (NIEBUHR) a quibusdam mutatur; item ea, quae nomine Mannae mastichinae orientalis apud MATTHIOLVM et IO. BAVHINVM venit. Creber est in Hispania Cisti ladaniferi prouentus, cuius rami vetustiores fluidam materiam exfudant, quae calore solari densatur in massam albam dulcem longitudine et crassitie

tie digiti. Recens tamen non habet vim purgantem sed nutriens est, et abunde a pastoribus et pueris editur. Vis illa purgans videtur fermentatione modo produci; saltim Manna in frustis (*Manne grasse*) longe efficacius purgat, quam Manna in guttis (*en larmes*). Haec tamen Manna nonnisi inde ab a. 1752. quum in eam a collegio medico Madritensi inquireretur, in vsum tracta est (*DILLON'S Travels through Spain p. 127. et Verf. Germ. P. 2. p. 300.*).

‘ Sed variae arbores ex genere Fraxini vberissimam et maxime lucrosam Mannae inesse admittunt. Fraxini quidem Languedociae eam quoque aliquando fundunt (*MOUSSET apud DU HAMEL l. c.*), sed hae arbores in Calabria et Sicilia succi istius praecipue feraces sunt. Vnde vtramque hancce regionem praecipue Manna in Europa venalis patriam agnoscit. Dolendum, in historia pereximiae et vsitatissimae medicinae tot hiatus apud auctores totque falsas narrationes obuenerunt. Ad veriore et solidiore cognitionem maxime faciunt obseruationes recentiorum, eorumque historiae naturalis luce imbutorum.

In Calabria Manna ex Fraxino Orno originem suam trahit, quae quidem arbor in omnibus syluis prope Neapolin obuia est, sed ob cultus defectum nullam ibidem Mannam producit. Errant, qui hanc ex foliis exsudare perhibent, sed e contrario vulneratione cor-

ticis arboris (Arbitror id de cortice trunci valere.), qua eiusdem portionem tres circiter pollices longam et duos latam excidunt, mensibus Iulio et Augusto, diebus siccis et calidis sensim promanat et subito sponte condensatur. Duplex vero et diuersum nomen Itali huic tribuunt. *Manna grassa* illam vocant, quae defluens ad corticem illi adhaeret, et corbibus collecta sicco loco seruatur. Haec saepe larga irregularia frustra coloris subbruni constituit, puluere haud raro aliisque fordibus conspurcata. Aliam Mannam autem *Manna in Cannoli* h. e. canulatam nuncupant, scilicet eam, quae, dum adhuc fluida est, obducit stramen vel ramusculos plagae per corticem inflictae adpositos. Resert haec tubos fere regulares et priori specie praestantior est, utpote pura claraque. Raro occurrit tertia species in Calabria, albedinem sacchari prae se ferens, sed ad curiositates potius, quam vsui dicatas res relata. Aestate pluuiosa et parca modo et malae indolis Manna colligitur (CIRILLO in *phil. Transf. Vol. 60. p. 233.*). Incolae vrbium Cariati et Strongoli in Calabria coguntur Mannam Regi pro certo constitutoque pretio concedere, qui huncce redditum 32,000 Ducatis aureis in locationem solutis in alios transfert (*Gött. Anz. 1783. n. 103. p. 1026.*). Collectio Mannae, quae per mensem durat, pro exigua mercede paganis iniungitur, quod seruitium apud hosce que-
rimo-

rimonias bene multas mouet. Seuero etiam supplicio submittuntur, si quid damni arbori afferant, aut si vel tantillum Mannae in horum domiciliis reperiantur. Nihilominus tamen collectionis loco, quantum volupe est, ingerere illis conceditur; et plerique horum semel per annum ea, tanquam medicina, vtuntur (SWINBURNE'S *Travels in the two Sicilies Vol. I. p. 287. fq.*).

Antequam de Manna, quam Sicilia erogat, comenter, eam, quae prope Arienzo, urbem inter Neapolin et Beneuento sitam, ex Orno per corticem ramorum, ratione paullo ante dicta, vulneratum obtinetur, commemorare fas est. Miror, quod cl CIRILLO, qui ferius scripsit, quamuis opportunitas daretur, nullam eius mentionem fecerit. Attamen reditum Rex Neapolitanus exinde valde proficuum capit, ideoque custodibus sylua ad fures arcendos messis tempore instruitur (MORE in *phil. Transf. Vol. 46. p. 470.*).

In Sicilia omnes tres in fronte propositae species Fraxini sponte crescunt, sed in Mannae prouentum vberiore abunde coluntur, vel satione seminum, vel furculis terrae immerfis. Ante annum decimum Mannam nou funduat. Pro plantatione eliguntur plerumque loca decliua orienti obuersa. Licet autem Manna sponte pullulet, incisione tamen arborum longe vberius maiorique lucro promanat. Inciditur

plaga, tempore fereno non pluuioso paullo ante dies caniculares declinante sole, instrumento quodam ferreo adunco, cuius apex deorsum versus, simili ei, quo futores vtuntur (*simile al trincetto dei Calzolai: SESTINI*. Vid. cultri istius figura in *HOVEL Voyage pittoresque n. 6. Tab. 32.*) per crassitiem corticis trunci, h. e. profunditate circiter dimidii pollicis. Initium sectionis fit inferiori trunci parte et iteratur illa de die in diem pollicis distantia superiora versus ad infimos ramos vsque, sed semper eodem latere trunci, vt alterum seruetur in subsequenter annum (*SESTINI Lettere dalla Sicilie Tom. 2. p. 183. sqq.*). Sectiones perpendiculariter decurrunt longitudine spithamae. Longitudo horizontalis, puto latitudinem, duos pollices constituit (*HOVEL l. c. p. 52.*). In quibusdam regionibus, praecipue vbi Mannae mercatura lucrosa, adhibent ferramentum, triplici acie distantia pollicis vnus instructum, quo igitur vna tres incisiones fieri possunt. Incisione facta mox succus crassus albidus (*HOVEL* aquam limpidam vocat), promanat, sensim super cortice sese densans et omni circiter octiduo mane, antequam atmosphaera nimium incalescat, auferitur. Corbibus primum excipitur, dein ex hisce in cistas magnas promptuariorum transfertur, intra quas ad exteros transmittitur. Subinde tam larga copia succus profluit, vt ad terram vsque decidat, quo ipso facile conspurcatur, nisi magna folia ex

Opuntiae specie, quae siccata speciem disci concaui formant (HOVEL *fig. cit.*), vel lapides vel arcae lignae, ad eandem excipiendam, substernantur. Distinguunt hanc viliorem, ex Fraxinis montium petitam, Siculi nomine *Manna Forzata* vel *in Frasca* vel *in Sorte*, ab alia, quae instar Stalactitis nodosae adhaeret cortici, albidior est et dulcior, et ab iis *Manna in Cannuolo* vel *di Corpo* vel *spontanea* dicitur. Sponte haec exundat ex furculis et ramis tennellis, sed parca quantitate (SESTINI). Patet ex dictis, si cum supra de Manna Calabrica prolatis, comparentur, Mannam cannulatam non vnus generis esse. Idem ferramentum, quo plagae inciduntur, colligendae Mannae inferuit. Terminat laborem tempus pluuiosum, quod incidit versus finem Septembris, et pluuia, quae liquat Mannam, et eandem versus basin arboris defert. Adeo autem praestantem mercem constituit Manna, vt fertili anno 25000 Ludovicos aureos Siculi inde lucrentur. Hinc et minus fauente tempestate superstitiosa gens Sanctos Sanctasque clamoribus et lacrymis implorat, et cereos immolat (HOVEL). Multis locis Siciliae colligitur, nominatim sylua magna Caroniae prouentu Mannae egregiae et ab exteris expetitae inclaruit. Magni et fit ea, quae ex Marchionatu Gerari inter vrbes Cataniam et Taorminam petitur. Transfertur haec Manna plerumque ex vrbibus Palermo et Cefalu Li-

burnum, Genuam et Massilios. Sicala siccior est, quam Calabrica, vnde ista aegrius corrumpitur (SESTINI).

Sic igitur satis superque patet, Mannam, quam Chaldaicam vocem volunt, succum arbori proprium esse. Et cadit antiquior opinio, esse roris speciem coelitus delapsam (Conf. de hoc rore IO BAVH. *Hist. pl. T. I. P. 2. p. 180.*), quam ipsam iam refutauit DONATVS AB ALTOMARI (*de Mannae differentiis ac viribus, Lugd. 1562.*), tanto certius, quum etiam in arboribus linteo obuolutis vel testis Manna proueniat (RAU *Hist. pl. Tom. 2. p. 1703.*), et Manna tum in pluribus aliis arboribus vicinis herbisque eius tractus reperiunda esset. Sunt et cicadae vel alia insecta, quae ex quibusdam arboribus Mannam punctione proliciunt (V. ROBINSON apud RAIVM *l. c.* et conf. HELBIGIVS in *Misc. nat. curios. Dec. I. Ann. 9. 10. p. 459.* et GRIMM *Lib. cit. Dec. 2. Ann. 1. p. 369.*).

Mauna, si gustatur mox postquam guttarum forma promanauerit, amaricantem saporem habet, sed aquosa parte dispulsa, dulcior et gratior est (HOVEL *l. c. p. 52.*). Venalis in officinis plerumque constat massis disformibus submollibus facile discerpendis, grumosis, variegatis ex glebulis albido-flauescentibus et subgriseis, cortice, festucis ligneis, puluere aliisque quisiuiliis plus minus inquinatis. Grana
maio-

maiora magis alba ab hisce separata, vel frustra ista subcylindrica puriora supra descripta, quae ipsa in extremis vel subinde in decursu fovea rotunda notata reperio, *Manna electa* dici solent. Odorem nullum Manna spirat. Natura proxime ad saccharum et mel venit. Sapor nimirum eius dulcis subnauseosus, sed nullo modo acris est. Soluitur facile aqua, citius calida, cuius pars aequalis soluendae Mannae sufficit; soluitur et spiritu vini rectificato ope caloris; non vero oleo expresso. Flammae admota liquatur, spumescit, strepit, item accenditur, et, dum ardet, flamma coerulea copiam scintillarum flauarum proiicit. Praeterquam hisce momentis analysi chemica cognoscitur, salinas, mucilaginosas et vntuosas partes illi inesse (NEVM. *Chem. Vol. 2. P. 3. p. 293. sqq.*). Fortiori igne spiritum acidum erogat. Operae pretium esset, Mannam curatori scrutinio chemico submittere, quam quod haftenus subiit: tunc sine dubio confirmabitur, quod quidem NEVMANNVS (*l. c. p. 298.*) pro fabula reputauit, spiritu Mannae aurum solui, quam vim praestare acidum sacchari SCHRICKELIVS (*Diff. de salibus saccharinis vegetabilibus, Giesfæ p. 35.*) edocuit.

Genuina Manna corrumpitur aliquando immixto saccharo farinaceo vel penidio vel amylo, vel melle (NEVMANN *l. c. p. 287.*), vel ita vt cum aliquo dulcium dictorum Sennae folliculi (IO. BAVH. *l. c. p. 187.*)

compingantur, vel Scammonium (GEOFFROY *Mat. med. Traité Tom. 4. p. 143.*); vel ita vt cum pauxillo Mannae sal Glauberi et saccharum commisceatur (MORE *l. c.*).

In antiquitatibus Mannae enucleandis non multum studii impendere animus est. Multi in ea re antea defudarunt, quorum praecipue SALMASIVS (*de Manna et saccharo commentarius. Paris 1664*) DEV-SINGIVS (*de Manna et saccharo, Groeningae 1659.*) et FABER (REISKII et FABRI *Opuscula medica ex monimentis Graecorum et Arabum, Halae 1776.* Vid. inde a pag. 83.) nominandi sunt. Verum non linguarum modo studium, sed et ipsius naturae, et insignis patientia requiritur, quam ipsam in scrutiniis exigui in rempublicam commodi fateor mihi deesse. Varietas arborum, quae succum dulcem fundunt, sub neglecta a veteribus botanica descriptione, difficultatem praecipuam parit. GALENI Δροσόμελι s. Αερόμελι (Mel rosucidum et aëreum, *de aliment. facult. L. 3. c. 39. p. 158 Ed. MICCI*) et HIPPOCRATIS Μελι κεδρινον (Mel cedrinum, *de ulceribus p. 876. Ed. FOËSI*) liquida Manna est, ex foliis quarundam stirpium erumpens, et quantum apparet, eadem, cuius meminit BELLO-NIVS (*Obseru in CLVS. exotic. lib. p. 129.*); etsi vocem Tereniabin ad hanc male applicatam existimem. Sed apud istos auctores liquida haec Manna instar medici-
nae

nae non valde eminuit; nec alius speciei Mannae ab iis mentio fit. ACTVARIVS (*Method. medendi Lib. 5. c. 8. p. 390. Ed. ALD*) Graecorum primus est, qui Mannae voce saltim in versione Latina, vtitur, (nam textus Graecus nunquam prodiit) idque modo semel instar purgantis, Cassia nonnihil efficacioris. Arabibus vero purgans Mannae vis tanto notior fuit, et subsequente aetate suo exemplo ad communem usum alios incitarunt. Hi vero tres eius species agnouerunt, Mannam, Tereniabin, et Siracost, quarum discrimina vera ob defectum descriptionum nos latent. Tereniabin autem esse eam, quam supra dixi ex frutice Alhagi colligi, suadet et Arabum opinio, quod in frutices quosdam spinosos decideret, et patria, in qua eiusmodi Manna hodie adhuc congeritur, et nomen idem Arabicum vel nonnihil mutatum, quod isti adhuc in patria tribuitur. Hanc Italica Manna efficacia esse multo inferiorem TOVRNEFORTIVS declarat, ita vt pro consueto usu pondus 25, ad 30, drachmae requireretur; id quod cum cl. NIEBVHR (*Beschreib v. Arabien p. 147.*) effato optime conuenit, qui in Persia eam saccharo fere in cibis substitui refert eiusque magnam copiam edi absque alui purgatione.

Neapoli Manna potius consideratur tanquam merx, quam medicamen praestans (CIRILLO *l. c.*). Et in Sicilia transalpina vulgatissimus eius usus est ad

merces laneas firmitate et nitore imbuendas (SESTINI *l. c. p. 191.*). En igitur nouum documentum, quod in patria ea saepe vilipendantur, quae exteris maxima in existimatione sint.

Est vero Manna purgans pereximium, blandum quidem sed efficax, absque vlla exaestuatione siti vel aliis molestiis aluum soluens. Hinc cuilibet aetati etiam tenerrimae opportuna est, grauidis aequae ac non grauidis, nec vlla temperamenti indoles illi aduersatur. Acutis febribus et inter haec inflammatoriis tanto accommodatior est, quum acore suo refrigeret et putredini resistat, blande saponis instar resoluat, et acria mucilaginosi partibus obuoluat. Infantibus dulcedine prae reliquis omnibus purgantibus placet, quibus quoque ideo haud parum conducit, quod commodissima forma, quin vel iis infans, exhiberi potest. Singularis eius in tussi, raucitate, oppletione pectoris pituitosa vel inflammatoria, catarrho, praestantia est, ut in quibus malis blande impasta soluit et creatu molli extundit, acres stimulos obducit, partes erosas oblinit, rigidas fibras relaxat, spasticas constrictiones expedit, imo humores blande auocat et irritamenta in primis viis stabulantia, quae vel malum suscitant vel alunt, eliminant.

Ad coërcendam et subigendam febrem suppuratoriam, quae vel in confluentibus variolis vel cohaerenti-

rentibus vel discretis copiosioribus incidit, et periculossimam scenam morbi constituit, tempestive capta laxantia ex leniorum classe plurimum faciunt. Etenim haec materiam variolosam pusque contractum per sanguinis massam fluctuantem euerrunt, colluuiem intestinalem, quae nouum illi fomitem praebet, subducunt, et tensionem cutis, quae stimulum feбри dat, egregie tollunt. Ita cum febre omnes cruciatus remittunt, sic praeuertitur secundae pustularum suppurationi, quae exsiccationem aliquoties excipit. Sic metastases ad oculos aliosque sensus, vel ad pectus aliaque interna viscera, sic abscessus molesti ossa ipsa nonnunquam erodentes, optime praecauentur. Non excluditur tamen acidorum iunctus vel in hisce angustiis vsus, cuius vis putredinem infringendi notissima. Prout SYDENHAMVS luculenter damnum ex fecum alvinarum retentione in variolis demonstrauit simulque vsum catharticoꝝ neruose commendauit: ita FREINDIUS (*Commentarii de febribus p. 148. sqq. et Epistolae de purgantibus in secunda variolarum confluentium febre*) cum amicis Anglis commercio illi iunctis, HELWICHIUS (*Ephem. nat. curios. Cent. 7. 8. p 353. Obs. 60. quae inscribitur de tutissima febris variolas confluentes excipientis curatione per blanda euacuatione*), HEISTERVS (*Diff de Manna et speciatim de securo ac proficuo eius usu in variolis confluentibus ad imminuendam et tollendam febreꝝ maturationis tempore oriundam, resp.*

LITZ 1725.), TISSOTVS (*Epist. medico - pract. p. 258. sqq.*) de industria efficaciam cathartorum in febre suppuratoria variolarum extra dubium ponere annifi sunt. Hocce diuino praesidio millenis hominibus seruari vitam et integritatem quilibet sanior medicus iam agnoscit. Quod ad initium, a quo propinari debent, attinet: aurea verba FREINDII sunt, "medicinam non ad temporis mensuram, sed ad morbi momenta accommodari debere" (*de purgant. p. 15.*). Addit tamen, eam posse regulam statui, commodam esse purgationem alui, "ubi semel exaruerint pustulae." Nono igitur morbi die, quum pustulae faciei ad partem iam siccae apparent, pharmacum ingerendum, ea copia, vt alius ter, quater, quinquies moueatur, et pergendum eo sequentibus. Tempestiuus purgationibus quoque fauet TISSOTVS, et in confluentibus variolis et numerosis discretis a primo impetu febris suppuratoriae aluum mouet, in mitioribus autem variolis purgat, simul ac flauescat facies, et faustius succedere rem tum obseruauit, quam si, vt vulgo fit, ad exsiccationem exspectetur. Imo consilii est, vt semper post variolas etiamsi distinctas, si paullo numerosiores fuerint, purgantia ad finem morbi capiantur. Si negligitur post insititias variolas, exanthe-
ma pruriens nasci solet. Selectus quidem purgantium mitiorum varius esse potest, Tamarindorum, Cassiae, aliorumque ex hisce compositorum, sed Mannata
prae-

praecipue arriferunt auctoribus in medium prolatis (Conf. ROSENSTEIN *om Barns Sjukd* p. 142.). Ita TISSOTVS nullius alius purgantis a se exhibiti, quam Mannæ, meminit.

In dysenteria euacuantia primam curationis paginam absoluere nemo ignorat. Praemisso igitur emetico vel eodem, si vires prostratae sint, vel si morbus nimium increuerit, vel, si quid aliud contra moeat, neglecto, ad ea quae deorsum acrem stimulum emoliantur, confugimus. DEGNERVS multique alii tam ante quam post eum Rheum huic fini maxime idoneum declarant, vt quod non solum colluuiem expellit sed simul roborat. Sed ob eandem roborandi eius efficaciam, licet in decursu morbi egregium, sub initium morbi non confert, quippe qua impedit, ne fordes satis euerrantur. Manna contra ea absque adstrictione subsequa purgat, simul acre adhuc superstes mucilage sua inuoluit et partes a rosione defendit, et acido sale inflammationem initigat vel auertit. Mannam igitur potioni suae purganti dedita opera admiscuit SYDENHAMVS (*Oper. p. 183.*). Eius quoque praerogatiuam prae aliis laxantibus agnouerunt TRALLES (*de Opio sect 1. p. 188.*), MONRO (*Diseas. in British milit. Hospitals p. 70.*), qui connubium salis cathartici amari aqua soluti cum Manna et oleo laudat, DVNCAN (apud MONRO *l. c. p. 73.*), qui stimulo et tormi-

torminibus nimis grauantibus in vulgari emulsione Mannam vtiliter soluit, BROCKLESBY (*Observations on Camp Diseases p. 196.*), ZIMMERMANNVS (*von d. Ruhr p. 407. sqq.*) cui mixtura ex sale Sedlicensi et Manna maxime opportuna fuit. Ad finem vero dysenteriae omnino ab ea abstineas, quum nimium relaxando facile tormina refuscitet, et Rheum potius substituas.

Nec reticendum est solamen, quod Manna in affectionibus variis viarum vrinariarum affert, cuius ratio non vnice in vi cathartica quaerenda, sed et singulari eiusdem obliniente demulcente stricturasque spasmodicas componente natura. De nephritide calculosa, mictu cruento hacce causa oriunda, de dysuria et stranguria loquor. Vix dignius fide exemplum praestantiae eius in mictu sanguineo a calculo renali fisci potest, quam istud SVDENHAMI ipsius (*Opera p. 555.*), qui ex Manna in sero lactis soluta ea tamen dosi capta, vt aluum solueret, optimum leuamen perferens. Vere diureticam vim praestare Mannam, vt quidem FR. HOFFMANNVS (*Diff. de Manna eiusque praestantissimo in medicina usu p. 25.*) censet, concedere nequeo. Memorabilis tamen casus meminit senis, per septem dies vrinæ suppressione post mictionem cruentam correpti cum exquisitissimo circa regionem pubis dolore et perfecta alui constipatione, sed decocto man-

mannato ita adiuti, vt, quae nec catheteri quidem respondere voluit lotii secretio, iam liberrime responderet.

Inter haecce praeconia autem non diffitendum est in quibusdam hominibus, quibus valde laxa intestina obtingunt, non esse opportunum Mannae usum. Hi enim ex usu praesertim liberaliori eius flatus inde concipiunt, tormina, distensionem abdominis. Habet id cum dulcibus commune, quae in debilioribus fermentationem facile subeunt. In iis igitur morbis, quibus abdomen turget, meteorismum vocant, non confert Manna pro purgante vti. Eiusmodi flatulentis ex Manna obuiam additamento aromatis blanditur, vt feminum Coriandri, Foeniculi, Anisi vulgaris, infusione vel decoctione eruti, vel Manna in aqua aromatica s. carminatiua soluta.

Ob mitem effectum vix vnquam Manna sola purgandi scopo praebetur, nisi infantibus, quibus soluta in infuso Theae vel decocto auenaceo vel alio potulenti genere, et hisce quidem saepe insciis, a drachmis duabus ad vnciam dimidiam ingeritur. Adultus eget dosi vnciae vnus, duarum, vel maiori. Acuitur vero commode admisto cremore tartari vel sale medio dum Manna cum sale aqua communi seruida vel alia soluitur; e. c. Mannae vncia vna cum semisse et salis mirabilis Glauberi vncia dimidia solui poterunt

in

in aquae vnciis quatuor, addito syrupo grato acidiusculo. Vel et commode alia efficaciora purgantia, vt Tamarindi, Cassia, Senna, Rheum cum Manna copulantur. Praestat Mannam in eiusmodi miscela partitis dosibus, quam vna,alui laxandae causa capere. Aliae miscelae pro scopis variis opportunae, quarum passim supra exempla adfuerunt. Sic forma linctus contra tussim in vulgari oleosorum et mucilaginosorum coniociatione locum habet.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

MANNA TABVLATA *offic.* est Manna vulgaris aqua soluta, post colationem in spissitudinem tabulati condensata et in modulos morsulorum effusa. Est igitur Manna a sordibus suis liberata.

MANNA TARTARISATA non vbiuis in officinis amplius obuia. Occurrit tamen in *Ph Dan. p. 187.* Additur depuratae Mannae, dum in tabulatum coit, cremor tartari indeque morsuli fiunt. Sic igitur augetur Mannae vis.

ELECTVARIVM DE MANNA. *Ph. Würt. p. 47.* Mannae et saccharo aquae quadam portione solutis et colatis radix Ireos Florentinae et oleum Amygdalarum admiscentur. Tenellae aetati aptissimum ad educendum meconium, quo sine omni trihorio cochleari

leare pro Thea exhibetur. Infanti dimidium annum iam nato cochlearia eiusmodi duo quavis vice ad alvum ducendam conceduntur.

INFVSVM LAXATIVVM MANNAGETTAE. *Ph. W. p. 100.* Ex Senna, cremore tartari, Passulis, Zingibere, Manna, aqua feruida infusis. Crebrae apud Germanos medicos praescriptionis. Conuenit cum hoc in plerisque

INFVSVM LAXATIVVM VIENNENSE. *Ph. W. p. 100.*
 f. AQUA LAXATIVA VIENNENSIS. *Pharmacopoea austriaco-provinc. p. 182.* contractiorem formulam sinit.

SYRVPVS DE MANNA SOLVTIVVS. *Ph. W. p. 213.*
 Largae compositionis, quam intrant Senna, aromata rel. Euiluit, qui tenellae aetati olim dicatus erat.

LOHOCH DE MANNA. *Ph. Ed. p. 79.* Ex Manna, oleo Amygdalarum, syrupo Violarum.

COADVNATAE.

? ILLICIVM.

LINN. *Syst. veg. p. 422. Gen. pl. p. 244. Mant. p. 167.*

421.

Pharm. ANISVM STFLLATVM vulgo,
ANISVM SINENSE item SEMEN
BADIAN *Ph. Paris.*

Illicium anisatum; (floribus flavescentibus). LINN.
Syst. veg. p. 422. THUNBERG. Flora Japon. p. 235.
Anisum Philippinarum insularum. CLVS. *rar. plant.*
hist. Lib. 6. cap. 25. cum iconz capsularum suis pedunculis insertarum. Somo, vulgo Skimmi. KÄMPF.
Amoen. exot. p. 880. cum Tab. Non videtur Clu-
fiana stirps a Kämpferiana specie differre, certe
numero et figura capsularum conueniunt, quas
oëtonas CLVSIVS depinxit, etsi fenas oëtonas vel
plures verbis designet. Arbor in Iaponia et China
item insulis Philippinis crescens.

Anno 1765. aliud *Illicium* (*Floridanum* LINN.
Syst. p. 422.), in Florida occidentali et a. 1766. in
Flori-

Florida orientali detectum, quod specie discrepare visum est (ELLIS in *philos. Transf. Vol. 60. p. 524. sqq. Tab, 12.* Vid. et icon in REGNAULT *Botan. L'Anis étoilé ou la Badiane.*), inter alia ob flores profunde rubros et capsulas duodecim vel tredecim. Vltior obseruatio docebit, an notae supeditatae pro distinctione in species sufficient. Non differre hocce respectu cl. STORK (*Description of East-Florida p. 17.*) affirmat, nixus comparatione b. SOLANDRI inter specimina Floridae et Iaponicae KÄMPFERI in museo Britannico seruata. Imo plures alias stirpes Floridae et Iaponiae communes habent. Limites inter utramque speciem determinare non ausus est LINNEVS nisi a colore florum, quam notam tamen vt subsidiariam modo vncinis inclusit.

Diis sacerdotes Chinae et Iaponiae et Brachmanes gratam esse arborem hancce venditant, vnde ramulos in fasciculos vel ferta redactos idolis ex aduerso collocant piisque manibus sepulchris impositos litant. Corticem gentes istae ad chronometrum ingeniose adhibent; scilicet hic ipse in puluerem contritus et per canaliculos cineribus impressos inspersus pro fomite est, qui accensus et lenta scintillatione ad certum spatium depastus tempus partitur, et subsequente publico aeris campani impulsu horas indi-

cat. Sed magis medici scire interest, corticem accensum pergratum suffitum spargere, vnde et in aris ex vasis aeneis in honorem idolorum surgit. Et ad venenorum historiam pertinet, quod venenum piscis *Tetraodon ocellatus* dicti (LINN. *Syst. nat. Tom. I. P. I. p. 411.*) acuatur ramulo Illicii decoctioni piscis addito, quo nefando artificio multi sibi mortem accelerarunt (V. de hisce KÄMPFERVS *l. c.*).

FRUCTVS, nomine Anisi stellati veniens, ex sex plerumque, octo, (vt et figurae CLVSII *l. c.*, REDI *Exper. circa varias res naturales p. 156.* KÄMPF. *l. c.* docent), raro pluribus, capsulis, stellatim instar fructus Dictamni albi iunctis, compressis unilocularibus oblongis acutis, conflatur. Sunt hae ferruginei coloris, extrinsecus rugosae, interne glabrae, superiori margine dehiscentes, inferiori conuexo tumido aspero. Semen ouatum compressum sub arillo nitente badio fragili nucleum albidum comprehendit.

Sub finem seculi 16. ex insulis Philippinis fructus in Europam translatus per nauclerum Anglum, cuius nomen CLVSIVS designat CANDI, Angli autem CANDISH (ALSTON *M. m. Vol. 2. p. 322.*) item CAVENDISH (ELLIS *l. c.*). In aula Moscouitica exeunte seculo 17. variis vsibus dein enarrandis placuit (ELS-

ILLICIVM ANISATVM. 565

HOLZ in *Misc. nat. cur. Dec. I. Ann. 6. 7. Obs. 79. p. 111.*): vnde Badianum Moscouiticum dictum. Anglis ille hodie non vsu venit, Germanis rarius, quam Suecis et Gallis.

Odore saporeque fructus aemulatur Anisi vulgaris vel Foeniculi semen. Sic et cum aromatico sapore dulcedo iungitur, vtroque autem sensu fortior est. Capsulae ipsae magis afficiunt linguam, quam semen, et huius cortex magis nucleo, qui saporem cum leni aromate pinguem prodit. Aroma mitius inest capsulis Iaponicae stirpis, quam iis, quae ex China etiam in Iaponiam venales transferuntur (THUMB. *l. c. p. 236.*). Si fides NEUMANNO (*Chemie Vol. 2. P. 1. p. 132*) et CARTHEUSERO (*M. m. Vol. 2. p. 323.*): femina plus olei aetherei destillatione exhibent, quam capsulae seminales. Capsulae autem acriorem resinam suppeditant (CARTHEVS). Extractum aquosum, quod ex hisce elicitur, abundantius quidem est spirituofo, sed odoris saporisque longe debilioris. Nuclei frigida pressione oleum vnguinosum erogant grati odoris; rancescere et pariter in fructibus vetustioribus sensi. In vsum medicum plerumque et capsulae et femina iunctim contunduntur.

Virtutibus proxime venit Anisum stellatum vulgari. Masticatur a Chinesibus (GEOFFROY *M. m. Traité T. 3. p. 368.*), vti olim in aula Moscouitica

(ELSHOLZ *l. c.*), ad oris halitum gratiorem reddendum. Norunt et hae gentes ventriculum inde roborari, ciborum digestionem adiuuari et nervos refici. Quoniam spiritus vini efficaces partes abripit, parant et inde destillatione spiritum gratum et efficacem. Quidni igitur ad hunc fructum becchicam Anisi vim referamus, modo absit febris; unde et infusa theaeformia contra tussim intrat. Ad praecauendos morbos catarrhales tempestate nebulosa, sed restrictione iusta admissa, commendatur hocce Anisum instar Theae ingestum (*Diss. Paris. Ergo nebuloso tempore feminis Banian usus, resp. DESLONGROIS, praef. CASAMAIOR, 1777. in cel. TODD Bibl. Vol. 8. p. 469.*).

Exstat apud aromatarios *Cortex Anisi stellati* item *Cortex Lauola* dictus. An vero hic ex eadem arbore, qua fructus, incertum est. Frustis occurrit, pedem circiter dimidium longis, vix lineam crassis, diametro digiti. Horum extima pars rugosa grisea facile digitis discerpi potest, interna compactior et fusca est. Saporem eundem aromaticum dulcedine iunctum odoremque, qualem fructus huc vsque dictus vel, si malis, lignum Sassafras, prae se fert.

DESIGNATIO SPECIERVM
IN TERTIO VOLVGINE CONTENTARVM
S T I R P E S.

Nomen pharmaceuticum.   *Nomen systematicum.*

ORDO XXVI. MVLTISILIQVAE.

329. Aquilegia	<i>Aquilegia vulgaris.</i>	pag. 1
330. Aconitum f. Napellus	<i>Aconitum Napellus.</i>	5
331. Anthora	— — <i>Anthora.</i>	29
332. Consolida regalis f. Calcatrippa	<i>Delphinium Consolida.</i>	31
333. Staphisagria	— — <i>Staphisagria.</i>	32
334. Nigella	<i>Nigella fatiua.</i>	35
335. Paeonia	<i>Paeonia officinalis.</i>	37
336. Helleborus niger	<i>Helleborus niger.</i>	43
337. — — viridis	— — <i>viridis.</i>	68
338. — — foetidus	— — <i>foetidus.</i>	70
339. Ranunculus pratensis	<i>Ranunculus acris.</i>	75
340. — — palustris	— — <i>sceleratus.</i>	82
341. Flammula	— — <i>Flammula.</i>	86
342. Ranunculus bulbosus	— — <i>bulbosus.</i>	88
343. Chelidonium minus	— — <i>Ficaria.</i>	90
344. Ranunculus albus	<i>Anemone nemorosa.</i>	91
345. Pulsatilla nigricans	— — <i>pratensis.</i>	93
346. Hepatica nobilis	— — <i>Hepatica.</i>	102
347. Flammula Iouis	<i>Clematis recta.</i>	103
348. Thalictrum	<i>Thalictrum flavum.</i>	107

568 DESIGNATIO SPECIERVM.

Nomen pharmaceuticum.   *Nomen systematicum.*

349. Dictamnus albus	<i>Dictamnus albus.</i>	108
350. Ruta	<i>Ruta graucolens.</i>	112

I.   ORDO XXVII.   SENTICOSAE.

351. Filipendula f. Saxifraga rubra	<i>Spiraea Filipendula.</i>	118
352. Ulmaria	— — <i>Ulmaria.</i>	120
353. Caryophyllata f. Geum urbanum	<i>Geum urbanum.</i>	122
354. Geum rivale	— <i>riuale.</i>	132
355. Anserina	<i>Potentilla Anserina.</i>	135
356. Pentaphyllum	— — <i>reptans.</i>	138
357. Tormentilla	<i>Tormentilla erecta.</i>	140
358. Fragaria	<i>Fragaria vesca.</i>	142
359. Agrimonia	<i>Agrimonia Eupatoria,</i>	147
360. Alchemilla	<i>Alchemilla vulgaris.</i>	149
361. Rubus idaeus	<i>Rubus idaeus.</i>	151
361. Baccae norlandicae	— <i>arcticus.</i>	153
363. Chamaemorus	— <i>Chamaemorus.</i>	156
364. Rosae damascenae	<i>Rosa centifolia.</i>	157
365. — rubrae	— <i>gallica.</i>	166
366. — fylvestres	— <i>canina.</i>	172
367. — albae	— <i>alba.</i>	175

ORDO XXVIII.   POMACEAE.

368. Pomum	<i>Pyrus Malus.</i>	177
369. Cydonia	— <i>Cydonia.</i>	196
370. Mespilus	<i>Mespilus germanica.</i>	200
371. Sorbus aucuparia	<i>Sorbus aucuparia.</i>	203
372. Cerasa rubra acida	<i>Prunus Cerasus.</i>	205
373. — nigra	— <i>anum.</i>	209
374. Laurocerasus	— <i>Laurocerasus.</i>	213

No-

DESIGNATIO SPECIERVM. 569

<i>Nomen pharmaceuticum.</i>	<i>Nomen systematicum.</i>	
375. Pruna	—	<i>domestica.</i> 227
376. Acacia nostras	—	<i>spinosa.</i> 234
377. Perfica	<i>Amygdalus Perfica.</i>	241
378. Amygdalae dulces; amarae	— —	<i>communis</i> 247
379. Granatum; Balauſtia	<i>Punica Granatum.</i>	262
380. Citrus	<i>Citrus Medica.</i>	265
381. Aurantium; Napha	—	<i>Aurantium.</i> 284
382. Ribesia rubra	<i>Ribes rubrum.</i>	304
383. — nigra	—	<i>nigrum.</i> 307

ORDO XXIX. HESPERIDEAE.

384. Myrtus	<i>Myrtus communis</i>	312
385. Cassia caryophyllata	—	<i>caryophyllata</i> 314
386. Amomum f. Pimenta	—	<i>Pimenta</i> 316
387. Caieput	<i>Melaleuca Leucadendron</i>	319
388. Caryophylli; Antho- phylli	<i>Caryophyllus aromaticus</i>	333

ORDO XXX. SVCCVLENTAE.

389. Opuntia	<i>Cactus Opuntia.</i>	342
390. Sedum minus	<i>Sedum acre</i>	344
391. Telephium f. Faba crassa	—	<i>Telephium.</i> 348
392. Sedum maius	<i>Sempervivum tectorum.</i>	350
393. Rhodia	<i>Rhodiola rosea.</i>	353
394. Portulaca	<i>Portulaca oleracea.</i>	354
395. Saxifraga alba	<i>Saxifraga granulata</i>	355

ORDO XXXI. COLUMNIFERAE f. MALVACEAE.

396. Althaea	<i>Althaea officinalis.</i>	357
397. Malua arborea	<i>Alcea rosea.</i>	363
398. — vulgaris	<i>Malua syluestris.</i>	364

570 DESIGNATIO SPECIERVM.

Nomen pharmaceuticum.   *Nomen systematicum.*

399. Gossypium; Bombax	<i>Gossypium herbaceum.</i>	397
400. Abelmosch	<i>Hibiscus Abelmoschus.</i>	376
401. Cacao	<i>Theobroma Cacao.</i>	378
402. Orleansa	<i>Bixa orellana.</i>	392

ORDO XXXII.   GRVINALES.

403. Geranium robertian.	<i>Geranium robertianum</i>	396
404. Guaiacum l. Lignum sanctum	<i>Guaiacum officinale.</i>	398
405. Quassia	<i>Quassia amara.</i>	432
406. Simaruba	— <i>Simaruba.</i>	457
407. Linum	<i>Linum usitatissimum.</i>	474
408. Linum catharticum	— <i>catharticum.</i>	480
409. Acetofella	<i>Oxalis Acetofella.</i>	492
410. Ros solis	<i>Drosera rotundifolia.</i>	500

ORDO XXXIII.   CARYOPHYLLEAE.

411. Tunica	<i>Dianthus Caryophyllus.</i>	503
412. Saponaria	<i>Saponaria officinalis.</i>	505

ORDO XXXIV.   CALYCANTHEMAE.

413. Lyfimachia purpurea	<i>Lythrum Salicaria.</i>	510
--------------------------	---------------------------	-----

ORDO XXXV.   ASCYROIDEAE.

414. Ladanum	<i>Cistus creticus.</i>	514
415. Hypericum	<i>Hypericum perforatum.</i>	518
416. Mangostana	<i>Garcinia Mangostana.</i>	525
417. Tilia	<i>Tilia europaea.</i>	527
418. Nymphaea alba	<i>Nymphaea alba.</i>	532
419. Fraxinus	<i>Fraxinus excelsior.</i>	535
420. Manna	— — <i>Ornus etc.</i>	542

ORDO XXXVI.   COADVNATAE.

421. Anisum stellatum	<i>Illicium anisatum.</i>	562
-----------------------	---------------------------	-----

FINIS VOLVMINIS TERTII.

CONTI-

CONTINUATIO RECENSUS ICONVM
AD PRIORVM VOLVMINVM STIRPES

SPECTANTIVM

(V. Appar. med. Vol. 2. p. 461.)

AD VOL. I.

- Populus balsamifera p. 50. REGNAULT *Botanique, la
Tacanahaca, i subulisc.*
- Betula alba p. 69. *Loc. cii. Le Bouleau.*
- Pistacia Terebinthus p. 75. *L. c. Le Terebinthe.*
- Arnica montana p. 157. *L. c. L'Arnica.*
- Doronicum Pardalianches p. 163. IACQ. *Fl. austr. T. 350.*
- Senecio vulgaris p. 172. REGN. *L. c. Le Seneçon.*
- Peucedanum officinale p. 238. *L. c. Le Feuouil de Porc.*
- Heracleum Sphondylium p. 256. *L. c. La Berce.*
- Aethusa Meum p. 277. IACQ. *Fl. austr. T. 303.*
- Pastinaca Opopanax REGN. p. 286. *L. c. L'Opopanax.*
- Apium Petroselinum p. 301. *L. c. Le Persil des Jardins.*
- Cucumis Colocynthis p. 407. *L. c. La Coloquinte.*
- Atropa Belladonna p. 430. IACQ. *Fl. austr. T. 309.*
- Conuoluulus Jalappa p. 502. REGN. *L. c. Le vrai Jalappe,
sed absque flore.*
- Conuoluulus Soldanella p. 512. *L. c. La Soldanelle.*
- Plumbago europaea p. 513. *L. c. La Dentelaire.*
- Lobelia siphilitica p. 514. *L. c. La Lobelia.*

AD VOL. II.

Gentiana lutea p. II. REGNAULT *Botanique, La grande Gentiane.*

Pyrola rotundifolia p. 79. *Loc. cit. La Pyrole.*

Capparis spinosa p. 305. *L. c. Le Caprier.*

Sisymbrium Sophia p. 313. *L. c. Le Talistron.*

Cassia Senna β p. 388. *L. c. Le Séné.*

— *Fistula* p. 395. *L. c. La Cassé.*

Tamarindus Indica p. 425. *L. c. Le Tamarin.*

AD VOL. III.

Pyrus Cydonia p. 196. IACQ. *Fl. austr. Tab. 342.*

ERRATA VOLVMINIS TERTII.

Pag. 9. lln. 6. lege: in quibus contra superficies p. 16 lin. 20. l. singularis a. p. 20. lin. 2. dele: nom. p. 51 lin. 7. l. genuina. p. 64. lin. 2. l. observatus. p. 106. lin. 12. l. e re. p. 107. lin. vlt. l. applicatur p. 111 lin. 12. loco alia l. alui. p. 126 lin. 9. dele: subinde. p. 132. lin. penult. l. Sueciam p. 14. lin. 16. l. *Amiatibus* p. 154 l. 13. l. *atropurpureae* p. 198 lin. 2. l. *Prunus* p. 207. lin. 6. l. temperationis p. 249 lin. 15 loco est l. ut p. 253 lin. 12. l. scopo p. 27. lin. 10. l. adiumento p. 275. lin. 7. l. minoris. p. 300. lin. vlt. l. integre p. 331 lin. 2. l. membra p. 350 lin. 19. l. affundas. p. 376 lin. 5. l. suspelato. p. 381 lin. 22. l. mucilaginis blandae p. 383 lin. penult. l. *Succolacum* p. 354 l. penult. l. *Succolatae* p. 393. lin. 5. l. agit. p. 407. lin. 3. l. *Resinosae* p. 414 lin. 4. l. foedeque p. 415. lin. 3. l. qui. p. 424. lin. 14 loco annoe l. menies. p. 432. lin. vlt. l. THORSTENSEN. p. 453 lin. 21 loco annuere l. auerruncare. p. 486. lin. 8. l. exhibitum. p. 492. lin. penult. l. accedit. p. 495. lin. 8. l. sole. p. 495. lin. 12. l. requirantur p. 512 lin. 21. lege. Si. p. 515. lin. 21. loco vel l. et. p. 553. l. 19. l. 3 drachmas, p. 554. lin. antepen. l. eliminat.

